

Chulalongkorn University

Chula Digital Collections

Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)

2019

การพัฒนาแบบฝึกทักษะการต้นสดสำหรับผู้เรียนเียในระดับประถม

ชัชวราภรณ์ รัตนวาลิ
คณะครุศาสตร์

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd>

Part of the [Other Education Commons](#)

Recommended Citation

รัตนวาลิ, ชัชวราภรณ์, "การพัฒนาแบบฝึกทักษะการต้นสดสำหรับผู้เรียนเียในระดับประถม" (2019). *Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)*. 9166.
<https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/9166>

This Thesis is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD) by an authorized administrator of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านสำหรับผู้เรียนเป็ยโนระดับประถม

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2562
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE DEVELOPMENT OF IMPROVISATION EXERCISES FOR PRIMARY PIANO LEARNERS

Miss Phatcharaporn Rattanawalee

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Music Education
Department of Art, Music, and Dance Education
FACULTY OF EDUCATION
Chulalongkorn University
Academic Year 2019
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาแบบฝึกทักษะการคันสวดสำหรับผู้เรียนเปียโน
	ระดับประถม
โดย	น.ส.พัชราภรณ์ รัตนวลี
สาขาวิชา	ดนตรีศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร.ชิตพงษ์ ตรีมาศ

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

.....	คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)	
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์	
.....	ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธ์ สุธงจิตต์)	
.....	อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร.ชิตพงษ์ ตรีมาศ)	
.....	กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร.จิรเดช เสตะพันธุ์)	

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

พัชรารณณ์ รัตนวลี : การพัฒนาแบบฝึกทักษะการดันสดสำหรับผู้เรียนเปียโนระดับประถม. (THE DEVELOPMENT OF IMPROVISATION EXERCISES FOR PRIMARY PIANO LEARNERS) อ.ที่ปรึกษาหลัก : อ. ดร.จิตพงษ์ ตรีมาศ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ พัฒนาแบบฝึกทักษะการดันสดสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1. แบบประเมินแบบฝึก แบ่งออกเป็น การประเมินเนื้อหาภายในโดยผู้เชี่ยวชาญ และ การประเมินการใช้แบบฝึกโดยครูสอนเปียโน 2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้ให้ข้อมูลคือ ครูสอนเปียโนที่มีนักเรียนเปียโนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำเสนอข้อมูลแบบความเรียง

ผลการวิจัย การพัฒนาแบบฝึกทักษะการดันสดสำหรับผู้เรียนเปียโนระดับประถม พบว่า ลักษณะแบบฝึกที่เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับประถม ประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ การกำหนดเนื้อหาที่ใช้ในแบบฝึก และ การกำหนดกิจกรรมภายในแบบฝึก และ ในการพัฒนาแบบฝึกทักษะการดันสดสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถมแบ่งผลการรายงานออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. การพัฒนาแบบฝึก ซึ่งแบ่งขั้นตอนการพัฒนาออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1.) การศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาภายในแบบฝึก 2.) การพัฒนาแบบฝึกทักษะ D1 3.) การประเมินแบบฝึก D1 โดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินเนื้อหาในแต่ละด้านของแบบฝึก และ 4.) การพัฒนาแบบฝึกทักษะ D2 และ 2. ผลการประเมินแบบฝึก D2 และข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยครูสอนเปียโนจำนวน 8 คน และจากการประเมินแบบฝึกทักษะ D2 พบว่าอยู่ในระดับเกณฑ์ดี ในด้านของคำแนะนำการนำไปใช้พบว่า แบบฝึกควรให้ความสำคัญในเรื่องของเวลาที่ใช้ในการศึกษาเนื้อหา และการลำดับในการทำกิจกรรมโดยเริ่มจากง่ายไปยาก

สาขาวิชา ดนตรีศึกษา

ปีการศึกษา 2562

ลายมือชื่อนิสิต

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก

5983342527 : MAJOR MUSIC EDUCATION

KEYWORD: IMPROVISATION, IMPROVISATION EXERCISES, PRIMARY PIANO LEARNERS

Phatcharaporn Rattanawalee : THE DEVELOPMENT OF IMPROVISATION EXERCISES FOR PRIMARY PIANO LEARNERS. Advisor: CHITAPONG TREEMAS, Ph.D.

This research discusses the implementation of a series of skill training exercises to improve the improvisation techniques for elementary piano students. The primary objective of this study is to develop improvisation exercises for elementary piano learners. This study employed the research and development method. The samples of the data were piano teachers who have taught piano students of Grades 4 to 6. The data collected were then analyzed using the content analysis approach and presented in an essay format.

The findings suggest that the characteristics of the practice exercises suitable for elementary learners. They consist of three important parts: the learning objectives, the content used in the practice, and the activities within the exercise. In order to improve the improvisation exercise, it is suggested that there should be two parts: 1. practice development which is divided into 4 steps: 1.) The study of information related to the content within the practice exercises 2.) development of the D1 skills practice 3.) the D1 practice assessment by experts to assess the content of each area of the practice exercises, and 4.) development of D2 skill practice, and 2. the results of the D2 practice assessment and other recommendations by 8 piano teachers from the D2 skill evaluation found that the exercises were a good level. As for recommendations, the exercise should focus on the time spent on studying the content and the sequence of activities starting from easy to difficult.

Field of Study: Music Education

Student's Signature

Academic Year: 2019

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของ อาจารย์ ดร. ชิตพงษ์ ตรีมาศ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ถ่ายทอดวิชาความรู้ ให้ความเมตตา สละเวลาคอยให้คำชี้แนะ คำปรึกษา ทุ่มเทเวลาให้การตรวจปรับปรุงและแก้ไขวิทยานิพนธ์ ตลอดจนสอนวิธีการทำงานรวมถึงการประพฤติปฏิบัติตัวต่อการทำงานทางวิชาการ จึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ณรุทธิ์ สุทธจิตต์ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาในการเป็นประธานสอบ ให้คำแนะนำในการปรับแก้วิทยานิพนธ์ และอบรมสั่งสอนผู้วิจัยตลอดการศึกษาในระดับมหาบัณฑิต ทำให้ผู้วิจัยได้เรียนรู้ประสบการณ์ชีวิตใหม่ ๆ และมีโลกทัศน์ที่กว้างขึ้น

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร. จิรเดช เสตะพันธุ์ อาจารย์กรรมการภายนอก ที่ได้สละเวลาในการเป็นกรรมการสอบ รวมถึงให้ความกรุณาในการตรวจสอบแบบฝึกทักษะที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น และให้คำแนะนำเพื่อให้ผู้วิจัยนำมาปรับปรุงวิทยานิพนธ์ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ดนัญญา อุทัยสุข ที่ให้ความเมตตาสละเวลาให้คำปรึกษา รวมถึงคอยอบรมสั่งสอนและแนะนำแนวทางในการทำงานเพื่อให้ผู้วิจัยสามารถบรรลุได้ตามเป้าหมายที่วางไว้ อีกทั้งยังเป็นแรงผลักดันให้ผู้วิจัยสามารถก้าวข้ามผ่านช่วงเวลาที่ยากลำบากในการทำงานมาได้

ขอขอบพระคุณ อาจารย์วสันตชาย อิมโอะฮ์ อาจารย์อัญลักษณ์ ภูริยะพันธ์ และ อาจารย์จันทร์ โพธิ์ ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ความร่วมมือในการประเมินความเหมาะสมของเนื้อหาภายในแบบฝึก และให้คำแนะนำเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขให้เนื้อหาภายในแบบฝึกมีความเหมาะสมกับผู้เรียนในระดับชั้นประถมยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณ เพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ นิสิตปริญญาโทในรุ่นอื่น ๆ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ รวมถึงกำลังใจที่มอบให้และการช่วยเหลือผู้วิจัย แม้จะเป็นเวลาไม่นานแต่มีมิตรภาพที่ได้รับนั้นมีค่าต่อผู้วิจัยเป็นอย่างมาก

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณเพื่อน ๆ พี่ ๆ น้อง ๆ และครอบครัว ที่คอยให้ความรัก ความห่วงใย กำลังใจและคำปรึกษา ทำให้ผู้วิจัยมีแรงและพลังในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้ให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

พัชรภรณ์ รัตนวลี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ที่มาและความสำคัญ.....	1
คำถามการวิจัย	4
จุดประสงค์การวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	4
นิยามศัพท์	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
ตอนที่ 1 การคิดและการคิดสร้างสรรค์	6
ตอนที่ 2. การคิดค้นสด	12
ตอนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียนวัย 10-12 ปี	29
ตอนที่ 4 การพัฒนาแบบฝึกทักษะ	43
ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดการวิจัย	62
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	66
ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย [R1]	68

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแบบฝึกทักษะการต้นสดสำหรับผู้เรียนเปียโนระดับประถม [D1].....	68
ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	69
ขั้นตอนที่ 4 ประเมินแบบฝึก D1 โดยผู้เชี่ยวชาญและวิเคราะห์ข้อมูล [R2]	70
ขั้นตอนที่ 5 พัฒนาแบบฝึกทักษะการต้นสดสำหรับผู้เรียนเปียโนระดับประถม [D2].....	70
ขั้นตอนที่ 6 ประเมินแบบฝึก D2 โดยครูเปียโน และสรุปผล	70
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	72
ตอนที่ 1 การพัฒนาแบบฝึกทักษะการต้นสดสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม	73
ส่วนที่ 2 ผลการประเมินแบบฝึก D2 และข้อเสนอแนะอื่น ๆ.....	117
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	137
สรุปผลการวิจัย.....	139
อภิปรายผลการวิจัย.....	147
ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย	152
บรรณานุกรม.....	154
ภาคผนวก	161
ประวัติผู้เขียน.....	182

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แนวทางที่ใช้ในการฝึกต้นสด.....	29
ตารางที่ 2 ลักษณะแบบฝึกที่ดี	47
ตารางที่ 3 องค์ประกอบของแบบฝึก.....	48
ตารางที่ 4 ลักษณะของแบบฝึกดนตรีที่ดี	57
ตารางที่ 5 องค์ประกอบแบบฝึกดนตรี.....	58
ตารางที่ 6 แสดงลักษณะตัวโน้ตที่ใช้ภายในแบบฝึก D1.....	78
ตารางที่ 7 ผลการประเมินด้านการใช้ภาษาและภาพประกอบ.....	83
ตารางที่ 8 ผลการประเมินด้านเนื้อหาการต้นสด.....	84
ตารางที่ 9 ผลการประเมินด้านกิจกรรมภายในแบบฝึกทักษะ	86
ตารางที่ 10 ผลการประเมินด้านการใช้ภาษาและภาพประกอบ	87
ตารางที่ 11 ผลการประเมินด้านเนื้อหาเปียโน	88
ตารางที่ 12 ผลการประเมินด้านกิจกรรมภายในแบบฝึก	90
ตารางที่ 13 ผลการประเมินด้านภาษาและภาพประกอบ.....	91
ตารางที่ 14 ผลการประเมินด้านเนื้อหาภาพรวมของการทำกิจกรรม.....	92
ตารางที่ 15 ผลการประเมินด้านภาพรวมของการทำกิจกรรม	93
ตารางที่ 16 เปรียบเทียบเนื้อหาภายในแบบฝึกที่พัฒนาแล้ว.....	102
ตารางที่ 17 การลำดับตัวโน้ตที่ใช้ในแบบฝึก.....	103
ตารางที่ 18 กลุ่มจังหวะที่ใช้ภายในแบบฝึก	104
ตารางที่ 19 แสดงผลการประเมินด้านเนื้อหา	117
ตารางที่ 20 การกำหนดตัวโน้ตที่ใช้ภายในแบบฝึก	122
ตารางที่ 21 แสดงผลการประเมินด้านกิจกรรม.....	129

ตารางที่ 22 แสดงผลการประเมินด้านรูปเล่ม.....	132
ตารางที่ 23 แสดงกลุ่มลักษณะตัวโน้ตที่ใช้ในการทำกิจกรรม	141

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ตัวอย่างภาพการเล่นลักษณะสวิง ยาว-สั้น	16
ภาพที่ 2 ตัวอย่างภาพการฝึกนับเน้นที่จังหวะตก (Backbeat)	17
ภาพที่ 3 ตัวอย่างภาพลักษณะการเน้นใน accent ลงจังหวะ syncopation.....	17
ภาพที่ 4 โครงสร้างบันไดเสียงเมเจอร์	19
ภาพที่ 5 โครงสร้างบันไดเสียงเนเชอรัลไมเนอร์	19
ภาพที่ 6 โครงสร้างบันไดเสียงฮาร์โมนิกไมเนอร์	19
ภาพที่ 7 โครงสร้างบันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ขาขึ้น	20
ภาพที่ 8 โครงสร้างบันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ขาลง	20
ภาพที่ 9 โครงสร้างบันไดเสียงเพนทาโทนิค	20
ภาพที่ 10 โครงสร้างบันไดเสียงไมเนอร์บลูส์	21
ภาพที่ 11 การวางแผนดำเนินคอร์ด แบบ vi-7 ii-7 V7 I ^Δ 7	23
ภาพที่ 12 ลักษณะ 12 ห้องบลูส์และการวางคอร์ดบทเพลงบลูส์ (Blue Progression).....	23
ภาพที่ 13 กรอบการวิจัย การพัฒนาแบบฝึกทักษะดนตรีสำหรับผู้เรียนระดับประถม 4-6.....	65
ภาพที่ 14 แผนภูมิการดำเนินงานวิจัย.....	67
ภาพที่ 15 คีตลักษณ์ที่ใช้เป็นโจทย์ในการฝึกดนตรี.....	79
ภาพที่ 16 กิจกรรมรูปแบบจังหวะ	80
ภาพที่ 17 ภาพสัญลักษณ์ body percussion 4 ท่าทาง.....	80
ภาพที่ 18 โจทย์แบบฝึกการดนตรีและช่องสำหรับเขียนคำตอบรูปแบบจังหวะที่ผ่านการแปรแล้ว ..	81
ภาพที่ 19 การเล่นประกอบภายในกิจกรรมดนตรี	82
ภาพที่ 20 ตัวอย่างของแบบฝึก D1 ในแต่ละบท	82
ภาพที่ 21 การเล่นบรรเลงประกอบแบบที่ 1	106

ภาพที่ 22 การเล่นบรรเลงประกอบแบบที่ 2	106
ภาพที่ 23 การเล่นบรรเลงประกอบแบบที่ 3	106
ภาพที่ 24 การเล่นบรรเลงประกอบแบบที่ 4	107
ภาพที่ 25 การเล่นบรรเลงประกอบแบบที่ 5	107
ภาพที่ 26 การเล่นบรรเลงประกอบของนักเรียนแบบที่ 1	107
ภาพที่ 27 การเล่นบรรเลงประกอบของนักเรียนแบบที่ 2.....	108
ภาพที่ 28 การเล่นบรรเลงประกอบของนักเรียนแบบที่ 3.....	108
ภาพที่ 29 การเล่นบรรเลงประกอบของนักเรียนแบบที่ 4.....	108
ภาพที่ 30 การเล่นบรรเลงประกอบของนักเรียนแบบที่ 5.....	109
ภาพที่ 31 การปรบมือตามจังหวะ.....	110
ภาพที่ 32 การออกเสียงประกอบจังหวะ.....	110
ภาพที่ 33 การทำ body percussion ประกอบกิจกรรม	111
ภาพที่ 34 โจทย์การดันสดรูปแบบที่ 1.....	112
ภาพที่ 35 โจทย์การดันสดรูปแบบที่ 2.....	112
ภาพที่ 36 โจทย์การดันสดรูปแบบที่ 3.....	113
ภาพที่ 37 โจทย์การดันสดรูปแบบที่ 4.....	113
ภาพที่ 38 โจทย์การดันสดรูปแบบที่ 5.....	114
ภาพที่ 39 โจทย์การดันสดรูปแบบที่ 6.....	114
ภาพที่ 40 ตัวอย่างแบบฝึก D2 ภายในแต่ละบท.....	116
ภาพที่ 41 รูปแบบจังหวะ ragtime ที่นิยมใช้ในการฝึกเล่นในสายแจ๊ส.....	120
ภาพที่ 42 แสดงคำสั่งที่ใช้ในกิจกรรมจังหวะ.....	133
ภาพที่ 43 แสดงรูปแบบการทำกิจกรรมในบทที่ 2	133
ภาพที่ 44 แสดงรูปแบบโจทย์ของแบบทดสอบในกิจกรรมที่ 2.....	134

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

การด้นสด (Improvisation) หมายถึง การแสดงศักยภาพ การแต่งทำนองขึ้นอย่างฉับพลัน โดยไม่มีการเตรียมล่วงหน้า เป็นการแสดงออกถึงความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการทางดนตรีอย่างเป็นธรรมชาติ (Dobbins, 1980; Berkowitz, 2010) การด้นสดเป็นลักษณะของการเล่นดนตรีที่นิยมในดนตรีประเภทต่าง ๆ เช่นในดนตรีพื้นเมือง ดนตรีคลาสสิก ดนตรีป๊อปบลูส์ ดนตรีร็อก และ ดนตรีแจ๊ส ทั้งนี้ลักษณะการเล่นด้นสดสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามรูปแบบหรือสไตล์ของดนตรีแต่ละประเภท โดยเฉพาะอย่างยิ่งในดนตรีแจ๊ส การเล่นด้นสด เป็นการเล่นที่เกิดจากการตกผลึกของความเข้าใจในองค์ประกอบดนตรีร่วมกับการฝึกซ้อมของนักดนตรีจนเกิดเป็นทักษะ และรูปแบบการบรรเลงรวมทั้งนำรูปแบบนั้นมาปรับปรุงหรือพัฒนาให้เกิดความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว (Brian Chung & Dennis Thurmond, 2007) การด้นสดแบบแจ๊สโดยทั่วไปสามารถเริ่มต้นได้จากการแต่งทำนองง่าย ๆ จากโน้ตที่เป็นขั้นคู่ หรือการนำรูปแบบจังหวะหรือทำนองมาแปร ไปจนถึงการนำเอาสิ่งที่มีอยู่ภายในบทเพลงมาแปลงและนำเสนอในแบบของตนเอง (Tayler, 1982; อธิษฐ์ เล้าหิระพานิช, 2562) ทักษะการด้นสด มีความสำคัญต่อผู้ที่เรียนดนตรีในแง่ของการได้ฝึกคิดและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ เป็นการฝึกคิดโดยนำเอาสิ่งที่มีอยู่ในบทเรียนหรือสิ่งที่เคยเรียนมาปรับเปลี่ยนจนเกิดเป็นสิ่งที่แตกต่างไปจากเดิม เช่นการนำทำนองเพลงในบทเรียนมาปรับเปลี่ยนโดยเพิ่มเติมตัวโน้ตเข้าไป หรือปรับเปลี่ยนแนวการเล่นให้เกิดความแตกต่าง และนำเสนอออกมาในแบบของตน (นันทพร ธรรมกไพจิตร, การสื่อสารส่วนบุคคล, 20 มีนาคม 2563)

การฝึกด้นสดมีส่วนช่วยพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ ของผู้เรียน ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการคิด และทักษะการเล่น โดยในด้านของทักษะการฟังซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการเล่นด้นสด หากผู้เรียนได้รับการฝึกการด้นสดอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้เกิดสัญชาตญาณของการฟัง สามารถจับจังหวะจากบทเพลงที่ฟังได้ สามารถคาดเดาได้ว่าบทเพลงที่ฟังนั้นอยู่ในกุญแจเสียงใด และสามารถคาดเดาได้ถึงเรื่องของการดำเนินคอร์ดในบทเพลงนั้น ๆ ในด้านของทักษะการคิด จะช่วยในเรื่องของการฝึกคิดอย่างสร้างสรรค์ โดยการนำสิ่งที่เคยเรียนมาหรือสิ่งที่คุ้นเคยมาปรับใช้จนเกิดเป็นผลงานใหม่ เช่น การนำเอาบทเพลงง่าย ๆ อย่าง Happy Birthday มาปรับเปลี่ยนแนวการดำเนินคอร์ด จากการเดินคอร์ดแบบ I | IV | V7 | I เป็น ii-7 | V7 | I^Δ7 หรือ vi-7 | ii-7 | V7 | I^Δ7 เพื่อให้เกิดความแตกต่างทางการประสานเสียง หรือ การเปลี่ยนรูปแบบจังหวะแนวทำนอง หรือการเล่นบรรเลงประกอบให้อยู่ในลักษณะการเล่นแบบสวิง (swing) รวมทั้งการนำบทเพลงมาแบ่งวรรคเพลงหรือท่อนเพลง แล้ว

บรรเลงด้วยเครื่องดนตรีหลากหลายชนิด ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการแตกยอดทางความคิดจากการฝึกทักษะ ด้นสดทั้งสิ้น นอกจากนี้ในด้านของทักษะการเล่น จะช่วยในเรื่องของความมั่นใจและความกล้า แสดงออกในสิ่งที่คิด รวมถึงความสามารถในการเล่นร่วมกับนักดนตรีคนอื่น ๆ (Coker, 1980; อ้างถึง ใน Leroy Ostransky, 2017)

ถึงแม้ว่าการฝึกด้นสดจะให้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ แก่ผู้เรียนดังที่กล่าวมาแล้ว แต่การนำ ทักษะการด้นสดไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดนั้นอาจจะเกิดขึ้นจากลักษณะการสอนของครูด้วยเช่นกัน ซึ่งปัญหาที่พบส่วนหนึ่งมาจากลักษณะการสอนเปิโนของครูผู้สอน เกิดจากการแบ่งเวลาในการสอน วิธีการสอน และความสนใจของครูผู้สอนเอง จากการสัมภาษณ์ครูเปิโนเกี่ยวกับการสอนด้นสดใน ผู้เรียนเปิโนระดับประถม พบว่าการแบ่งเวลาในการสอนภายในคาบสอนจะเริ่มต้นจากการทบทวน บทเรียนเดิมและตรวจการบ้าน จากนั้นจะเป็นการสอนบทเรียนใหม่และทำกิจกรรมภายในบทเรียน และด้วยลักษณะของการเรียนในวัยประถมซึ่งจะใช้เวลาไปกับการฝึกเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาใน บทเรียน โดยระยะเวลาที่ใช้ในการเรียนและฝึกปฏิบัติของแต่ละชั่วโมงขึ้นอยู่กับระดับการเรียนรู้ของ ตัวผู้เรียนเช่นกัน เนื่องจากผู้เรียนแต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้ที่ต่างกันจึงทำให้เวลาที่ใช้ใน การเรียนรู้ไม่เท่ากัน แต่โดยรวมแล้วครูผู้สอนก็จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดังที่กล่าวมาให้ครบ ภายในหนึ่งคาบสอน และสิ่งที่เกี่ยวข้องนอกเหนือจากการจัดลำดับการสอนแล้วยังมีเรื่องของลักษณะ การสอนและความเอาใจใส่ของครูผู้สอน หากพอมีเวลาเหลือจากบทเรียนที่เตรียมไว้ ครูผู้สอนจึงจะ เพิ่มเติมในเรื่องของการฝึกด้นสด โดยอาจจะเป็นในรูปแบบของการทำกิจกรรมเล็กน้อยเท่านั้น (วาริ นทร์ ฮัตโตริและ กชนิภา วรกานต์ศักดิ์, การสื่อสารส่วนบุคคล, 22 สิงหาคม 2561)

การจัดการเรียนการสอนดนตรีของประเทศไทย ในระดับชั้นประถม 4-6 กำหนดสาระการ เรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลาง มีลักษณะคล้ายคลึงกับการเรียนการสอนของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่ง กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ดนตรี เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและปลูกฝังให้มีความสามารถ ตามกระบวนการสร้างศิลปะ ประกอบด้วย การสร้างสรรค์ การแสดงและการตอบสนองต่อดนตรี โดย ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ และการคิดประเมิน ทั้งนี้ องค์การ NAFME (National Association for Music Education) ร่วมกับ The National Coalition for Core Arts Standards (NCCAS) นำเอามาตรฐานของนักดนตรี (Comprehensive musicianship) มาใช้ในการกำหนดสมรรถนะของผู้เรียนในหลักสูตรให้กับผู้เรียนดนตรีในระดับชั้น ต่าง ๆ (Charles E., 2010) ซึ่งสำหรับผู้เรียนในระดับชั้นประถม 4-6 จะเน้นในเรื่องขององค์ประกอบ ดนตรี ซึ่งประกอบด้วยเรื่องของ จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน คีตลักษณ์ รูปพรรณ และอารมณ์ และ สามารถนำสิ่งเหล่านี้มาสร้างสรรค์เป็นผลงานสั้น ๆ โดยการด้นสดง่าย ๆ เช่น การแต่งประโยคเพลง แบบถาม-ตอบสั้น ๆ การเล่นบรรเลงประกอบแบบ ออสตินาโต (ostinato) รวมถึง การแปรหรือ ปรับแต่งรูปแบบจังหวะ (variation) ในการเล่นได้ หรือ การด้นสดด้วยการนำเอาทำนองที่มีอยู่มาทำ

การแปร หรือปรับแต่งอย่างง่ายให้เกิดความแตกต่างจากทำนองเพลงเดิมได้ เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560; NAFME: Music Standards, 2014) ถึงแม้ว่าการฝึกด้นสดจะสามารถทำได้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ตามระดับและพัฒนาการของผู้เรียน กระนั้นวิธีการฝึกด้นสดที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนในระดับชั้นประถม 4-6 จะเป็นการเริ่มต้นให้ผู้เรียนรู้จักการแปร หรือที่เรียกว่าการทำ variation เป็นหลักก่อน แล้วจึงค่อยพัฒนาไปสู่ลักษณะการเล่นด้นสดในรูปแบบอื่น (National Arts Standards, 2014)

เนื่องจากพัฒนาการของผู้เรียนในระดับชั้นประถม 4-6 เป็นช่วงที่สามารถแยกแยะและมองเห็นความแตกต่างรวมถึงสามารถเปรียบเทียบโดยใช้เกณฑ์ได้ (Piaget, 1964) อีกทั้งยังสามารถตอบสนองจังหวะที่มีความซับซ้อน และสามารถเล่น ออสตินาโต ซึ่งเป็นการเล่นแบบวนไปเรื่อย ๆ โดยคงจังหวะเอาไว้ได้ (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2541) ดังนั้นแล้วในการฝึกให้ผู้เรียนในระดับชั้นประถม 4-6 เรียนรู้การด้นสด จึงควรเริ่มต้นจากการฝึกแปรทำนองเป็นหลัก ซึ่งเป็นวิธีการนำเอารูปแบบจังหวะหรือทำนองที่มีอยู่มาทำการแปรเพื่อให้เกิดความแตกต่างจากของเดิม อีกทั้งยังเป็นขั้นพื้นฐานของการเริ่มฝึกด้นสด โดยการแปรนั้นเริ่มได้จาก การแปรรูปแบบจังหวะในการเล่นบรรเลงประกอบ หรือ การแปรทำนองเพลงโดยการเปลี่ยนรูปแบบจังหวะภายในทำนอง การเพิ่มตัวโน้ตนอกคอร์ด เช่น passing note หรือ neighboring note เป็นต้น (Yamaha, 2002) การฝึกให้ผู้เรียนในวัยนี้สามารถแปรทำนองได้จะเป็นพื้นฐานของการเล่นดนตรีให้กับผู้เรียน และสามารถพัฒนาต่อยอดไปสู่การฝึกด้นสดในรูปแบบอื่น ๆ ได้ในอนาคต อย่างไรก็ตามจากการสัมภาษณ์ครูเปียโนเกี่ยวกับเรื่องของการเล่นด้นสดในเด็กประถม พบว่า ตัวผู้เรียนไม่มีความมั่นใจและกล้าแสดงออกในการเล่นเท่าใดนัก ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากรูปแบบการสอนของครูรวมทั้งความสนใจและเอาใจใส่ให้ความสำคัญกับทักษะ รวมถึงการฝึกด้นสดที่ไม่ต่อเนื่องของผู้เรียน จึงทำให้ขาดการฝึกทักษะด้านการคิดอย่างสร้างสรรค์รวมถึงทักษะการเล่น และเมื่อให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็นในการเล่นก็จะเกิดความไม่มั่นใจในการเล่น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าแบบฝึกทักษะเป็นสิ่งที่สามารถใช้เสริมประสิทธิภาพในการฝึกเล่นด้นสดรวมถึงสามารถช่วยในเรื่องของการฝึกคิดและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ได้

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้แบบฝึกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนพบว่าแบบฝึกทักษะนั้นมีส่วนช่วยพัฒนาตัวผู้เรียนให้ดีขึ้น จากงานวิจัยการพัฒนาแบบฝึกความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย โดย นุชธิราภรณ์ แก้วยก (2555) ซึ่งใช้แบบฝึกส่งเสริมเด็กระดับปฐมวัยในด้านการคิดสร้างสรรค์ และผลที่เกิดขึ้นหลังการใช้แบบฝึก จะเห็นได้วาระดับการคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัยสูงกว่าก่อนการใช้แบบฝึก หรือในงานวิจัยในชั้นเรียนจากโรงเรียนอัสสัมชัญ แผนกประถม โดย พัทรี เมฆสมุทร (2557) ซึ่งใช้แบบฝึกเพื่อพัฒนาการคิดสร้างสรรค์จินตนาการทางการเรียนรู้ด้านศิลปะ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่าคะแนนทดสอบหลังใช้ชุดแบบฝึกเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์จินตนาการนั้นมีคะแนนสูงกว่าก่อนใช้ชุดแบบฝึกเสริมทักษะ หรือจาก

บทความวิจัยการใช้แบบฝึกเสริมทักษะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาสำหรับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดย เกรียงไกร เพชรเสถียร (2554) ซึ่งผลการวิจัยหลังใช้แบบฝึกพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางภาษา มีความคิดสร้างสรรค์ทางภาษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน จะเห็นได้ว่าการใช้แบบฝึกสามารถช่วยพัฒนาทักษะในด้านนั้น ๆ ได้เป็นอย่างดี ด้วยการฝึกฝนและทำซ้ำจนเกิดเป็นทักษะ สำหรับในส่วนของการเล่นดนตรีก็น่าจะคล้ายคลึงกัน ด้วยการใช้แบบฝึกมาช่วยในการฝึกซ้อมจะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการดันสด และเมื่อฝึกซ้อมอย่างเป็นประจำจนเกิดความคุ้นเคย ส่วนนี้จะทำให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการเล่นและกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยเห็นว่าแบบฝึกทักษะสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการเสริมประสิทธิภาพการฝึกซ้อมดันสดในผู้เรียนเปียโนระดับประถมได้ อีกทั้งการทำกิจกรรมภายในแบบฝึกจะมีส่วนช่วยฝึกในเรื่องของการคิดและแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาแบบฝึกทักษะโดยเนื้อหาภายในเน้นให้ผู้เรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ฝึกแปรรูปแบบจังหวะที่กำหนดให้ร่วมกับการใช้ตัวโน้ตในการสร้างทำนอง เพื่อใช้ในการฝึกและส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะ เกิดความมั่นใจในการเล่นดันสดอีกด้วย

คำถามการวิจัย

1. แบบฝึกทักษะการดันสดสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม ควรมีลักษณะอย่างไร

จุดประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะการดันสดสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตของผู้ให้ข้อมูล คือ ครูเปียโนจำนวน 8 ท่าน ที่มีประสบการณ์ในการสอนเปียโน 5 ปีขึ้นไป และมีผู้เรียนที่สอนอยู่ในช่วงระดับชั้นประถม 4-6

ขอบเขตของเนื้อหาที่ใช้ในการพัฒนาแบบฝึกทักษะการดันสด ประกอบด้วย รูปแบบจังหวะบันไดเสียง แนวการดำเนินคอร์ด และ คีตลักษณ์

นิยามศัพท์

การดันสด หมายถึง ทักษะหนึ่งซึ่งเป็นที่นิยมในการเล่นดนตรีแจ๊ส มีส่วนประกอบของดนตรีซึ่งได้แก่ จังหวะ เสียงประสานและคีตลักษณ์ที่เป็นเอกลักษณ์ มีวิธีการฝึกที่แตกต่างไปตามความชอบ

ของนักดนตรี แต่พื้นฐานทั่วไปแล้วเริ่มจากการฟังเป็นหลัก ควบคู่กับการฝึกปฏิบัติโดยเริ่มต้นจากการแปรและพัฒนาไปสู่การเล่นในรูปแบบอื่น ๆ

แบบฝึกทักษะการดันสด หมายถึง แบบฝึกทักษะการดันสดเปียโนสำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 โดยมีจุดประสงค์เพื่อฝึกให้ผู้เรียนนำเอารูปแบบจังหวะมาแปรรวมกับการใช้ตัวโน้ตที่กำหนดให้มาแต่งเป็นทำนองเพลง เล่นร่วมกับการบรรเลงประกอบที่จัดเตรียมไว้ โดยเนื้อหาภายในแบบฝึก ประกอบด้วยเรื่องของ รูปแบบจังหวะ ซึ่งอยู่ในอัตราจังหวะ 4 การสร้างทำนองจากบันไดเสียง C Pentatonic และ A minor Blues รูปแบบการดำเนินคอร์ดแบบแจ๊สมาตรฐาน ii-7 | v7 | I^{A7} และ รูปแบบการดำเนินคอร์ดแบบบลูส์ และ คีตลักษณ์บลูส์ 12 ห้องเพลง

ผู้เรียนเปียโนระดับประถม หมายถึง ผู้เรียนเปียโนที่อยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีอายุระหว่าง 10-12 ปี และมีความรู้ทางด้านทักษะและทฤษฎีดนตรีในระดับพื้นฐาน สามารถอ่านโน้ตเข้าใจและใช้สัญลักษณ์ทางดนตรีได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แบบฝึกทักษะการดันสดสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม เพื่อเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนวิชาเปียโนได้นำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอน และพัฒนาความรู้และเสริมสร้างทักษะการคิดดันสดแก่ผู้เรียนเปียโนต่อไป
2. ได้ลักษณะการฝึกดันสดที่เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับประถม และสามารถนำลักษณะการฝึกนี้ไปประยุกต์ใช้ร่วมกับการสอนดนตรีสำหรับผู้เรียนในระดับประถม
3. ได้ทราบขั้นตอนและวิธีการพัฒนาแบบฝึกให้มีความเหมาะสมกับระดับผู้เรียน การกำหนดจุดประสงค์ เนื้อหา กิจกรรม และเกณฑ์การผ่านภายในแต่ละบทเรียน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของ การพัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับผู้เรียนเปียนโนในระดับประถม ซึ่งมีจุดประสงค์ต้องการพัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับผู้เรียนเปียนโนในระดับประถม ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความคิดและความคิดสร้างสรรค์

- 1.1 การคิดแก้ปัญหา
- 1.2 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ
- 1.3 การคิดอย่างสร้างสรรค์

ตอนที่ 2 การคิดขั้นสูง

- 2.1 ความหมายของการคิดขั้นสูง
- 2.2 ประโยชน์ของการคิดขั้นสูง
- 2.3 องค์ประกอบของการคิดขั้นสูง
- 2.4 ขั้นตอนการฝึกคิดขั้นสูง

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดสร้างสรรค์ในเด็กวัย 10-12 ปี

- 3.1 ปัจจัยภายใน: พัฒนาการทางสติปัญญาและการรับรู้ของร่างกายในผู้เรียนวัย 10-12 ปี
- 3.2 ปัจจัยภายนอก: การเรียนดนตรีในระดับชั้นประถม 4-6

ตอนที่ 4 การพัฒนาแบบฝึกทักษะ

- 4.1 ความสำคัญของแบบฝึกทักษะ
- 4.2 ลักษณะแบบฝึกทักษะที่ดี
- 4.3 หลักการสร้างแบบฝึก

ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดการวิจัย

ตอนที่ 1 การคิดและการคิดสร้างสรรค์

การคิด (Thinking) ตามความหมายโดยทั่วไป คือ สิ่งที่เกิดขึ้นภายในใจ สามารถก่อให้เกิดการแสวงหาความรู้ต่อไป หรือ คิดทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมา ในความหมายที่เกี่ยวข้องกับวิวัฒนาการตามช่วงวัย เปียนเจท์ (Piaget, 1964) ให้ความหมายเกี่ยวกับการคิดไว้ว่า เป็นปฏิบัติการทางสมองที่มีความแตกต่างตามประสบการณ์ตั้งแต่ช่วงวัยเด็กไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ เนื่องจากปฏิบัติการทางสมองที่แตกต่าง

กัน จึงทำให้การจัดเก็บความรู้ ประสบการณ์ รวมถึงการดึงเอาประสบการณ์เหล่านั้นมาใช้ในการคิด แก้ปัญหา หรือสร้างสรรค์สิ่งใหม่ มีความแตกต่างกันไป พ้องกับความเห็นของ ลักขณา สิริวัฒน์ (2549) กล่าวว่า การคิด เป็นสิ่งที่อยู่คู่กับมนุษย์มาตั้งแต่เด็ก มีการพัฒนาตามช่วงวัยประสบการณ์ เป็นพฤติกรรมที่อยู่ในลักษณะของการปฏิบัติการทางสมอง ซึ่งเป็นกระบวนการแห่งการคิดเพื่อแก้ไข ในสิ่งที่ปัญหาโดยอาศัยประสบการณ์ หรือข้อมูลในการแก้ปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2542) ให้ความหมายของการคิดไว้ว่า เป็นกลไกของ สมองที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ซึ่งเป็นไปตามธรรมชาติของมนุษย์ที่ใช้ในการสร้างแนวความคิดรวบยอด ด้วยการจำแนกความแตกต่าง การจัดกลุ่ม การแปลความหมาย รวมถึงการสรุปอ้างอิง การเชื่อมโยง ข้อมูลตลอดจนเป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับการนำกฎเกณฑ์ต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้อย่างมีเหตุผล แต่ ทั้งนี้ ลักษณะของการคิด ยังมีความแตกต่างออกไป ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมโดยรอบ รวมถึง ประสบการณ์ของแต่ละบุคคลอีกด้วย และในความเห็นของ ชาติ แจ่มนุษ (2545) ซึ่งกล่าวว่า การคิด สามารถแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะตามความเข้าใจ คือ เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำงานของ สมอง มักใช้ประสบการณ์ร่วมกับข้อมูลที่เคยมี เพื่อนำผลของการคิดมาแก้ไขสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือ สร้างสรรค์สิ่งใหม่นั้นขึ้นมา เพื่อใช้ในแก้ปัญหา และการคิด ถือเป็นพฤติกรรมที่เกิดภายในสมอง เป็น นามธรรมที่ไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่า แต่สามารถรู้ได้จากการสังเกตพฤติกรรมที่แสดงออก ของแต่ละบุคคล

ดังนั้น จึงสรุปความหมายของการคิดได้ว่า เป็นกระบวนการทางปัญญาที่เกิดขึ้นภายในตัว บุคคล โดยกระบวนการทางปัญญานี้ จะมีความแตกต่างไปตามการเรียนรู้ในแต่ละช่วงวัย และเซาว์ ปัญญาของแต่ละบุคคล รวมถึงความรู้พื้นฐานและประสบการณ์เรียนรู้ที่ได้รับ ในช่วงวัยเด็กลักษณะ ของการคิดจะไม่มี ความซับซ้อนมากเท่ากับผู้ใหญ่ มีการพัฒนาตามสภาพสิ่งแวดล้อม ก่อเกิดเป็น ประสบการณ์เพื่อนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหา หรือเป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ และการคิดนั้นเป็น พฤติกรรมที่สามารถสังเกตได้จากการกระทำ หรือความชำนาญในการปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ทั้งนี้ ฌูร์ทส์ สุทธิจิตต์ (2559) แบ่งลักษณะของการคิดออกเป็น 3 ลักษณะตามพื้นฐานการดำรงชีวิต ซึ่งได้แก่ 1. การคิดแก้ปัญหา (Problem Solving Thinking) 2. การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ (Critical Thinking) และ 3. การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) ซึ่งการคิดทั้งสามลักษณะนี้ มีตั้งแต่การคิดในระดับ ง่าย ไปจนถึงการคิดอย่างซับซ้อน

1.1 การคิดแก้ปัญหา (Problem Solving Thinking)

กิลฟอร์ด (Guilford, 1967) กล่าวว่า การคิดแก้ปัญหา เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ และทำให้เกิดการสังสรรค์ทางด้านการคิดและประสบการณ์ในการแก้ปัญหา เห็นได้ว่าการ

แก้ปัญหานั้นมีการลองผิดลองถูกจนได้ข้อสรุป และสามารถนำข้อสรุปนั้นมาใช้ประยุกต์แก้ไขปัญหาในครั้งต่อ ๆ ไป โดยขั้นตอนการคิดแก้ปัญหามีอยู่ 5 ขั้นตอน ได้แก่

- 1.) ขั้นตอนเตรียมการ คือ ขั้นตอนของการค้นพบปัญหาที่แท้จริง
- 2.) วิเคราะห์ปัญหา คือ การพิจารณาสาเหตุสำคัญ ๆ ของปัญหา
- 3.) ขั้นตอนเสนอแนวทางแก้ไขปัญหาคือ การหาวิธีแก้ปัญหที่ตรงกับสาเหตุ และใช้วิธีนั้นแก้ปัญห
- 4.) ขั้นตอนตรวจสอบผล เป็นการติดตามประเมินผลจากข้อ 3 เพื่อให้พบผลลัพธ์ที่พอใจ อาจต้องแก้ไขทิศทางการแก้ปัญหใหม่
- 5.) ขั้นการนำไปประยุกต์ใช้ เมื่อพบปัญหาใกล้เคียงอาจนำไปศึกษาเพื่อแก้ไข หาทิศทางใหม่

1.2 การคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking)

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นกระบวนการของการใช้ความรู้และสติปัญญาในการพิจารณาประเด็นใดประเด็นหนึ่งอย่างมีเหตุผลและสมเหตุสมผล โดยที่สามารถระบุและเอาชนะปัจจัยอุปสรรคขัดขวางจำนวนมากที่อาจทำให้การคิดปราศจากเหตุผลได้ (Ennis, 1987) การคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่ใช่การคิดในแง่ลบด้วยการตั้งหลักเพื่อหาความผิด หรือข้อผิดพลาด แต่เป็นการคิดที่มีความเป็นกลาง และไม่มียึดถือที่ขั้วกลางอ้าง หรือความเห็น ไม่ว่าจะเป็นของตนเองหรือของผู้อื่น แต่เป็นการหาข้อสรุปจากข้อความอย่างมีเหตุผล เพื่อเป็นข้อสรุปที่น่าเชื่อถือ (Facience, 1984) การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่ไปกับการคิดแก้ปัญห ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ส่วนตัวของบุคคลนั้น การคิดอย่างมีวิจารณญาณถือเป็นกระบวนการของการใช้ความรู้ และสติปัญญาในการพิจารณาประเด็นใดประเด็นหนึ่ง อย่างมีเหตุผล ทั้งนี้ บรรจง อมรชีวิน (2556) กล่าวว่า กระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1.) การมีทัศนคติในแบบนักคิดอย่างมีวิจารณญาณ 2.) การยอมรับและหลีกเลี่ยงปัจจัยขัดขวาง 3.) การระบุและคุณลักษณะข้อโต้แย้ง 4.) การประเมินแหล่งข้อมูล และ 5.) การประเมินข้อโต้แย้ง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.) การมีทัศนคติในแบบนักคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ ขั้นแรกของการฝึกคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีประสิทธิภาพ ต้องมีการพัฒนาและเน้นให้เกิดทัศนคติที่เหมาะสม ซึ่งได้แก่

1.1 การมีใจที่เปิดกว้าง พร้อมทั้งจะรับฟังมุมมองที่แตกต่างไป และต้องไม่ยึดติดกับหลักการทฤษฎี

1.2 การเป็นคนช่างสงสัยใคร่รู้ ค้นหาข้อเท็จจริงและความเห็นที่ถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อที่จะสนับสนุนประเด็นที่ต้องใช้ข้อพิจารณา และต้องยอมรับหากมีข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นกับตน แต่ยังคงมองไปที่เป้าประสงค์หลักคือ การค้นหาความจริง หรือที่ใกล้เคียงที่สุด

1.3 การนอบน้อมถ่อมตนทางปัญญา พร้อมรับความคิดใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นแม้ว่าสิ่งเหล่านั้นอาจส่งผลกระทบต่อความคิดความเชื่อของตน

1.4 การมีอิสระในการคิด สามารถคิดโดยปราศจากแรงกดดันทั้งหลายในสังคม ซึ่งแม้จะเป็นเรื่องยาก แต่ให้ยึดในเรื่องของการมีสติ และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

1.5 การมีแรงจูงใจที่สูง เป็นผู้กระหายใคร่รู้อย่างเป็นธรรมชาติ การศึกษาให้ถึงในระดับที่พอจะสามารถทำความเข้าใจก่อนที่จะใช้ดุลยพินิจตัดสินใจ ย่อมต้องอาศัยการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.) การยอมรับและหลีกเลี่ยงปัจจัยขัดขวาง คือ การตระหนักและหลีกเลี่ยง หรือทำให้สิ่งกีดขวางลดน้อยลง สิ่งกีดขวางนั้น สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่

2.1 ข้อจำกัดพื้นฐานของมนุษย์ ซึ่งได้แก่ การมีอคติ การเลือกที่จะคิด การจดจำแบบผิด ๆ การละเลยบางประเด็น ทั้งหมดนั้นสามารถแก้ไขได้โดยการพยายามทำความเข้าใจและปรับตัวให้ได้

2.2 ข้อจำกัดทางภาษา ต้องทำความเข้าใจอย่างมาก ซึ่งในการเลือกใช้ภาษาอาจมีผลต่อการคิดได้ อาทิ การใช้คำที่คลุมเครือ อาจทำให้เกิดการเข้าใจผิด หรือการใช้คำพูดที่ซับซ้อนทั้งที่เป็นเรื่องง่าย ๆ

2.3 ข้อจำกัดของการใช้ตรรกะ หรือการรับรู้ที่ไม่ถูกต้อง จะนำไปสู่การมีข้อสรุปที่ไม่ถูกต้องนั่นเอง

2.4 การตกหลุมพรางทางจิตวิทยาและสังคมวิทยา คือการใช้อารมณ์เป็นหลักแทนที่จะมุ่งไปยังประเด็นที่ควรโต้แย้ง หรือการเชื่อตามการกล่าวอ้างหลักตรรกะของผู้อื่นที่มีชื่อเสียง จึงทำให้ไม่กล้าที่จะแสดงออกอย่างอิสระเพราะความหวาดกลัว เป็นต้น

3.) การระบุและคุณลักษณะข้อโต้เถียง คือ ความสามารถที่จะยอมรับ คิดค้น และ ประเมินในข้อโต้เถียงได้ ซึ่งในบริบทของการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น คำว่าโต้เถียง คือ การนำเสนออย่างมีเหตุผล เพื่อใช้ในการสนับสนุนข้อสรุปให้มีความเป็นเหตุเป็นผล เป็นต้น

4.) การประเมินแหล่งข้อมูล คือ การค้นหาแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ โดยปราศจากอคติและมีความถูกต้อง โดยจำเป็นต้องประเมินด้วยคำถาม เช่น

4.1 แหล่งข้อมูลนี้มีคุณสมบัติจำเป็นหรือระดับของความเข้าใจต่อการนำไปสู่ข้อสรุปหรือไม่

4.2 แหล่งข้อมูลนี้มีชื่อเสียงถึงความถูกต้องหรือไม่ เป็นปฐม-ภูมิหรือทุติยภูมิ

4.3 เป็นแหล่งข้อมูลที่มีแรงจูงใจทำให้ไม่ถูกต้องหรือมีอคติไปหรือไม่ เป็นต้น

5.) การประเมินข้อโต้เถียง คือ การประเมินสิ่งต่าง ๆ โดยอิงหลัก 3 ข้อ ได้แก่

5.1 การมีข้อสมมติฐาน

5.2 การมีเหตุผลสอดคล้อง

5.3 การมีข้อมูลอ้างอิง

1.3 การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking)

การคิดสร้างสรรค์ ในความหมายโดยทั่วไป กล่าวถึง การคิดสร้างสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้นมา โดยสิ่งนั้นต้องมีลักษณะของการริเริ่มในทางที่ดี ทั้งนี้ บรรจง อมรชีวิน (2556) ให้ความหมายของการคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า เป็นกระบวนการคิดของสมองซึ่งมีความสามารถในการคิดได้หลากหลายและแปลกใหม่ไปจากเดิม โดยการคิดนั้นสามารถนำไปประยุกต์ปรับใช้กับทฤษฎีอื่น ๆ ด้วยได้ ถือเป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาการคิด แต่การพัฒนาให้คนเรามีความคิดสร้างสรรค์นั้นไม่ใช่เรื่องที่ทำได้ง่าย อีกทั้งยังถูกมองว่าเป็นเรื่องที่สอนกันไม่ได้ แต่โดยข้อเท็จจริงแล้ว การสร้างสรรค์สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลได้ พ้องกับความเห็นของ ทอแรนซ์ (Torrance, 1965) ซึ่งกล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้ด้วยการสอน ฝึกฝนและปฏิบัติอย่างถูกวิธี การส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์นั้น ควรทำตั้งแต่ยังอยู่ในวัยเด็ก ซึ่งเป็นระยะที่มีการพัฒนาทางด้านจินตนาการสร้างสรรค์สูง และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมพัฒนา เพื่อจะได้เจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีความคิดสร้างสรรค์ พร้อมทั้งจะสร้างสรรค์ประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติ ให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไป อีกทั้ง กิลฟอร์ด (Guilford, 1967) ยังให้ความหมายของการคิดสร้างสรรค์ไว้ว่าเป็นความสามารถทางสมองในการคิดหลายทิศทาง และมีองค์ประกอบความสามารถในการริเริ่ม ความคล่องในการคิด ความยืดหยุ่นในการคิด และความสามารถในการแต่งเติม และให้คำอธิบายใหม่ที่เป็นการติดตามหลักเหตุผล เพื่อหาคำตอบที่ถูกต้องเพียงคำตอบเดียว แต่องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของความคิดสร้างสรรค์คือ ความคิดริเริ่ม นอกจากนี้ กิลฟอร์ดยังเชื่อว่า ความคิดสร้างสรรค์ไม่ใช่พรสวรรค์ที่บุคคล แต่เป็นคุณสมบัติที่มีอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งมีมากน้อยไม่เท่ากัน และบุคคลแสดงออกมาในระดับที่ต่างกัน ดังนั้นจึงสรุปในความหมายของการคิดสร้างสรรค์ได้ว่า เป็นความสามารถในการคิดได้หลากหลายซึ่งเป็นเรื่องของศักยภาพภายในแต่ละบุคคล การคิดสร้างสรรค์ไม่ถือว่าเป็นพรสวรรค์ ดังนั้นจึงสามารถพัฒนาได้ด้วยการสอน ฝึกฝนและปฏิบัติอย่างถูกวิธี และสิ่งสำคัญคือ ควรฝึกฝนและพัฒนาตั้งแต่ในวัยที่ยังเป็นเด็กเล็ก ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการคิดสร้างสรรค์นั้นสามารถพัฒนาได้สูงที่สุด

การคิดสร้างสรรค์นั้นนับเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาในเรื่องของการคิด และมีความสำคัญทั้งในระบบการศึกษาและสังคม ดังเช่นในปัจจุบันนี้ ซึ่งมักมีการสอดแทรกทักษะการคิดสร้างสรรค์ไว้ภายในหลักสูตรการเรียนการสอนมากมาย เช่น ภายในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีพุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ซึ่งระบุถึงสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนเอาไว้ว่า ผู้เรียนต้องมีความสามารถในการคิด ซึ่งเป็นความสามารถในการคิด

วิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ คิดอย่างสร้างสรรค์ และมีวิจารณญาณ สามารถคิดอย่างเป็นระบบได้ เพื่อนำไปสู่การสร้างความรู้เพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังระบุในมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชาไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในสายวิชาศิลปะ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 สาระ ได้แก่ สาระที่ 1 ด้านทัศนศิลป์ สาระที่ 2 ด้านดนตรี และสาระที่ 3 ด้านนาฏศิลป์ ซึ่งทั้งสามสื่อนี้ได้สอดแทรกในเรื่องของการคิดสร้างสรรค์ไว้ ทั้งในเรื่องของการสร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ และความคิดสร้างสรรค์ เข้าใจและแสดงออกทางด้านดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระชื่นชม และสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงเข้าใจและแสดงออกทางนาฏศิลป์อย่างสร้างสรรค์ เป็นต้น ในด้านการเรียนวิชาดนตรี นอกเหนือจากการสอดแทรกทักษะการคิดสร้างสรรค์ไว้ภายในหลักสูตรแกนกลางแล้ว ในหลักสูตรภายนอกที่เกี่ยวข้องกับดนตรี ซึ่งได้แก่ หลักสูตรของสถาบันดนตรียามาฮา (The Yamaha Method, 2005) ที่เน้นหลักสูตรที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านการคิดและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ เช่นการสอบวัดระดับ การร่วมแสดงหรือการแข่งขัน หรือหลักสูตรของสถาบันทรินิตี้ (Trinity Piano improvisation specimen test, 2018) ที่เห็นความสำคัญของการเล่นดนตรีร่วมกับการคิดอย่างสร้างสรรค์ ในทักษะของการดนตรี ซึ่งเป็นทักษะสำคัญสำหรับความเป็นนักดนตรี การสนับสนุนให้ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์เป็นส่วนหนึ่งในการเรียนดนตรีจะช่วยเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านของการฝึกคิด การเข้าร่วมทางสังคม และความกล้าแสดงออก นับเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากโดยเฉพาะกับนักเรียนในวัยเด็ก ซึ่งเป็นวัยที่มีการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน ทั้งนี้ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ในทางดนตรีนั้นเป็นกระบวนการต่อเนื่อง จึงควรสนับสนุนให้ฝึกทักษะด้านนี้อย่างสม่ำเสมอ

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2531) แบ่งประเภทของการคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีออกเป็น 2 ประเภท ตามลักษณะของกระบวนการและขั้นตอนในการคิดสร้างสรรค์ ได้แก่ 1.) การสร้างสรรค์โดยมีเวลาพอเพียง และ 2.) การสร้างสรรค์โดยทันที โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.) การสร้างสรรค์โดยมีเวลาพอเพียง การสร้างสรรค์ประเภทนี้ คือการสร้างสรรคด้านการประพันธ์เพลง ซึ่งผู้ประพันธ์มีโอกาสคิดใคร่ครวญเปลี่ยนแปลงแก้ไขสิ่งต่าง ๆ ให้เหมาะสมตามความคิดสร้างสรรค์ในการประพันธ์ ซึ่งเป็นผลงานที่ได้จึงมีความประณีต แสดงถึงความสามารถหรือความพร้อมในการผลิตผลงาน การสร้างสรรค์ในลักษณะนี้สามารถกระทำได้ด้วยผู้เรียนในทุกระดับชั้นโดยคำนึงถึงความสามารถและเนื้อหาที่ผู้เรียนศึกษาอยู่ ทั้งนี้ในการฝึกประพันธ์ช่วงแรกอาจประพันธ์เฉพาะทำนองก่อน จากนั้นจึงใส่เสียงประสานเข้าไปด้วย ในขั้นต่อมาอาจเป็นการแยกเสียงประสานสำหรับการขับร้องและในที่สุดคือการเรียบเรียงเสียงประสานสำหรับเครื่องดนตรีต่าง ๆ การประพันธ์นั้นสามารถทำเป็นกิจกรรมได้ทั้งแบบกลุ่มและแบบเดี่ยว ในการประพันธ์

เดี่ยวคือสิ่งที่ควรเน้นให้ทำอย่างสม่ำเสมอ ในอีกด้านหนึ่งการประพันธ์ร่วมกันเป็นกลุ่มจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องของการร่วมมือ ช่วยกันคิด ทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2.) การสร้างสรรค์โดยทันที การสร้างสรรค์ประเภทนี้ คือการสร้างสรรค์ด้านการดนตรี ซึ่งแสดงออกมาเป็นการเล่น หรือการร้อง อีกทั้งยังเป็นทักษะที่สำคัญของการเล่นดนตรีแจ๊ส ในการเรียนการสอนดนตรีควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีการแสดงออกในลักษณะของการสร้างสรรค์อย่างสม่ำเสมอ การฝึกคิดสร้างสรรค์โดยทันทีที่สามารถกระทำได้ในหลายลักษณะตั้งแต่ขั้นง่ายที่สุด จนถึงขั้นสลับซับซ้อน กล่าวคือ ในขั้นเบื้องต้น อาจเริ่มจากการโต้ตอบจังหวะและทำนองเป็นวรรคสั้น ๆ มีความยาวเพียงห้องเพลงเดียว หรือสองห้องเพลง และในระดับที่ซับซ้อนขึ้นมา เป็นการดนตรีจากทำนองสั้น ๆ ด้วยความยาวที่มากกว่าหนึ่งหรือสองห้องเพลง และในการปฏิบัติการดนตรีนั้น สามารถเริ่มได้ตั้งแต่การฮัมทำนองไปจนถึงการเล่นเครื่องดนตรี ทั้งนี้ รายละเอียดของการดนตรีทั้งหมดนั้น จะกล่าวในหัวข้อถัดไป

ตอนที่ 2. การคิดดนตรี

2.1 ความหมายของการดนตรี

การดนตรี ในความหมายทั่วไป คือ การคิดหรือปฏิบัติอย่างฉับพลันไม่มีการเตรียมการใด ๆ (Grove, 2001) สำหรับความหมายในทางดนตรีแล้ว ด็อบบิ้นส์ (Dobbins, 1980) และ อาร์รอน (Berkowitz, 2010) กล่าวว่า การดนตรี คือการประพันธ์อย่างฉับพลัน เป็นการแสดงออกถึงการคิดสร้างสรรค์จินตนาการทางดนตรีอย่างเป็นธรรมชาติ สะท้อนความคิด อารมณ์ และสัมผัสไหวพริบความรู้สึกของนักดนตรี ตลอดจนมีความเข้าใจในเครื่องดนตรีและสามารถบรรเลงออกมาได้อย่างน่าสนใจและทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกไปพร้อมกับทำนองเพลง ซึ่งพ้องกับความเห็นของ อีริช เลาท์วาล์ (2562) กล่าวว่า การดนตรี คือ องค์ประกอบหนึ่งของดนตรีแจ๊ส เป็นการแสดงสติปัญญา การประพันธ์ทำนองขึ้นอย่างฉับพลัน โดยไม่มีการเตรียมล่วงหน้า เป็นการบรรเลงที่แสดงออกถึงอารมณ์ ความรู้สึกและความสามารถเฉพาะตัวของบุคคล และในความเห็น บรูโน เนทท์ (Nettl, 2001) กล่าวว่า การดนตรี เป็นการสร้างผลงานโดยนักดนตรี อาจเป็นการประพันธ์ผลงานขึ้นมาใหม่ หรือเป็นงานที่ได้รับการขยายหรือปรับเปลี่ยนแนวทางการดนตรีที่มีอยู่แล้ว ทั้งนี้ระดับความหลากหลายของการดนตรีขึ้นอยู่กับเวลาและสถานที่ รวมถึงความนิยมในพื้นที่นั้น ๆ จากความเห็นของบรูโน เนทท์ (2001) สามารถเข้าใจได้ว่า ในการเล่นดนตรี นักดนตรีจำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานทางด้านดนตรีและเข้าใจโครงสร้างของตัวดนตรีได้ดีในระดับหนึ่ง จึงจะสามารถนำบางส่วนภายในบทเพลงมีปรับเปลี่ยนแนวทางร่วมกับการนำเอาเอกลักษณ์ หรือความนิยมในช่วงเวลานั้น ๆ ผสมผสานและแสดงออกมาในช่วงเวลาที่จำกัด สอดคล้องกับความเห็นของ แบร์รี เคนนี และมาร์ติน เกลิร์ช (Kenny & Gellrich,

2002) ซึ่งกล่าวว่า การตันสด คือการตัดสินใจอย่างสร้างสรรค์ของผู้บรรเลงดนตรี แต่เนื้อหาที่ใช้ในการตันสดและช่วงเวลาในการสร้างสรรค์ขึ้นอยู่กับขอบเขตของเวลาและความนิยมในปัจจุบัน ของแต่ละท้องถิ่น

ดังนั้น จึงสรุปความหมายของการตันสดได้ว่าเป็นการแสดงในลักษณะของการประพันธ์ทำนองขึ้น โดยใช้ช่วงเวลาสั้น ๆ ระหว่างการแสดง ไม่มีการเตรียมการล่วงหน้าเป็นการใช้ไหวพริบร่วมกับการแสดงอารมณ์และการคิดในการเล่น และนักดนตรีต้องมีพื้นฐานทางด้านดนตรี มีความเข้าใจและรู้จักโครงสร้างของดนตรี เพื่อสามารถนำเอาส่วนประกอบภายในบทเพลงมาปรับเปลี่ยนหรือนำมาเป็นส่วนช่วยในการคิดตันสดแนวทำนองอย่างสร้างสรรค์ ทั้งนี้ ในเรื่องทักษะความชำนาญในการตันสดของแต่ละตัวบุคคลเป็นอีกส่วนที่ช่วยให้แนวทำนองที่ได้จากการตันสดมีความไพเราะ ทักษะการถ่ายทอดและแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกผ่านบทเพลงให้เกิดความไพเราะนั้นขึ้นอยู่กับระดับความสามารถส่วนตัวของแต่ละบุคคล นักดนตรีที่ฝึกฝนจนเกิดความชำนาญมักมีกรอบหรือสูตรสำเร็จที่ใช้ในการตันสด กรอบการเล่นนี้คือเอกลักษณ์เฉพาะตัวของนักดนตรีแต่ละคน วิธีการเล่นที่แตกต่างกันจะทำให้การเล่นตันสดมีความหลากหลาย และนอกเหนือจากการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบภายในบทเพลงแล้ว การนำเอาเอกลักษณ์ของดนตรีในท้องถิ่น หรือ ลักษณะความนิยมของดนตรีในช่วงเวลานั้น ๆ เข้ามาร่วมในการตันสดด้วยก็ทำให้การตันสดนั้นมีสีสันและเป็นผลงานที่ดูล้อตามสมัยเช่นกัน

2.2 ประโยชน์ของการตันสด

การฝึกคิดตันสด เป็นสิ่งที่ได้รับการสนับสนุนอย่างมากในหลักสูตรการเรียนรู้สาขาวิชาต่าง ๆ ในปัจจุบันซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนสามารถคิดหรือสามารถปฏิบัติได้อย่างสร้างสรรค์ ในส่วนของการเรียนดนตรีก็เช่นกัน มีการเน้นในเรื่องของการคิดและปฏิบัติอย่างสร้างสรรค์ทั้งหลักสูตรการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรภายนอก เช่น เนื้อหาภายในหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ดนตรี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ผู้ที่เรียนจะต้องมีความเข้าใจในองค์ประกอบดนตรี แสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกได้อย่างอิสระ และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในชีวิตประจำวัน หรือ ภายในหลักสูตรมาตรฐานการเรียนดนตรีของสหรัฐอเมริกา (NAfME: Music Standards (PK-8 General Music), 2014) ระบุมาตรฐานการเรียนรู้โดยทั่วไป คือ ผู้เรียนสามารถคิดได้อย่างสร้างสรรค์ และสามารถนำเสนอแสดงผลงานจากการคิดอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงสามารถวิเคราะห์และปรับเปลี่ยนตามคำแนะนำได้ หรือในหลักสูตรของดนตรียามาฮา (Kathy Anzis, 2005) ที่เน้นหลักสูตรที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านการคิดและแสดงออกทางดนตรี เช่น การสอบวัดระดับ ซึ่งจะมีส่วนของการสอบทักษะตันสด ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์งานจากโจทย์ที่กำหนดให้ การแสดง หรือการแข่งขันทางดนตรี ซึ่งสนับสนุนให้ผู้เรียนมี

ความกล้าแสดงออกและแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของตนออกมาผ่านการบรรเลงเพลง หรือในหลักสูตรของ ทรินิตี้ (Trinity Piano improvisation specimen test, 2018) ซึ่งเห็นความสำคัญของทักษะการดนตรี สามารถพัฒนาด้านการคิดสร้างสรรค์และทักษะความเป็นนักดนตรี รวมถึงช่วยเปิดกว้างให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในแนวดนตรีแบบอื่น ๆ นอกเหนือจากคลาสสิก รวมถึงการเรียนรู้เทคนิคอื่น ๆ เป็นต้น จึงแสดงให้เห็นว่า การดนตรีได้รับการสนับสนุนให้เป็นส่วนหนึ่งในการเรียนดนตรี เพื่อเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาในด้านของการคิดสร้างสรรค์ กล้าแสดงออกในด้านความเป็นอัตลักษณ์ของตน รวมทั้งมีไหวพริบในการเล่นดนตรี สามารถนำสิ่งที่มืออยู่นั้นมาต่อยอด พัฒนาให้เกิดเป็นผลงานใหม่ ๆ ได้ และยังเสริมในเรื่องของมนุษยสัมพันธ์ การเล่นดนตรีร่วมกับผู้อื่นอีกด้วย ซึ่งพ้องกับความเห็นของ เจอร์รี่ โคเกอร์ (Coker, 1980; อ้างถึงใน Leroy Ostransky, 2017) ได้กล่าวถึงประโยชน์จากการฝึกทักษะการดนตรีไว้ 5 ประการ ได้แก่

- 1.) การดนตรีช่วยให้ผู้เรียนมีสุขภาพดีในการฟัง ซึ่งทักษะการฟังเป็นพื้นฐานสำคัญของการเล่นดนตรี เมื่อมีทักษะการฟังที่ดี ก็สามารถที่จะนำสิ่งที่ได้ยินมาปรับเปลี่ยนและแสดงออก ณ เวลานั้นได้ทันที
- 2.) การดนตรีเป็นการทบทวนความรู้ความเข้าใจทางทฤษฎีดนตรี อีกทั้งยังสามารถช่วยเพิ่มเติมความรู้ได้ในเวลาเดียวกัน
- 3.) การเล่นดนตรีช่วยในเรื่องของการแสดงออกทางอารมณ์หลายรูปแบบ เพื่อแสดงออกถึงความรู้สึกในการแสดง ต้องเรียนรู้ในเรื่องของการเล่นลักษณะต่าง ๆ และถ่ายทอดให้ผู้ชมเข้าใจในสิ่งที่ผู้เล่นต้องการสื่อ
- 4.) การฝึกดนตรี จะช่วยให้ผู้เล่นเกิดความรู้สึกในเรื่องของประสาทสัมผัสที่เกี่ยวกับเสียง (Sense of pitch) ซึ่งความรู้สึกนี้สามารถเกิดขึ้นได้จากการฝึกฝนมาในระยะเวลาหนึ่ง เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพดีในการฟัง และการเล่นของผู้เล่น
- 5.) การฝึกดนตรีจนเป็นนิสัย จะเกิดเป็นประโยชน์แก่ตัวผู้เล่น เช่น มีความรู้ ความเข้าใจในลักษณะของการเล่น จังหวะการเข้าร่วม การเลือกใช้ตัวโน้ต ในการเล่นร่วมกับผู้อื่น เป็นเหมือนการพูดคุยที่รู้ใจกัน

จึงกล่าวได้ว่า ทักษะการดนตรีเป็นประโยชน์ต่อการเรียนดนตรี ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เข้าใจ เรื่ององค์ประกอบพื้นฐานของดนตรี สามารถนำพื้นฐานเหล่านี้มาใช้ในการวิเคราะห์ หรือนำไปประยุกต์ใช้ในการเล่นดนตรี ประโยชน์ที่ได้จากการฝึกทักษะการดนตรียังมีเรื่องของแสดงออกทางอารมณ์ สุขภาพดีในการฟัง และการเล่นดนตรี รวมถึงเรื่องของมนุษยสัมพันธ์ระหว่างนักดนตรีด้วยกัน ยังได้รับการฝึกฝนที่มากขึ้น ผู้เรียนจะค้นพบลักษณะการเล่นที่ชื่นชอบ รวมถึงค้นพบความเป็นเอกลักษณ์ในการเล่นดนตรีของตนเอง อีกสิ่งที่สำคัญอย่างมากในการฝึกทักษะการดนตรี คือ การตระหนักถึงความสำคัญของทักษะนี้ อย่างที่พบในหลักสูตรการเรียนรู้อาจารย์ทางดนตรีทั้งในไทย และ

ต่างประเทศ ซึ่งนอกเหนือจากการสอนให้ผู้เรียนเข้าใจดนตรีแล้ว ยังต้องการให้ผู้เรียนสามารถแสดงความรู้สึก ความเป็นตัวตนของตนเองผ่านการเล่นดนตรีได้

2.3 องค์ประกอบของการดนตรี

โนอา เบร์แมน (Baermen, 2003) กล่าวว่า การเล่นดนตรีไม่ต่างกับการพูดคุย หรือการเขียนเท่าไรนัก เป็นการสื่อสารที่บ่อยครั้งมักปล่อยไปตามการคิดอย่างเป็นธรรมชาติ คล้ายกับการพูดภาษา ๆ หนึ่ง หากเรามีคำศัพท์ที่มากพอจะใช้ รวมถึงรู้หลักการของภาษา และรู้หลักการใช้เสียง นั้นจะทำให้เป็นการสื่อสารที่ดีและมีความหมาย เช่นเดียวกับการการดนตรี หากรู้องค์ประกอบที่สำคัญ ซึ่งได้แก่ ตัวโน้ต จังหวะ คอร์ด โน้ตตัวร่วม รวมถึงการรู้หลักการในการฝึก การใช้เสียง นั้นจะทำให้การดนตรีนั้นมีเสน่ห์และบ่งบอกอัตลักษณ์ของผู้เล่นมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับความเห็นของ บ็อบ เทย์เลอร์ (Taylor, 2000) ซึ่งกล่าวว่า สิ่งสำคัญของทักษะการดนตรีนั้น คือความเข้าใจในเรื่องขององค์ประกอบทางดนตรีและทักษะ นักดนตรีต้องมีความเข้าใจถึงโครงสร้างพื้นฐานภายในบทเพลง จึงจะทำให้การแสดงดนตรีมีความสมบูรณ์ องค์ประกอบนั้นได้แก่ ทำนอง จังหวะ การลำดับคอร์ด และมีทักษะการแสดงออก การพัฒนา และ การวิเคราะห์ และพ้องกับความเห็นของ ธีรัช เล่าหิวัระพานิช (2562) ซึ่งกล่าวถึงการดนตรีไว้ว่า “เป็นเหมือนการเล่าเรื่องราวของบทสนทนา” ในระหว่างสนทนาจำเป็นต้องมีผู้พูดและผู้ฟัง ผู้บรรเลงที่ดีต้องศึกษาวิธีการบรรเลง รวมถึงเข้าใจโครงสร้างหลักการเล่น ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วนสำคัญ ได้แก่ 1. จังหวะ 2. ทำนอง 3. เสียงประสาน และ 4. คีตลักษณ์ ในขณะที่ จอนห์น เมเฮแกน (Mehegan, 1962) กล่าวว่า สิ่งสำคัญ 2 อย่างในการเล่นดนตรีนั้น คือ 1.) จังหวะ และ 2.) กลุ่มแนวการดำเนินทำนอง เนื่องจากจังหวะ คือหัวใจสำคัญในการแสดงออกของผู้ที่เล่นแจ๊ส ผู้เล่นสามารถถ่ายทอดความรู้สึกผ่านจังหวะ เพียงจังหวะเดียวแต่เปลี่ยนลูกเล่นภายในได้ นับเป็นการแสดงออกที่งดงาม

จากที่กล่าวมานั้น สามารถเข้าใจได้ว่า ทักษะการดนตรี เปรียบเหมือนกับทักษะของการใช้ภาษาในการสื่อสาร จำเป็นต้องรู้หลักการโดยทั่วไป รวมถึงการมีคลังคำศัพท์ไว้ใช้ในการสื่อสาร ยิ่งรู้คำศัพท์มากการสื่อสารนั้นก็ยิ่งง่าย และสื่อความหมายได้ชัดมากขึ้น การดนตรียิ่งนักดนตรีมีความรู้หรือทักษะที่มากเท่าไร ก็ยิ่งช่วยให้นักดนตรีท่านนั้นสามารถสื่อสารกับผู้ฟังโดยผ่านทางการเล่นได้มากขึ้น จึงสรุปในเรื่องขององค์ประกอบการเล่นดนตรีได้ว่า องค์ประกอบที่สำคัญต่อการฝึกทักษะการดนตรี คือ จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน และส่วนสำคัญอีกสิ่งหนึ่งที่เปรียบเสมือนโครงสร้างของดนตรี คือ คีตลักษณ์ โดยมีรายละเอียดในแต่ละส่วน ดังนี้

1.) จังหวะ

จังหวะ คือ ส่วนประกอบสำคัญอย่างมากสำหรับการฝึกทักษะการเต้นสด เนื่องจากจังหวะนั้นมีส่วนช่วยในการกำหนดทิศทางอารมณ์ในการเล่น ให้บทเพลงนั้นมีความรู้สึกสนุกสนาน มีชีวิตชีวา หรือให้ความรู้สึกสบาย เฉื่อยชา ส่วนหนึ่งนั้นเกิดจากการเลือกใช้จังหวะในการเล่น อารมณ์ความรู้สึกเหล่านี้ล้วนเกิดจากส่วนประกอบที่แฝงอยู่ภายในองค์ประกอบของจังหวะ ซึ่งได้แก่ ความดังเบา ความสั้นยาวของเสียง การเน้นเสียง ภายในจังหวะเป็นต้น และ จังหวะที่มีเอกลักษณ์ในการเล่นเน้นเสียง รวมถึงการยืดหยุ่นเป็นพื้นฐานที่นิยมเล่นในดนตรีแจ๊ส คือ ลักษณะการเล่นแบบสวิง

สวิง เป็นการเล่นในลักษณะของการแกว่งจังหวะ และเต็มไปด้วยความรู้สึกของการเล่นลัดจังหวะ (syncopation) เน้นลงจังหวะ (accentuation) ที่ไม่เป็นไปตามธรรมชาติ ในการเล่นสวิง สามารถยืดหยุ่นค่าความยาวของตัวโน้ตได้จึงให้ความรู้สึกละลุและโยน ทั้งนี้สัดส่วนของโน้ตและการบรรเลงนั้นขึ้นอยู่กับความรู้สึกของผู้บรรเลงแต่ละคน และวิธีการเล่นจังหวะสวิงเพื่อให้ผู้เล่นสามารถมองภาพรวมในการเล่นสวิงอย่างเข้าใจได้ง่าย ๆ คือการเล่นตัวหน้ายาวกว่าตัวหลัง ดังตัวอย่างภาพที่ 1 การเล่นลักษณะสวิง อย่างไรก็ตามการอธิบายถึงลักษณะการเล่นสวิงเป็นอย่างไรนั้นไม่ใช่เรื่องง่าย เนื่องจากดนตรีแจ๊สนั้นเป็นดนตรีที่มีอารมณ์ความรู้สึกเป็นส่วนใหญ่ การบรรเลงจังหวะแกว่ง ไม่ตรงจังหวะ ค่าความยาวของโน้ตสามารถยืดหยุ่นได้ ไม่มีรูปแบบตายตัว สัดส่วนโน้ตและการบรรเลงเน้นเสียงขึ้นอยู่กับความรู้สึกของผู้เล่นทั้งสิ้น (ธีรช เล่าหิวัระพานิช, 2562; หน้า 6)

ภาพที่ 1 ตัวอย่างภาพการเล่นลักษณะสวิง ยาว-สั้น

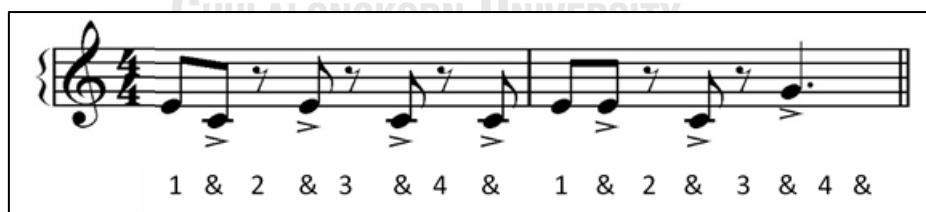
วสันตชาย อิมโอษฐ์ (การสื่อสารส่วนบุคคล, 10 ธันวาคม 2562) กล่าวว่าในกระบวนการคิดเกี่ยวกับการฝึกเล่นลักษณะสวิง ในขั้นเริ่มแรก ผู้เรียนควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเล่นในจังหวะตกเสียก่อน โนอา เบอร์แมน กล่าวว่า ความรู้สึกเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างมากสำหรับการเต้นสด ยิ่งในดนตรีแจ๊สแล้วการเปิดเผยความรู้สึกในขณะที่เล่นให้ออกมาในรูปแบบสวิงจังหวะมักจะมีส่วนประกอบสำคัญอย่างหนึ่งที่สามารถรู้สึกได้ นั่นคือการเล่นให้เน้นลงจังหวะตก 2 และ 4 ซึ่งในยามที่เล่นเต้นสด ด้วยจังหวะที่แกว่งไปมานั้นโดยส่วนมากแล้วมักจะไต่ขึ้นในการเล่นที่ตกลงในจังหวะตกไม่ชัดเจนมากนัก แต่สำหรับนักดนตรีแล้ว ทุกคนมักรู้สึกได้เหมือนเป็นหัวใจของการเล่นดนตรีแจ๊ส และในการฝึกหัดเล่นเพื่อให้ได้ความรู้สึกของการหน่วงจังหวะจนเกิดเป็นการสวิงแล้ว ควรเริ่มต้นจาก

การฝึกนับให้เน้นตกลงในจังหวะที่ 2 และ 4 และแม้ว่าการทำความเข้าใจกับการเน้นจังหวะตกจะเป็นเรื่องยาก แต่สามารถสร้างความคุ้นเคยกับการเล่นในลักษณะนี้ได้จากการหาเพลงตัวอย่างง่าย ๆ มาฝึกนับ หรือฝึกเล่นทำนองด้วยมือขวาและติดนิ้วให้เน้นลงที่จังหวะ 2 และ 4 หรือ เล่นทำนองทั้งสองมือ และนับจังหวะด้วยการเคาะเท้าได้เช่นกัน (Baermen, 2003; pg.23)

ภาพที่ 2 ตัวอย่างภาพการฝึกนับเน้นที่จังหวะตก (Backbeat)

การเลือกเพลงเพื่อนำมาใช้ในการฝึกนับจังหวะ สามารถช่วยให้นักดนตรีทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น หรือการนำเอาเครื่องนับจังหวะ (metronome) มาใช้ในการฝึกนับจังหวะ สามารถช่วยให้คุ้นเคยกับการนับจังหวะที่ 2 และ 4 ได้เช่นกัน เช่นตัวอย่างภาพที่ 2 แสดงลักษณะการฝึกนับจังหวะให้ตกลงในจังหวะที่ 2 และ 4 นอกจากนี้ภายในลักษณะของการเล่นแบบสวิงมักมีลักษณะของการลัดจังหวะ ประกอบอยู่ด้วย มีความสำคัญอย่างยิ่งต่ออัตลักษณ์ลีลาของดนตรีแจ๊ส ในการเล่นลัดจังหวะนั้น มักนิยมเล่นที่จังหวะรอง หรือจังหวะ ‘และ’ ของแต่ละจังหวะโดยใช้สัญลักษณ์เน้น (accent) ลงบนจังหวะรองเพื่อเน้นให้จังหวะรองเด่นขึ้น (Baermen, 2003) ดังตัวอย่างภาพที่ 3

ภาพที่ 3 ตัวอย่างภาพลักษณะการเน้นใน accent ลงจังหวะsyncopation

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า จังหวะคือส่วนประกอบหนึ่งที่สำคัญต่อดนตรีแจ๊ส เนื่องจากเป็นส่วนที่ช่วยกำหนดทิศทางอารมณ์ความรู้สึกภายในบทเพลง และรูปแบบจังหวะที่มักพบได้ทั่วไปในดนตรีแจ๊สคือการเล่นจังหวะในลักษณะสวิงซึ่งถือเป็นหนึ่งเอกลักษณ์ของดนตรีแจ๊ส ทั้งนี้

การเล่นสวิงเกิดจากการเล่นในลักษณะของการลัดจังหวะร่วมกับเน้นลงจังหวะที่ไม่เป็นไปตามธรรมชาติของการนับจังหวะ หรือสามารถเข้าใจได้ทั่วไปคือการเล่นตามอารมณ์ของผู้เล่นนั่นเอง

สำหรับการฝึกผู้เรียนในระดับประถม ควรเริ่มต้นจากการฟังเพลงที่มีรูปแบบจังหวะ และลักษณะการเล่นที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการเล่นสวิงคือการเล่นในลักษณะ จังหวะยาว-สั้น ต่อมาเมื่อเกิดความคุ้นเคยแล้ว ให้เริ่มทำความเข้าใจกับภาพรวมของการเล่นจากการ วางตัวโน้ต และในท้ายที่สุด เริ่มฝึกการนับให้นั้นลงในจังหวะตกและในท้ายที่สุดฝึกให้ผู้เรียนผ่อนคลายในการเล่นเพื่อให้การเล่นนั้นแสดงออกมาอย่างเป็นธรรมชาติ

2.) ทำนอง (Melody)

การสร้างทำนองในการดนตรี มีหลายวิธีขึ้นอยู่กับความถนัดของนักดนตรีเป็นหลัก เช่นการฟังทำนองหลัก หรือ แนวการดำเนินคอร์ด และทำการปรับเปลี่ยนเพิ่มเติมตัวโน้ตหรือนำโน้ต ที่อยู่ภายในการเดินคอร์ดมาปรับแต่งใหม่พร้อมกับการใช้รูปแบบจังหวะภายในบทเพลงเดิม เป็นต้น ซึ่งวิธีพื้นฐานที่นิยมใช้ฝึกเป็นพื้นฐาน คือการนำรูปแบบจังหวะและแนวการดำเนินคอร์ดที่ใช้ภายใน บทเพลงเป็นพื้นฐาน การเลือกใช้ตัวโน้ตในการสร้างทำนองเพื่อให้เกิดความไพเราะถือเป็นเรื่องสำคัญ ดังนั้นนักดนตรีจำเป็นต้องรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของบันไดเสียงที่เหมาะสมกับคอร์ด เพื่อเป็นพื้นฐานในการ เลือกใช้ตัวโน้ตในการสร้างทำนองไม่ให้เกิดเสียงที่ขัดกับแนวการดำเนินคอร์ดภายในบทเพลง

ไบรอัน และ เดนนิส (Brian Chung & Dennis Thurmond, 2007) กล่าวเกี่ยวกับการนำบันไดเสียงมาใช้ในการฝึกทักษะดนตรีไว้ว่า บันไดเสียง คือส่วนประกอบที่สำคัญในการฝึกดนตรี เนื่องจากบันไดเสียงเป็นตัวช่วยในการกำหนดตัวโน้ตรวมถึงโทนเสียงในเวลากการฝึกซ้อม และยังเอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างรูปแบบประโยคเพลง เช่น ประโยค ถาม-ตอบ ซึ่งทั้งหมดนี้ คือ ความสำคัญของการนำบันไดเสียงมาใช้ในการฝึกเพื่อคอยเชื่อมต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ให้เกิดความ ต่อเนื่องและลื่นไหล ทั้งนี้บันไดเสียงที่เกี่ยวข้องกับการสร้างทำนองในการฝึกพื้นฐานของการดนตรีนี้ มักใช้บันไดเสียง 3 ประเภทในการสร้างทำนอง ได้แก่ 1. บันไดเสียงไดอาโทนิค (Diatonic scale) 2. บันไดเสียงเพนตาโทนิค (Pentatonic scale) และ 3. บันไดเสียงบลูส์ (Blues scale) (ธีรวิช เล้าหวีระ พานิช, 2562) โดยมีรายละเอียดของแต่ละบันไดเสียง ดังนี้

2.1 บันไดเสียงไดอาโทนิค คือ บันไดเสียงที่ประกอบด้วยตัวโน้ต 7 ตัวเรียง ตามลำดับในช่วงคู่แปดโดยไม่มีการซ้ำตัวโน้ต แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1.) บันไดเสียงเมเจอร์ และ 2.) บันไดเสียงไมเนอร์

1.) บันไดเสียงเมเจอร์ มีโครงสร้างประกอบด้วยโน้ตตัวที่ 1 2 3 4 5 6 7 เป็น บันไดเสียงที่มีระยะห่างครึ่งเสียงระหว่างโน้ตตัวที่ 3 กับ 4 และ 7 กับ 8 โน้ตตัวที่ 3 กับ 7 คือโน้ตที่

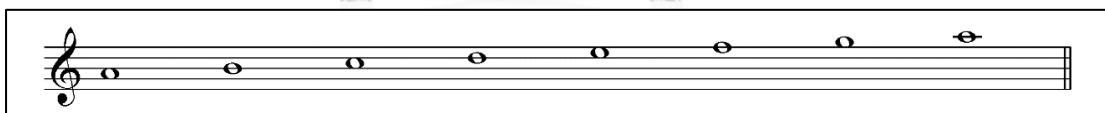
แสดงเอกลักษณ์ของบันไดเสียงเมเจอร์ ทั้งนี้บันไดเสียงเมเจอร์เป็นต้นกำเนิดโมดต่าง ๆ ทั้งหมด 7 โมด ซึ่งแต่ละโมดมีส่วนสำคัญในการสร้างทำนองการดนตรี

ภาพที่ 4 โครงสร้างบันไดเสียงเมเจอร์

2.) **บันไดเสียงไมเนอร์** แบ่งออกเป็น 3 ประเภทย่อย ได้แก่ 1. บันไดเสียงเนเชอรัลไมเนอร์ (Natural minor) 2. บันไดเสียงฮาร์โมนิกไมเนอร์ (Harmonic minor) และ 3. บันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ (Melodic minor) บันไดเสียงไมเนอร์ทุกประเภทประกอบด้วยโน้ตทั้งหมด 7 ตัว มีระยะห่างครึ่งเสียงอยู่ระหว่างโน้ตตัวที่ 2 กับ 3 ทำให้โน้ตตัวที่ 3 มีเสียงต่ำลงครึ่งเสียง หรือ $\flat 3$ เป็นโน้ตที่แสดงเอกลักษณ์ของบันไดเสียงไมเนอร์ นอกจากนี้ภายในบันไดเสียงไมเนอร์ทั้ง 3 ประเภท ทุกบันไดเสียงมีโน้ต 5 ลำดับแรกเหมือนกัน ได้แก่ โน้ตตัวที่ 1 2 $\flat 3$ 4 5 มีโน้ตที่แตกต่างกันเพียง 2 ตัว คือโน้ตตัวที่ 6 กับ 7

บันไดเสียงเนเชอรัลไมเนอร์ เป็น (Relative) กับบันไดเสียงเมเจอร์ ประกอบด้วยโน้ตตัวที่ 1 2 $\flat 3$ 4 5 $\flat 6$ $\flat 7$ โน้ตเอกลักษณ์ คือ โน้ตตัวที่ $\flat 3$ $\flat 6$ $\flat 7$

ภาพที่ 5 โครงสร้างบันไดเสียงเนเชอรัลไมเนอร์

บันไดเสียงฮาร์โมนิกไมเนอร์ โน้ตตัวที่ 2-3 7-8 ห่างกันครึ่งเสียง และโน้ตตัวที่ 6 กับ 7 ห่างกันหนึ่งเสียงครึ่ง ประกอบด้วยโน้ตตัวที่ 1 2 $\flat 3$ 4 5 $\flat 6$ 7 โน้ตเอกลักษณ์ คือ โน้ตตัวที่ $\flat 3$ $\flat 6$ 7

ภาพที่ 6 โครงสร้างบันไดเสียงฮาร์โมนิกไมเนอร์

บันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ ลักษณะของการไล่ตัวโน้ตขึ้นและลงไม่เหมือนกัน โน้ตขาขึ้น ตัวที่ 2-3 7-8 ห่างกันครึ่งเสียง และโน้ตขาลงใช้โครงสร้างเดียวกับบันไดเสียงเนเชอรัล และโน้ตเอกลักษณ์ คือ โน้ตตัวที่ $\flat 3$ 6 7

ภาพที่ 7 โครงสร้างบันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ขาขึ้น

ภาพที่ 8 โครงสร้างบันไดเสียงเมโลดิกไมเนอร์ขาลง

นอกเหนือจากการนำเอาบันไดเสียงไดอาโทนิคมาใช้ในการฝึกแล้ว การเลือกใช้บันไดเสียงในการฝึกก็ถือเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้การเลือกเอาบันไดเสียงเมเจอร์ และไมเนอร์มาใช้นั้นสามารถอิงได้จากเสียงประสานภายในบทเพลงเป็นหลัก (Brian Chung & Dennis Thurmond, 2007)

2.2 บันไดเสียงเพนตาโทนิค คือ บันไดเสียงที่ประกอบด้วยโน้ตที่แตกต่างกัน 5 ตัว ประกอบด้วยโน้ตตัวที่ 1 2 3 5 6 ไม่มีโน้ตตัวที่ 4 และ 7 ดังภาพตัวอย่างที่ 9 การใช้โน้ตภายในบันไดเสียงเพนตาโทนิคสร้างทำนอง สามารถทำได้โดยการปรับเปลี่ยนแนวเสียงไปตามตัวบันไดเสียง เช่น บันไดเสียง C Pentatonic scale, G Pentatonic scale หรือเลือกใช้โน้ตตามคอร์ดเสียงประสาน (เบญจรงค์ กุลสุ, 2546)

ภาพที่ 9 โครงสร้างบันไดเสียงเพนตาโทนิค

2.3 บันไดเสียงบลูส์ (Blues Scale) เป็นอีกบันไดเสียงที่นิยมนำมาใช้ในการด้นสดในแนวทำนองของดนตรีแจ๊ส ทั้งนี้บันไดเสียงบลูส์มีส่วนแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของดนตรีบลูส์ หรือ

แจ๊ส เนื่องจากภายในบันไดเสียงนั้นจะมีเสียงของ บลูส์โน้ต (Blue note) ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้แนวทำนองนั้นมีความน่าสนใจ และเป็นเอกลักษณ์ของทำนองเพลงบลูส์ บันไดเสียงบลูส์ประกอบด้วยโน้ต 6 ตัวประกอบด้วยโน้ตตัวที่ 1 $\flat 3$ 4 $\sharp 4$ 5 $\flat 7$ และภายในบันไดเสียงบลูส์มีการเพิ่มตัวโน้ต $\sharp 4$ เข้ามา ซึ่งเรียกว่า บลูส์โน้ต เป็นเอกลักษณ์ที่ทำให้เกิดสำเนียงแบบบลูส์

ภาพที่ 10 โครงสร้างบันไดเสียงไมเนอร์บลูส์

ทั้งนี้ในการเลือกใช้บันไดเสียงฝึกการดันสด สามารถใช้ได้ทั้งบันไดเสียงไดอาโทนิค บันไดเสียงเพนทาโทนิค และ บันไดเสียงบลูส์ ขึ้นอยู่กับแนวเสียงประสานการดำเนินคอร์ดภายในบทเพลง แต่บันไดเสียงที่เหมาะสมแก่การเริ่มทำกิจกรรมการดันสดสำหรับผู้เรียนในระดับประถม ควรเริ่มต้นจากบันไดเสียงเพนทาโทนิค เนื่องจากเป็นบันไดเสียงที่มีจำนวนตัวโน้ตน้อย เพียง 5 ตัวโน้ต ปราศจากโน้ตตัวที่ 4 และ 7 ซึ่งไม่ทำให้เกิด dissonance ระหว่างสร้างทำนองร่วมกับการดำเนินคอร์ด และเมื่อผู้เรียนคุ้นเคยกับการใช้โน้ต 5 ตัวในการสร้างทำนองแล้ว ค่อยเปลี่ยนให้เล่นบันไดเสียงไดอาโทนิค หรือ บันไดเสียงบลูส์ โดยการเพิ่มตัวโน้ตเข้าไป

3.) เสียงประสาน (Harmony)

ไบรอัน และ เดนนิส (Brian Chung & Dennis Thurmond, 2007) กล่าวถึงลักษณะของการใช้คอร์ดในการเล่นบรรเลงประสานแบบแจ๊สนิยมใช้การวางคอร์ดแบบพลิกกลับ เพื่อช่วยส่งให้แนวการบรรเลงมีความไพเราะน่าฟัง เบญจรงค์ กุลสุ (2546) กล่าวว่า ลักษณะของคอร์ดที่ใช้แต่ละประเภทยังให้ความรู้สึกที่แตกต่างกัน รวมถึงการวางรูปแบบของคอร์ด (inversion) แต่ละรูปแบบก็ให้เสียงความรู้สึกที่แตกต่างกันไปเช่นกัน ทั้งนี้ ธีรัช เล่าหวัระพานิช (2562) กล่าวว่า โดยส่วนมากแล้วคอร์ดที่นำมาใช้ในการบรรเลงประกอบ เป็นการดัดแปลงมาจากทฤษฎีการดำเนินคอร์ดของดนตรีคลาสสิก นำทฤษฎีมาประยุกต์และคิดหาวิธีการบรรเลงในรูปแบบใหม่ให้เกิดเสียงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะเหมาะสมกับรูปแบบดนตรีและวิธีการบรรเลงแบบแจ๊ส โดยในการวางเสียงประสานจะประกอบด้วยสองส่วนหลัก ได้แก่ 1. คอร์ด (chords) และ 2. แนวการดำเนินคอร์ด (chord progression)

3.1 คอร์ด เสียงคอร์ดที่ได้ในแต่ละกลุ่มนั้นจะให้ความรู้สึกที่แตกต่างกัน และหน้าที่ของแต่ละคอร์ดขึ้นอยู่กับลำดับคอร์ดที่อยู่บนบันไดเสียง ทั้งนี้คอร์ดที่ใช้ในการเล่นดนตรีแจ๊ส เบื้องต้น

นิยมใช้คอร์ดที่ประกอบด้วยโน้ต 4 ตัว และคอร์ดที่ใช้มีอยู่ 4 ประเภท ได้แก่ 1.) คอร์ดเมเจอร์ 7th 2.) คอร์ดไมเนอร์ 7th 3.) คอร์ดโดมิแนนท์ 7th (Dominant 7th) และ 4.) คอร์ดดิมินิช (Diminished) และเมื่อนำคอร์ดต่าง ๆ มาเรียงต่อกันจะทำให้เกิดการดำเนินคอร์ด (ธีรัช เล่าห์วีระพานิช, 2562)

การดันสดร่วมกับคอร์ดเมเจอร์-เซเว่นท์: การสร้างทำนองร่วมกับคอร์ดเมเจอรันั้น ต้องคำนึงถึงการใช้โน้ตตัวที่ 4 เนื่องจากเป็นโน้ตที่ให้เสียงกระด้าง สำหรับโน้ตเทนชันที่มีเสียงไพเราะบนคอร์ดเมเจอร์คือ โน้ตเทนชัน 9 และ 13

การดันสดร่วมกับคอร์ดโดมิแนนท์-เซเว่นท์: เป็นคอร์ดทบเจ็ด ที่ประกอบด้วยโน้ตตัวที่ 1 3 5 b7 นอกจากนี้มักพบการใช้เลข 9 11 และ 13 ต่อท้ายเช่นกัน เป็นคอร์ดที่สามารถเพิ่มโน้ตเทนชันได้หลากหลาย เนื่องจากเป็นคอร์ดที่คอยส่งเข้าคอร์ดอื่น ๆ ดังนั้นในการสร้างทำนอง ด้วยโน้ตเทนชันที่หลากหลาย อีกทั้งยังสามารถนำบันไดเสียงบลูส์มาใช้ในการสร้างทำนองได้เช่นกัน

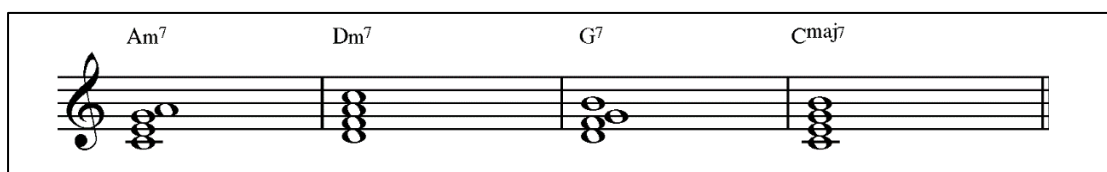
การดันสดร่วมกับคอร์ดไมเนอร์-เซเว่นท์: คอร์ดไมเนอร์ มีอยู่ 3 ประเภท โดยแบ่งความแตกต่างจากโน้ตตัวที่ 3 และ 7 ได้แก่ 1.) คอร์ดไมเนอร์-เซเว่นท์ มีโน้ตตัวที่ b3 และ b7 2.) คอร์ด ไมเนอร์^Δ7th มีโน้ตตัวที่ b3 และ 7 และ 3.) คอร์ด ไมเนอร์7th b5 ซึ่งแตกต่างจาก สองคอร์ดแรก มีโน้ตเพิ่มมา คือ โน้ตลำดับที่ b3 b5 b7 การใช้โน้ตเทนชันร่วมกับคอร์ดไมเนอรันั้นสามารถเลือกใช้ โน้ตตัวที่ 9 11 และ 13 รวมถึงสามารถใช้บันไดเสียงบลูส์ร่วมในการสร้างทำนองได้ด้วยเช่นกัน

การดันสดร่วมกับคอร์ดดิมินิช-เซเว่นท์: คอร์ดดิมินิช มี 2 ประเภท แต่ละประเภทประกอบด้วยโน้ตตัวที่ 1 b3 b5 เหมือนกัน แตกต่างที่โน้ตตัวที่ 7 เท่านั้น ซึ่งได้แก่ คอร์ดดิมินิช-เซเว่นท์ และคอร์ด ฮาร์ฟ ดิมินิช-เซเว่นท์ โดยทั่วไปแล้วมักพบคอร์ดดิมินิช-เซเว่นท์อยู่บนการดำเนินคอร์ดในกุญแจเสียงไมเนอร์

โน้ตเทนชัน (tension) ในการนำมาใช้หรือเพิ่มเข้าไปในตัวคอร์ด จะทำให้คอร์ดเหล่านั้นมีชื่อเรียกที่แตกต่าง ตามตัวเลขโน้ตเทนชันนั้น ๆ มักพบการใช้คอร์ดลักษณะนี้ในดนตรีแจ๊สเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งโน้ตนอกคอร์ดเหล่านี้จะทำให้แนวเสียงที่ได้ มีความกว้าง สละสลวยและช่วยให้บทเพลงมีความไพเราะมากยิ่งขึ้น (เบญจรงค์ กุลสุ, 2546)

3.2 แนวการดำเนินคอร์ด แนวการดำเนินคอร์ดเป็นเหมือนกรอบที่ควบคุมทิศทางในการดันสด และช่วยให้นักดนตรีทราบว่าควรเลือกโน้ตใดมาใช้ในการดันสดบ้าง เป็นเหมือนสูตรสำเร็จที่ช่วยให้บทเพลงมีความไพเราะ อีกทั้งยังเป็นการดำเนินคอร์ดที่นักดนตรีคุ้นเคย จึงสามารถปลดปล่อยความรู้สึกในการเล่นดันสดได้อย่างคล่องแคล่วและเป็นอิสระ ทั้งนี้บทเพลงแจ๊ส มาตรฐานมักมีรูปแบบการดำเนินคอร์ดที่คล้ายกัน แนวการดำเนินคอร์ดที่พบได้บ่อยในบทเพลงแจ๊สทั่วไป คือ vi-7 | ii-7 | V7 | I^Δ7

สก๊อต รีฟส์ (Scott D. Reeves, 2007) กล่าวเกี่ยวกับแนวการดำเนินคอร์ดแบบ vi-7 | ii-7 | V7 | I^Δ7 ไว้ว่า เป็นการดำเนินคอร์ดตามวงจรเคลื่อนที่ระยะขั้นคู่ 5 (Circle of fifths) เสียงที่ได้จากแนวการดำเนินคอร์ดมีความนุ่มนวล เนื่องจากเสียงจากโน้ตตัวที่ 7 ในแต่ละคอร์ด ส่งไปยังโน้ตตัวที่ 3 ของคอร์ดในท้องถัดไป นั่นจึงทำให้เสียงที่ได้จากแนวการดำเนินคอร์ดนี้มีความสอดคล้องส่งต่อกัน ดังภาพตัวอย่างที่ 11

ภาพที่ 11 การวางแนวดำเนินคอร์ด แบบ vi-7 | ii-7 | V7 | I^Δ7

ท่อน A: ถาม	[A] I				
ท่อน B: ทวนคำถาม	[B] IV			I	
ท่อน C: ตอบ	[C] V	IV		I	

ภาพที่ 12 ลักษณะ 12 ห้องบลูส์และการวางคอร์ดบทเพลงบลูส์ (Blue Progression)

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า แนวเสียงประสานมีส่วนสำคัญที่ช่วยในเรื่องของการคิดแนวทำนองในการดนตรีเช่นกัน การคิดแนวทำนองที่ได้นักดนตรีมักอาศัยการฟังจากแนวดำเนินคอร์ดเป็นหลักเพื่อให้ได้โทนเสียงที่เป็นไปในทางเดียวกันให้เกิดความกลมกลืน ทั้งนี้พื้นฐานคอร์ดที่นำมาใช้ในการวางแนวดำเนินคอร์ดทั่วไปมีอยู่ 4 ประเภท คือ คอร์ดเมเจอร์ คอร์ดไมเนอร์ คอร์ดโดมิแนนท์ เซเวน คอร์ดดิมินิชและอาจเพิ่มเติมความหลากหลายทางเสียงด้วยการเติมโน้ตเทนชันร่วมด้วยเพื่อให้ได้แนวเสียงที่ไพเราะมากยิ่งขึ้น

ในการนำเอาแนวการดำเนินคอร์ดมาใช้ในการฝึกทักษะด้านสดสำหรับผู้เรียนระดับประถม ควรเริ่มต้นจากแนวการดำเนินพื้นฐานที่ใช้โดยทั่วไป คือ vi-7 | ii-7 | V7 | I^Δ7 ซึ่งเป็นการดำเนินคอร์ดตามวงจรเคลื่อนที่ระยะขั้นคู่ 5 เสียงที่ได้จากโน้ตตัวที่ 7 ในแต่ละคอร์ดส่งไปยังเสียง

ของโน้ตตัวที่ 3 ของคอร์ดในห้องถัด ๆ ไป ลักษณะของเสียงที่ได้จากแนวการดำเนินคอร์ดนี้จึงให้เสียงที่นุ่มนวลและสอดคล้องกัน เหมาะแก่การนำมาใช้ฝึกผู้เรียนในระดับประถม ซึ่งเป็นช่วงวัยที่ควรเน้นให้มีโอกาสได้ฟังแนวเสียงใช้เป็นพื้นฐานของเพลงแจ๊สทั่วไป เพื่อให้เกิดการจดจำและสามารถนำไปเป็นพื้นฐานในการฝึกและพัฒนาได้ในอนาคต และนอกจากแนวการดำเนินในบทเพลงแจ๊สมาตรฐานทั่วไปแล้ว แนวการดำเนินคอร์ดเพลงบลูส์ ยังเป็นอีกหนึ่งรูปแบบที่ควรฝึกให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับแนวเสียงเช่นกัน

4.) คีตลักษณ์ (Form)

คีตลักษณ์ คือ โครงสร้างหรือแผนผังภายในบทเพลง เป็นสิ่งที่ช่วยหรือกำหนดให้การบรรเลงนั้นเป็นไปในทางเดียวกัน และในการดนตรี คีตลักษณ์แต่ละลักษณะจะเป็นกรอบให้นักดนตรีรู้โครงสร้างของตัวบทเพลงและสามารถทำการดนตรีได้ ทั้งนี้รูปแบบของคีตลักษณ์ที่ใช้ในดนตรีแจ๊ส สามารถจำแนกได้ดังนี้ 1. คีตลักษณ์แบบบลูส์ 12 ห้อง 2. คีตลักษณ์แบบ AABA 3. คีตลักษณ์แบบ ABAC 4. คีตลักษณ์แบบ AB 5. คีตลักษณ์แบบ AAB 6. คีตลักษณ์แบบ ABA และ 7. คีตลักษณ์ที่มีลักษณะรูปแบบอิสระ (ธีรช เล่าหิระพานิช, 2562)

ทั้งนี้ในการเริ่มฝึกดนตรีช่วงแรกควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบประโยค ถาม-ตอบอย่างง่าย เพื่อให้ผู้ฝึกเกิดความเข้าใจในเรื่องการถามตอบในรูปแบบทำนองเล่นพื้นฐาน รวมถึงลักษณะของการเล่นดนตรีโดยทั่วไปจากนั้นจึงค่อยพัฒนาไปสู่การเล่นร่วมกับคีตลักษณ์แบบบลูส์ 12 ห้อง (วสันตชัย อิมโอษฐ์, 2563) สอดคล้องกับ ไบรอัน และ เดนนิส (Brian Chung & Dennis Thurmond) กล่าวว่า หนึ่งในคีตลักษณ์ที่ผู้เล่นดนตรีแจ๊สรู้จักกันเป็นอย่างดี คือคีตลักษณ์แบบบลูส์ 12 ห้อง ซึ่งเป็นคีตลักษณ์ที่ผู้ฝึกแจ๊สควรทำความเข้าใจและจดจำแม้ว่าจะจริงจังกกับการเล่นแจ๊สหรือไม่ก็ตาม (Brian Chung & Dennis Thurmond, 2007) ทั้งนี้ สก็อต รีฟส์ (Scott D. Reeves, 2007) กล่าวถึงลักษณะของคีตลักษณ์บลูส์ 12 ห้องไว้ แบ่งออกเป็น 3 ประโยค A B และ C โดยแบ่งเป็น ท่อน A คือประโยคคำถาม ท่อน B คือประโยคทวนคำถาม หรือซ้ำคำถามอีกครั้ง และประโยค C คือประโยคคำตอบ และภายในแต่ละประโยคมีความยาว 4 ห้อง จึงรวมกันเป็น 12 ห้อง ดังภาพที่ 12 แสดงลักษณะคีตลักษณ์แบบบลูส์ 12 ห้องและการวางคอร์ดบลูส์ มีการระบุคอร์ดไว้อย่างชัดเจน โดยเริ่มจาก ท่อน A ใช้คอร์ด I เป็นจำนวน 4 ห้อง ท่อน B ใช้คอร์ด IV จำนวน 2 ห้อง และกลับมาใช้คอร์ด I อีกครั้ง จำนวน 2 ห้อง และท่อน C ใช้คอร์ด V-IV และ คอร์ด I อีก 2 ห้อง ซึ่งลักษณะของการเดินคอร์ดเหล่านี้เป็นการเดินคอร์ดขั้นพื้นฐาน สามารถใช้ในการฝึกฟังและฝึกเล่นดนตรีได้ อย่างไรก็ตาม คอร์ดภายในคีตลักษณ์นี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามรูปแบบของทำนอง

2.4 ขั้นตอนการฝึกการดันสด

โดยทั่วไปแล้วขั้นตอนในการฝึกดันสดไม่มีรูปแบบที่ตายตัว องค์ประกอบที่ใช้มีพื้นฐานมาจากดนตรีสากล และนำหลักการทางทฤษฎีไปพลิกแพลงปรับใช้และกลายเป็นเอกลักษณ์ของตน (ธีรัช เล่าห์วีระพานิช, 2562)

บิลลี เทย์เลอร์ (Taylor, 1982) กล่าวว่า วิธีการเล่นดันสดนั้นมีความแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับความถนัด ความชอบ และทักษะของนักดนตรีแต่ละคน โดยเทย์เลอร์ได้กล่าวถึงหลักการฝึกทักษะการดันสดอย่างง่าย โดยเริ่มจากโน้ตสองตัว จะเป็นขึ้นคู่หรือโน้ต 1 octave ก็ได้ เมื่อคุ้นเคยแล้วค่อยเพิ่มจำนวนตัวโน้ตขึ้นเรื่อย ๆ เช่นการเล่นรวมวงกับเครื่องดนตรีอื่น ๆ ทั้งนี้วิธีการฝึก และวิธีการเล่นนั้นเป็นสิ่งที่ไม่สามารถระบุอย่างชัดเจนได้ ขึ้นอยู่กับความถนัดและแนวทางในการฝึกและพื้นฐานของนักดนตรี ซึ่งมีวิธีหรือแนวทางการนำองค์ประกอบของ จังหวะ ทำนอง และเสียงประสาน มาปรับเปลี่ยนแปลงอย่างไร นอกเหนือจากนั้น ประสบการณ์ในการเล่นดันสด ถือเป็นอีกส่วนที่ช่วยในเรื่องของความคล่องแคล่วในการเล่น เช่นการเลือกใช้โทนเสียง การปรับเปลี่ยนรูปแบบจังหวะ หรือการดำเนินคอร์ด เป็นต้น

ในเรื่องของการบรรเลงทำนองในการดันสด เทย์เลอร์ กล่าวว่า ลักษณะของการบรรเลงทำนองดันสดเปียโน มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ 1.) การสร้างทำนองดันสดจากกลุ่มจังหวะร่วมกับแนวเสียงประสานและ 2.) การแปรทำนองหรือปรับแต่งแนวทำนองโดยอิงแนวเสียงประสานเป็นหลัก ความไพเราะเป็นสิ่งสำคัญต่อทักษะการดันสดนี้ ดังนั้นแล้ว นักเปียโนต้องมีพื้นฐานหลักการทางด้านดนตรีหรือวิธีการที่จะช่วยในเรื่องของการคิดเรียบเรียงตัวโน้ตให้ออกมาไพเราะและเป็นธรรมชาติ และยกตัวอย่างวิธีการฝึกการดันสดโดยการใช้บันไดเสียงเพนทาโทนิค จากนักดนตรีทั้งสามคน นักดนตรีท่านแรกบรรเลงทำนองในบันไดเสียงเพนทาโทนิค ด้วยจังหวะสวิง ความเร็วและการแกว่งของจังหวะปรับเปลี่ยนไปตามความรู้สึกของนักดนตรี นักดนตรีคนที่สองบรรเลงทำนองในบันไดเสียงเพนทาโทนิค ด้วยจังหวะสวิงเช่นกัน แต่เน้นในเรื่องของความยาวระหว่างเสียง และในการบรรเลงทำนองนั้นปรับให้เข้ากับแนวการเดินคอร์ด นักดนตรีคนที่สามบรรเลงทำนองในบันไดเสียงเพนทาโทนิคโดยใช้ลักษณะการเล่นเหมือนกับนักดนตรีคนแรกและคนที่สอง แต่มีความแตกต่างอยู่ที่การดำเนินจังหวะซึ่งแม้จะบรรเลงในจังหวะสวิงเช่นกัน แต่อารมณ์และความรู้สึก ณ ขณะบรรเลงย่อมส่งผลต่อการบรรเลงให้มีความแตกต่าง จากตัวอย่างของเทย์เลอร์แสดงให้เห็นว่า นักดนตรีทั้งสามให้ความสำคัญต่อการดำเนินจังหวะและการดำเนินคอร์ดร่วมกับการบรรเลงทำนอง เทย์เลอร์กล่าวถึงลักษณะของจังหวะที่นิยมฝึกเล่นโดยทั่วไปในดนตรีแจ๊สมืออยู่ 3 ลักษณะ คือ 1.) การเล่นที่มาก่อนจังหวะ 2.) การเล่นที่ตรงกับจังหวะ และ 3.) การเล่นช้ากว่าจังหวะ และจุดสำคัญของการปฏิบัติจังหวะระหว่างการเล่น ไม่เพียงแต่ผู้เล่นจะต้องสัมผัสและรู้สึกถึงจังหวะและดนตรีในบทเพลงนั้น ๆ แต่ยังต้องเข้าใจในความรู้สึกของบทเพลงโดยรวมเพื่อสามารถเล่นดันสดและถ่ายทอดความรู้สึกไปสู่ผู้ฟังได้อย่างชัดเจน

วิลตัน เจมสัน เอเบอซอล (Aebersold J., 2017) กล่าวถึงการฝึกทักษะการดันสดว่า เริ่มต้นจากการฟังสู่การเล่นแบบ และเมื่อเกิดความคุ้นเคยจึงเริ่มค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง ทั้งนี้ การมีสไตล์ทักษะที่ดีจะช่วยให้นักดนตรีสามารถดันสดได้ถูกต้องตามโทนเสียงในบทเพลง เจมีย์กล่าวขยายในส่วนของการมีสไตล์ทักษะที่ดี คือ สามารถฟังเสียงคอร์ด เสียงต้นของคอร์ด (root) หรือบันไดเสียงที่เล่นอยู่ได้ ดังนั้น ในการฝึกซ้อมทักษะการฟัง สามารถเริ่มต้นจากการเลือกฟังบทเพลงในแบบที่ชอบ และเริ่มฝึกฟังรูปแบบจังหวะภายในบทเพลงนั้น ลักษณะของการเดินจังหวะ ลักษณะของการเล่นทำนอง ลักษณะของเสียงประสานการเดินคอร์ด และการใช้โทนเสียง เป็นต้น และนอกเหนือจากการฝึกฟังแล้ว การมีความรู้ทฤษฎีทางด้านดนตรี ซึ่งได้แก่ บันไดเสียง คอร์ด ทำนอง จังหวะ เสียงประสาน คีตลักษณ์ เป็นอีกส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้ฝึกเกิดความเข้าใจในสิ่งที่ฟังมากขึ้น แต่ทั้งนี้ในส่วนที่เจมีย์ให้ความสำคัญในการฝึกฟังที่สุดคือ ความรู้ด้านบันไดเสียงและคอร์ด

สก๊อต รีฟ (Scott Reeves, 2007) แบ่งขั้นตอนของการฝึกทักษะการดันสดออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1.) ฝึกจากการฟังทำนองเพลง ขั้นที่ 2.) ฝึกจากการฟังเสียงประสานควบคู่กับการเรียนรู้คีตลักษณ์ของบทเพลง และขั้นที่ 3.) ฝึกจินตนาการจากการฟัง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.) การฝึกจากการฟังทำนอง

- 1.1 เริ่มต้นจากการฟังเพลงที่ชอบ และพยายามเล่นทำนองไปพร้อมกับเพลงที่ฟัง โดยให้สังเกตในเรื่องของสไตร์ลของเพลง หรือรูปแบบจังหวะภายในบทเพลง
- 1.2 ร้องฮัมทำนองที่ได้ฟัง และเล่นเฉพาะทำนองนั้นด้วยเครื่องดนตรี
- 1.3 หลังจากคุ้นเคยกับทำนองเพลงที่ฟังแล้ว ให้ลองปรับไปเล่นในกุญแจเสียงอื่น ๆ เป็นการฝึกในเรื่องของการเล่นแบบย้ายกุญแจเสียง (transpose)

2.) การฝึกจากการฟังเสียงประสานและรูปแบบของบทเพลง

- 2.1 เริ่มจากการฟังและหาเสียงต้นของคอร์ด เมื่อหาพบแล้วให้เล่นคอร์ดบนเครื่องดนตรี เพื่อฟังเสียงโดยรวม
- 2.2 วิเคราะห์รูปแบบการเดินคอร์ดเสียงประสานและโครงสร้างของบทเพลง โดยในการวิเคราะห์รูปแบบการเดินของคอร์ด ปรับให้อยู่ในรูปแบบพื้นฐาน เพื่อง่ายต่อการทำความเข้าใจ รวมถึงง่ายต่อการสังเกตการเดินของเบสในแต่ละคอร์ด
- 2.3 วางแนวทางการเดินของคอร์ดโดยใช้ตัวอย่างจากบทเพลงที่ได้ฟัง ซึ่งโดยปกติแล้วเริ่มต้นจากตัวที่ 3 หรือตัวที่ 7 ของคอร์ดแรก และรูปแบบในการดำเนินคอร์ดนั้นควรเป็นการเดินในรูปแบบโคลสโพสิชัน (close position)
- 2.4 วางร่างคอร์ดให้เหมาะสมกับบันไดเสียง
- 2.5 เล่นคอร์ดบทเปียโนหรือเครื่องกุญแจเสียงบอร์ด เพื่อฟังเสียงแนวการเดินคอร์ด และเสียงของรูปแบบการวางคอร์ด

3.) การฝึกจินตนาการจากการฟัง

คิดแนวทางการเล่นเดี่ยวตามรูปแบบของคีตลักษณ์ในบทเพลง และร้องหรือฮัมทำนองในขณะที่ฟังเสียงคอร์ดจากเทปบันทึกหรือจากการเล่นคอร์ดบนเปียโน ทำการบันทึกส่วนที่ร้องหรือฮัมทำนองไว้ เพื่อให้สามารถมองเห็นภาพรวมของผลงาน และผู้เล่นสามารถนำท่อนทำนองที่คิดขึ้นนี้มาปรับใช้ เปลี่ยนเป็นท่วงทำนองอื่น ๆ ได้ การฝึกในลักษณะนี้แม้จะไม่ใช้ลักษณะของการฝึกแบบต้นสด แต่สามารถช่วยในเรื่องของทักษะการฟังที่ละเอียดมากยิ่งขึ้น

จอห์น เครตัส (John Kratus, 1991) กล่าวว่า ทักษะการต้นสดนั้นจำเป็นต้องมีความรู้ในเรื่องของพื้นฐานทางดนตรีและทักษะการฟังที่ดี สามารถฟังและแยกแยะเสียง (pitch) รวมถึงรูปแบบจังหวะของบทเพลง (rhythmic pattern) ในขณะที่เล่นได้ อีกทั้งต้องมีความรู้ทางทฤษฎีดนตรีซึ่งจะทำให้ผู้เล่นเข้าใจสัดส่วนองค์ประกอบในตัวบทเพลง และสามารถถ่ายทอดความรู้สึกผ่านการต้นสดไปสู่ผู้ฟังได้ ทั้งนี้ในส่วนของการฝึกเล่นขึ้นอยู่กับความคล่องแคล่ว และการฝึกฝนของนักดนตรีเอง การฝึกซ้อมนั้นจะช่วยพัฒนาในด้านการรับรู้ทางเสียง เมื่อได้รับประสบการณ์จากการฝึกซ้อมที่มากขึ้นจะช่วยให้ นักดนตรีเกิดสิ่งที่เรียกว่า ความเป็นนักดนตรี เช่น การเลือกใช้เสียงประสาน แนวการดำเนินคอร์ด หรือลักษณะคีตลักษณ์ในการเล่น เป็นต้น เครตัสยังได้แนะนำขั้นตอนในการฝึกฝนทักษะการต้นสดสำหรับผู้เริ่มต้นไว้ 7 ระดับ ดังนี้

1.) **การสำรวจ** เริ่มจากการปล่อยให้ผู้เรียนได้สำรวจเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยกับเครื่องดนตรีและเสียงจากการเล่นเครื่อง โดยในขณะที่ทำการสำรวจเสียงนั้นผู้เรียนจะได้ฝึกในเรื่องของทักษะการฟัง

2.) **ลำดับขั้นตอนและความสอดคล้อง** ในขั้นนี้ยังคงเหมือนขั้นของการสำรวจ แต่กรอบในการเล่นเครื่องจะถูกกำหนดให้แคบลงมา จุดประสงค์ของการฝึกในระดับที่ 2 นี้ ต้องการให้ผู้เรียนฝึกการฟังและนำ รูปแบบจังหวะ ที่ได้ฟังมาปรับใช้ในการทำกิจกรรม รวมถึงเรียนรู้ในเรื่องของการสร้าง ขยายรูปแบบเพื่อเสริมให้ทักษะการต้นสดของผู้เรียนนั้นมีความละเอียดที่มากขึ้น

3.) **การต้นสดกับความสอดคล้อง** ในขั้นนี้เป็นการฝึกการต้นสด แต่ยังคงมีการกำหนดเนื้อหา รายละเอียดในการทำกิจกรรม เช่น การกำหนดรูปแบบจังหวะ หรือการจัดกลุ่มคอร์ดเสียงประสานให้ เพื่อให้ผู้เรียนฝึกการฟัง และนำเอากลุ่มรูปแบบเหล่านั้นไปปรับใช้จนเกิดเป็นเทคนิคในการเล่นต้นสด

4.) **ความคล่องแคล่วในการต้นสด** ในขั้นนี้ ต้องการให้ผู้เรียนสามารถแสดงการต้นสดได้อย่างคล่องแคล่วเป็นธรรมชาติ ทั้งในเรื่องของการใช้เครื่องดนตรี และเรื่องของการฟัง มีเทคนิคในการเล่น เข้าใจเรื่องโมด ท่วงทำนอง จังหวะ และอัตราจังหวะ

5.) **โครงสร้างของการต้นสด** ในขั้นนี้ ต้องการให้ผู้เรียนเข้าใจในรายละเอียดและภาพรวมของการต้นสด นอกเหนือจากการนำเอาองค์ประกอบ หรือการนำเทคนิคมาปรับใช้ได้อย่าง

เหมาะสมในการด้นสดแล้ว อารมณ์ ความรู้สึก หรือรูปภาพ สิ่งเหล่านี้สามารถนำมาช่วยในสร้างสรรค์การด้นสดได้เช่นกัน และในการฝึกทักษะการด้นสดนั้นสามารถทำได้โดยการกำหนดโจทย์ หรือกำหนดกรอบของการด้นสด และให้ผู้เรียนปรับเปลี่ยนในส่วนที่กำหนดไว้ให้ โดยอาจเริ่มจากการเปลี่ยนตัวโน้ต จังหวะ หรือ อัดลักษณ์ อารมณ์ของบทเพลง

6.) ลักษณะอัดลักษณ์ของการด้นสด ในขั้นนี้ผู้เรียนมีความชำนาญในด้านของอัดลักษณ์การเล่น ผู้เรียนได้เรียนในเรื่องของความแตกต่างของทำนอง เสียงประสาน และรูปแบบจังหวะของแต่ละอัดลักษณ์ โดยในการฝึก สามารถฝึกได้จากการฟังเพลงที่มีอัดลักษณ์ที่ชื่นชอบ โดยการฟังและเล่นตาม

7.) การแสดงด้นสดในอัดลักษณ์ของตนเอง ในการฝึกระดับสุดท้ายนี้ ต้องการให้ผู้เรียนพัฒนาในด้านของอัดลักษณ์การด้นสดในรูปแบบของตัวเอง โดยผู้เรียนสามารถปรับเปลี่ยนอัดลักษณ์เดิมที่มี หรือที่ถูกกำหนดให้ใหม่ในแบบของตนเอง ซึ่งระยะเวลาสำหรับการฝึกในระดับนี้ ผู้เรียนต้องใช้เวลาในการฝึกฝนอย่างเป็นประจำ เพื่อค้นหาในลักษณะอัดลักษณ์ที่เป็นตัวตนมากที่สุด

จากทั้งหมดที่กล่าวมา ในเรื่องของการฝึกทักษะการด้นสด จากความเห็นของนักดนตรีทั้งหลาย จึงสรุปได้ว่าหลักที่ใช้เป็นพื้นฐานของการฝึกการด้นสด คือ การฟัง โดยเริ่มจากการฟังภาพรวม ของบทเพลง และฟังในลักษณะแบบแยกเสียง จังหวะ ความดังเบา ทุกองค์ประกอบภายในบทเพลง เพื่อนำมาเป็นแบบอย่างในการด้นสด ในการฝึกปฏิบัติร่วมกับเครื่องดนตรีนั้นสามารถทำได้หลายวิธี แต่โดยหลักแล้วมักเริ่มจากการฝึกซ้อมในจุดเล็ก ๆ และขยายไปสู่การฝึกซ้อมที่ใหญ่ขึ้น เช่น การกำหนดตัวโน้ต 1-2 ตัว หรือกำหนดกลุ่มโน้ตในคอร์ด และเล่นร่วมกับกลุ่มจังหวะที่จัดไว้ การแปรทำนองจากสิ่งที่มีอยู่ภายในบทเพลง หรือการย้ายเปลี่ยนกุญแจเสียง เป็นต้น และจากการวิเคราะห์ในเรื่องของการฝึกทักษะการด้นสดจากนักดนตรีหลายท่าน สามารถสรุปแนวทางที่ใช้ในการฝึกทักษะการด้นสดได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แนวทางที่ใช้ในการฝึกต้นสด

	บิลลีย์ เทย์เลอร์ (BILLY TAYLOR, 1982)	เจมีย์ เอ เบอร์ โซด (JAMEY AEBERS OLD, 2017)	สก๊อต รีฟ (SCOTT REEVES, 2007)	จอห์น เครตัส (JOHN KRATUS, 1991)
การฝึกทักษะการต้นสด				
1. จังหวะ				
- ใช้กลุ่มโน้ต 1-2 ตัวในการสร้างจังหวะ	/		/	/
- ใช้กลุ่มโน้ตง่าย ๆ ในจังหวะพื้น ไปสู่การเล่นที่ซับซ้อน ใน จังหวะยก	/		/	/
- ใช้การเล่นแบบสวิงในการแสดงอารมณ์ ความรู้สึก	/			
- ใช้การเล่นแบบจากการฟังเพลงที่ชอบ		/	/	
2. ทำนอง				
- ใช้โน้ต 1-2 ตัว หรือโน้ตขั้นคู่ในการสร้างทำนอง	/			/
- ใช้โน้ตจากกลุ่มคอร์ด หรือบันไดเสียงในการสร้างทำนอง	/		/	/
- ใช้วิธีเลียนแบบการเล่นแนวที่ชอบ และปรับเปลี่ยนแนว ทำนอง เช่น การเปลี่ยนโมด การเปลี่ยนคีย์ การแปรทำนอง		/	/	/
3. เสียงประสาน				
- ฟังเสียงการเดินคอร์ดภายในบทเพลง	/	/	/	/
- สร้างทำนองให้สอดคล้อง				/
- วิเคราะห์การเดินคอร์ดและทำตาม			/	
4. คีตลักษณ์				
- ใช้รูปแบบคีตลักษณ์ที่เป็นพื้นฐาน และเป็นที่ยอมรับในการ เล่นร่วมกับผู้อื่น	/	/	/	/

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียนวัย 10-12 ปี

รัชชชัย นาควงษ์ (2543) กล่าวถึงพัฒนาการในวัยผู้เรียนไว้ว่า อุปนิสัยของผู้เรียนสามารถเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปตามสิ่งแวดล้อมที่มากกระทบ ผู้ใหญ่สามารถสัมพันธ์กับผู้เรียนโดยเป็นผู้ช่วย ผู้แนะนำ ผู้ตั้งคำถาม ผู้สังเกตและผู้วางแผน ผู้เรียนจะเป็นผลที่เกิดจากสิ่งเร้าภายนอกที่มากระทบตา หู หรือสัมผัสอื่น และจากสิ่งเร้าภายใน อันได้แก่ สภาพร่างกาย และ สมอของของผู้เรียนเอง ซึ่งพ้องกับความเห็นของเปียเจต์ (Piaget, 1964) ที่กล่าวว่า สติปัญญามีรากฐานมาจากการ

เจริญเติบโตของชีวิต สิ่งมีชีวิตตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มากกระทบ การตอบสนองและปรับตัวเกิดขึ้นทั้งทางร่างกายและจิตใจ และในความเห็นของ แม็ททิว (Matthew, 2007) ซึ่งกล่าวว่าสิ่งสำคัญสำหรับผู้เรียนตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัยนั้น คือการถูกสอนให้รู้จักคิด มีความกระหายใคร่รู้อยู่ตลอดเวลา มีความคิดที่สร้างสรรค์และสามารถวิพากษ์ วิจาร์ณได้อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับความเห็นของอุษณีย์ อนุรุทธวงศ์ (2555) ที่กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้คิด ได้ลองทำ โดยไม่ถูกตีกรอบด้วยคำพูดว่า อย่าทำ ห้ามทำ จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างสร้างสรรค์ หากผู้ใหญ่ให้การสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ทดลอง ฉีกกรอบ หรือคิดอะไรที่แตกต่างจากคนอื่น จะทำให้ผู้เรียนคิดเป็น และสนุกที่จะมองหาความรู้สู่การคิดที่สร้างสรรค์อย่างแท้จริง

จึงสรุปเกี่ยวกับสิ่งที่มีผลต่อการพัฒนาการของผู้เรียนได้ว่า สามารถแบ่งได้สองส่วน ซึ่งได้แก่ ปัจจัยภายใน และปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายในนั้น ได้แก่ การรับรู้ทางสติปัญญา และพัฒนาการของร่างกาย ส่วนปัจจัยภายนอก ได้แก่ การเรียนรู้และสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งทั้งหมดนี้ ล้วนมีผลต่อการพัฒนาการของผู้เรียนทั้งสิ้น

3.1 ปัจจัยภายใน: พัฒนาการทางสติปัญญาและการรับรู้ของร่างกายในผู้เรียนวัย 10-12 ปี

ในด้านของปัจจัยภายใน พัฒนาการด้านสติปัญญาและการเรียนรู้คือสิ่งสำคัญ การรู้และเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยจะช่วยให้สามารถคิดหาแนวทาง หรือวิธีการในการช่วยพัฒนาให้เติบโตขึ้นได้ เปียเจต์ (Piaget, 1964) แบ่งพัฒนาการทางสติปัญญาออกเป็น 4 ขั้น และช่วงอายุระหว่าง 10-12 ปี อยู่ในขั้นของการคิดแบบรูปธรรม (Concrete Operational Stage) เป็นช่วงที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจเรื่องของการคิด พิจารณา คิดเกี่ยวกับด้านรูปธรรมอย่างมีเหตุผลได้ สามารถแยกแยะ มองเห็นความแตกต่างและรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น และสามารถเปรียบเทียบสิ่งต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์หลาย ๆ อย่างได้ เช่น การแยกลักษณะรูปร่างออกเป็นสองกลุ่มในเวลาเดียวกัน เป็นต้น ผู้เรียนในวัยนี้มีความเข้าใจในเรื่องของความคงตัวของสสาร รวมทั้งความหมายในการใช้สัญลักษณ์ได้ มีสมาธิมากขึ้น และสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนในโรงเรียนและสังคมได้ แต่ในเรื่องแนวคิดของนามธรรมยังไม่พัฒนาไปมากนัก ความสามารถในการจำของช่วงวัยนี้ดี และสามารถพูดคุ้ย และเข้าใจความคิดของผู้อื่น ซึ่งพ้องกับความเห็นของทอแรนซ์ (Torrance, 1973) ที่กล่าวเกี่ยวกับผู้เรียนในช่วงวัย 10-12 ปีไว้ว่า เป็นวัยที่ชื่นชอบการอ่านหนังสือ และสามารถใช้ความคิดได้ในเวลาแต่ละครั้งนานขึ้น ทั้งยังอยู่ในวัยที่มีพัฒนาการด้านศิลปะและดนตรีได้อย่างรวดเร็ว และยังชอบลองผิดลองถูก ชอบทำอะไรด้วยตนเอง มีความคิดละเอียดลึกซึ้งในประเด็นที่ปลีกย่อยต่าง ๆ ได้ดี สามารถเข้าใจกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ได้

ในด้านของพัฒนาการทางร่างกาย สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2559) กล่าวว่า ผู้เรียนในช่วงวัย 10-12 ปี เป็นวัยที่มีพัฒนาการเกี่ยวข้องกับกล้ามเนื้อกระดูก และเส้นประสาท ดังนั้นจึงมักเห็นผู้เรียนใน

วัยนี้ชอบวิ่งเล่นไปมา การเคลื่อนไหวในลักษณะนั้นจะช่วงสร้างเสริมในเรื่องของกล้ามเนื้อใหญ่ การประสานกันระหว่างมือและตาดีขึ้น กิจกรรมที่ผู้เรียนในวัยนี้ชื่นชอบจึงเกี่ยวกับทักษะการใช้กล้ามเนื้อ และการฝึกความสัมพันธ์ระหว่างดวงตาและมือ เช่น การกระโดดสูง กระโดดเชือก เตะฟุตบอล หรือ การวาดภาพ ซึ่งพ้องกับความเห็นของอารี พันธมณี (2540) ที่กล่าวเกี่ยวกับพัฒนาการของผู้เรียน ในช่วงวัยนี้ว่า เป็นวัยที่เริ่มเข้าสู่การคิดที่อิงความเป็นจริงมากขึ้น ชื่นชอบการสำรวจ และการทำ กิจกรรมที่มีความท้าทาย สนุกสนาน สามารถใช้ทักษะได้หลายด้าน ดังนั้น การพัฒนาผู้เรียนในช่วงวัย 10-12 ปี จึงควรคำนึงถึงการหากิจกรรมเพื่อช่วยให้ผู้เรียนในช่วงวัยนี้ได้ฝึกคิดและปฏิบัติ อีกทั้ง ผู้เรียนในวัยนี้มีพัฒนาการในด้านการคิดสร้างสรรค์ที่เพิ่มขึ้น สังเกตได้จากการชื่นชอบทำกิจกรรม การวิ่งเล่น และการสำรวจ รวมถึงมีพัฒนาการด้านศิลปะ ดนตรีที่รวดเร็ว

ในด้านของดนตรีศิลปะ ญรุธ สุธจิตต์ (2541) กล่าวเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านศิลปะ ดนตรีกับผู้เรียนในวัย 10-12 ปีไว้ว่า ผู้เรียนในวัยนี้ เป็นวัยที่มีความก้าวหน้าในเรื่องของจังหวะและ ทำนอง กล่าวคือ ในเรื่องของจังหวะ สามารถตอบสนองจังหวะที่มีความซับซ้อนมากขึ้นได้ รวมถึงการ คงที่ของจังหวะ มีมากกว่าในช่วงวัยอื่น ๆ สามารถเล่นออสตินาโตได้ ร้องเพลงวนและแคนนอนได้ มี พัฒนาการด้านเสียงประสานและสามารถเริ่มให้เรียนรู้เกี่ยวกับการประสานได้ ในช่วงวัยนี้ สมารถ ฟังมีมากขึ้น สามารถฟังเพลงบรรเลงได้ดีขึ้น เข้าใจในเรื่องของระดับเสียง การร้องระดับการเพี้ยน น้อยลง และสามารถเล่นเครื่องทำนอง เช่น กุญแจเสียงบอร์ดได้ ด้านการเคลื่อนไหว สำหรับผู้เรียนใน วัยนี้ มีความสำคัญอย่างมาก แต่ในการปฏิบัตินั้นต้องมีการวางแผน เพื่อให้การเคลื่อนไหวนั้นเกิด ประโยชน์ต่อตัวผู้เรียน ซึ่งตรงกับความเห็นของ อรรถธรณ์ บรรจงศิลป์ (2538) กล่าวเกี่ยวกับ พฤติกรรมความก้าวหน้าทางดนตรีผู้เรียนในวัย 10-12 ปีไว้ว่า ผู้เรียนในวัยนี้ มีพัฒนาการทางด้านการ ฟังที่ดี สามารถจดจำแนวทำนอง บันไดเสียง รวมถึงคอร์ดได้ มีความเข้าใจในเรื่องของจังหวะที่ ซับซ้อนมากขึ้น ซึ่งได้แก่เรื่องของอัตราจังหวะ 2, 3 และ 4 ความสัมพันธ์ของตัวโน้ต และรูปแบบของ จังหวะซิงเคอเพชั่น สามารถรับรู้แนวประสานเสียงสูง-ต่ำ และการเปลี่ยนแปลงของการเดินคอร์ดได้ รวมถึงมีความเข้าใจในเรื่องของขั้นคู่เสียงบางคู่ สามารถรับรู้ว่าการดำเนินเพลงช้า-เร็ว มีผล ต่ออารมณ์ของเพลง ในด้านของพัฒนาการทางด้านการร้องนั้น เป็นวัยที่สามารถร้องเพลงและคง ระดับเสียงได้ถูกต้อง เพี้ยนน้อยลง สามารถร้องเพลง 2 แนวได้ รวมถึง การร้องแบบวน และแคนนอน ได้ ในด้านของพัฒนาการด้านการเล่น สามารถเล่นประกอบจังหวะและเครื่องดนตรีต่าง ๆ ได้ เช่น เครื่องดีด ได้แก่ กุญแจเสียงบอร์ด เปียโน เครื่องตี ได้แก่ กลอง กรับสเปน แทมบูรีน และเครื่องเป่า ได้แก่ ขลุ่ยรีคอร์เดอร์ ในด้านของพัฒนาการด้านการเคลื่อนไหว สามารถเปลี่ยนท่าทางการเคลื่อนไหว ร่างกาย และแสดงออกได้ตรงกับแนวทำนอง ตรงกับอัตราจังหวะได้ เช่นการตบมือ หรือตบเท้า ใน ด้านของพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนในวัยนี้สามารถนำเอาความรู้เบื้องต้นของการเรียน ดนตรี ซึ่งได้แก่เรื่องของ ทำนอง จังหวะ และเสียงประสาน มาสร้างเป็นบทเพลงสั้น ๆ ได้ และยัง

สามารถทำการด้นสดได้อีกเช่นกัน ผู้เรียนในวัยนี้สามารถนำเอาจังหวะที่มีมาปรับเปลี่ยนได้ รวมถึงในเรื่องของทำนองเพลงที่คุ้นเคยมาแปลงได้อีกเช่นกัน หรือที่เรียกว่า การแปร ซึ่งเป็นวิธีการเล่นแบบซ้ำ โดยนำเอารูปแบบจังหวะ หรือทำนองที่มีอยู่ก่อนหน้ามาทำการแปรเพื่อให้เกิดความแตกต่างจากเดิม และถือเป็นเทคนิคขั้นพื้นฐานของการเริ่มฝึกเล่นด้นสด ทั้งนี้ในการแปร มีอยู่หลากหลายประเภท ซึ่งได้แก่ การเล่นแปรแบบออสซินาโต การเล่นแปรรูปแบบจังหวะของทำนอง หรือเสียงประสาน การเล่นแปรทำนองที่มีลักษณะเฉพาะ (Grove, 2001) และในด้านของการอ่านโน้ต แม้ผู้เรียนในวัยนี้จะยังไม่สามารถอ่านโน้ตได้ในระยะเวลาแบบฉับพลัน แต่มีความเข้าใจและมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องของโน้ต เครื่องหมายต่าง ๆ ในบทเพลง เครื่องหมายแสดงอารมณ์ สามารถใช้โน้ตเพลงช่วยในการฟังเพลง ร้องเพลง และทำกิจกรรมทางดนตรีได้

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า พัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียนในวัย 10-12 ปีนั้น เป็นวัยที่อยู่ในช่วงของการเรียนรู้และสามารถเข้าใจในเรื่องของการคิด พิจารณาย่างมีเหตุผลได้ สามารถใช้การเปรียบเทียบได้ รวมถึงเข้าใจความหมายของการใช้สัญลักษณ์ ผู้เรียนในวัยนี้มีความจำที่ดี และมีสมาธิมากขึ้นสามารถจดจ่อกับสิ่งสนใจได้นานขึ้น ในด้านของพัฒนาการทางด้านร่างกาย ผู้เรียนในวัยนี้เป็นวัยกำลังซน มักชอบวิ่งเล่นปีนป่ายไปมาไม่อยู่กับที่ ชื่นชอบการสำรวจและมักชื่นชอบกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้นหา และผู้เรียนในวัยนี้ชื่นชอบการเข้าสังคม ดังนั้นแล้วลักษณะของการเรียนที่เหมาะสมกับผู้เรียนในวัยนี้ จึงควรให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการลงมือปฏิบัติมากกว่าการให้นั่งเรียนอยู่เฉย ๆ หากครูสามารถฝึกให้ผู้เรียนใช้การคิดรวมกับการทำกิจกรรมเพื่อหาคำตอบไปด้วยแล้ว เชื่อว่าสิ่งนี้จะกลายเป็นพื้นฐานให้กับตัวผู้เรียนเอง และเมื่อต่อไปในอนาคตผู้เรียนจะมีความกล้าแสดงออกทางด้านการคิดรวมไปถึงการรับฟังความของผู้อื่น นอกเหนือจากนี้ การอบรมเลี้ยงดูจากผู้ปกครองเองก็มีผลต่อการพัฒนาทางด้านสติปัญญาเช่นกัน

ในด้านของพัฒนาการทางด้านดนตรี ผู้เรียนในวัย 10-12 เป็นวัยที่มีการจดจำที่ดี สามารถจดจำทำนองเพลงหรือระดับเสียงได้ อีกทั้งยังเป็นวัยที่มีสมาธิมากขึ้น และนิ่งมากขึ้น ดังนั้นจึงสามารถพูดคุยในเรื่องของกฎเกณฑ์ หรือหลักการเรื่องของขั้นคู่อย่างง่ายได้ ผู้เรียนในวัยนี้นั้นเป็นวัยที่ชื่นชอบการเคลื่อนไหวไปมา ลักษณะของกิจกรรมทางดนตรีที่เหมาะสม ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นพัฒนาในทักษะหลาย ๆ ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านของการฟัง ด้านการร้อง ด้านการเล่น ด้านการเคลื่อนไหว ด้านการคิดสร้างสรรค์ และด้านการอ่านโน้ต โดยในกิจกรรมการฟัง อาจเป็นการฝึกการฟังเพื่อจับจังหวะ เป็นการฟังเพื่อบอกอารมณ์เพลง หรือเป็นการฟังแนวการดำเนินคอร์ด ในกิจกรรมการร้องอาจเป็นการฝึกร้องจากบทเพลงที่คุ้นเคย หรือการเล่นเกมหาคู่เสียง ในกิจกรรมที่ฝึกการเล่น ควรเป็นกิจกรรมที่ร่วมกับการใช้เครื่องดนตรี เช่นการเล่นเครื่องดนตรี หรือเล่นเครื่องประกอบจังหวะ ในกิจกรรมที่ฝึกการเคลื่อนไหว อาจเป็นการทำกิจกรรมประกอบจังหวะ ให้ผู้เรียนรู้จักเคลื่อนไหวร่างกายตามทำนองเพลง เป็นต้น ในส่วนของกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาด้านการคิดสร้างสรรค์ อาจเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้เรียน

ทำการด้นสดด้านทำนองหรือจังหวะ หรือนำทำนองที่คุ้นเคยมาดัดแปลง ให้เกิดความแตกต่างไปจากทำนองเดิม เช่น การแปรทำนอง ซึ่งเป็นเทคนิคที่พัฒนามาจากการทำซ้ำแต่ยังคงยึดทำนองเดิมเป็นหลัก โดยการนำเพลงบางส่วนมาปรับเปลี่ยน หรือพัฒนาให้เกิดความแตกต่างไปจากเดิมแต่ยังคงรักษาองค์ประกอบภายในบทเพลงได้ เป็นต้น และในกิจกรรมการอ่านโน้ต สามารถฝึกพร้อมกับทุกกิจกรรมที่กล่าวมา เนื่องจากในการสร้างสรรค์ผลงานดนตรี หรือการร้องเล่นดนตรี ผู้เรียนทุกคนล้วนต้องผ่านตาในเรื่องของตัวโน้ต และการใช้เครื่องหมายต่าง ๆ ในการทำความเข้าใจกับบทเรียนทั้งสิ้น ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าในทุก ๆ กิจกรรมที่ต้องการพัฒนาทักษะด้านการคิดอย่างสร้างสรรค์ทางดนตรี สำหรับผู้เรียนในระดับอายุ 10-12 ปีนั้น ควรต้องคำนึงถึงการเรียนรู้อย่างน้อย 3 สิ่ง ได้แก่ การฟัง การคิด และการเล่น เพื่อช่วยให้กิจกรรมนั้นเกิดผลต่อพัฒนาการของผู้เรียนอย่างแท้จริง กิจกรรมการฟังควรเน้นให้ฟังเรื่องของแนวการดำเนินคอร์ด ระดับเสียง และจังหวะ กิจกรรมการคิดควรเน้นให้ผู้เรียนฝึกคิดจากการแปรทำนอง เนื่องจากเป็นเทคนิคขั้นพื้นฐานของการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการคิดอย่างสร้างสรรค์ และสามารถพัฒนาต่อยอดไปสู่การฝึกด้นสดในรูปแบบอื่น ๆ ได้ในอนาคต และในแต่ละกิจกรรมควรส่งเสริมในด้านการเล่น เพื่อให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ กล้าแสดงออกจากสิ่งที่คิด

3.2 ปัจจัยภายนอก: การเรียนดนตรีในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ปัจจัยภายนอกที่มีส่วนในการส่งเสริมและพัฒนาการของผู้เรียนวัย 10-12 ปี ซึ่งอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในส่วนของการเรียนการสอนภายในโรงเรียน มีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมและพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ รวมถึงในเรื่องของการพัฒนาทางด้านการคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการให้ความรู้และจัดมวลประสบการณ์อย่างกว้างขวางและเหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละวัย โดยผ่านกระบวนการเรียนการสอนอย่างมีระบบ (ประดินันท์ อุปรมัย และ สมรทองดี, 2536) และองค์ประกอบที่สำคัญในกระบวนการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ผู้เรียน ได้แก่ 1.) หลักสูตรการเรียนรู้ และ 2.) การสอนของครู โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.) หลักสูตรการเรียนรู้

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2560) กล่าวเกี่ยวกับหลักสูตรการเรียนการสอนที่เอื้อต่อพัฒนาการของผู้เรียนนั้นควรประกอบด้วย วัตถุประสงค์ สาระเนื้อหา กิจกรรมสำหรับการเรียนการสอน และการประเมิน โดยทั้งหมดนั้นควรอิงจากปรัชญา หลักการและเหตุผล สอดคล้องกับความเห็นของไทเลอร์ (Tyler, 1949) ซึ่งกล่าวถึงหลักสูตรที่ดีมีประสิทธิภาพในการช่วยพัฒนาผู้เรียนนั้น ควรประกอบด้วยสิ่งสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1.) การกำหนดจุดมุ่งหมายของผู้เรียน 2.) การกำหนดเนื้อหา 3.) การจัดเนื้อหา และ 4.) การประเมิน ในขณะที่ สเตนเฮาส์ (Stenhouse, 1975) กล่าวว่า หลักสูตร ควรประกอบด้วย 3 ประการ ได้แก่ 1.) การวางแผนในเรื่องของรายละเอียดเนื้อหา และการ

กำหนดว่าผู้เรียนควรเรียนรู้เรื่องอะไรและควรสอนอย่างไร 2.) การศึกษาเชิงประจักษ์ การใช้หลักการในการประเมินความก้าวหน้า และ 3.) ความสัมพันธ์กับเหตุผล เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายหรือสิ่งที่ควรได้รับจากการเรียนรู้นั้น ๆ ดังนั้นจึงเข้าใจได้ว่า เนื้อหาหลักสูตรการเรียนรู้ที่ต่อการพัฒนาตัวผู้เรียนนั้น ควรประกอบด้วยกำหนัดวัตถุประสงค์ จุดมุ่งหมายของการเรียน กำหนดเนื้อหาสาระ วิธีการสอน และรู้แนวทางในการประเมินทั้งหมดนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาตัวผู้เรียนทั้งในด้านสติปัญญา การคิด รวมถึงการปฏิบัติ ซึ่งพ้องกับความเห็นของ เกล (Gale, 1969) ที่กล่าวว่า การคิดเป็นทักษะที่สามารถส่งเสริมและพัฒนาได้ นอกจากนี้ การเรียนรู้ที่เกิดจากการสอน มีความเป็นอิสระในระดับหนึ่ง จะช่วยพัฒนาผู้เรียนในเรื่องของการคิดสร้างสรรค์ได้เช่นกัน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทย (2551) กำหนดสาระการเรียนรู้ ในกลุ่มสาระดนตรีโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ องค์ประกอบดนตรี แสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกทางดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี วัฒนธรรมและ ประวัติศาสตร์ เห็นคุณค่าดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ร้องเพลงและเล่นดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเสียงดนตรี แสดงความรู้สึที่มีต่อดนตรีในเชิงสุนทรีย์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับประเพณี วัฒนธรรมและเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ได้ ทั้งนี้หลักสูตรได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้สำหรับการเรียนดนตรีไว้ 2 ข้อหลักครอบคลุมตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไปจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยกล่าวว่า

มาตรฐาน ศ 2.1 เข้าใจและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่าดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิดต่อดนตรีอย่างอิสระ ชื่นชม และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 2.2 เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของดนตรีที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล

ทั้งนี้ในส่วนของจุดประสงค์การเรียนรู้ในระดับชั้นประถม 4-6 มีการกำหนดไว้ว่า ผู้เรียนจะมีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของดนตรี สัญลักษณ์ ศัพท์สังคีตในบทเพลง สามารถอ่าน เขียนโน้ตในรูปแบบต่าง ๆ ได้ สามารถใช้เครื่องดนตรีในการประกอบกิจกรรม และทำการดนตรีได้อย่างง่ายได้ อีกทั้งสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบดนตรี ถ่ายทอดความรู้สึกจากบทเพลงที่ฟังได้ และผู้เรียนจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างดนตรีกับวิถีชีวิต รู้คุณค่าดนตรีที่มาจากวัฒนธรรมและเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์ โดยในระดับชั้นประถม 4-6 กำหนดสาระการเรียนรู้จากองค์ประกอบดนตรีและทักษะทางดนตรีที่สำคัญ ซึ่งได้แก่

เรื่องของเสียง กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องของความแตกต่างของเครื่องจากเครื่องดนตรีต่างชนิด เช่น เครื่องเป่าลมไม้ เครื่องเป่าทองเหลือง เครื่องเคาะ เครื่องสาย ลักษณะขอ

วงดนตรีประเภทต่าง ๆ เช่น แซมเบอร์ วงออร์เคสตรา วงซิมโฟนี วงแบนด์ วงแถววงชาวบ้าน เป็นต้น ลักษณะของเสียงนักร้องกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ กลุ่มนักร้องโซปราโน กลุ่มนักร้องอัลโต กลุ่มนักร้องเทเนอร์ และกลุ่มนักร้องเบส

เรื่องของจังหวะ กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องของรูปแบบจังหวะในลักษณะต่าง ๆ เช่น ลักษณะจังหวะ waltz, march, slow และชื่อเรียกของระดับความช้า-เร็วของจังหวะ การแบ่งห้อง แบ่งจังหวะ การสื่ออารมณ์จากจังหวะในบทเพลง เรียนรู้ในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับจังหวะและคุณภาพของเสียงที่ได้ฟัง กำหนดให้ผู้เรียนรู้จักเครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของจังหวะ กำหนดให้ผู้เรียนรู้ในการใช้เครื่องดนตรีบรรเลงจังหวะ การสร้างสรรค์รูปแบบจังหวะและทำนองง่าย ๆ

เรื่องของทำนอง กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องของ ทิศทางการเคลื่อนที่ขึ้น-ลงของทำนอง เครื่องหมายและสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของตัวโน้ต เครื่องหมายชาร์ป แฟล็ต การอ่าน เขียนบันไดเสียงเพนทาโทนิค และ บันไดเสียงเมเจอร์ กำหนดให้ผู้เรียนรู้ในเรื่องการสื่ออารมณ์ของทำนองในบทเพลง การใช้เครื่องดนตรีบรรเลงทำนอง ร้องประสานเสียงแบบ canon round เรียนรู้ในการสร้างสรรค์ประโยคเพลงถาม-ตอบ ทำการค้นสดทำนองง่าย ๆ และ เรียนรู้ในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับทำนองและบรรยายความรู้สึกที่มีต่อบทเพลง

เรื่องของเสียงประสาน กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องของ การฟังเสียงประสานที่ใช้ในการเล่นเครื่องดนตรี และการใช้เครื่องดนตรีร่วมกับกิจกรรมในการแสดงออกตามจินตนาการ เช่นการสร้างสรรค์เสียงประกอบการเล่าเรื่อง หรือการบรรเลงดนตรีประกอบกิจกรรมนาฏศิลป์ และการร้องเพลงประกอบดนตรี

เรื่องของพื้นผิว กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องของ การขับร้องประสานเสียงที่เหมาะสมกับวัย เช่นการร้องทำนองเดี่ยวหรือร้องสองทำนองขึ้นไป และการเล่นดนตรีในลักษณะของการเล่นแบบกลุ่ม

เรื่องของคีตลักษณ์ กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องของ โครงสร้างของบทเพลง ประโยคเพลงแบบถาม-ตอบซึ่งจะเป็นพื้นฐานไปสู่การเรียนรู้คีตลักษณ์แบบ ABA และการเล่นแบบ canon round

โดยเนื้อหาสาระจากองค์ประกอบดนตรีทั้งหมดนั้นจะปฏิบัติร่วมกับการฝึกทักษะทางดนตรีซึ่งได้แก่ การร้อง การเล่น การเต้น การฟัง การอ่าน การเขียน และการคิดสร้างสรรค์

ในด้านของความสัมพันธ์ระหว่างดนตรี ประวัติและวัฒนธรรม กำหนดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเรื่องของความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตกับงานดนตรี อย่างเช่น ดนตรีที่ใช้ในงานประเพณี ดนตรีที่ใช้ในงานประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น เรียนรู้ประวัติศาสตร์ของดนตรีในยุคสมัยต่าง ๆ และเรียนรู้ในเรื่อง

ของการเห็นคุณค่าของคนตรีจากแหล่งวัฒนธรรมรวมถึงเรียนรู้การอภิปรายที่เกี่ยวข้องกับอิทธิพลของวัฒนธรรมต่อดนตรีในท้องถิ่น

จากการศึกษาหลักสูตรการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะในสาระที่ 2 ดนตรี จึงเข้าใจได้ว่า ทางกระทรวงศึกษาให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้เรื่องของคนตรี ซึ่งเป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางเสียงเพลง ส่งผลให้เกิดสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่าในตัวเอง อีกทั้งยังเห็นว่ากิจกรรมทางดนตรีจะช่วยพัฒนาผู้เรียนในหลาย ๆ ด้านซึ่งได้แก่ ด้านร่างกาย คือเป็นบุคคลที่มีความตื่นตัวตลอดเวลา ด้านจิตใจ คือเป็นบุคคลที่มีจิตสำนึกและมีเมตตาต่อผู้คนโดยรอบ ด้านสติปัญญา คือเป็นบุคคลที่มีการคิดอย่างสร้างสรรค์ ด้านอารมณ์ คือเป็นบุคคลที่มีอารมณ์แจ่มใส และด้านสังคม คือเป็นบุคคลที่สามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเองซึ่งสิ่งนี้จะเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตของผู้เรียนเอง ในด้านการกำหนดเนื้อหาการเรียนรู้ในช่วงระดับประถม 4-6 เป็นการปูพื้นฐานทางด้านทฤษฎีดนตรี ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนได้รู้จักกับภาพรวมขององค์ประกอบดนตรี การเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างงานดนตรี ควรมีส่วนประกอบอะไรบ้าง เรียนรู้เรื่องของสัญลักษณ์เครื่องหมายทางดนตรีพื้นฐาน เครื่องหมายแม่กุญแจเสียง ตัวโน้ต เครื่องหมายชาร์ป แฟล็ต บรรทัดห้าเส้น และฝึกการอ่านเครื่องหมายเหล่านั้น รวมถึงนำเครื่องหมายเหล่านั้นมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานง่าย ๆ โดยเริ่มต้นจากการสร้างประโยคเพลง ซึ่งเป็นการฝึกในเรื่องของการคิดในสร้างสรรค์ทางทำนอง และสามารถพัฒนาไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบที่ใหญ่ขึ้นในอนาคต นอกจากฝึกด้านการคิดสร้างสรรค์แล้ว หลักสูตรยังเน้นให้ผู้เรียนฝึกคิดในด้านการวิเคราะห์หรืออภิปรายเกี่ยวกับดนตรี และพยายามชี้ให้ผู้เรียนรู้สึกว่าดนตรีคือสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว ซึ่งในระดับประถม 4-6 นั้น จะเน้นเนื้อหาด้านวัฒนธรรมโดยเป็นการชี้ให้ผู้เรียนเห็นถึงความสำคัญของดนตรีทั้งในเชิงอนุรักษ์ และความสำคัญระหว่างดนตรีและวัฒนธรรม และนอกจากหลักสูตรการเรียนรู้ดนตรีภายในประเทศไทยที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกพัฒนาทักษะด้านการคิดและการคิดอย่างสร้างสรรค์แล้ว หลักสูตรการเรียนรู้ดนตรีของต่างชาติอย่างเช่น National Association for Music Education (NAfME) ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ใช้ในสหรัฐอเมริกาได้เล็งเห็นในเรื่องของการพัฒนาทักษะด้านคิดของเด็กเช่นกัน

ทั้งนี้ สมาคมดนตรีเพื่อการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งเป็นองค์กรของนักการศึกษาดนตรี National Association for Music Education (NAfME) ได้ร่วมมือกับ The National Coalition for Core Arts Standards (NCCAS) ปรับปรุงหลักสูตรแกนกลางดนตรีที่ใช้ในสหรัฐอเมริกา (Music standards, 2014) โดยในฉบับปรับปรุง 2014 Music Standards (PK-8 General Music) นี้ ถูกกำหนดให้เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ดนตรีในสหรัฐอเมริกา โดยจะเน้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมทั้งปวงให้ผู้เรียนมีความสามารถตามกระบวนการสร้างศิลปะทั้งสาม ซึ่งได้แก่ การสร้างสรรค์, การแสดง และการตอบสนองต่อดนตรี

จากการศึกษามาตรฐานการเรียนรู้ดนตรีฉบับปรับปรุงใหม่นี้ สามารถเข้าใจได้ว่าตัวหลักสูตรมีจุดประสงค์ต้องการพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ดนตรีในด้านของทักษะการคิดร่วมการเรียนรู้ทฤษฎีและทักษะการปฏิบัติ โดยเริ่มต้นจากทักษะการคิด ฝึกให้ผู้เรียนคิดในเชิงจินตนาการ ต่อมาฝึกให้คิดอย่างมีแบบแผนเป็นระบบและสร้างสรรค์ผลงานทางดนตรีออกมา จากนั้นฝึกให้ผู้เรียนคิดถึงวิธีการนำเสนอผลงานต่อหน้าผู้อื่น นอกเหนือจากนี้ ยังฝึกให้ผู้เรียนยอมรับฟังถึงข้อควรแก้ไขในงานของตน ฝึกให้สามารถนำเอาสิ่งที่ได้มาไปปรับใช้กับงานของตน อีกทั้งยังฝึกให้ผู้เรียนสนใจกับสิ่งที่อยู่รอบตัว สามารถนำเอาดนตรีเข้ามามีส่วนร่วมในชีวิตประจำวันได้ ผ่านทางวัฒนธรรมรอบตัวผู้เรียน ผ่านทางวิถีชุมชน หรือแม้กระทั่งกับบุคคลที่อยู่รอบตัว ภายในหลักสูตรนี้ต้องการเน้นให้ผู้เรียนเปิดกว้างในเรื่องของการคิดไม่ให้อึดติดแต่เพียงในรอบของการเรียนเท่านั้น และในด้านทักษะปฏิบัติ หลักสูตรนี้ยังฝึกให้ผู้เรียนนำเอาองค์ประกอบดนตรีทั้งหลายมาประกอบเข้าด้วยกันและสร้างสรรค์ออกมาด้วยการปฏิบัติเครื่องดนตรี ทั้งในรูปแบบของการเล่นเครื่องเดียว และการเล่นรวมวงกับคนอื่น ๆ ทั้งนี้ในส่วนของเนื้อหาสาระการเรียนรู้ในระดับชั้นประถม 4-6 มีการกำหนดจุดประสงค์ในแต่ละหลักกระบวนการสร้างสรรค์ศิลปะทั้ง 3 ซึ่งได้แก่ การสร้างสรรค์ การแสดง และ การตอบสนองต่อดนตรี

ในด้านของการสร้างสรรค์ จัดสาระการเรียนรู้โดยฝึกให้ผู้เรียนคิดอย่างสร้างสรรค์ โดยนำเอาองค์ประกอบดนตรีมาใช้ในการทำกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมที่กำหนดให้ผู้เรียนในระดับชั้นนี้คือการฝึกสร้างประโยคเพลงอย่างง่าย และการต้นสด และฝึกการอธิบายความเป็นมาหรือความเกี่ยวข้องของผลงานที่สร้างขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนฝึกหาแรงบันดาลใจในการสร้างผลงานทั้งนี้อาจเป็นสิ่งที่เล็กน้อยที่อยู่รอบตัวผู้เรียนเองไปจนถึงสิ่งที่ใหญ่และอยู่ไกลออกไป เช่น ชุมชน หรือผู้คน โดยเนื้อหาภายในแต่ละระดับชั้นจะเริ่มต้นจากการฝึกต้นสดจากรูปแบบจังหวะเป็นลำดับแรก ต่อมาฝึกทำนองอย่างง่าย จากนั้นฝึกการนำเอาองค์ประกอบทางดนตรีมารวมกันเพื่อสร้างเป็นทำนองเพลง เช่น การนำเอา รูปแบบจังหวะ มารวมกับตัวทำนอง และสร้างออกมาเป็นประโยคเพลงง่าย ๆ ต่อมาคือการฝึกการเล่นประกอบในรูปแบบจังหวะง่าย ๆ และอยู่ในกุญแจเสียงพื้นฐาน ได้แก่ กุญแจเสียงเมเจอร์และ กุญแจเสียงไมเนอร์ ฝึกการเปลี่ยนคอร์ดพื้นฐาน จากนั้นเริ่มเรียนเรื่องการสร้างประโยคถามตอบแบบ A-B และนำไปสู่การเรียนรู้ในคีตลักษณ์ ABA นอกเหนือจากนี้ เมื่อสร้างผลงานแล้วผู้เรียนยังต้องรู้จักที่จะแก้ไขหากผลงานนั้นมีความผิดพลาด หรือเสริมให้ผลงานนั้นดูดียิ่งขึ้น โดยการรับฟังคำแนะนำ และนำมาปรับแก้กับผลงานของตน จากนั้นจึงทำการแสดงผลงานของตนต่อผู้อื่น จะเห็นได้ว่า ในด้านของการสร้างสรรค์นั้น หลักสูตรต้องการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดอย่างสร้างสรรค์ โดยเริ่มจากสิ่งเล็ก ๆ รอบตัว เพื่อเป็นพื้นฐานไปสู่การคิดที่กว้างมากขึ้นในอนาคต และภายในหลักสูตรยังฝึกให้ผู้เรียนคิดอย่างเปิดกว้างยอมรับฟังความเห็นของผู้อื่น เพื่อนำสิ่งที่ได้มานั้นมาปรับปรุงงานพัฒนาของตนให้ดียิ่งขึ้น

ในด้านของการแสดง จัดสาระการเรียนรู้โดยฝึกให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์ในการแสดงหรือนำเสนอผลงาน โดยเริ่มต้นจากการฝึกให้ผู้เรียนมีแนวคิดในการเลือกนำเสนอผลงาน โดยอิงพื้นฐานจากความสนใจของตัวผู้เรียนเอง หรือจากความพิเศษของตัวผลงาน เช่น เทคนิคภายในบทเพลง หรือความหมายของบทเพลงมีผลต่อบริบทโดยรอบ เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ในตัวเองที่จะนำมาแสดงและสามารถอธิบายถึงที่มาของผลงานนั้นได้ และเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ต่อตัวผลงานในเชิงลึก ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้การวิเคราะห์โครงสร้างและบริบทของงานดนตรีนั้น ๆ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์องค์ประกอบดนตรีพื้นฐานที่ใช้ภายในบทเพลง การใช้สัญลักษณ์ทางดนตรีทั่วไปเช่น กุญแจซอล กุญแจฟา ตัวโน้ต เครื่องหมายตั้งขึ้น เครื่องหมายเบาลง เครื่องหมายเปียโน หรือเครื่องหมายฟอเต้ เป็นต้น การวิเคราะห์ถึงบริบทในตัวผลงาน เช่น อารมณ์ความรู้สึกของตัวงาน ยุคสมัยของผลงาน วิธีการสร้างผลงาน และนอกจากการฝึกวิเคราะห์ผลงานแล้วผู้เรียนจะได้เรียนรู้ในเรื่องของการตีความ ซึ่งเป็นทักษะที่พัฒนาในแต่ละบุคคล โดยเริ่มการฝึกการตีความ เจตนา การสื่อความหมายจากคุณภาพของเสียงที่แสดงออก เช่น ความดังเบา จังหวะ ลักษณะของเสียงที่ได้จากเครื่องดนตรี ลักษณะ สไตล์ของบทเพลง และฝึกแสดงการตีความจากการเล่นด้วยตนเอง จากนั้นฝึกการประเมินและปรับแต่ง โดยจะใช้เกณฑ์ตามที่ครูเป็นผู้กำหนดให้ในการประเมิน และในการประเมินนั้นจะเป็นฝึกให้ผู้เรียนได้แสดงความเห็นต่อผลงานภายในชั้นเรียน และยังฝึกให้ผู้เรียนเปิดรับความคิดเห็นใหม่ ๆ และนำเอาสิ่งที่ได้จากการประเมินได้นั้นมาปรับปรุงงานของตนให้ดียิ่งขึ้น ทั้งในส่วนของผลงานเพลงและการแสดง และท้ายที่สุดคือเรียนรู้การนำเสนอผลงาน หลักการนำเสนองานที่ดี มีการตีความในผลงานอย่างเหมาะสม ทั้งในการแสดงเดี่ยวและการแสดงร่วมกับผู้อื่น จะเห็นได้ว่าในด้านของการสร้างสรรค์นั้น หลักสูตรต้องการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดในเรื่องของรายละเอียดของผลงาน การจะนำผลงานออกแสดงได้นั้นผู้แสดงจะต้องมีความรู้พื้นฐานในตัวผลงาน เพื่อที่จะสามารถบอกกล่าวแก่ผู้ชมได้ว่าทำไมจึงเลือกผลงานนี้มาแสดง และความพิเศษของงานชิ้นนี้คืออะไร เพื่อให้ผู้ชมเกิดความรู้สึกร่วมไปกับการแสดงนั้น

ในด้านของการตอบสนองต่อดนตรี จัดสาระการเรียนรู้โดยฝึกให้ผู้เรียนมีการตอบสนองต่อตัวดนตรี เช่นในด้านวัฒนธรรมมีความเกี่ยวข้องกับดนตรีอย่างไร ดนตรีมีส่วนในวิถีชีวิตชุมชนหรือไม่ โดยในส่วนนี้จะฝึกให้ผู้เรียนคิดเกี่ยวกับวิธีการเลือกบทเพลงที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์หรือบริบทในช่วงเวลานั้น ๆ เช่น เลือกบทเพลงจากความหมายของเนื้อหาในบทเพลง หรือเลือกนำเสนอผลนี้จากประสบการณ์ที่เคยมีมา เป็นต้น ต่อมาคือการวิเคราะห์ความเหมาะสมของตัวงานเพลง โครงสร้าง บริบทที่เกี่ยวข้องกับงาน เช่น สังคม วัฒนธรรม หรือประวัติของบทเพลง และวิเคราะห์เกี่ยวกับองค์ประกอบที่ใช้ภายในผลงาน เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในตัวงานที่นำมาแสดงมากยิ่งขึ้น นอกจากการฝึกวิเคราะห์เพื่อให้เข้าถึงเนื้อหาของผลงานแล้ว ผู้เรียนจะได้ฝึกในเรื่องของการตีความตัวบทเพลงจากเสียงที่ได้ยิน จังหวะ ความดังเบาของเพลง และองค์ประกอบที่ใช้

ภายในบทเพลงเพื่อมองหาความหมายหรือเจตนาจากตัวผู้สร้าง และผู้ที่นำผลงานไปแสดง และท้ายที่สุดฝึกการประเมินผลงานโดยใช้เกณฑ์ที่ตั้งเป็นหลัก เพื่อให้ผู้เรียนมีพื้นฐานในการคิดวิเคราะห์ ตีความ ตามเกณฑ์ที่กำหนด และเมื่อทำการประเมินแล้วผู้เรียนต้องอธิบายถึงความเหมาะสมในการ ประเมิน จะเห็นได้ว่าในด้านของการตอบสนองต่อดนตรี หลักสูตรต้องการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักคิดในเรื่อง ของการนำดนตรีให้เข้ามามีส่วนในชีวิตประจำวัน โดยปลูกฝังให้ผู้เรียนรู้จักสังเกตว่ารอบตัวนั้นมีดนตรี อยู่ในทุกที่ เพียงแต่การเลือกนำมาใช้นั้นต้องรู้หลักความเหมาะสม อีกทั้งยังควรรู้ถึงรายละเอียดของ บทเพลงเช่นประวัติของบทเพลง เนื้อหา ภายในบทเพลง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่ผู้สร้างงาน ต้องการจะสื่อ

จากการศึกษาหลักสูตรการเรียนดนตรีที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้ จึงเข้าใจได้ว่า ทาง National Association for Music Education (NAfME) และ The National Coalition for Core Arts Standards (NCCAS) มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของผู้เรียนอย่างชัดเจน คือต้องการให้ผู้เรียนได้ รู้จักคิดในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี การคิดวิเคราะห์ในเชิงลึกต่อตัวผลงาน การคิดประเมินเพื่อพัฒนาผลงานหรือการแสดง เป็นต้น มีการกำหนดเนื้อหาและตัวกิจกรรมเพื่อใช้ในการ ฝึกแต่ละระดับขั้นโดยไล่จากเนื้อหาพื้นฐาน องค์ประกอบดนตรี กิจกรรมการเล่นจังหวะอย่างง่าย และค่อย ๆ เพิ่มในเรื่องของเนื้อหาและกิจกรรมในการฝึกแต่งประโยคถาม-ตอบ ฝึกการดันสด ฝึก สร้างประโยคเพลงโดยใช้คีตลักษณ์ และในด้านการจัดเนื้อหาภายในแต่ละระดับขั้นเริ่มจาก ระดับพื้นฐานง่าย ๆ จากเรื่องของจังหวะ ทำนอง เสียงประสาน ไปจนถึงการนำเอาองค์ประกอบของ ดนตรีมาประกอบให้เกิดเป็นผลงาน และนำเสนอผลงานนั้น ในเรื่องของการประเมินวัดจากการ นำเสนอผลงานนั้นพร้อมกับการอธิบายถึงที่มาของตัวผลงาน ซึ่งในจุดนี้ทำให้คิดว่าจุดประสงค์หลัก ของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นใหม่นี้ ให้ความสำคัญในเรื่องของการฝึกให้ผู้เรียนได้คิด ต้องการเน้นให้ผู้เรียน สามารถคิดเป็น และนำเอาพื้นฐานการคิดนั้นไปใช้ได้ในชีวิตจริงรวมถึงฝึกให้ผู้เรียนมีความมั่นใจใน การคิด และกล้าที่จะแสดงออกในสิ่งที่คิดผ่านการแสดง ผ่านการอธิบายในตัวตนที่นำมาแสดง และ การประเมินซึ่งผู้เรียนจะต้องสามารถอธิบายถึงเหตุผลในการประเมินผลงานนั้น ๆ ได้ และยังเป็นการ แลกเปลี่ยนความเห็นต่อบุคคลอื่นที่มีความรู้ความสนใจในเรื่องเดียวกันอีกเช่นกัน

2.) การสอนของครู

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2536) กล่าวว่า ในการเรียนการสอนนั้นไม่ว่าในระดับใดก็ตาม หากผู้สอนมีหลักการหรือเทคนิคการสอนที่ถูกต้องเหมาะสม ย่อมช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ความ เข้าใจในสาระนั้นได้ เนื่องจากลักษณะวิธีการสอนของครูมีส่วนที่จะช่วยพัฒนาในด้านการคิด การ กระทำในตัวผู้เรียนให้สามารถแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ หากครูมีวิธีการสอนที่ดี จะทำให้ผู้เรียนเกิด ความรู้ความเข้าใจในสาระของสิ่งที่เรียน เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีพฤติกรรมที่

เหมาะสมตลอดจนพัฒนาศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ วิลเลียม (William, 1972) กล่าวว่า การสอนของครูควรเป็นไปในลักษณะของ การสอนอย่างต่อเนื่อง ในเรื่องของเนื้อหา ควรมีความต่อเนื่องกับหลักสูตร เทคนิควิธีสอนเป็นอีกตัวกระตุ้นที่จะช่วยให้ผู้เรียนเริ่มเรียนรู้การคิด และทำตามกิจกรรมที่ครูวางไว้ นอกจากนี้ ฮิลการ์ด (Hilgard, 1976) ได้กล่าวว่า ครูควรมีความรู้ลึกที่ไวและให้ความสำคัญแก่ความคิดใหม่ ๆ ของนักเรียน ต้องอดทนต่อความไม่เข้าใจและข้อผิดพลาดของนักเรียน และเข้าใจความหมายของการคิดสร้างสรรค์อย่างถ่องแท้ เพื่อหาแนวทาง วิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย

เดนิส เฮช (Denis, 1999) กล่าวว่า ในการสอนของครูโดยทั่วไปแล้ว ควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ฐานความรู้เดิมของผู้เรียน การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และการประเมิน โดยในเรื่องของฐานความรู้เดิมของผู้เรียนนั้นเป็นสิ่งที่มีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล ดังนั้นแล้ว ครูควรมีการวัดระดับความรู้ของผู้เรียนก่อนที่จะเริ่มทำการสอน เพื่อที่จะประมาณได้ว่าระดับพื้นฐานของแต่ละคนนั้นอยู่ในระดับใดบ้าง ทั้งนี้ในการวัดระดับความรู้พื้นฐานของผู้เรียน อาจเป็นการนำเอาบทเรียนเก่ามาเป็นแนวในการทดสอบ เมื่อได้ผลแล้วจึงค่อยนำมาเป็นพื้นฐานในการวางแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพแก่ตัวผู้เรียน เดนิสยังกล่าวอีกว่า การจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพนั้นควรประกอบด้วย การกำหนดจุดประสงค์ในการเรียน ซึ่งต้องมีความชัดเจน เฉพาะเจาะจง ด้านการจัดเนื้อหาของบทเรียน ควรยึดหลักตามหลักสูตรของชาติ หรือตามสถาบันนั้น ๆ ควรมีการกำหนดความคาดหวังในส่วนของผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนในบทเรียนนั้น ๆ รวมถึง ทักษะ ของผู้เรียนที่จะได้รับหลังเรียน และความคิดรวบยอดที่จะเกิดขึ้นหลังจากเรียนบทเรียนนั้น ๆ และสิ่งสุดท้ายคือ เกณฑ์การประเมินที่ใช้ ควรมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่วางไว้ และนอกเหนือจากสิ่งที่กล่าวมาแล้ว อีกสิ่งที่ครูควรเสริมเข้ามา คือ การเสริมแรง หรือการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถในการพัฒนาตน โดยการให้งานที่ท้าทายความสามารถของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนได้รับโอกาสนั้นจะเกิดการเรียนรู้ โดยเริ่มจากการนำเอาพื้นฐานความรู้เดิมที่ตนมี มาทำความเข้าใจกับความรู้นี้ใหม่ในงานที่ได้รับ เกิดเป็นการเรียนรู้การคิดสร้างสรรค์จากความรู้เดิมร่วมกับความรู้ใหม่ ทั้งนี้ การเสริมแรงจะมีประสิทธิภาพมากที่สุด เมื่อผู้เรียนได้รับโอกาสให้ทำงานที่สนใจหรือเร้าใจ ซึ่งสิ่งนี้จะเป็นตัวช่วยในการพัฒนา ฝึกฝน และทบทวนความรู้ ความคิดที่เรียนไปได้ ทั้งนี้ ฮิลการ์ด (Hilgard, 1976) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมการสอนของครูที่จะช่วยส่งเสริมในเรื่องทักษะการคิดสร้างสรรค์แก่ผู้เรียน ควรมีลักษณะสำคัญ คือ ครูควรกระตุ้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้า และลงมือฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง ควรมีความสนใจและยอมรับในความคิดแปลกใหม่ของผู้เรียน และไม่ควรตำหนิหรือวิจารณ์ความคิดของผู้เรียน ครูควรฝึกผู้เรียนให้เป็นคนช่างสังเกต ช่างซักถาม และที่สำคัญควรให้อิสระในการคิด พร้อมสนับสนุนการแสดงความคิดในหลาย ๆ ด้านของผู้เรียน และควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริม หรือเน้นในด้านการแสดงออกตามความสามารถของ

ผู้เรียนแต่ละคน เช่น จัดกิจกรรมศิลปะ ประวาดการเล่นดนตรี หรือประวาดผลงานสร้างสรรค์ สิ่งสำคัญสำหรับตัวของครูเอง คือ ต้องหมั่นปรับปรุงและพัฒนาวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ ทั้งนี้อาจมีเรื่องของทักษะการนำเสนอมาใช้ประกอบการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และจินตนาการ ครูต้องมีความอดทนต่อปัญหา และสามารถแก้ไขปัญหาอย่างมีเหตุผล

ในด้านการสอนดนตรีสำหรับผู้เรียนวัย 10-12 ปี อรวรรณ บรรจงศิลป์ (2538) กล่าวว่า ครูเป็นบุคคลสำคัญในการสอนประสบการณ์ทางดนตรีแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามวุฒิภาวะทางร่างกาย อารมณ์ สติปัญญา ครูจึงจำเป็นต้องวางแผนในการจัดการเรียนการสอน โดยพยายามให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์หลาย ๆ ด้าน และในการสอนดนตรีในระดับชั้นประถม สิ่งสำคัญของการสอน ที่นอกเหนือจากประสบการณ์ที่ผู้เรียนจะได้รับแล้ว การทำให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อการเรียนดนตรี ให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการเรียนดนตรีเป็นสิ่งที่สนุก รื่นรมย์ เป็นช่วงเวลาที่ได้ค้นพบสิ่งใหม่ ๆ ที่น่าพอใจ และในขณะเดียวกัน ควรสอนให้รู้ถึงคุณค่าของดนตรีต่อความสัมพันธ์กับมนุษย์ วิถีชีวิต และมรดกทางวัฒนธรรม ครูต้องคำนึงถึงวิธีการสอน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ถึงเรื่องราว ประวัติความเป็นมาที่เกี่ยวข้องทางดนตรี สิ่งเหล่านี้มีเนื้อหาที่กว้างขวาง การกำหนดจุดประสงค์จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ เพื่อเป็นแนวทางในการสอน และทำให้เกิดความเป็นระเบียบแก่การลำดับเนื้อหาที่นำมาสอน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การสอนของครูโดยทั่วไปแล้ว ครูควรมีหลักหรือเทคนิคที่ใช้ยึดเป็นแนวทางในการสอนผู้เรียน มีการกำหนดจุดประสงค์ จุดมุ่งหมายในการสอน การสอนของครูที่ดี ครูควรประเมินความรู้หรือวัดระดับความรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ทราบถึงพื้นฐานความรู้ที่ผู้เรียนมีและจะนำไปสู่การจัดรูปแบบการเรียนที่เหมาะสมกับตัวผู้เรียน รวมถึงรู้จักใช้การเสริมแรงในการสอนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยผลักดันให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการเรียน นอกจากนี้ ในการสอนนั้นต้องมีความต่อเนื่องทั้งในเรื่องของเนื้อหาและวิธีการเพื่อไม่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสับสนในการเรียน นอกเหนือจากนี้ เกี่ยวกับตัวของครูเองยังต้องมีความรู้สึกที่ไวต่อการกระทำของผู้เรียนรวมถึงลักษณะการคิดของผู้เรียนเช่นกัน ครูควรให้ความสำคัญกับความคิดของผู้เรียน ซึ่งในบางครั้งอาจสะท้อนบางสิ่งที่อยู่ในความคิดของผู้เรียนเอง หากครูให้ความใส่ใจในจุดนี้จะทำให้ทราบถึงข้อบกพร่องหรือปัญหาที่ผู้เรียนกำลังประสบอยู่

ในด้านการสอนเพื่อส่งเสริมพัฒนาด้านทักษะการคิดสร้างสรรค์ในวัยเด็ก การสอนของครูควรเน้นไปที่การฝึกกระตุ้นให้ผู้เรียนเป็นคนช่างสังเกต หมั่นตั้งคำถามกับสิ่งรอบตัว และช่างซักถาม ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของการริเริ่มคิดอย่างสร้างสรรค์ ครูควรจัดทำกิจกรรมเพื่อเน้นให้ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือปฏิบัติฝึกฝนด้วยตนเอง และครูควรเปิดกว้างในเรื่องของความคิด เนื่องจากผู้เรียนในวัย 10-12 ปีนี้เป็นวันที่เริ่มสามารถคิดและเปรียบเทียบ รวมถึงคิดอย่างมีเหตุผลได้ ครูจึงควรยอมรับและสนับสนุนในบางความคิดของผู้เรียน เพื่อให้ตัวผู้เรียนเองเกิดความมั่นใจในการคิดของ

ตน ไม่ปิดกั้น ควรเปิดกว้างต่อความคิดที่แตกต่างไปจากเดิม นอกเหนือจากนี้ครูควรให้คำแนะนำหรือแนวทางในการค้นคว้าต่อโดยอิงจากความคิดของผู้เรียนเป็นหลักเพื่อฝึกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ฝึกให้สืบค้น และค้นหาคำตอบจากสิ่งที่คิดไว้อยู่ก่อนแล้ว เพื่อให้ผู้เรียนได้ตั้งถามกับการทำงานของตนไปเรื่อย ๆ จนพบกับคำตอบในที่สุด และสิ่งสำคัญของครูในการสอนผู้เรียนในเกิดพัฒนาการด้านการคิดสร้างสรรค์ก็คือ ครูต้องปรับเปลี่ยนวิธีการสอนให้ทันยุคสมัยตลอดเวลา เพื่อให้ไม่ให้ผู้เรียนที่อยู่ในวัยกำลังเรียนรู้และเติบโตขึ้นในทุกวันคิดว่าสิ่งที่ได้เรียนไปนั้น คือชุดความรู้เก่าหรือวิธีการเรียนที่เก่าไม่ทันโลก

ในด้านของการสอนดนตรี ครูควรวางแผนการสอนรวมถึงจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากบทเรียน และสามารถนำเอาสิ่งที่เรียนนั้นไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงสามารถนำเอาสิ่งที่ได้จากการเรียนมาปรับใช้ร่วมกับการเรียนในเนื้อหาของบทถัดไปได้ การเรียนดนตรีสิ่งสำคัญคือการฝึกปฏิบัติ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะทางดนตรี ดังนั้นเรื่องของ การฝึกซ้อมจึงเป็นสิ่งสำคัญ ครูควรมีแนวทางหรือวิธีการฝึกซ้อมเพื่อชี้แนะผู้เรียนให้สามารถปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ตรงตามจุดประสงค์ของการเรียนในแต่ละครั้ง และควรเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรวมถึงการฝึกซ้อมดนตรี สิ่งสำคัญสำหรับการสอนดนตรีและการสอนในทุกรายวิชาคือ ครูควรผลักดันให้ผู้เรียนมีโอกาสได้รับประสบการณ์หลาย ๆ ด้าน ดังที่ เบอร์กัตตัน และบอร์ดแมน ได้กล่าวเกี่ยวกับวิธีการสอนผู้เรียนในวัยนี้ไว้ว่า การที่ผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจดนตรี มีทักษะทางดนตรี และมีทัศนคติที่ดีต่อดนตรีนั้น จะเกิดจากการได้รับประสบการณ์ทางดนตรี ได้รับรู้ในหลาย ๆ ด้าน โดยแบ่งออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ 1. กิจกรรมการฟังเพลง 2. กิจกรรมการร้องเพลง 3. กิจกรรมการเล่นดนตรี 4. กิจกรรมการเคลื่อนไหวร่างกายประกอบดนตรี 5. กิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี และ 6. กิจกรรมอ่านเขียนโน้ตดนตรี ทั้งนี้ในการเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 กำหนดให้ผู้เรียนฝึกการดันสดอย่างง่าย เพื่อเสริมสร้างในเรื่องของการคิดอย่างสร้างสรรค์ ดังนั้นแล้วในการสอน ครูจึงควรเน้นให้อิสระแก่ผู้เรียน เปิดกว้างในการแสดงออกทางความคิด แต่ในการเปิดกว้างนั้นยังคงมีกรอบเพื่อไม่ทำให้ขอบเขตของความคิดนั้นกว้างเกินไป เริ่มฝึกให้ผู้เรียนคิดปรับเปลี่ยนจากสิ่งที่อยู่รอบตัวเล็ก ๆ น้อย ๆ เช่น การนำเอาทำนองเพลงที่คุ้นเคยมาแปร หรือเปลี่ยนรูปแบบจังหวะการเล่นบรรเลงประกอบให้แตกต่างไปจากต้นแบบ ซึ่งวิธีนี้มีความเหมาะสมกับตัวผู้เรียนในระดับประถม 4-6 เนื่องจากเป็นวิธีพื้นฐานของการฝึกดันสด และยังช่วยให้ผู้เรียนไม่รู้ว่าการฝึกทักษะด้านนี้มีความยากเกินความสามารถของตนอีกด้วย และหากครูมีความสนใจหรือมีความสามารถในการเล่นดันสดเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว อาจช่วยให้การเรียนในเรื่องนี้มีความสนุกสนานยิ่งขึ้น ครูสามารถถ่ายทอดหรือบอกเทคนิคที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้ และยังทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อการเรียนดนตรีอีกด้วย นอกจากนี้อีกสิ่งที่สำคัญต่อการสอนของครู คือ การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ที่กว้างขวาง นอกเหนือจากการฝึกซ้อม หรือมีความรู้แค่เพียงในบทเรียน นั่นคือการชี้ให้เห็นถึงคุณค่าและ

ความสำคัญของดนตรีกับการใช้ชีวิตประจำวัน และการดำเนินชีวิตในชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนรู้ว่า ดนตรีไม่ได้มีแต่เรื่องของความชอบส่วนตัวเท่านั้น แต่ยังมีความเกี่ยวข้องกับสังคม วัฒนธรรมที่อยู่รอบ ๆ ตัวผู้เรียนเช่นกัน

ตอนที่ 4 การพัฒนาแบบฝึกทักษะ

อนุรักษ์ เร่งรัด (2557) กล่าวว่า แบบฝึกทักษะ คือสื่อที่จำเป็นต่อการเรียนการสอน นอกจากจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะจนเกิดเป็นความชำนาญแล้ว ยังช่วยพัฒนาในด้านของการลำดับความคิดของผู้เรียนได้อีกเช่นกัน ดังนั้นในการพัฒนาแบบฝึกทักษะเพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้เกิดประโยชน์ได้นั้น จึงจำเป็นที่จะต้องรู้ถึงหลักการในการพัฒนาแบบฝึกเพื่อให้แบบฝึกมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาทักษะของผู้เรียนได้ ผู้พัฒนาแบบฝึกควรรู้ถึงความสำคัญของแบบฝึก ลักษณะของแบบฝึกที่ดี องค์ประกอบของแบบฝึก และหลักการพัฒนารวมถึงเกณฑ์ประเมินเนื้อหาภายในของแบบฝึก โดยมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ความสำคัญของแบบฝึกทักษะ

การเรียนดนตรี เป็นการเรียนที่ต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากการฝึกฝนนั้นจะทำให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญ มีพัฒนาการทางการคิด การเล่น การฟัง แบบฝึกจึงเป็นสื่อที่มีความสำคัญต่อการฝึกฝนทักษะทางดนตรี ทั้งนี้ กรีนและวอลเตอร์ (Green & Walter, 1971) กล่าวถึงความสำคัญของแบบฝึกทักษะไว้ว่า แบบฝึกนั้นเป็นอุปกรณ์การสอนที่ช่วยลดภาระของครูได้ดี เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนทักษะให้ดีขึ้น โดยการฝึกฝนซ้ำ ๆ หลาย ๆ ครั้ง อีกทั้งยังสามารถทบทวนได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังทำให้ครูมองเห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียนและช่วยพัฒนาให้ดีขึ้นได้อย่างชัดเจน พ้องกับความเห็นของ อัจฉรวรรณ ศิริรัตน์ (2549) ซึ่งกล่าวถึงความสำคัญของแบบฝึกทักษะไว้ว่า เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น สามารถนำเอาแบบฝึกมาใช้ในการทบทวนเนื้อหาเดิมได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้แบบฝึกยังช่วยให้ครูทราบถึงข้อบกพร่องของผู้เรียน และทำการแก้ไขได้อีกเช่นกัน อีกทั้งแบบฝึกทักษะนั้นทำให้เกิดความสนุกสนานในขณะเรียน และทราบถึงความก้าวหน้าของผู้เรียนเอง นอกจากนี้ พัฒนพงษ์ บรรณการ (2552) กล่าวถึงความสำคัญของแบบฝึกทักษะไว้ว่า เป็นสิ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนวิชาทักษะที่ต้องใช้การฝึกฝนอยู่เสมอ ให้เกิดความชำนาญ เป็นสื่อที่มีคุณภาพ สามารถประกอบการเรียนการสอนหรือฝึกเสริมความรู้ และยังเป็นเครื่องมือวัดผลประเมินการเรียนรู้ได้อีกด้วย สอดคล้องกับความเห็นของ สมพงษ์ ศรีพยาด (2553) กล่าวว่า แบบฝึกทักษะนั้นมีความสำคัญต่อการพัฒนาการเรียนการสอนทุกวิชา แบบฝึกทักษะนั้นจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้รอบด้าน เกิดแรงจูงใจและสามารถที่จะกลับมาทบทวนความรู้ที่เคย

เรียนมา อีกทั้งยังทำให้รู้ถึงความก้าวหน้า รวมถึงความบกพร่องของผู้เรียน และนำส่วนเหล่านั้นไปปรับปรุงแก้ไข สอดคล้องกับความเห็นของ ทักษิณ คุณพิภาค (2561) ซึ่งกล่าวว่า แบบฝึกทักษะมีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อการเรียนการสอน เนื่องจากแบบฝึกทักษะนั้นจะเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนทักษะในเนื้อหาหน้านั้น นอกจากนี้การทำแบบฝึกบ่อย ๆ จะส่งเสริมให้ผู้เรียนนั้นมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ที่ดีขึ้น เนื่องจากการฝึกฝนกับแบบฝึกทักษะนั้นจะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้ที่เคยเรียนมาแล้ว นำมาใช้ฝึกฝน ทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาและมีความรู้กว้างมากยิ่งขึ้น และ นภาเพ็ญ แสนสามารถ (2562) ที่กล่าวว่า แบบฝึกมีความสำคัญต่อครูผู้สอนและกับตัวผู้เรียน เนื่องจากเป็นเหมือนตัวผู้ช่วยสอนในรูปแบบหนึ่ง สามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างหลากหลายตามเนื้อหาที่จัดเตรียมตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด เมื่อชั่วโมงเรียนจบลง แต่ผู้เรียนยังสามารถย้อนกลับมาฝึกทบทวนในสิ่งที่ได้เรียนมาแล้ว เป็นการสร้างความรู้ให้มีความแม่นยำ ลึกซึ้ง และนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า แบบฝึกทักษะนั้นมีความสำคัญต่อการเรียนการสอน เป็นได้ทั้งอุปกรณ์ที่ช่วยทุ่นแรงในการสอนของครู รวมถึงเป็นเหมือนการกำหนดจุดประสงค์ในการเรียนแต่ละชั่วโมง ทำให้ทราบได้ว่า รายละเอียดภายในคาบเรียนนั้นควรมีอะไรบ้าง นอกจากนี้และยังเป็นที่ผู้เรียนสามารถใช้ในการฝึกซ้อม ทบทวนจากบทเรียนที่ได้เรียนไป ทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหา ค้นพบจุดบกพร่องของตน ช่วยพัฒนาทักษะที่หลากหลาย เช่น การคิด การเล่น ให้เกิดความก้าวหน้าแม่นยำในทักษะนั้น ๆ อีกทั้งแบบฝึกนั้นยังสามารถเป็นแรงจูงใจในการเรียนได้อีกเช่นกัน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานในการเรียน จากกิจกรรมภายในแบบฝึก ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่หลากหลาย สามารถนำเอาสิ่งที่ได้เรียนเหล่านั้นไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

4.2 ลักษณะแบบฝึกทักษะที่ดี

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2544) กำหนดให้ลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดีนั้น ควรมีเนื้อหาที่เหมาะสมกับระดับช่วงวัยของผู้เรียน และควรเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนมาแล้ว ตัวแบบฝึกควรมีคำชี้แจง และใช้สำนวนภาษาที่ง่ายเพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจ มีกิจกรรมที่น่าสนใจและท้าทายให้ผู้เรียนได้ฝึกแสดงความสามารถ และหากเป็นแบบฝึกที่ต้องการให้ผู้เรียนศึกษาด้วยตนเองแบบฝึกนั้นควรมีกิจกรรมที่หลากหลายและต้องให้ความหมายแก่ผู้เรียนด้วย ทั้งนี้ ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2550) กล่าวว่า ลักษณะของแบบฝึกที่ดีนั้น เนื้อหาที่นำมาจัดควรเป็นเรื่องที่ผู้เรียนได้เรียนมาแล้ว มีความหลากหลายเพื่อไม่ให้เกิดความเบื่อหน่าย เหมาะสมกับระดับชั้น วัย และความสามารถของผู้เรียน เป็นสิ่งที่ดึงดูดความสนใจ และท้าทายความสามารถของตัวผู้เรียนเอง แบบฝึกนั้นควรสร้างขึ้นเพื่อใช้ฝึกในสิ่งที่ได้สอนไม่ใช่เพื่อทดสอบ ดังนั้นควรมีคำชี้แจงสั้น ๆ ง่าย ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจวิธีการฝึก และใช้เวลาในการฝึกแต่ละครั้งไม่มาก ไม่น้อยจนเกินไป สิ่งสำคัญคือการเปิด

โอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดในการค้นหาคำตอบ พ้องกับความเห็นของ ปรีชา ช้างขวัญยืน (2552) กล่าวว่า ลักษณะของแบบฝึกที่ดี ต้องใช้ภาษาให้เหมาะสมกับผู้เรียน ตลอดจนคำนึงถึงจิตวิทยาเกี่ยวกับสิ่งเร้าและการตอบสนองพัฒนาการของผู้เรียน และลำดับขั้นตอนของการเรียน นอกจากนี้ จะต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับวัยและความสามารถของผู้เรียน ซึ่งแบบฝึกจะประกอบด้วยคำชี้แจงและตัวอย่างสั้น ๆ ที่จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่าย ใช้เวลาเหมาะสมและมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับบทเรียนที่เรียนไปแล้ว นอกจากนี้แบบฝึกควรมีหลายแบบเพื่อสร้างความสนใจและท้าทายให้ผู้เรียนแสดงความสามารถได้อย่างเต็มที่ ซึ่งตรงกับความเห็นของ ปาริฉัตร พลสมบัติ (2555) ซึ่งกล่าวว่า ลักษณะของแบบฝึกที่ดีนั้นควรครอบคลุมและสอดคล้องกับเนื้อหา มีคำอธิบายชัดเจน ใช้สำนวนภาษาเข้าใจง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน มีรูปแบบของกิจกรรมที่หลากหลายน่าสนใจ และผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากแบบฝึกทักษะมาประยุกต์ใช้ได้ ตัวแบบฝึกควรคำนึงถึงหลักการพัฒนาแบบฝึก กำหนดเวลาที่ใช้ฝึกให้เหมาะสมและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกคิด และสอดคล้องกับ กุศยา แสงเดช (2545) ซึ่งกล่าวว่า ลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดีนั้น ควรมีความชัดเจนทั้งคำสั่งและวิธีทำ ตัวอย่างแสดงวิธีทำที่ใช้ไม่ควรยากเกินไป ควรปรับให้ง่ายเหมาะสมกับวัยของผู้ใช้ เพื่อผู้เรียนสามารถนำกลับไปทบทวนได้ด้วยตนเอง เนื้อหาภายในแบบฝึกนั้นควรเป็นสิ่งที่ผู้เรียนเคยเรียนมาแล้ว และควรแยกเป็นเรื่อง ๆ แต่ละเรื่องไม่ควรยาวเกินไป ควรมีกิจกรรมหลายแบบเพื่อสร้างความสนใจ ไม่เกิดความเบื่อหน่าย และในแต่ละกิจกรรมควรกำหนดลักษณะของคำตอบให้อยู่ในแบบกำหนดคำตอบ และแบบตอบโดยเสรี แต่ทั้งหมดนั้นควรให้ความรู้แก่ผู้เรียนเพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีหลักเกณฑ์ นอกจากนี้ ยังควรแบ่งระดับของเนื้อหาภายใน เนื่องจากผู้เรียนนั้นมีความแตกต่างระหว่างบุคคล การกำหนดเนื้อหาและกิจกรรมภายในจึงควรแบ่งระดับออกเป็น ง่าย ปานกลาง ไปจนถึงระดับค่อนข้างยาก เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเลือกฝึกได้อีกทั้งยังเป็นการฝึกในรูปแบบของการเรียนรู้้อย่างค่อยเป็นค่อยไป และภาษารวมถึงภาพที่ใช้ควรมีความเหมาะสมกับวัยและพื้นฐานของผู้เรียน นอกจากนี้ อัจฉรารวรรณ ศิริรัตน์ (2549) และ พัฒนพงศ์ บรรณ-การ (2552) กล่าวว่าแบบฝึกทักษะนั้นควรประกอบด้วย ชื่อเรื่อง คำนำ คำชี้แจงในวัตถุประสงค์ หรือผลการเรียนรู้ คู่มือครู และแบบทดสอบเพื่อพัฒนาทักษะให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญ โดยเรียงเนื้อหาจากง่ายไปเนื้อหาที่ยาก และควรมีรูปแบบการทำกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อสร้างความสนใจของผู้เรียน พ้องกับความเห็นของ มณฑนากร เจริญรักษา (2552) และสุภาวดี คำฝึกฝน (2552) ซึ่งกล่าวว่าแบบฝึกทักษะนั้น ควรประกอบด้วย ชื่อแบบฝึก คำนำ คำแนะนำในการใช้ เนื้อหาแบบฝึกและแบบทดสอบประเมินผล

ดังนั้นจึงเข้าใจได้ว่าลักษณะของแบบฝึกที่ดีนั้น ควรคำนึงถึง 3 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านของภาษา ด้านของเนื้อหาภายในแบบฝึกทักษะ และด้านของกิจกรรมที่ใช้ภายในแบบฝึกทักษะ

ในด้านภาษา ควรใช้ภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ เนื่องจากภายในแบบฝึกนั้นจะมีส่วนของคำนำ คำชี้แจง การอธิบายรายละเอียดของเนื้อหาภายในรวมถึงเรื่องของการทำกิจกรรม และ

คำอธิบายการทำแบบทดสอบ ซึ่งส่วนประกอบเหล่านี้จำเป็นต้องอาศัยเรื่องของการใช้ภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ มีความชัดเจนในเป้าหมาย เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจถึงจุดประสงค์การใช้แบบฝึกทักษะ รวมถึงผลลัพธ์ที่จะได้หลังใช้แบบฝึก การใช้ภาษาจึงมีความสำคัญและควรคำนึงถึงเสมอ และยังเป็นแบบฝึกที่ใช้กับผู้เรียนในระดับประถมยิ่งควรให้ความสำคัญในเรื่องของระดับการทำความเข้าใจของผู้เรียนในวัยนี้ เนื่องจากแบบฝึกทักษะแม้จะเป็นส่วนหนึ่งที่ครูใช้ในการสอน แต่ผู้เรียนก็จำเป็นที่จะต้องใช้แบบฝึกในการฝึกทบทวนพัฒนาทักษะเช่นกัน ดังนั้นแล้วหากภาษาที่ใช้ภายในแบบฝึกมีความเหมาะสมกับช่วงวัย ก็จะง่ายต่อผู้เรียนในการใช้ทบทวนและฝึกฝนด้วยตนเอง

ในด้านของเนื้อหา ควรเป็นเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับบทเรียนหรือเป็นสิ่งที่ผู้เรียนเคยเรียนผ่านมาแล้ว อีกทั้งควรมีการแบ่งเนื้อเรื่องภายในแบบฝึกที่ชัดเจนและกำหนดขอบเขตความกว้างหรือความลึกที่จะใช้ในการฝึกฝนทักษะของผู้เรียนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ลำดับเนื้อหาภายในแบบฝึกนั้นมีความสำคัญต่อการเรียนรู้เป็นอย่างมาก การลำดับเนื้อหาที่ดีควรเริ่มต้นจากระดับเนื้อหาที่ง่าย หรือเป็นเนื้อหาที่อยู่ภายในบทเรียนที่ผู้เรียนเคยผ่านตา ซึ่งในระดับนี้เป็นเหมือนการทบทวนความรู้เดิมของตัวผู้เรียน ร่วมกับการรับเอาเนื้อหาการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่มีระดับยากขึ้นกว่าเดิม และค่อย ๆ เพิ่มระดับความเข้มข้นของเนื้อหาไปสู่ระดับที่ยาก เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่น ไม่เกิดการก้าวกระโดด

ในด้านของกิจกรรม ควรมีกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในหลาย ๆ ด้าน มีการแบ่งระดับของกิจกรรมเพื่อท้าทายความสามารถของผู้เรียนและกิจกรรมนั้นควรเน้นในเรื่องของการใช้เพื่อฝึกพัฒนาทักษะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติและเปิดกว้างในการให้ผู้เรียนหาคำตอบ แต่ทั้งนี้ควรกำหนดลักษณะของคำตอบไว้สองรูปแบบคือ รูปแบบเสรี ผู้เรียนสามารถแสดงออกทางความคิด ความเห็นของตนได้อย่างเต็มที่ และรูปแบบที่มีตัวเลือกให้ตอบเป็นข้ออย่างจำกัด ในเรื่องของระยะเวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมควรกำหนดเวลาไว้ไม่มากและไม่น้อยไปเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนรู้สึกตื่นตัวในการทำกิจกรรม และยังเป็นการช่วยกระตุ้นในเรื่องของการคิดไปด้วยเช่นกัน และสิ่งสำคัญสำหรับอีกสิ่งคือ ภายในกิจกรรมนั้นควรมีรูปแบบตัวอย่างพร้อมทั้งคำอธิบายลักษณะวิธีการทำกิจกรรมเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนทราบถึงวิธีการฝึกในกิจกรรมนั้น ๆ และในตัวอย่างนั้นควรเป็นการอธิบายที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ

นอกจากลักษณะสำคัญทั้ง 3 ด้านที่กล่าวสรุปมาแล้วนั้น ลักษณะของแบบฝึกที่ดีควรใช้หลักการอ้างอิงในการกำหนดเนื้อหา ภาษา และกิจกรรม เนื่องจากระดับวัยในการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน สิ่งสำคัญทั้งสามส่วนนี้จึงควรอยู่ภายใต้หลักการหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับช่วงวัย ความเหมาะสมของเนื้อหา และกิจกรรม เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีลำดับไม่เกิดการก้าวกระโดด และนอกจากลักษณะสำคัญที่กล่าวมา ในเรื่องขององค์ประกอบของแบบฝึกที่ดีควรมี สามารถสรุปได้ว่า ควร

ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง คำนำ คำชี้แจงในการใช้หรือวัตถุประสงค์ของแบบฝึก คู่มือครู เนื้อหาภายในแบบฝึก กิจกรรม และแบบฝึกทดสอบ โดยสามารถสรุปออกเป็นตารางได้ ดังนี้

ตารางที่ 2 ลักษณะแบบฝึกที่ดี

ลักษณะแบบฝึกที่ดี	การ ประถม ศึกษา แห่งชาติ (2544)	กศยา แสงเดช (2545)	ประทีป แสงเปี่ยม สุข (2550)	ปรีชา ช้างขวัญ ยีน (2552)	ปาริฉัตร พลสมบัติ (2555)
ภาษา					
- ภาษาง่ายต่อการทำความเข้าใจและเหมาะสมกับวัย	/	/	/	/	/
เนื้อหา					
- มีเนื้อหาเหมาะสมกับวัย	/	/	/	/	/
- เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียน	/	/	/	/	/
- มีลำดับขั้นตอนของเนื้อหา				/	
- มีการแบ่งเรื่องชัดเจน		/			
- มีการแบ่งระดับความง่ายไปสู่ยาก	/	/	/		/
กิจกรรม					
- มีความหลากหลาย ทำท่ายความสามารถ	/	/	/	/	/
- กำหนดเวลาในการฝึกไม่น้อยและมากไป	/	/	/	/	/
- เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกทักษะการคิด	/		/	/	/
- มีตัวอย่างแสดงให้ดู	/	/			
- มีให้เลือกตอบอย่างจำกัดและตอบอย่างเสรี	/	/			

ตารางที่ 3 องค์ประกอบของแบบฝึก

องค์ประกอบแบบฝึก	อัจฉรา วรรณ ศิริรัตน์ (2549)	พัฒนพงศ์ บรรณการ (2552)	มณฑกร เจริญรักษา (2552)	สุภาวดี คำ ฝึกฝน (2552)
- ชื่อเรื่อง	/	/	/	/
- คำนำ	/	/	/	/
- คำชี้แจงการใช้ หรือจุดประสงค์	/	/	/	/
- คู่มือครู	/	/		
- เนื้อหาในแบบฝึก	/	/	/	/
- กิจกรรมในแบบฝึก	/	/	/	/
- แบบทดสอบ	/	/	/	/

แบบฝึกทักษะการสอนต้นสดเปียโนที่ใช้ในการศึกษาภายในงานวิจัยนี้ อยู่ภายในเครื่องของ ยามาฮ่า (Yamaha) อัลเฟรด (Alfred) และ ฮาล เลโอนาร์ด (Hal Leonard) เนื่องจากหลักสูตรการเรียนดนตรีในสถาบันดนตรียามาฮ่านั้นต้องการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมทางด้านการคิดและแสดงออกทางดนตรีอย่างสร้างสรรค์ จึงมีการกำหนดเนื้อหาในการเรียนรวมถึงเรื่องของการเรียนการสอนทักษะการต้นสดและมีการสอบวัดระดับทุกปี รวมถึงมีการผลิตแบบฝึกเพื่อใช้ในการสอนเป็นของตนเองอีกด้วย (Yamaha Music Foundation, 2020) ในส่วนของเครื่องหนังสืออัลเฟรด และ ฮาล เลโอนาร์ด ซึ่งเป็นแหล่งผลิตตำราหนังสือที่เกี่ยวข้องกับการใช้เรียนและใช้สอนดนตรีทั่วโลก โดยมีจุดมุ่งหมายในการเป็นผู้นำทางด้านดนตรีเพื่อสนับสนุนให้ผู้สนใจหรือผู้ที่ศึกษาในด้านดนตรีได้มีความรู้และนำแบบฝึกนั้นไปใช้ในการเรียน การสอน และการฝึกซ้อมปฏิบัติ (Alfred Music, 2020; Hal Leonard, 2020) ดังนั้นผู้วิจัยจึงเลือกนำมาใช้ในการศึกษาภายในงานวิจัยครั้งนี้ โดยแบ่งออกเป็น 1.) แบบฝึกการต้นสดของยามาฮ่า 2.) แบบฝึกต้นสดของ ฮาล เลโอนาร์ด 3.) แบบฝึกต้นสดของอัลเฟรด และ 4.) แบบฝึกต้นสดของเฟเบอร์ มิวสิค โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.) แบบฝึกการต้นสดของยามาฮ่า

หลักสูตรการเรียนเปียโนของยามาฮ่ามีทั้งหมด 13 เกรด แบ่งออกเป็น 4 ระดับ ซึ่งได้แก่

ระดับนักเรียนขั้นพื้นฐาน	เริ่มจากเกรดที่ 13-11
ระดับนักเรียนขั้นปานกลาง-สูง	เริ่มจากเกรดที่ 10-6
ระดับครูหรือมืออาชีพ	เริ่มจากเกรดที่ 5-3

ระดับนักแสดง

เริ่มจากเกรดที่ 2-1

ทั้งนี้ แบบฝึกของยามาฮาที่ใช้ในการฝึกทักษะการคันสदनนั้นแบ่งเนื้อหาออกตามระดับเกรดของผู้เรียน ซึ่งทางหลักสูตรมีการเตรียมพื้นฐานที่จำเป็นต่อการฝึกทักษะคันสदन โดยเริ่มตั้งแต่ในระดับเกรดที่ 13-11 เป็นการฝึกให้ผู้เรียนฟังเป็นหลักโดยแยกออกเป็น ฟังทำนอง และเสียงประสาน เป็นการฟังในลักษณะประโยคเพลงสั้น ๆ ซึ่งกำหนดให้อยู่ในกุญแจเสียง C เมเจอร์ G เมเจอร์ หรือ A ไมเนอร์ จากนั้นเมื่อขึ้นมาในระดับเกรดที่ 10-8 จะเริ่มฝึกให้ผู้เรียนรู้จักการเลือกใช้คอร์ดให้เหมาะสมกับทำนองเพลง ซึ่งประกอบด้วยคอร์ด I, IV, V, V7 (root position), คอร์ด II แบบพลิกกลับครั้งที่หนึ่ง (1st inversion) และคอร์ด I พลิกกลับครั้งที่ 2 (2nd inversion) และฝึกการบรรเลงประกอบมือซ้ายด้วยในรูปแบบจังหวะ **4**, **3**, **2** และ **8** และในเรื่องของการฟังฝึกให้ผู้เรียนเล่นจากสิ่งที่ได้ยิน เป็นเหมือนการสะท้อน (echo) ทำนองที่ได้ยิน จากนั้นเมื่อขึ้นมาในระดับเกรดที่ 7 เป็นต้นไปจึงเริ่มฝึกการคันสदन ซึ่งในระดับเกรด 7-6 เป็นเกรดสูงสุดในระดับนักเรียน จะเริ่มการฝึกทั้งสองส่วนร่วมกัน คือ ส่วนของการบรรเลงประกอบ และการเล่นแปรทำนอง ทั้งหมดกำหนดให้อยู่ในรูปแบบจังหวะ **4**, **3**, **2** และ **8**

แบบฝึกคันสदनของยามาฮาที่นำมาศึกษานี้อยู่ในระดับเกรด 7-6 และเกรด 5-3 ซึ่งเป็นช่วงระดับนักเรียนขั้นสูงและระดับพื้นฐานของครู โดยแบบฝึกคันสदनในระดับเกรด 7-6 แบ่งเนื้อหาภายในเล่มออกเป็นสองส่วนตามเกรด เริ่มต้นจากเกรด 7 เนื้อหาภายในเป็นการเรียนรู้เรื่องการเล่นเคเดนซ์ (cadence) และ การบรรเลงประกอบ จากนั้นเรียนรู้เรื่องการเล่นแปร และตามด้วยแบบฝึกเพื่อให้ผู้เรียนฝึกใช้การเล่นคอร์ดปิด และการฝึกเล่นแปรทำนอง จากนั้นในส่วนของเกรด 6 เนื้อหาภายในเป็นการเรียนรู้เรื่องการบรรเลงประกอบแบบ open-position คอร์ด VI และคอร์ด V/V7 และการเล่นแปร และตามด้วยแบบฝึกเพื่อให้ผู้เรียนฝึกทักษะจากสิ่งที่เรียนมา และภายในแบบฝึกเกรด 5-3 ซึ่งเป็นแบบฝึกที่ใช้ในระดับเกรดครูรวมถึงระดับมืออาชีพ มีเนื้อหาภายในเป็นการเรียนรู้เรื่องของ keyboard harmony การแปรทำนอง และการพัฒนาโมทีฟ (motif)

และจากการศึกษาและวิเคราะห์แบบฝึกทักษะคันสदनของยามาฮาในเล่มระดับเกรด 7-6 และเล่มระดับเกรด 5-3 พบว่า แบบฝึกทักษะทั้งสองเล่มมีลักษณะของแบบฝึกที่ดี ซึ่งได้แก่ ความชัดเจนทางด้านภาษา มีการกำหนดขอบเขตของเนื้อหา และมีการจัดกิจกรรมที่ทำทลายความสามารถของผู้เรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ในด้านภาษา แบบฝึกทั้งสองเล่มมีการใช้ภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ทั้งในเรื่องของการแจ้งจุดประสงค์ การกำหนดจุดมุ่งหมายภายในแบบฝึกมีความชัดเจน คือ ต้องการให้ผู้เรียนสามารถคิดอย่างสร้างสรรค์ กล้าแสดงออกทั้งทางความคิดและการปฏิบัติจากการใช้แบบฝึกนี้ ภายในแบบฝึกมีสารบัญบอกรายละเอียดเนื้อหาในแต่ละบทเรียนอย่างชัดเจน การใช้คำศัพท์ในการการ

อธิบายด้านเนื้อหา วิธีการฝึก รวมถึงการให้คำแนะนำเทคนิคต่าง ๆ มีความชัดเจน กระชับ และไม่ยืดเยื้อ นอกจากนี้ในเล่มของระดับเกรด 5-3 มีกรอบเล็ก ๆ ในการกล่าวถึงภาพรวมของเนื้อหาก่อนเข้าบทเรียน

ในด้านเนื้อหา แบบฝึกทั้งสองเล่มมีการกำหนดขอบเขตของเนื้อหาในแต่ละบทอย่างชัดเจน โดยเริ่มจากเรื่องของการเล่นบรรเลงประกอบ การแปรทำนอง และการพัฒนาโมทีฟ แต่ละบทเรียนมีการลำดับเนื้อหาจากสิ่งที่ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้ง่าย ๆ เริ่มจากพื้นฐานของการเล่นบรรเลงประกอบ การกดคอร์ดเคเดนซ์ การพลิกกลับของคอร์ด การเรียบเรียงเสียงประสานและความกลมกลืน ฝึกรูปแบบจังหวะการเล่นบรรเลงประกอบ ไปสู่การฝึกแปรทำนองด้วยเทคนิคพื้นฐาน และนำไปสู่การพัฒนาโมทีฟ นอกจากนี้แบบฝึกทั้งสองเล่มยังแบ่งระดับความยากง่ายของเนื้อหาอย่างชัดเจน เมื่อศึกษาดูภายในเล่มแบบฝึกระดับเกรด 7-6 พบว่าเนื้อหาภายในนั้นยังมีความเป็นพื้นฐานที่สามารถเข้าใจได้ง่ายกว่าแบบฝึกระดับเกรด 5-3 ซึ่งมีเนื้อหาโดยอิงพื้นฐานจากเล่มเกรด 7-6 และเพิ่มเติมเนื้อหาให้ลงลึกไปอีกระดับหนึ่ง

ในด้านกิจกรรม แบบฝึกทั้งสองเล่มมีการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนฝึกฝนทักษะหลังจบบทเรียนเสมอ ก่อนทำกิจกรรมจะมีตัวอย่างให้ดูประกอบกับการอธิบายเพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหาและแนวทางในการทำกิจกรรมและในการทำกิจกรรมนั้นไม่มีการกำหนดเวลาในการฝึก กิจกรรมในแต่ละบทเรียนมีความท้าทายต่อตัวผู้เรียนเนื่องจากเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติร่วมกับการฝึกคิด กิจกรรมที่จัดนั้นมีการแบ่งระดับจากการปฏิบัติง่ายไปสู่การปฏิบัติยาก โดยเริ่มจากการกำหนดให้ผู้เรียนฝึกเทคนิคที่ได้เรียนไปในแต่ละบท เป็นเหมือนการสะสมประสบการณ์ไปเรื่อย ๆ จนถึงท้ายแบบฝึก จะกำหนดแนวทำนองมาให้ ผู้เรียนต้องทำการวิเคราะห์ทั้งในเรื่องของการวางคอร์ด แนวเสียงของเบส การวางเคเดนซ์ รูปแบบจังหวะการบรรเลงประกอบที่ควรใช้ และเทคนิคการแปรทำนอง หรือในการฝึกพัฒนาท่อนโมทีฟ ซึ่งมีระดับความยากเนื่องจากผู้เรียนต้องทำการพัฒนาท่อนโมทีฟสั้น ๆ จนเกิดเป็นบทเพลงขนาด 8-16 ห้องเพลง ซึ่งผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์อย่างใดก็ได้ไม่มีคำตอบที่ถูกต้องหรือผิด แต่จุดประสงค์ในการทำกิจกรรมคือต้องการให้ผู้เรียนฝึกคิดและแสดงออกในสิ่งที่คิด

2.) แบบฝึกต้นสดของ ฮาล เลโอนาร์ด

แบบฝึกที่นำมาศึกษานี้อยู่ในช่วงระดับพื้นฐานการฝึกต้นสด และระดับกลางตอนต้นสำหรับผู้ที่มีพื้นฐานทางด้านทฤษฎีดนตรีมาบ้างแล้ว โดยแบบฝึกเล่มแรกอยู่ในระดับพื้นฐานเทียบเท่ากับระดับเกรด 7-6 ของยามาฮา มีเนื้อหาโดยรวมเกี่ยวกับการฝึกต้นสดจากรูปแบบการเล่น five finger คือการเล่นเฉพาะโน้ต 5 ตัว ตามบันไดเสียงที่จัดมาให้เพื่อฝึกความคล่องของการใช้นิ้วทั้ง 5 นิ้ว และฝึกเล่นเคเดนซ์ I-V7-I ซึ่งเป็นการจบแบบ perfect cadence ร่วมกับการทำกิจกรรมอื่น ๆ ได้แก่ การ

เรียนรู้ในเรื่องรูปแบบคีตลักษณ์ที่ใช้เล่นกับบทเพลงภายในแบบฝึก การเปลี่ยนท่วงเสียงจากท่วงเสียงหนึ่งไปยังอีกท่วงเสียงที่อยู่ใกล้เคียง การฝึกบรรเลงประกอบ เป็นต้น และในแบบฝึกเล่มที่สองในระดับกลางเทียบเท่ากับระดับเกรด 5 มีเนื้อหาโดยรวมเกี่ยวกับการฝึกต้นสดจากสี่กลุ่มสำคัญ ได้แก่ จังหวะ ทำนอง คอร์ด และคีตลักษณ์

จากการศึกษาและวิเคราะห์แบบฝึกทักษะต้นสดของ ฮาล เลโอนาร์ต ในระดับพื้นฐาน พบว่าแบบฝึกทักษะทั้งสองเล่มมีลักษณะของแบบฝึกที่ดี ซึ่งได้แก่ มีคำอธิบายเกี่ยวกับเนื้อหาและตัวอย่างที่นำเสนอภายในบทเรียน รวมถึงมีคำแนะนำเกี่ยวกับเทคนิคที่สอดแทรกเข้ามาในแต่ละบทเรียนเช่นกัน ด้านเนื้อหาภายในแบบฝึกมีการแบ่งเรื่อง ประเด็นของเนื้อหาออกอย่างชัดเจน อีกทั้งบทเรียนในแต่ละบทมีความต่อเนื่องกันทั้งในเรื่องของเนื้อหาและการทำกิจกรรม และในด้านของกิจกรรมทั้งสองแบบฝึกมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกการต้นสดที่หลากหลาย น่าสนใจและท้าทายความสามารถของผู้เรียน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ในด้านภาษา แบบฝึกทั้งสองเล่มมีการใช้ภาษาที่เรียบง่าย ไม่ใช้คำศัพท์ที่ยากเกินไป มีคำแนะนำในการใช้ บอกจุดประสงค์และเนื้อหาโดยรวมภายในแบบฝึกให้ผู้เรียนหรือผู้ที่สนใจทราบ แต่ทั้งสองเล่มก็ยังคงมีความแตกต่างในเรื่องของระดับภาษาเช่นกัน แบบฝึก Scales, Patterns and Improv จะใช้ภาษาที่เรียบง่ายสามารถทำความเข้าใจได้ในระยะเวลาที่รวดเร็ว ทั้งนี้เป็นเพราะรูปแบบฟอร์มของตัวแบบฝึกมีการทำกิจกรรมที่คล้ายกัน จึงมีการใช้คำสิ่งที่เหมือนกัน ทำให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจได้ในระยะเวลาที่รวดเร็ว แต่ในเนื้อหาบางบทใช้คำอธิบายที่ในการทำกิจกรรมน้อยเกินไป ทำให้ผู้เรียนต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจกับสิ่งที่แบบฝึกต้องการจะสื่อเช่นกัน ในขณะที่แบบฝึก First Lessons in Piano Improv ระดับภาษาที่ใช้ยากกว่าแบบฝึกเล่มแรก เนื่องจากรูปแบบฟอร์มของตัวแบบฝึกมีเนื้อหาและการทำงานที่แตกต่างกันไป ดังนั้นภาษาที่ใช้จึงมีการใช้ศัพท์ คำอธิบาย คำแนะนำ รวมถึงคำเปรียบเปรยมากกว่าแบบฝึกในเล่มแรก เพื่อบรรยายให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาในบทเรียนได้ใกล้เคียงกับสิ่งที่แบบฝึกต้องการจะสื่อ ทั้งนี้สิ่งที่ยากในแบบฝึกเล่มที่สอง คือการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเปรียบเปรยสิ่งรอบตัวให้สอดคล้องกับเนื้อหาภายในบท และการใช้ศัพท์บางคำที่ผู้เรียนอาจไม่คุ้นเคย หรือไม่เคยพบเห็นในรูปแบบของภาษาอังกฤษ เมื่อแปลออกมาอาจตีความหมายผิดไปได้

ในด้านเนื้อหา แม้ว่าแบบฝึกทั้งสองจะมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ ต้องการให้ผู้เรียนสามารถเล่นต้นสดได้ แต่จุดประสงค์ของแบบฝึกทั้งสองมีความแตกต่างกันในเรื่องของการนำเสนอเนื้อหา โดยในแบบฝึก Scales, Patterns and Improv ใช้แนวคิด Five-Finger ในการเล่นต้นสด โดยนำเสนอเนื้อหาในเรื่องของการใช้นิ้ว 5 ตัว ร่วมกับรูปแบบการดำเนินคอร์ดอย่างง่าย และเคเดนซีในแต่ละท่วงเสียง โดยจุดประสงค์ของแบบฝึกนั้นต้องการให้ผู้เรียนสามารถทำการต้นสดอย่างง่ายได้ในทุกท่วงเสียง เพื่อให้ผู้เรียนได้เปิดกว้างในเรื่องของการใช้คอร์ดและเคเดนซีในแต่ละท่วงเสียง รวมถึง

การคิดทำนองให้สอดคล้องกับรูปแบบการเดินคอร์ดในแต่ละท่วงทำนอง เนื้อหาภายในประกอบด้วย เรื่องของบันไดเสียง รูปแบบการวางนิ้ว และการดำเนินคอร์ด นอกจากนี้ยังมีเนื้อหาเสริมในการทำ กิจกรรมแบ่งออกเป็น 4 เรื่อง ได้แก่ คีตลักษณ์ การอ่านโน้ต การเปลี่ยนท่วงทำนอง และการเล่น บรรเลงประกอบ ซึ่งแต่ละเนื้อหาจะสอดแทรกไปตามกิจกรรมที่ทำอย่างละเอียดอย่างละน้อยเพื่อไม่ให้ หนักและทำให้ผู้เรียนรู้สึกเหนื่อยในการฝึกเล่นต้นสด ในด้านของแบบฝึก First Lessons in Piano Improv ใช้แนวคิดที่ว่า การต้นสดประกอบด้วย 3 กลุ่มสำคัญได้แก่ จังหวะ ทำนอง และเสียง ประสาน โดยนำเสนอเนื้อหาที่เน้นไปในเรื่องของการฝึกให้ผู้เรียนทราบว่าควรทำการต้นสดอย่างไร พร้อมทั้งมีคำแนะนำวิธีการคิดและวิธีการเล่นอย่างง่าย เพื่อเป็นเคล็ดลับให้กับผู้เรียนสามารถนำไปใช้ ได้ในชีวิตจริง เนื้อหาภายในแบบฝึกแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มจังหวะ กลุ่มทำนอง และ กลุ่มเสียงประสาน ในการเรียงลำดับบทเรียนแต่ละบทจะเรียงจาก กลุ่มจังหวะ กลุ่มทำนอง และกลุ่ม เสียงประสาน ทั้งสามนี้ถือเป็น 1 บทเรียน เนื้อหาทั้งสามกลุ่มจะมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงกัน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นภาพรวมของวิธีการฝึกต้นสด และต้องการให้ผู้เรียนทราบว่า การต้นสดนั้น ประกอบด้วยสามกลุ่มสำคัญนี้ เนื้อหาภายในแบบฝึกมีการแบ่งระดับจากจุดเริ่มต้นง่าย ๆ ไปสู่ขั้นตอน ที่ซับซ้อน

ในด้านกิจกรรม แบบฝึกทั้งสองเล่มมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกการต้นสดที่หลากหลาย น่าสนใจและท้าทายความสามารถของผู้เรียน โดยในแบบฝึก Scales, Patterns and Improv แบ่ง กิจกรรมออกเป็น 4 อย่าง ได้แก่ กิจกรรม Pattern กิจกรรม Reading & Transposing กิจกรรม Lead line และ กิจกรรม Chordal accompaniments แต่ละกิจกรรมจะคอยสอดแทรกเนื้อหาที่ นอกเหนือจากบทเรียนร่วมกับให้ผู้เรียนนำสิ่งที่เรียนมาใช้ในการทำกิจกรรมเป็นการฝึกนำสิ่งที่เรียนมา ปรับใช้ แต่ทั้งนี้ ภายในแบบฝึกไม่มีการแสดงตัวอย่างเพื่อใช้ในการอธิบายให้ผู้เรียนเห็นภาพรวมของ บทเรียน รวมถึงไม่มีการแสดงตัวอย่างก่อนการทำกิจกรรม จึงเป็นเรื่องยากที่ผู้เรียนต้องตีความจาก คำสั่งในแต่ละกิจกรรม แต่โดยรวมแล้ว กิจกรรมมีความหลากหลายเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกให้หลาย ๆ ทักษะที่สำคัญต่อการฝึกเล่นต้นสด ในส่วนของแบบฝึก First Lessons in Piano Improv แบ่ง กิจกรรมออกเป็น 3 อย่าง ได้แก่ กิจกรรมจังหวะ กิจกรรมสร้างทำนอง และกิจกรรมการเล่นบรรเลง ประกอบ โดยในการจัดกิจกรรมจะจัดตามเนื้อหาภายในบทเรียน เพื่อความสอดคล้องและเน้นให้ ผู้เรียนได้นำสิ่งที่เรียนมาฝึกใช้และปรับตามความถนัด ภายในแบบฝึกมีการนำเสนอตัวอย่างเพื่อให้ ผู้เรียนเห็นภาพรวมของแต่ละบทเรียน ดังนั้นจึงเป็นเรื่องง่ายต่อการทำกิจกรรมในแต่ละบท นอกเหนือจากนี้ กิจกรรมแต่ละบทนั้นมีความสอดคล้องสัมพันธ์กัน และสามารถนำมาใช้ทำกิจกรรม ร่วมกันได้ ถือเป็นการทำกิจกรรมด้วยการบูรณาการโดยแท้จริง และในตอนท้ายของกิจกรรมยังมี กิจกรรมเสริมซึ่งเป็นเหมือนเทคนิค หรือคำแนะนำผู้เรียนเพื่อท้าทายความสามารถและนำไปใช้ในการ ฝึก

3.) แบบฝึกขั้นสุดของ อัลเฟรด

แบบฝึกที่นำมาศึกษานี้อยู่ในช่วงระดับพื้นฐานการฝึกขั้นสุด ไปสู่ระดับกลางตอนปลาย สำหรับผู้ที่มีพื้นฐานทางด้านทฤษฎีดนตรีมาแล้ว โดยเนื้อหาภายในแบบฝึกเกี่ยวข้องกับการฝึกขั้นสุด เปรียบเทียบกับการเรียนภาษาและการพูด เนื้อหาภายในแบบฝึกแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 เป็นการเตรียมพื้นฐานเริ่มฝึกขั้นสุด โดยเริ่มจากการสร้างจังหวะ เพิ่มความดังเบา ตกแต่งลักษณะของเสียง ทิศทางขึ้น-ลงของตัวโน้ต สร้างประโยคเพลงสั้น ๆ และฝึกโต้ตอบด้วยประโยคสั้น ๆ ในระดับที่ 2 เริ่มฝึกให้ผู้เรียนมีกรอบในการขั้นสุด การใช้บันไดเสียงทั้งเมเจอร์ และไมเนอร์ เริ่มเรียนรู้เรื่องการสร้างคอร์ด เริ่มฝึกคิดอย่างสร้างสรรค์จากตัวอย่างที่เห็นและเริ่มแทรกเทคนิคการสร้างทำนอง เช่น การปรับแนวการเดินทำนองใหม่ การเล่นแบบ skip หรือ jumping เป็นต้น ในระดับที่ 3 เป็นเรื่องของเทคนิค ส่วนขยายในบทก่อนหน้านี้ เป็นเหมือนการเพิ่มคำศัพท์ให้กับผู้เรียน และในระดับที่ 4 เป็นการฝึกขั้นสุดในรูปแบบต่าง ๆ เช่นการเล่นขั้นสุดในยุคกลาง ยุคเรเนซอง ยุคบาโรค ยุคคลาสสิก ยุคโรแมนติก มาจนถึงลักษณะการเล่นขั้นสุดในลักษณะแจ๊สแบบในปัจจุบัน

จากการศึกษาและวิเคราะห์แบบฝึกทักษะขั้นสุดของอัลเฟรด ซึ่งอยู่ในระดับพื้นฐานไล่ไปสู่ระดับสูงเทียบเท่าเกรด 7-3 ของยามาฮา พบว่า แบบฝึกเล่มนี้มีลักษณะของแบบฝึกที่ดี เป็นแบบฝึกที่ต้องการสร้างความเข้าใจให้แก่ผู้เรียนเกี่ยวกับการขั้นสุดเป็นเหมือนการฝึกภาษาและการพูดคุย ซึ่งเนื้อหาภายในแบบฝึกจะเริ่มปูพื้นฐานจากเรื่องของจังหวะในการเล่น ซึ่งเปรียบเหมือนจังหวะในการพูดคุยโดยให้เหตุผลว่าการใช้ชีวิตของมนุษย์นั้นล้วนแต่มีเรื่องของจังหวะเข้ามาเกี่ยวข้องเสมอ ดังนั้นแล้วจึงควรเริ่มฝึกจากส่วนนี้เป็นสิ่งแรก จากนั้นจึงเพิ่มเรื่องของระดับเสียงเข้ามาและตามด้วยบันไดเสียง และเรียนรู้การสร้างคอร์ดจากบันไดเสียงนั้น ๆ แบบฝึกแต่ละบทจะมีคำอธิบายถึงเนื้อหาโดยรวมในบทนั้น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเห็นภาพรวมของการฝึกในแต่ละบทเรียน และในด้านของกิจกรรมแบบฝึกมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกเป็นขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ในด้านภาษา แบบฝึก Improvisation at the Piano เล่มนี้มีการใช้ภาษาที่เป็นการเปรียบเทียบอยู่บ่อยครั้ง คำศัพท์ที่ใช่ง่ายต่อการทำความเข้าใจแต่สำหรับผู้เรียนที่ไม่คุ้นเคยกับเนื้อหาของบทเรียนรวมถึงไม่คุ้นเคยกับการใช้ภาษาอังกฤษอาจต้องใช้เวลานานในการทำความเข้าใจ ภายในแบบฝึกมีการอธิบายคำสั่งการทำการกิจกรรมที่ชัดเจนร่วมกับการใช้ตัวอย่างประกอบ มีคำแนะนำแบ่งเป็นข้อแยกประเด็นอย่างชัดเจน และมีการสรุปเนื้อหาแต่ละบทเป็นหัวข้อสั้น ๆ ในตอนท้ายของบทเรียน

ในด้านเนื้อหา เนื่องจากจุดประสงค์หลักของแบบฝึก Improvisation at the Piano คือการฝึกขั้นสุดโดยเปรียบเทียบเป็นการเรียนภาษาและการพูดคุย ดังนั้นแล้ว เนื้อหาภายในจึงออกแบบให้คล้ายกับการเรียนภาษา ฝึกพูดภาษา ฝึกฟังภาษา และเสียงจากสิ่งอื่น ๆ ค้นหา ทดลอง ด้วยสิ่งที่มีอยู่รอบตัวง่าย ๆ เช่นการกำหนดตัวโน้ต 2-3 ตัว ในการสร้างทำนองและเมื่อเริ่มคุ้นเคยแล้วจึงเพิ่ม

จำนวนตัวโน้ต เพิ่มเทคนิคที่ใช้ในการสร้างทำนอง เป็นเหมือนเพิ่มเติมคำศัพท์ เรียนรู้หลักไวอากรณเปรียบกับการอบจำกััดในการสร้างทำนอง คีตลักษณ์ที่ใช้ภายในบทเพลงทั่วไป จากนั้นนำทุกสิ่งทุกอย่างที่เรียนรู้จากแต่ละบทมาผูกเข้าด้วยกัน และสร้างสรรค์ออกมาเป็นผลงานของตน

ในด้านกิจกรรม แบบฝึก Improvisation at the Piano มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกการดันสด โดยเน้นในเรื่องของการพูดคุยเป็นหลัก ดังนั้นกิจกรรมในช่วงแรกของแบบฝึกจึงเป็นการฝึกให้ผู้เรียนสร้างจังหวะ เลียนแบบลักษณะการพูด ต่อมาเพิ่มมือซ้ายเป็นการเคาะจังหวะและเพิ่มตัวโน้ตในมือขวาเพื่อสร้างสีสันของเสียง กิจกรรมที่ใช้ในแต่ละบทเรียนมีความแตกต่างกันไปตามเนื้อหาในบทนั้น ๆ เช่น ในช่วงระดับที่ 1 กิจกรรมจะเกี่ยวข้องกับการสร้างจังหวะ การนำจังหวะที่สร้างมาตกแต่งเพิ่มเติมลักษณะของเสียง และท้ายที่สุดสร้างความแตกต่างของระดับเสียง สูง-ต่ำ ในช่วงระดับที่ 2 กิจกรรมจะเกี่ยวข้องกับการนำเอาบันไดเสียงมาใช้ในการสร้างทำนอง และการสร้างคอร์ด ดังนั้นแล้วจะมีตัวอย่างที่ใช้ภายในกิจกรรมอยู่มาก และให้ผู้เรียนฝึกแต่งทำนองต่อจากตัวอย่างที่ให้มา ในช่วงระดับที่ 3 กิจกรรมจะเกี่ยวข้องกับการสร้างทำนองเพลงที่มีคีตลักษณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง ดังนั้นแล้วจะมีตัวอย่างของบันไดเสียงและคอร์ดที่ใช้ภายในกิจกรรม และให้ผู้เรียนฝึกไล่ตามตัวอย่าง จากนั้นให้นำเทคนิคภายในบทเรียนมาปรับใช้ในการฝึก และในช่วงระดับที่ 4 เป็นกิจกรรมที่จะให้ผู้เรียนฝึกเล่นดันสดในลักษณะต่าง ๆ ตามตัวอย่างที่ให้มา เมื่อคล่องแล้วให้ผู้เรียนคิดแนวทำนองด้วยตนเองอีกครั้งและนำเอาลักษณะการเล่นดันสดนั้นมาใช้ในการฝึก

4.) แบบฝึกดันสดของ เฟเบอร์ มิวสิก

แบบฝึกที่นำมาศึกษานี้อยู่ในช่วงระดับพื้นฐานการฝึกดันสด ไปสู่ระดับกลางตอนปลาย สำหรับผู้ที่มีพื้นฐานทางด้านทฤษฎีดนตรีมาบ้างแล้ว โดยเนื้อหาภายในแบบฝึกเกี่ยวข้องกับการฝึกดันสดจากการฟังเป็นหลัก สามารถแบ่งเนื้อหาภายในออกได้ 5 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 เป็นการเตรียมพื้นฐานทางด้านจังหวะ และการฟังเสียงให้แก่ผู้เรียน ซึ่งได้แก่ การฟังความแตกต่างของเสียงคอร์ด I, IV และ V ในระดับที่ 2 เริ่มฝึกการดันสดจาก บันไดเสียง C, F และ G เมเจอร์ และบันไดเสียงเพนทาโทนิค และฝึกเล่นบรรเลงประกอบในลักษณะ broken chord ในระดับที่ 3 เริ่มฝึกการดันสดจาก บันไดเสียง A, D และ E ไมเนอร์ ในระดับที่ 4 ฝึกการใช้คอร์ดรอง และคอร์ดเจ็ดในกุญแจเสียง C, F, G เมเจอร์ และ A, E, D ไมเนอร์ และในระดับที่ 5 ฝึกเทคนิคอื่น ๆ เช่น การแปลงกุญแจเสียง การเล่นบันไดเสียงแบบอาราเบียน (Arabic) หรือการเล่นดันสดด้วยคีตลักษณ์บลูส์ เป็นต้น

จากการศึกษาและวิเคราะห์แบบฝึกทักษะดันสดของ เฟเบอร์ มิวสิก ซึ่งอยู่ในระดับพื้นฐาน ไปสู่ระดับกลางตอนปลายเทียบเท่าเกรด 7-6 ของยามาฮา พบว่า แบบฝึกเล่มนี้มีลักษณะของแบบฝึกที่ดี เป็นแบบฝึกที่ต้องการเน้นให้ผู้เรียนสามารถเล่นดนตรีได้โดยไม่ต้องดูโน้ตในหนังสือ หรือกระดาษโน้ต ใช้การฝึกฟังเป็นหลัก ซึ่งเนื้อหาภายในแบบฝึกเริ่มแรกจะเน้นให้ผู้เรียนฝึกฟังจังหวะและเสียงสูง

ต่ำ จากนั้นเริ่มพัฒนาไปสู่การฟังคอร์ด และบันไดเสียง นอกจากนี้ภายในแบบฝึกยังมีคำอธิบายเพื่อเข้าเนื้อหาในแต่ละบท และในการอธิบายนั้นอยู่ในรูปแบบของการใช้คำถามและคำตอบ มีคำอธิบายขั้นตอนการทำกิจกรรมพร้อมกับรูปภาพประกอบ และยังมีคำแนะนำหรือเทคนิคในแต่ละบทให้ผู้เรียนนำมาใช้ร่วมกับการฝึกได้ เช่น การใช้นิ้วเล่นทำนอง หรือการกดคอร์ดเพื่อให้ได้เสียงที่ดี เป็นต้น บทเรียนในแต่ละบทมีความต่อเนื่องกันทั้งเรื่องของเนื้อหา และกิจกรรม และในด้านของกิจกรรมแบบฝึกมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกการดันสกดที่เป็นขั้นตอน และหลากหลาย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ในด้านภาษา แบบฝึก Piano by ear ของ เฟเบอร์ มิวสิค เล่มนี้มีการใช้ภาษาที่เรียบง่าย ไม่ใช้คำศัพท์ที่ยากเกินไป มีคำแนะนำในการใช้ บอกจุดประสงค์การใช้แบบฝึกและมีหัวข้อรายละเอียดเกี่ยวกับเนื้อหาภายในแบบฝึกอย่างชัดเจน อีกทั้งยังมีคำอธิบายเพิ่มเติมในช่วงท้ายของแบบฝึก รวมถึงเทคนิค หรือเคล็ดลับที่ผู้เรียนสามารถนำมาใช้ร่วมกับการฝึกในแต่ละบทได้ ทั้งนี้แม้ภาษาที่ใช้จะเรียบง่าย แต่สำหรับผู้เรียนที่ไม่คุ้นเคยกับการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษในการฝึก อาจต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับคำศัพท์บางคำ เช่น คำว่า black note ซึ่งหมายถึง black key บนคีย์บอร์ดแป้นเปียโน เป็นต้น แต่โดยรวมแล้วไม่เป็นปัญหาให้กับผู้เรียนที่นำแบบฝึกนี้มาใช้ เนื่องจากในการอธิบายนั้นมักมีภาพประกอบพร้อมกับลูกศรชี้เสมอ ผู้เรียนจึงเข้าใจได้ง่าย แม้จะไม่คล่องภาษาอังกฤษ

ในด้านเนื้อหา เนื่องจากจุดประสงค์หลักของแบบฝึก Piano by ear คือการฝึกดันสกดจากการฟังเป็นหลัก ดังนั้นแล้ว เนื้อหาภายในจึงเน้นในเรื่องของการฝึกให้ผู้เรียนฟัง จังหวะ โทนเสียงตัวโน้ต เสียงคอร์ด และแนวทำนอง โดยมีการแบ่งระดับเนื้อหาในการฝึกออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 เป็นการฝึกพื้นฐานให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับโทนเสียงและจังหวะจากการทำกิจกรรม โดยเริ่มจากการกำหนดตัวโน้ตที่ใช้สร้างทำนอง 5 ตัว ร่วมกับเนื้อเพลงที่ผู้เรียนคุ้นเคยหรือเคยฟังผ่านหู เช่น Mary had a little lamb หรือ Old Macdonald ในการทำกิจกรรม จากนั้นเพิ่มเรื่องของการฟังเสียงคอร์ด โดยเริ่มจากการกดโน้ตคู่ 5 และค่อย ๆ เพิ่มตัวโน้ตจนกลายเป็นคอร์ดครบ 3 ตัว โน้ต จากนั้นเริ่มฝึกการฟังเสียงคอร์ดโดยเริ่มที่คอร์ด I ไป V และตามด้วยคอร์ด IV ในกุญแจเสียง C เมเจอร์

ระดับที่ 2 เริ่มฝึกเล่นดันสกดในกุญแจเสียง C เมเจอร์ จำกัดที่ 5 ตัวโน้ตร่วมกับการใช้คอร์ด จากนั้นค่อยเพิ่มตัวโน้ตเข้ามาจนครบ 1 octave จากนั้นฝึกการดันสกดโดยเปลี่ยนจากกุญแจเสียง C เมเจอร์เป็น G เมเจอร์ และ C เมเจอร์ เป็น F เมเจอร์ ในส่วนของมือซ้ายเริ่มฝึกการเล่นบรรเลงประกอบแบบ Broken Chord และนอกจากนี้ยังมีเสริมในเรื่องของบันไดเสียง Pentatonic ซึ่งเป็นบันไดเสียงแรกที่ใช้ในการฝึกภายในกิจกรรมระดับที่ 1

ระดับที่ 3 เริ่มฝึกเล่นดันสกดในกุญแจเสียง A, E และ D ไมเนอร์ ร่วมกับการฝึกฟังเสียงจาก Dorain mode และ Mixolydian mode

ระดับที่ 4 เนื้อหาในระดับนี้จะเกี่ยวข้องกับเรื่องของคอร์ดเป็นส่วนใหญ่ โดยเริ่มจากการฝึกฟังและใช้คอร์ดตรง ในกุญแจเสียง C, F และ G เมเจอร์ และ A, E, D ไมเนอร์ รวมถึงการเล่น relative chord และนำเสนอรูปแบบการเล่นบรรเลงประกอบที่หลากหลาย เพื่อเป็นตัวอย่างให้ผู้เรียนนำไปใช้ฝึก

ระดับที่ 5 เป็นเทคนิคอื่น ๆ ที่เพิ่มเติมเข้ามา เช่น การฝึกเปลี่ยนกุญแจเสียงจากกุญแจเสียงหนึ่ง ไปยังอีกกุญแจเสียงหนึ่ง หรือ การนำเอาบันไดเสียงแบบ Arabian มาใช้ในการฝึกฟังและเล่นดนตรี

ทั้งนี้จากการวิเคราะห์โดยรวมเห็นได้ว่า เนื้อหาที่ใช้ภายในแบบฝึกประกอบด้วย 3 กลุ่มที่จำเป็นต่อการฝึกดนตรี ซึ่งได้แก่ จังหวะ ทำนอง และกลุ่มเสียงประสาน ดังนั้นแล้วเนื้อหาภายในแบบฝึกจึงแบ่งออกเป็นบท ๆ อย่างชัดเจน และค่อย ๆ เสริมเรื่องที่จำเป็นต้องฝึกในบทถัดไป เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกละเอียดสิ่งที่กำลังฝึกอยู่นั้นเป็นเรื่องเดียวกัน

ในด้านกิจกรรม แบบฝึก Piano by ear มีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้ฝึกการดนตรี โดยเน้นในเรื่องของการฟังเป็นหลัก ดังนั้นกิจกรรมในช่วงแรกของแบบฝึกจึงเป็นการฝึกฟังโทนเสียงจากตัวโน้ต และคู่เสียงคอร์ดที่กำหนดให้ และค่อย ๆ เพิ่มจำนวนเสียงจนครบเป็นคอร์ดพร้อมกับฝึกให้ผู้เรียนฟังความแตกต่างของเสียงคอร์ด เพื่อให้ผู้เรียนสามารถแยกได้ว่าคอร์ดที่ฟังอยู่นั้นคือคอร์ดอะไรเป็นการปูพื้นฐานไปสู่เรื่องของแนวการดำเนินคอร์ด เมื่อผู้เรียนเริ่มคุ้นเคยกับกิจกรรมในการฟังนี้แล้วต่อไปจึงเป็นการฝึกเล่นรวมมือระหว่างการดนตรีทำนองและการเล่นบรรเลงประกอบ โดยในช่วงแรกจะให้ผู้เรียนฝึกเล่นแค่ชิ้นคู่แล้วจึงเป็นคอร์ด จากนั้นฝึกเปลี่ยนคอร์ดร่วมกับการสร้างทำนองจากตัวโน้ตที่กำหนดให้ จากการวิเคราะห์ลักษณะของกิจกรรมภายในแบบฝึกเล่มนี้แสดงให้เห็นว่า กิจกรรมที่ใช้ในแต่ละแบบฝึกมีความต่อเนื่องและลักษณะการทำกิจกรรมคล้ายกันในเรื่องวิธีการฝึก คือเริ่มจากการฟัง ร้อง และเล่น ด้วยรูปแบบการทำกิจกรรมลักษณะนี้สอดคล้องกับความเห็นของของนักดนตรีหลาย ๆ ท่านซึ่งกล่าวเกี่ยวกับการฝึกดนตรี มักเริ่มต้นจากการฟังเป็นหลัก

จากการศึกษาและวิเคราะห์แบบฝึก 6 เล่ม ซึ่งมาจาก 4 เครือ ซึ่งได้แก่ 1.) แบบฝึกการดนตรีของยามาฮา 2.) แบบฝึกดนตรีของ ฮาล เลโอนาร์ด 3.) แบบฝึกดนตรีของอัลเฟรด และ 4.) แบบฝึกดนตรีของเฟเบอร์ มิวสิก สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะของแบบฝึกดนตรีที่ดี ควรคำนึงถึง 3 สิ่งสำคัญ ได้แก่ 1.) ด้านภาษา มีการใช้ภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ เหมาะสมกับช่วงวัย 2.) ด้านเนื้อหา มีการกำหนดเนื้อหาที่เหมาะสมกับวัย มีการแบ่งเรื่องที่ชัดเจน มีลำดับขั้นตอนและแบ่งระดับจากง่ายไปสู่ยาก และ 3.) ด้านกิจกรรม มีความหลากหลาย ทำทนายความสามารถของผู้เรียน กิจกรรมนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด มีตัวอย่างแสดงให้เห็นและมีตัวช่วยในการเลือกตอบ

ในส่วนขององค์ประกอบของแบบฝึกที่ดี ควรประกอบด้วย 1.) ชื่อของแบบฝึก เพื่อบ่งบอกถึงประเภทของเครื่องที่สามารถใช้ร่วมกับแบบฝึกนี้ได้ 2.) คำนำ หรือการกล่าวขอบคุณ เพื่อกล่าวถึงผู้มี

ส่วนร่วมในการสร้างแบบฝึกนี้ 3.) คำชี้แจงการใช้ หรือจุดประสงค์ ซึ่งส่วนนี้จะกล่าวถึงภาพรวมของเนื้อหาและกิจกรรมภายในแบบฝึก 4.) เนื้อหาภายในแบบฝึก ซึ่งส่วนนี้จะแตกต่างกันไปตามวิธีการคิดวิธีการฝึก ซึ่งแต่ละท่านมีวิธีการที่แตกต่างกัน แต่สิ่งที่เหมือนกันคือ เนื้อหาขององค์ประกอบที่ใช้ในการฝึก มักประกอบด้วย 3 สิ่งที่สำคัญ ได้แก่ จังหวะ ทำนอง และเสียงประสาน 5.) กิจกรรมภายในแบบฝึก ในส่วนนี้ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดเป็นครั้งแรก เพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติของการเล่นดนตรี และ 6.) แบบทดสอบ ซึ่งจากการวิเคราะห์แบบฝึกที่นำมาศึกษาพบว่า แบบฝึกทักษะบางเล่มมีกิจกรรมเสริมใช้เป็นแบบทดสอบ ทั้งนี้สามารถสรุปเป็นตารางลักษณะแบบฝึกดนตรีและองค์ประกอบแบบฝึกดนตรีที่ดีได้ ดังนี้

ตารางที่ 4 ลักษณะของแบบฝึกดนตรีที่ดี

	Yamaha		Hal leonard	Alfred	Faber music
ลักษณะแบบฝึกดนตรีที่ดี	แบบฝึก ระดับเกรด 7-6	แบบฝึก ระดับเกรด 5-3	Scales, Patterns, and Improv	First Lessons in Piano Improv	Improvisa tion at the Piano Piano by ear
ภาษา					
- ภาษาง่ายต่อการทำความเข้าใจ และเหมาะสมกับวัย	/	/	/	/	/
เนื้อหา					
- มีเนื้อหาเหมาะสมกับวัย	/	/	/	/	/
- เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เรียน	/	/	/	/	/
- มีลำดับขั้นตอนของเนื้อหา	/	/	/	/	/
- มีการแบ่งเรื่องชัดเจน	/	/	/	/	/
- มีการแบ่งระดับความง่ายไปสู่ยาก	/	/	/	/	/
กิจกรรม					
- มีความหลากหลาย ท้าทายความสามารถ	/	/	/	/	/

	Yamaha	Hal leonard	Alfred	Faber music		
ลักษณะแบบฝึกดนตรีที่ดี	แบบฝึก ระดับเกรด 7-6	แบบฝึก ระดับเกรด 5-3	Scales, Patterns, and Improv	First Lessons in Piano Improv	Improvisa tion at the Piano	Piano by ear
- เปิดโอกาสให้ผู้เรียนฝึกทักษะการคิด	/	/	/	/	/	/
- มีตัวอย่างแสดงให้ดู				/	/	/
- มีให้เลือกตอบอย่างจำกัดและตอบอย่างเสรี	/	/	/	/	/	/

ตารางที่ 5 องค์ประกอบแบบฝึกดนตรี

	Yamaha	Hal leonard	Alfred	Faber music		
องค์ประกอบแบบฝึกดนตรี	แบบฝึกต้น สตรระดับ เกรด 7-6	แบบฝึกต้น สตรระดับ เกรด 5-3	Scales, Patterns, and Improv	First Lessons in Piano Improv	Improvisa tion at the Piano	Piano by ear
- ชื่อเรื่อง	/	/	/	/	/	/
- คำนำ	/	/	/	/	/	/
- คำชี้แจงการใช้ หรือ จุดประสงค์	/	/	/	/	/	/
- เนื้อหาในแบบฝึก	/	/	/	/	/	/
- กิจกรรมในแบบฝึก	/	/	/	/	/	/
- แบบทดสอบ	/	/		/	/	

จากการวิเคราะห์แบบฝึกที่นำมาศึกษา จึงสามารถเข้าใจได้ว่าเนื้อหาที่มีความสำคัญและเหมาะสมกับผู้เรียนในระดับชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1.) ส่วนที่เกี่ยวข้องกับจังหวะและอัตราจังหวะที่ใช้ 2.) ส่วนที่เกี่ยวข้องกับความไพเราะของแนวทำนองที่ใช้ และ 3.) ส่วนที่เกี่ยวข้องกับเสียงประสาน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ในด้านของจังหวะ ใช้อัตราจังหวะที่นับง่าย เห็นจังหวะหลักและจังหวะรองอย่างชัดเจน ซึ่งได้แก่ อัตราจังหวะ **4**, **3**, **2** และ **6** ทั้งนี้จากการศึกษาแบบฝึก มักใช้อัตราจังหวะ **4** เป็นหลักในการฝึกต้นสด เนื่องจากเป็นอัตราจังหวะที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ และระยะของจังหวะไม่สั้นหรือยาวจนเกินไปในหนึ่งห้องเพลง ในส่วนของรูปแบบจังหวะที่พบส่วนมากมาจากการประกอบของตัวโน้ต 4 ลักษณะ ได้แก่ โน้ตตัวดำ โน้ตตัวขาว โน้ตตัวเข้บตหนึ่งชั้น และ ตัวหยุดของตัวดำ ตัวขาว และ เข้บตหนึ่งชั้น

ในด้านของแนวทำนอง ลักษณะการดำเนินทำนองที่ใช้มี 3 ลักษณะได้แก่ การดำเนินทำนองแบบไล่ขึ้น การดำเนินทำนองแบบไล่ลง และการดำเนินทำนองแบบคงที่ และแนวทำนองที่ใช้อยู่ในรูปแบบ โมโนโฟนิค (monophonic) ซึ่งเป็นรูปแบบทำนองเดี่ยว และรูปแบบของบันไดเสียงที่นำมาใช้ในการสร้างทำนองอยู่ในบันไดเสียงเมเจอร์ และไมเนอร์

ในด้านของเสียงประสาน ใช้แนวการดำเนินคอร์ดพื้นฐาน โดยเริ่มจาก I | V7 | I และขยายไปสู่ I | IV | V7 | I และลักษณะการวางคอร์ดที่ใช้อยู่ในรูปแบบเสียงต้น และแบบพลิกกลับครั้งที่ 2 เพื่อฝึกให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับแนวการเดินเบส และเสียงที่ได้จากคอร์ดทั้งสองลักษณะรวมถึงลักษณะการวางนิ้วเพื่อเน้นให้ง่ายต่อการเคลื่อนย้ายในการเล่นบรรเลงประกอบ คอร์ดที่ใช้ในการเล่นบรรเลงประกอบ มาจากกฎแจเสียงเมเจอร์ และไมเนอร์

4.3 หลักการสร้างแบบฝึก

ประทีป แสงเปี่ยมสุข (2550) กล่าวว่า กระบวนการสร้างแบบฝึกทักษะ ควรเริ่มจากการศึกษาปัญหาหรือความบกพร่องของผู้เรียนเป็นหลัก จากนั้นศึกษาหลักจิตวิทยาและหลักการเรียนรู้ เนื้อหาวิชาที่ผู้เรียนบกพร่อง รวมถึงลักษณะของแบบฝึกต่าง ๆ จากนั้นวางโครงเนื้อหาและกำหนดรูปร่างของแบบฝึกให้สัมพันธ์กับโครงร่าง สร้างแบบฝึกโดยเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมบรรจุลงในแบบฝึกตามที่กำหนด และให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาภายใน จากนั้นนำแบบฝึกไปทดลองใช้และทำการปรับปรุง พ้องกับกับความเห็นของ นางเยาว์ บวงสรวง (2545) และ มนทิรา ภัคดิณรงค์ (2540) ซึ่งกล่าวว่า หลักการสร้างแบบฝึกทักษะต้องคำนึงถึงจิตวิทยาการเรียนรู้ มีวิธีการฝึกที่เหมาะสมและมีจุดมุ่งหมายในการฝึกที่ชัดเจน ลักษณะเนื้อหาและกิจกรรมของแบบฝึกควรคำนึงถึงความสามารถของผู้เรียนเป็นหลัก เนื่องจากเป็นสิ่งที่ผู้เรียนต้องใช้ในการฝึกทักษะเพื่อให้เกิดเป็นการเรียนรู้ ดังนั้นตัวกิจกรรมจึงควรเน้นให้เป็นกิจกรรมที่เกิดความสนุกสนานในขณะที่ทำแบบฝึก ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ บัตต์ (Butts, 1974) ที่กล่าวว่า หลักการสร้างแบบฝึกควรเริ่มต้นจากการกำหนดโครงสร้างคร่าว ๆ เกี่ยวกับเนื้อหาของแบบฝึก และวัตถุประสงค์ในการสร้างเพื่ออะไร ในการเขียนวัตถุประสงค์นั้นควรสอดคล้องกับเนื้อหาภายใน

บทเรียน จากนั้นศึกษาและทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำ กำหนดอุปกรณ์ที่จะใช้ในการทำกิจกรรม กำหนดเวลาที่ใช้ในแต่ละตอนอย่างเหมาะสม และควรมีการประเมินผล นอกจากนี้ สมจิต จันทรฉาย (2557) ยังกล่าวถึงกระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาแบบฝึกทักษะ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่ ชั้นการวิเคราะห์ ชั้นการพัฒนา และ ชั้นการประเมิน โดยในชั้นวิเคราะห์นั้นเป็นการหาข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาตัวแบบฝึก ลักษณะการวางจุดประสงค์และเนื้อหาภายในแบบฝึกต้องมีความสอดคล้องกัน ตัวแบบฝึกต้องมีความเหมาะสมกับระดับของผู้เรียนทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ในแต่ละช่วงวัย ในชั้นการพัฒนา ควรคำนึงถึง 3 ส่วนสำคัญ คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาที่จะนำมาใช้ในการพัฒนา และ กิจกรรมที่จะนำมาใช้ร่วมในแบบฝึก และ ขั้นสุดท้ายคือการประเมินตัวสื่อนั้นสามารถตอบสนองจุดมุ่งหมายในการใช้หรือไม่ ซึ่งตรงกับความเห็นของ เขมณัญญ์ มิ่งศิริธรรม (2559) ที่กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาแบบฝึกนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผนและวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนาแบบฝึก การนำไปใช้ และการประเมินตัวแบบฝึก โดยในขั้นของการวางแผนและวิเคราะห์เป็นการกำหนดเนื้อหาและจุดมุ่งหมายของตัวแบบฝึก เมื่อกำหนดโครงสร้างของตัวแบบฝึกได้แล้ว จึงเข้าสู่ขั้นของการออกแบบตัวแบบฝึกให้มีความเหมาะสมกับระดับของผู้เรียน จากนั้นในขั้นของการพัฒนาแบบฝึกส่วนนี้ผู้พัฒนาอาจต้องอาศัยนักเทคโนโลยีในการออกแบบบทเรียนให้กระตุ้นความสนใจแก่ผู้เรียน เมื่อพัฒนาแบบฝึกออกมาแล้วเพื่อให้ได้ต้นแบบที่มีคุณภาพสามารถนำไปตรวจสอบคุณภาพของตัวแบบฝึกโดยผู้เชี่ยวชาญในวิชานั้น เพื่อประเมินคุณภาพของแบบฝึกและตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหาและการสื่อความหมาย ต่อไปจึงเข้าสู่ขั้นตอนของการนำแบบฝึกไปทดลองใช้ และประเมินผลตัวแบบฝึก และ กรมวิชาการ (2544) กล่าวในเอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เกี่ยวกับขั้นตอนการพัฒนาตัวแบบฝึกนั้น สามารถแบ่งออกได้ 2 ขั้นตอน คือขั้นเตรียมการ และขั้นปฏิบัติการ ในขั้นเตรียมการ คือ การกำหนดจุดประสงค์ทั่วไป วิเคราะห์เนื้อหาสาระ กำหนดรูปแบบวิธีการประเมินผล ขั้นของการปฏิบัติการ คือ จัดทำแบบฝึกตามโครงสร้างที่วางแผนไว้ ทำการทดสอบและปรับปรุงแก้ไขต้นฉบับ และนำสื่อที่ได้ไปทดลองใช้

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า หลักในการพัฒนาแบบฝึกทักษะนั้นแบ่งออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่

- 1.) **ชั้นของการวิเคราะห์** คือ การวิเคราะห์ปัญหาที่ต้องการแก้ไข และทำการกำหนดโครงสร้างของจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมที่จะใช้ในการพัฒนาตัวแบบฝึก โดยทั้งหมดในการวิเคราะห์นี้ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของเนื้อหา และกิจกรรมที่จะใช้ในระดับช่วงอายุของผู้เรียนเป็นหลัก
- 2.) **ชั้นของการพัฒนา** คือ กำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหาและกิจกรรมภายในแบบฝึกแต่ละบท และลงมือพัฒนา

3.) ขั้นของการประเมิน คือ การนำเอาแบบฝึกทักษะที่ได้รับการพัฒนาและอยู่ในรูปของฉบับต้นแบบมาให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้น ๆ ประเมินด้านเนื้อหาและกิจกรรมภายในแบบฝึก เพื่อความเหมาะสมทั้งทางด้านของเนื้อหาและจุดประสงค์ภายในแบบฝึก และนำกลับมาปรับปรุงตามรายการประเมิน จากนั้นนำแบบฝึกที่ผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ และวัดผลจากการใช้อีกครั้งหนึ่ง

ทั้งนี้ในการหาประสิทธิภาพของสื่อที่สร้างขึ้น เขมณัญญ์ มิ่งศิริธรรม (2559) กล่าวว่า การประเมินสื่อที่สร้างขึ้นนั้นสามารถทำได้ 3 ลักษณะ ได้แก่

1.) ประเมินจากกระบวนการสอน เป็นการประเมินเพื่อตรวจสอบว่าสามารถบรรลุได้ตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ ทั้งทางด้านผู้สอน สื่อการศึกษาและวิธีสอน โดยการประเมินสามารถทำได้ก่อนสอนระหว่างการสอนและหลังการสอน

2.) ประเมินความสำเร็จของผู้เรียน เป็นการประเมินผลสำเร็จทางการเรียนของผู้เรียน ทั้งนี้การวัดผลสามารถกระทำได้ทั้งทางการทดสอบ การสอบปากเปล่า การดูผลงาน และการประเมินตามสภาพจริง

3.) ประเมินสื่อและวิธีสอน เป็นการประเมินการใช้สื่อว่าเหมาะสมมากน้อยเพียงใด คุณภาพของสื่อที่ใช้เป็นอย่างไร ควรจะมีการปรับปรุงหรือพัฒนาในส่วนใดบ้าง สื่อนั้นสามารถช่วยพัฒนาทักษะของผู้เรียนได้มากน้อยเพียงใด เพื่อให้ได้สื่อที่สมบูรณ์เหมาะกับการเรียนการสอนมากที่สุด

เผชิญ กิจระการ (2544) กล่าวว่า มีอยู่ 2 วิธี ซึ่งได้แก่

1.) การหาประสิทธิภาพเชิงเหตุผล (Rational approach) ซึ่งเป็นการหาประสิทธิภาพโดยใช้หลักความรู้ และเหตุผลในการตัดสินใจคุณค่าของสื่อการเรียนการสอนโดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณาตัดสิน เป็นการหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมในด้านการนำไปใช้ และผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะนำมาหาค่าประสิทธิภาพต่อไป

2.) การหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (Empirical approach) ซึ่งเป็นการนำเอาสื่อไปทดลองใช้กับกลุ่มผู้เรียนเป้าหมาย เช่น แบบฝึกทักษะ หรือชุดการสอน โดยส่วนมากการใช้วิธีหาประสิทธิภาพในลักษณะนี้ ประสิทธิภาพที่วัดส่วนใหญ่จะพิจารณาจากการทำแบบฝึกหรือกระบวนการทดสอบ โดยแสดงค่าตัวเลข 2 ตัว เช่น $E_1/E_2 = 75/75$, $E_1/E_2 = 80/80$, $E_1/E_2 = 90/90$ เป็นต้น

ดังนั้นแล้ว จึงเข้าใจได้ว่า ในการประเมินประสิทธิภาพของสื่อการเรียนการสอนนั้นสามารถทำได้ 2 ลักษณะ นั่นคือ 1. สามารถวัดประเมินได้โดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้พิจารณาตัดสินความเหมาะสมของเนื้อหาภายใน รวมถึงการนำไปใช้ หรือ 2. สามารถวัดประเมินได้จากการหาประสิทธิภาพการนำไปทดลองใช้

4.3.1 คู่มือครู

นอกเหนือจากนี้อีกส่วนประกอบหนึ่งที่สำคัญต่อการพัฒนาแบบฝึก คือ คู่มือการใช้แบบฝึก เพื่ออธิบายรายละเอียดภายในแบบฝึก รวมถึงให้คำแนะนำเกี่ยวกับวิธีการเรียนการสอนในเนื้อหาแต่ละบทต่อผู้ที่นำแบบฝึกไปใช้ ทั้งนี้ คู่มือ ในความหมายทั่วไปหมายถึง หนังสือที่เขียนขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาทำความเข้าใจกับเนื้อหา และการปฏิบัติกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งภายในบทเรียนให้ได้มาตรฐานบรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ (อันตร ไซยเผือก, 2551; ปิรพรรณ มะโนแก้ว, 2553) เมื่อรวมเป็นคู่มือการใช้แบบฝึก จึงหมายถึง เอกสารที่ใช้อธิบายรายละเอียดของเนื้อหาภายในพร้อมกับคำแนะนำในการปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้ได้ผลตามที่วางไว้

ประเภทของคู่มือแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1.) คู่มือที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษา มีเนื้อหาภายในเกี่ยวกับ สารระ คำตอบและสรุปเนื้อหาภายในแบบฝึก มักใช้คู่กับหนังสือเรียน 2.) คู่มือทั่วไป มีลักษณะเป็นเอกสารแนะนำวิธีการเพื่อให้ผู้ที่นำแบบฝึกไปใช้สามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง และ 3.) คู่มือการใช้สื่อ ซึ่งมาจากการพัฒนาสื่อโดยครูสอน และเพื่อให้ผู้อื่นนำไปใช้ได้ อย่างถูกต้องจึงต้องจัดทำคู่มือไว้ใช้ร่วม เนื้อหาภายในประกอบด้วย บทนำ คำชี้แจง วัตถุประสงค์ และแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับเนื้อหาในแต่ละบท (ประดับ เรืองมาลัย, 2542; กาญจนา จานงค์ศักดิ์, 2551; แจ่มจันทร์ พลศรีดา, 2556)

ลักษณะของคู่มือที่ดี ควรคำนึงถึง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบ และด้านการนำไปใช้ โดยในด้านเนื้อหา ควรมีรายละเอียดที่ตรงกับเรื่องที่ศึกษา เนื้อหาควรเหมาะสมกับความรู้ของผู้ศึกษา และข้อมูลในคู่มือสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ในด้านรูปแบบ ควรใช้ภาษาที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย ขนาดตัวอักษรควรจัดให้พอดีไม่โตหรือเล็กเกินไป ควรมีภาพหรือตัวอย่างประกอบเนื้อหา และการนำเสนอควรเริ่มจากระดับง่ายไปยาก ในด้านการนำไปใช้ ควรระบุขั้นตอนในการปฏิบัติ หรือสิ่งที่ควรปฏิบัติในการทำกิจกรรมอย่างชัดเจน (ศิริบุณ จงวุฒิเวศย์ และมาเรียน นิลพันธ์, 2542; ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพศึกษาภาค, 2561)

ตอนที่ 5 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการต้นสดสำหรับผู้เรียนเป็โนระดับประถม สร้างขึ้นโดยการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ประกอบด้วย 3 ส่วนที่สำคัญ ได้แก่ 1.) การต้นสด 2.) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียนระดับชั้นประถม 4-6 และ 3.) หลักการพัฒนาแบบฝึกทักษะ โดยมีรายละเอียดในแต่ละส่วน ดังนี้

1.) การต้นสด จากการศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ องค์ประกอบที่จำเป็นต่อการต้นสด และขั้นตอนการฝึกต้นสด โดยในส่วนขององค์ประกอบนั้นแบ่งออกเป็น 4 กลุ่มสำคัญ ได้แก่ จังหวะ

ทำนอง เสียงประสาน และคีตลักษณ์ และขั้นตอนการฝึก แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ การฝึกฟัง ฝึกคิด และฝึกเล่น

2.) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียนระดับชั้นประถม 4-6 แบ่งออกเป็น 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายใน ได้แก่ พัฒนาการทางด้านสติปัญญา ร่างกาย และพัฒนาการในด้านดนตรี ศิลปะของผู้เรียนในวัย 10-12 ปี และปัจจัยภายนอก ได้แก่ การเรียนดนตรีในระดับชั้นประถม 4-6 ซึ่งกล่าวถึงเนื้อหาที่ใช้เรียนในระดับชั้น การฝึกทักษะดนตรีที่เหมาะสมกับวัย และการสอนของครูที่เอื้อต่อการฝึกคิดสร้างสรรค์

3.) หลักการพัฒนาแบบฝึกทักษะ แบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ลักษณะของแบบฝึกทักษะที่ดี และขั้นตอนการพัฒนาแบบฝึกทักษะ

จากการศึกษาข้อมูล 3 ส่วนสำคัญดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแบบฝึกทักษะดนตรีที่เหมาะสมกับผู้เรียนในระดับชั้นประถม 4-6 โดยวิเคราะห์ข้อมูลและแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1.) เนื้อหา และ 2.) กิจกรรม

1.) เนื้อหา ประกอบด้วย องค์ประกอบพื้นฐานที่ใช้ในการดนตรีในลักษณะแจ๊ส แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน และคีตลักษณ์ และส่วนของกิจกรรม

จังหวะ สำหรับผู้เรียนในระดับเริ่มต้น อัตราจังหวะที่เหมาะสมกับการฝึก คืออัตราจังหวะ **4** และฝึกการเล่นในลักษณะสวิง ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเล่นในดนตรีแจ๊ส

ทำนอง กำหนดบันไดเสียงที่ใช้ในการสร้างทำนอง โดยในการพัฒนานี้ผู้วิจัยใช้บันไดเสียง C Pentatonic ร่วมกับบันไดเสียง A ไมเนอร์ Blues ซึ่งเป็นบันไดเสียงที่มีความเกี่ยวข้องกัน เนื่องจากใช้โน้ตร่วมกัน และการนำบันไดเสียง Pentatonic มาใช้ในการฝึกสร้างทำนองดนตรีสำหรับผู้เรียนระดับประถมถือเป็นบันไดเสียงที่ง่ายต่อการเข้าใจ เนื่องจากไม่มีโน้ตตัว F และ B จึงไม่ก่อให้เกิดเสียงที่ขัดกับแนวการดำเนินคอร์ดที่นำมาใช้

เสียงประสาน แนวการดำเนินคอร์ดที่มักใช้ในการฝึกฟังดนตรีแจ๊สสำหรับผู้เริ่มต้น คือ ii-7 | V7 | I^Δ7 ซึ่งเป็นแนวการดำเนินคอร์ดที่สามารถพบได้ในบทเพลงแจ๊สทั่วไป และเพื่อให้เชื่อมโยงกับเนื้อหาทำนอง ซึ่งนำเอาบันไดเสียง A minor Blues มาใช้ จึงนำเอาแนวการดำเนินคอร์ดแบบบลูส์มาใช้ในการฝึก

คีตลักษณ์ เริ่มจากการฝึกดนตรีในรูปแบบประโยคถาม-ตอบ และพัฒนาไปสู่การใช้คีตลักษณ์ 12 bar Blues เนื่องจากภายในคีตลักษณ์แบ่งออกเป็น 3 ท่อน คือ ท่อนคำถาม ท่อนทวนคำถาม และท่อนตอบ เมื่อผู้เรียนคุ้นเคยกับการสร้างประโยคถาม-ตอบแล้ว จึงเปลี่ยนให้มาฝึกใช้คีตลักษณ์ 12 bar Blues

2.) กิจกรรม ในการทำกิจกรรมประกอบด้วยการฝึก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านของการฟัง ด้านของการคิด และด้านการเล่น

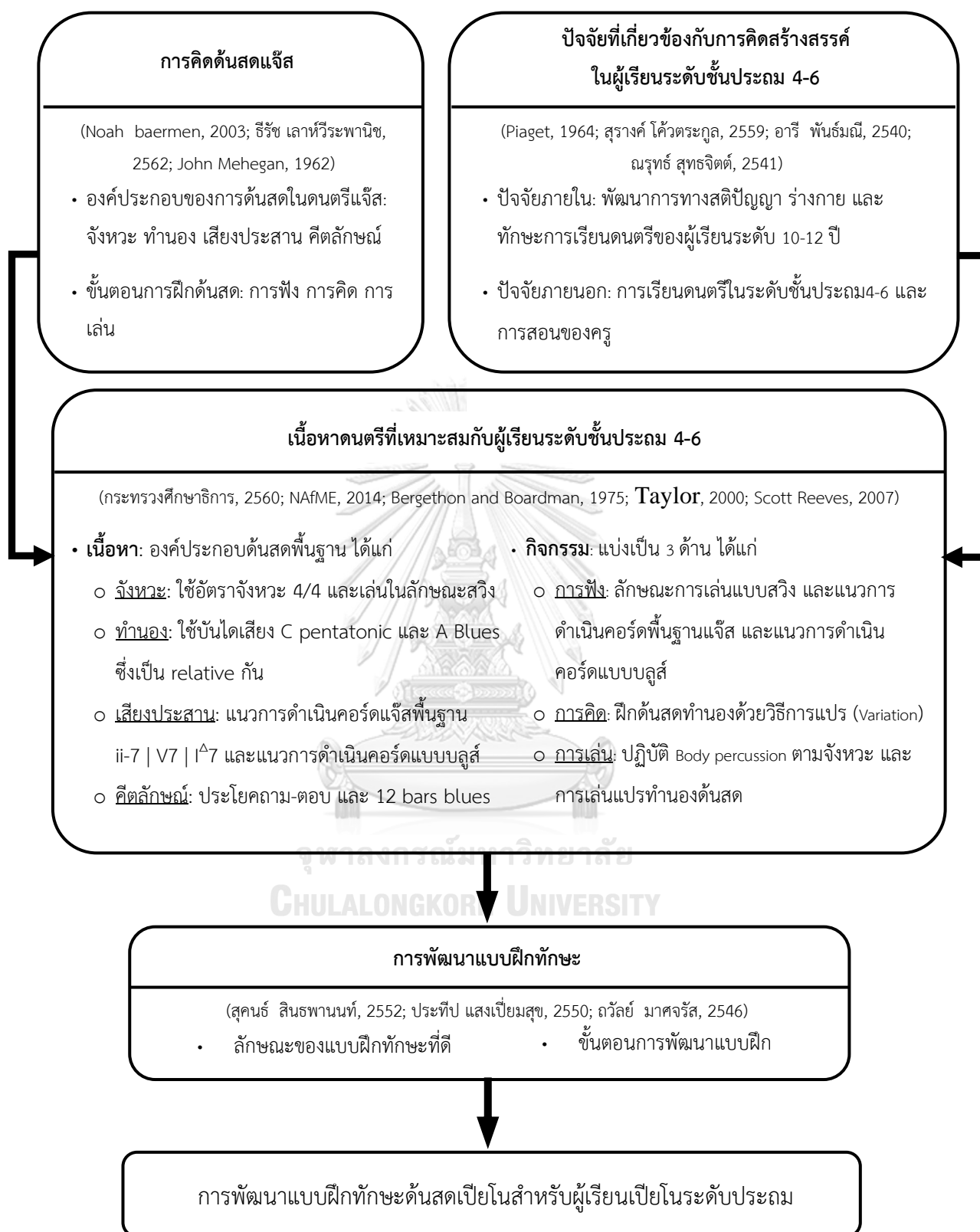
การฟัง ประกอบด้วยการฝึกฟังลักษณะจังหวะการเล่นแบบสวิง แนวการดำเนินคอร์ดแจ๊สพื้นฐาน และแนวการดำเนินคอร์ดแบบบลูส์

การคิด ประกอบด้วยการฝึกคิดการเล่นแบบแปร ซึ่งเป็นวิธีพื้นฐานในการฝึกต้นสดสำหรับผู้เรียนในระดับเริ่มต้น และเหมาะกับผู้เรียนในระดับประถม

การเล่น ประกอบด้วยการฝึกปฏิบัติกิจกรรม body percussion ตามจังหวะ การทำกิจกรรมด้วยการร้อง และการเล่นแปรทำนองต้นสด

หลังจากทำการศึกษาวรรณกรรมและทำการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาเป็นแบบฝึกทักษะการต้นสดสำหรับผู้เรียนในระดับประถม สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังนี้

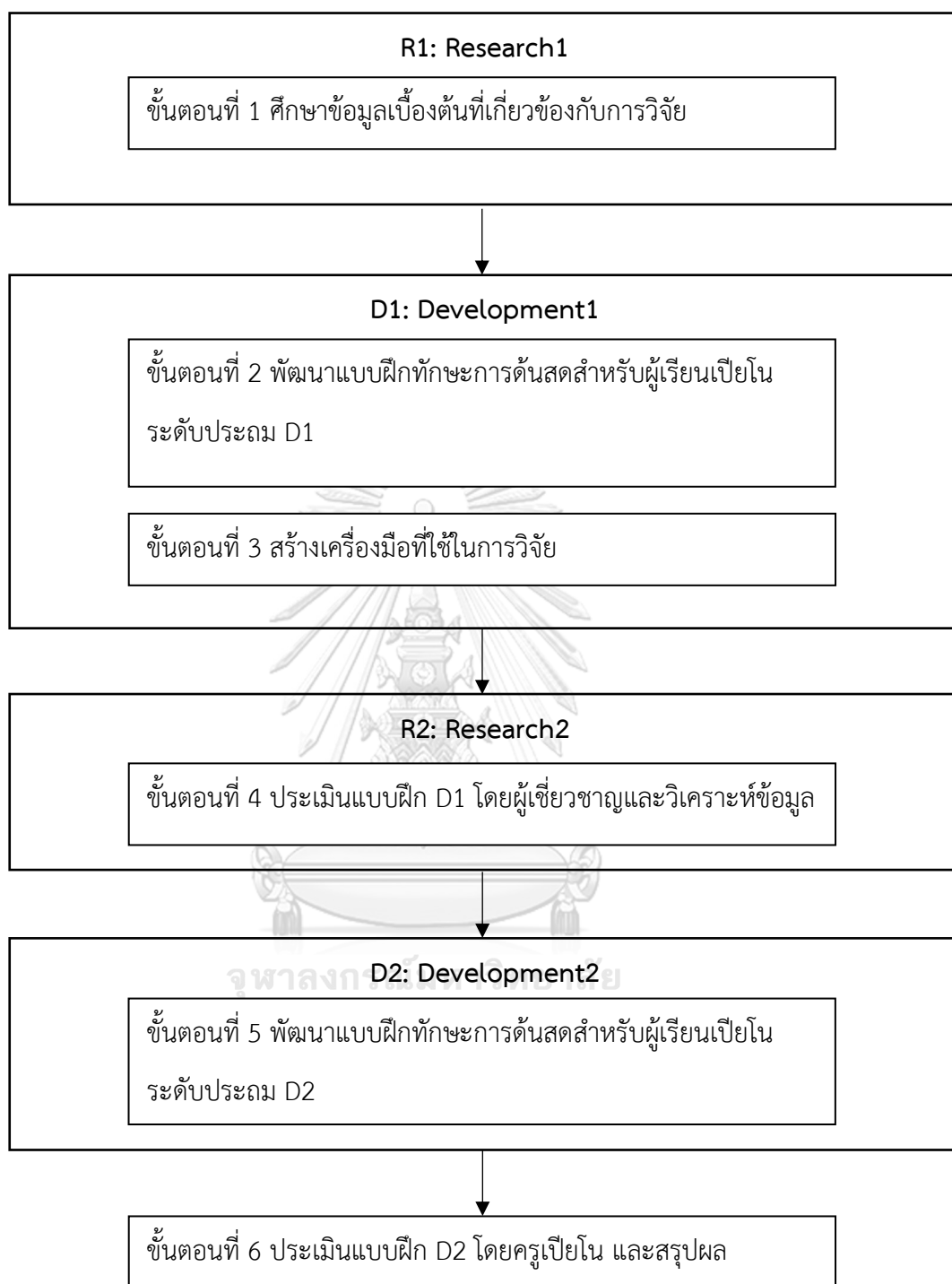
ภาพที่ 13 กรอบการวิจัย การพัฒนาแบบฝึกทักษะดนตรีเบื้องต้นสำหรับผู้เรียนระดับประถม 4-6

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการคันสดสำหรับผู้เรียนเปียโนระดับประถม เป็นลักษณะการวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะการคันสดสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย [R1]
2. พัฒนาแบบฝึกทักษะการคันสดสำหรับผู้เรียนเปียโนระดับประถม [D1]
3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. ประเมินแบบฝึก D1 โดยผู้เชี่ยวชาญและวิเคราะห์ข้อมูล [R2]
5. พัฒนาแบบฝึกทักษะการคันสดสำหรับผู้เรียนเปียโนระดับประถม [D2]
6. ประเมินแบบฝึก D2 โดยครูเปียโน และสรุปผล
โดยมีแผนการดำเนินงานตามแผนภาพดังต่อไปนี้

ภาพที่ 14 แผนภูมิการดำเนินงานวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย [R1]

ในการศึกษาเบื้องต้นนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับผู้เรียนเปียโนระดับประถม ดังนี้

1.1 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบฝึก ประกอบด้วย ลักษณะของแบบฝึกที่ดี ขั้นตอนการพัฒนาแบบฝึก

1.2 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการคิดขั้นสูง ประกอบด้วย องค์ประกอบของการคิดขั้นสูง และขั้นตอนการฝึกการคิดขั้นสูง

1.3 ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียนระดับประถม 4-6 ประกอบด้วย ปัจจัยภายใน ได้แก่ การพัฒนาทางสติปัญญา และพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอายุ 10-12 ปี และปัจจัยภายนอก ได้แก่ หลักสูตรแกนกลางการเรียนรู้ดนตรีของไทยและสหรัฐอเมริกา และการสอนของครู

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดขั้นสูงสำหรับผู้เรียนเปียโนระดับประถม [D1]

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาทำการวิเคราะห์ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบ ในการพัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดขั้นสูง โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1.) ขั้นวิเคราะห์ 2.) ขั้นพัฒนา และ 3.) ขั้นประเมิน โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.) **ขั้นวิเคราะห์** ข้อมูลที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาแบบฝึก ซึ่งได้แก่ องค์ประกอบที่ดีของแบบฝึก องค์ประกอบที่ใช้ในการฝึกคิดขั้นสูง และขั้นตอนการฝึกคิดขั้นสูง พัฒนาการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับประถม และหลักสูตรการเรียนรู้ดนตรีในระดับประถม 4-6 กำหนดโครงสร้างเนื้อหาและจุดประสงค์ที่จะใช้ในการพัฒนาแบบฝึก

2.) **ขั้นพัฒนา** พัฒนาแบบฝึกตามโครงสร้างที่กำหนดไว้ โดยคำนึงถึงลักษณะของแบบฝึกที่ดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านของภาษา ด้านของเนื้อหาภายใน และด้านของกิจกรรม โดยมีความชัดเจนในเรื่องของการใช้ภาษา บอกรายละเอียดภายในแบบฝึก แจกจุดประสงค์และเนื้อหาโดยรวมเพื่อให้ผู้เรียนทราบ มีการแบ่งเนื้อหาภายในแบบฝึกอย่างชัดเจน เรียงลำดับเนื้อหาจากง่ายไปสู่ยาก และมีการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย

3.) **ขั้นประเมิน** กำหนดการประเมินประสิทธิภาพของแบบฝึก โดยใช้หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพของสื่อการเรียนรู้ เพื่อประเมินคุณภาพของแบบฝึก และนำแบบฝึกทักษะการคิดขั้นสูงที่พัฒนาขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของเนื้อหาและกิจกรรมภายในแบบฝึกการคิดขั้นสูง โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ทั้งหมด 5 ระดับ ได้แก่ 5, 4, 3, 2, 1 โดยกำหนดความหมายของแต่ละระดับไว้ ดังนี้ 1) คะแนน 5 หมายถึง ดีมาก 2)

คะแนน 4 หมายถึง ดี 3) คะแนน 3 หมายถึง ปานกลาง 4) คะแนน 2 หมายถึง พอใช้ และ 5) คะแนน 1 หมายถึง ควรปรับปรุง

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการเก็บข้อมูลวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งเครื่องมือออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. แบบประเมินแบบฝึก และ 2. แบบสัมภาษณ์

3.1 การสร้างแบบประเมินแบบฝึก

ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินแบบฝึกโดยศึกษาจากหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพสื่อการเรียนรู้ โดยแบ่งแบบประเมินแบบฝึกออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. แบบประเมินเนื้อหาภายในแบบฝึกสำหรับผู้เชี่ยวชาญ และ 2. แบบประเมินการใช้แบบฝึกสำหรับครูสอนเปียโน และใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ทั้งหมด 5 ระดับ ได้แก่ 5, 4, 3, 2, 1 โดยกำหนดความหมายของแต่ละระดับไว้ ดังนี้ 1) คะแนน 5 หมายถึง ดีมาก 2) คะแนน 4 หมายถึง ดี 3) คะแนน 3 หมายถึง ปานกลาง 4) คะแนน 2 หมายถึง พอใช้ และ 5) คะแนน 1 หมายถึง ควรปรับปรุง และวิเคราะห์ผลการประเมินโดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51-5.00 หมายถึง มีคุณภาพระดับดีมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51-4.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับดี

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51-3.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51-2.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับพอใช้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.50 หมายถึง ควรปรับปรุง

CHULALONGKORN UNIVERSITY

3.2 การสร้างแบบสัมภาษณ์

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามที่ต้องการเก็บข้อมูลไว้ก่อนล่วงหน้า มีประเด็นและข้อคำถามทั้งหมด 4 ข้อ ดังนี้

1.) ท่านมีความเห็นอย่างไรกับแบบฝึกทักษะการดันสัดที่พัฒนาขึ้นนี้ พบปัญหาหรือข้อสังเกตอะไรที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบดนตรีบ้าง

2.) ในความเห็นของท่าน แบบฝึกทักษะการคิดดันสัดที่เหมาะสมสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถมควรมีลักษณะของเนื้อหาและการทำกิจกรรมอย่างไร โปรดอธิบาย

3.) การกำหนดเนื้อหาและวิธีการฝึก สำหรับการสอนดันสัดให้กับผู้เรียนเปียโนระดับประถมมีความสำคัญหรือไม่ ท่านมีความเห็นอย่างไร

4.) ในความเห็นของท่าน คิดว่าแบบฝึกที่พัฒนาขึ้นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องการค้นคว้าผ่านกิจกรรมได้มากขึ้น อย่างไร

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินแบบฝึก D1 โดยผู้เชี่ยวชาญและวิเคราะห์ข้อมูล [R2]

ประเมินแบบฝึกทักษะ D1 โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ซึ่งได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีแจ๊ส และการแสดง ผู้เชี่ยวชาญด้านเปียโนและการสอน และผู้เชี่ยวชาญด้านการประพันธ์และทฤษฎีดนตรี โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาทางการค้นคว้า ด้านเนื้อหาทางเปียโน และด้านภาพรวมของการทำกิจกรรม

ในการประเมินแบบฝึกทักษะ D1 ผู้วิจัยแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1.) ส่วนของการใช้ภาษาและภาพประกอบ 2.) ส่วนของเนื้อหาภายในแบบฝึกทักษะ และ 3.) ส่วนของกิจกรรมที่ใช้ภายในแบบฝึกทักษะ ซึ่งในส่วนเนื้อหาของเนื้อหาภายในแบบฝึกนั้น จะมีรายละเอียดของการประเมินแตกต่างกันไปตามผู้เชี่ยวชาญในแต่ละด้าน เพื่อให้ได้ผลการประเมินครบทั้งสามด้าน คือ ด้านของเนื้อหา การค้นคว้า ด้านของทักษะเปียโน และด้านการทำกิจกรรม

ในด้านของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งผลออกเป็น 2 ส่วนตามจุดประสงค์การพัฒนาแบบฝึกทักษะ การค้นคว้าสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม ได้แก่ 1.) การพัฒนาแบบฝึกทักษะ และ 2.) ผลการประเมินแบบฝึก D2 และข้อเสนอแนะอื่น ๆ จากนั้นจะวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำเสนอข้อมูลแบบความเรียงโดยใช้พรรณนาความ มีภาพและเนื้อหาประกอบ

ขั้นตอนที่ 5 พัฒนาแบบฝึกทักษะการค้นคว้าสำหรับผู้เรียนเปียโนระดับประถม [D2]

ผู้วิจัยนำผลการประเมินแบบฝึกทักษะ D1 มาวิเคราะห์และแจกแจงออกตามรายการประเมิน ทั้ง 3 ด้าน ซึ่งได้แก่ 1.) การใช้ภาพและภาษาภายในแบบฝึกทักษะ 2.) เนื้อหาภายในแบบฝึกทักษะ และ 3.) กิจกรรมที่ใช้ในแบบฝึกทักษะ แล้วหาค่าเฉลี่ยแบบฝึก D1 และนำข้อชี้แนะในด้านอื่น ๆ ที่ได้นอกเหนือจากรายการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาปรับใช้ในการพัฒนาตัวแบบฝึก D2

ขั้นตอนที่ 6 ประเมินแบบฝึก D2 โดยครูเปียโน และสรุปผล

ประเมินแบบฝึกทักษะ D2 ที่พัฒนาขึ้นโดยครูเปียโนในด้านของการนำไปใช้ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scales) ทั้งหมด 5 ระดับ ได้แก่ 5, 4, 3, 2, 1 ร่วมกับการสัมภาษณ์ความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาแบบฝึกทักษะการค้นคว้าสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม

วิเคราะห์ผลการประเมินแบบฝึก D2 โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคุณภาพของแบบฝึก ดังนี้ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51-5.00 หมายถึง มีคุณภาพพระบดีดีมาก ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51-4.50 หมายถึง มีคุณภาพพระบดีดี ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51-3.50 หมายถึง มีคุณภาพพระบดีปานกลาง ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51-2.50 หมายถึง มีคุณภาพพระบดีพอใช้ และ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.50 หมายถึง ควรปรับปรุง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาสรุปผลและอภิปรายผล

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลวิจัย เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการต้นสดสำหรับผู้เรียนเปียโนระดับชั้นประถม แบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ตามจุดประสงค์การพัฒนาแบบฝึกทักษะการต้นสดสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม ดังนี้

ส่วนที่ 1 การพัฒนาแบบฝึกทักษะ

- 1.1 ผลการศึกษาข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาแบบฝึก [R1]
- 1.2 พัฒนาแบบฝึกทักษะ [D1]
- 1.3 ผลการประเมินแบบฝึกทักษะ D1 [R2]
- 1.4 แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้น [D2]

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินแบบฝึก D2 และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

- 2.1 ผลการประเมินแบบฝึกทักษะ D2
- 2.2 ความเห็นและข้อแนะนำในการพัฒนาแบบฝึกครั้งต่อไป

ตอนที่ 1 การพัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดสวดสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม

ในการพัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดสวดสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถมนี้ ผู้วิจัยแบ่งขั้นตอนของการพัฒนาออกเป็น 4 ขั้นตอน ซึ่งได้แก่ 1.1 ผลการศึกษาข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาแบบฝึก 1.2 ขั้นตอนการพัฒนาแบบฝึกทักษะ D1 1.3 ขั้นตอนการประเมินแบบฝึก D1 และการสรุปผลเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาแบบฝึก D2 และ 1.4 ขั้นตอนการพัฒนาแบบฝึกทักษะ D2 โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาแบบฝึก [R1]

จากการศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1.) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบฝึก ประกอบด้วยลักษณะของแบบฝึกที่ดี และขั้นตอนการพัฒนาแบบฝึก 2.) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการคิดค้นสวด ประกอบด้วยองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการฝึกคิดสวด และขั้นตอนการฝึกคิดสวด และ 3.) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการคิดสร้างสรรค์ในผู้เรียนระดับชั้นประถม 4-6 ประกอบด้วย พัฒนาการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ของผู้เรียน หลักสูตรแกนกลางดนตรีของไทย และหลักสูตรแกนกลางดนตรีของสหรัฐอเมริกา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบฝึก จากการวิเคราะห์องค์ประกอบลักษณะของแบบฝึกที่ดี ควรคำนึงถึง 3 ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านของภาษา ด้านของเนื้อหาภายในแบบฝึกทักษะ และด้านของกิจกรรมที่ใช้ภายในแบบฝึกทักษะ

ด้านภาษา ควรใช้ภาษาที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ มีความชัดเจนในเป้าหมาย ให้ความสำคัญในเรื่องของระดับการทำความเข้าใจของผู้เรียน ดังนั้นภาษาที่ใช้ภายในแบบฝึกต้องมีความเหมาะสมกับช่วงวัย ทำให้ง่ายต่อผู้เรียนเมื่อใช้ทบทวนและฝึกฝนด้วยตนเอง

ในด้านของเนื้อหา ควรเป็นเนื้อหาที่มีความเกี่ยวข้องกับบทเรียนหรือเป็นสิ่งที่ผู้เรียนเคยเรียนผ่านมาแล้ว ควรแบ่งเนื้อเรื่องภายในแบบฝึกให้ชัดเจนและกำหนดขอบเขตความกว้างและความลึกที่ใช้ในการฝึกฝนทักษะ การลำดับเนื้อหาที่ดีควรเริ่มต้นจากระดับเนื้อหาที่มีระดับความซับซ้อนน้อยไปสู่เนื้อหาที่มีระดับความซับซ้อนมาก เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

ในด้านของกิจกรรม ควรมีกิจกรรมที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในหลาย ๆ ด้าน มีการแบ่งระดับของกิจกรรม ควรเน้นในเรื่องของการใช้เพื่อฝึกพัฒนาทักษะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกคิด ฝึกปฏิบัติและเปิดกว้างในการให้ผู้เรียนหาคำตอบ โดยกำหนดลักษณะของคำตอบไว้ 2 รูปแบบ คือ 1.) รูปแบบเสรี คือ ผู้เรียนสามารถแสดงออกทางความคิดเห็นของตนได้อย่างเต็มที่

และ 2.) รูปแบบบังคับเลือก คือ มีคำตอบกำหนดมาให้ผู้เรียนเลือกตอบ หรือนำมาใช้ในการทำกิจกรรม

ในส่วนของขั้นตอนการพัฒนาแบบฝึก แบ่งออกเป็น 3 ชั้น ได้แก่

ขั้นของการวิเคราะห์ คือ ทำการกำหนดโครงร่างเนื้อหาและจุดประสงค์ที่จะใช้ในการพัฒนาตัวแบบฝึก โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของเนื้อหาและกิจกรรมที่จะใช้ในระดับช่วงอายุของผู้เรียนเป็นหลัก

ขั้นของการพัฒนา คือ ลงมือพัฒนาแบบฝึก D1 ตามโครงร่างที่กำหนดไว้ และเมื่อผ่านการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา จึงนำกลับมาพัฒนาแบบฝึก D2 อีกครั้ง

ขั้นของการประเมิน คือ การนำแบบฝึกทักษะ D1 มาให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาประเมิน เพื่อดูความเหมาะสมทั้งทางด้านของเนื้อหา กิจกรรม และจุดประสงค์ภายในแบบฝึก และนำกลับมาปรับปรุงตามรายการประเมิน จากนั้นนำแบบฝึก D2 ที่พัฒนาขึ้น ไปให้ครูเปียนโนประเมินด้านความเหมาะสมของเนื้อหา กิจกรรม และการนำไปใช้

2.) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการคิดค้นสด จากการวิเคราะห์ องค์ประกอบที่สำคัญของการค้นสด ได้แก่ จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน และคีตลักษณ์ โดยมีรายละเอียดในแต่ละส่วน ดังนี้

จังหวะ ในการฝึกจังหวะที่เป็นพื้นฐานและนิยมเล่นในดนตรีแจ๊ส คือ การเล่นแบบสวิง เน้นลงจังหวะที่ไม่เป็นไปตามธรรมชาติ ในการฝึกเล่นเริ่มจากการเล่นโดยใช้โน้ตเข้บัตหนึ่งชั้น (8th note) เป็นโน้ตพื้นฐานในการเล่น เนื่องจากการวางตัวของโน้ตเข้บัตหนึ่งชั้นจะทำให้ผู้เล่นสามารถเห็นภาพโดยรวมของการแบ่งจังหวะได้ชัดเจนมากที่สุด และค่อย ๆ ใช้การแทนค่าตัวโน้ตอื่น ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดตามได้อย่างไม่เกิดการก้าวกระโดด

ทำนอง เริ่มฝึกจากการแปรทำนองเป็นพื้นฐาน และค่อย ๆ พัฒนาไปสู่วิธีการอื่น ๆ และการสร้างทำนองในการฝึกพื้นฐานของการค้นสดนี้มักใช้บันไดเสียง 3 ประเภท ได้แก่ 1.) บันไดเสียงไดอาโทนิค (Diatonic scale) 2.) บันไดเสียงเพนตาโทนิค (Pentatonic scale) และ 3.) บันไดเสียงบลูส์ (Blues scale)

เสียงประสาน คอร์ดที่ใช้ในการเล่นดนตรีแจ๊ส ประกอบด้วยโน้ต 4 ตัว และนิยมใช้คอร์ด 4 ประเภท ได้แก่ 1.) คอร์ด Major 2.) คอร์ด Minor 3.) คอร์ด Dominant 7th และ 4.) คอร์ด Diminished และเมื่อนำคอร์ดต่าง ๆ มาเรียงต่อกันจะทำให้เกิด การดำเนินคอร์ด (chord progression) (ธีรัช เล่าห์วีระพานิช, 2562) และแนวการดำเนินคอร์ดเป็นเหมือนกรอบที่ควบคุมทิศทางในการค้นสด ช่วยให้นักดนตรีทราบว่าจะควรเลือกโน้ตใดมาใช้ในการค้นสด ทั้งนี้รูปแบบการ

ดำเนินคอร์ดที่พบได้บ่อยในบทเพลงแจ๊สมาตรฐานทั่วไป คือ ii-7 | V7 | I^Δ7 หรือ vi-7 | ii-7 | V7 | I^Δ7

คีตลักษณ์ เป็นสิ่งที่ช่วยหรือกำหนดให้การบรรเลงเป็นไปในทางเดียวกัน และเป็นกรอบให้นักดนตรีรู้โครงสร้างของตัวบทเพลงและสามารถทำการค้นสดได้ ทั้งนี้รูปแบบของคีตลักษณ์ที่เป็นมาตรฐานและสามารถพบได้ในบทเพลงแจ๊สทั่วไป คือ คีตลักษณ์แบบ AABA

3.) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนระดับชั้นประถม 4-6 ประกอบด้วยเรื่องของพัฒนาการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับอายุ 10-12 ปี และ หลักสูตรแกนกลางดนตรีของไทย และหลักสูตรแกนกลางดนตรีของสหรัฐอเมริกา มีรายละเอียดดังนี้

ด้านพัฒนาการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับอายุ 10-12 ปี
จากการศึกษาข้อมูลพบว่าพัฒนาการด้านสติปัญญาและการเรียนรู้ อยู่ในขั้นของการคิดแบบรูปธรรม เป็นช่วงที่ผู้เรียนสามารถเข้าใจเรื่องของการคิด พิจารณา คิดเกี่ยวกับด้านรูปธรรมอย่างมีเหตุผลและมีความเข้าใจในเรื่องของการใช้สัญลักษณ์ มีสมาธิมากขึ้น ดังนั้นลักษณะของกิจกรรมที่ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นในด้านการฝึกคิดร่วมกับการลงมือปฏิบัติ ในด้านดนตรี ผู้เรียนในวัย 10-12 เป็นวัยที่มีการจดจำที่ดี สามารถจดจำทำนองเพลงหรือระดับเสียงได้ ลักษณะของกิจกรรมทางดนตรีที่เหมาะสมกับผู้เรียนในวัยนี้ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นพัฒนาในทักษะหลาย ๆ ด้าน ซึ่งได้แก่ ด้านการฟัง ด้านการร้อง ด้านการเล่น ด้านการเคลื่อนไหว ด้านการคิดสร้างสรรค์ และด้านการอ่านโน้ต

ด้านหลักสูตรแกนกลางดนตรีของไทย และหลักสูตรแกนกลางดนตรีของสหรัฐอเมริกา จากการศึกษาข้อมูลในช่วงระดับประถม 4-6 เป็นการปูพื้นฐานทางด้านทฤษฎีดนตรี กำหนดให้ผู้เรียนได้รู้จักองค์ประกอบของดนตรี การเรียนรู้เกี่ยวกับการสร้างสรรค์งานดนตรี เช่น การค้นสด หรือ การประพันธ์เพลงขนาดสั้น เรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะเครื่องหมายทางดนตรีพื้นฐาน เช่น เครื่องหมายแม่กุญแจเสียง ตัวโน้ต เครื่องหมายชาร์ป แฟล็ต บรรทัดห้าเส้น และฝึกการอ่านเครื่องหมายเหล่านั้นรวมถึงนำเครื่องหมายเหล่านั้นมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานง่าย ๆ โดยเริ่มต้นจากการสร้างประโยคเพลง ซึ่งเป็นการฝึกในเรื่องของการคิดในสร้างสรรค์ทางทำนอง และสามารถพัฒนาไปสู่การสร้างสรรค์ผลงานในรูปแบบที่ใหญ่ขึ้น ทั้งนี้ในระดับชั้นประถม 4-6 กำหนดสาระการเรียนรู้จากองค์ประกอบดนตรีและทักษะทางดนตรีที่สำคัญ ซึ่งได้แก่

เรื่องของจังหวะ กำหนดให้ผู้เรียน เรียนรู้เรื่องของรูปแบบจังหวะในลักษณะต่าง ๆ ระดับความช้า-เร็วของจังหวะ การแบ่งห้อง แบ่งจังหวะ การสื่ออารมณ์จากจังหวะในบทเพลง กำหนดให้ผู้เรียนรู้จักเครื่องหมายและสัญลักษณ์ทางดนตรีที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของจังหวะ การใช้เครื่องดนตรีบรรเลงจังหวะ การสร้างสรรค์รูปแบบจังหวะและทำนองง่าย ๆ

เรื่องของท่านอง กำหนดให้ผู้เรียน เรียนรู้ในเรื่องของทิศทางการเคลื่อนที่ของท่านอง เครื่องหมายและสัญลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของตัวโน้ต เครื่องหมายชาร์ป แฟล็ต การอ่านเขียนบันไดเสียงเพนทาโทนิค บันไดเสียงเมเจอร์ และเรียนรู้ในการสร้างสรรค์ประโยคเพลงถาม-ตอบ ทำการค้นสดท่านองง่าย ๆ

เรื่องของเสียงประสาน กำหนดให้ผู้เรียน เรียนรู้ในเรื่องของการฟังเสียงประสานที่ใช้ในการเล่นเครื่องดนตรี และการใช้เครื่องดนตรีร่วมกับกิจกรรมในการแสดงออกตามจินตนาการ

เรื่องของคีตลักษณ์ กำหนดให้ผู้เรียน เรียนรู้ในเรื่องของโครงสร้างของบทเพลง ประโยคเพลงแบบถาม-ตอบซึ่งจะเป็นพื้นฐานไปสู่การเรียนรู้คีตลักษณ์แบบ ABA

จากการศึกษาหลักสูตรการเรียนดนตรีของสหรัฐอเมริกา พบว่ามีการกำหนดจุดมุ่งหมายของผู้เรียน คือต้องการให้ผู้เรียนรู้จักคิดในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี การคิดวิเคราะห์ในเชิงลึกต่อผลงาน การคิดประเมินเพื่อพัฒนาผลงานการแสดง ทั้งนี้ในส่วนเนื้อหาของสาระการเรียนรู้ในระดับเกรด 4-6 มีการกำหนดจุดประสงค์ในการเรียนรู้ทักษะทางดนตรีได้แก่

ทักษะด้านการสร้างสรรค์ กำหนดให้ผู้เรียนฝึกคิดอย่างสร้างสรรค์ โดยนำองค์ประกอบดนตรีมาใช้ในการทำกิจกรรม ฝึกการสร้างประโยคเพลงอย่างง่าย และการค้นสด โดยเนื้อหาภายในแต่ละระดับชั้นจะเริ่มต้นจากการฝึกค้นสดจากรูปแบบจังหวะเป็นลำดับแรก และพัฒนาไปสู่การฝึกคิดประโยคเพลงอย่างง่าย จากนั้นฝึกการนำองค์ประกอบทางดนตรีมารวมกันเพื่อสร้างเป็นท่านองเพลงและบทเพลงสั้น ๆ

ทักษะด้านการแสดง กำหนดให้ผู้เรียนฝึกทักษะการแสดงออก เรียนรู้วิธีการนำเสนองานที่ดี ฝึกคิดตีความและบอกที่มาของผลงานอย่างเหมาะสม ทั้งในการแสดงเดี่ยวและการแสดงร่วมกับผู้อื่น มีความกล้าในการนำเสนอความคิดของตนเองผ่านผลงานและการเล่นเครื่องดนตรี

1.2 ขั้นตอนการพัฒนาแบบฝึกทักษะ [D1]

แบบฝึกทักษะการค้นสดที่พัฒนาขึ้นนี้ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นเพื่อใช้สำหรับการเรียนการสอนแบบตัวต่อตัว ในลักษณะเป็นสื่อในการสอนการค้นสดสำหรับนักเรียนที่เรียนวิชาปฏิบัติเครื่องดนตรีเดี่ยว แบ่งการพัฒนาแบบฝึกตามกระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ 1.) กำหนดจุดประสงค์ 2.) กำหนดเนื้อหา และ 3.) กำหนดกิจกรรม โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.) กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ แบบฝึกทักษะการค้นสดเปียโนสำหรับผู้เรียนระดับประถม มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนช่วงระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในเรื่องของการฝึกคิดและฝึกเล่นค้นสดในระดับพื้นฐาน สามารถปฏิบัติได้ตามขั้นตอนการฝึกเล่นและมีความรู้สึกร่วมไป

กับการทำกิจกรรมต้นสด สามารถทำการต้นสดผ่านการใช้รูปแบบจังหวะ และตัวโน้ตที่กำหนดให้จากแบบฝึกได้

ทั้งนี้ภายในแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นนี้ ประกอบด้วยแบบฝึกจำนวน 10 ข้อ โดยมีเนื้อหาภายในแบบฝึกประกอบด้วยเรื่องของ จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน และคีตลักษณ์ ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญที่จำเป็นต่อการฝึกต้นสด และกิจกรรมที่ใช้ภายในแบบฝึกนี้แบ่งออกเป็น 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมจังหวะ และกิจกรรมต้นสด โดยในการทำกิจกรรมจะให้ผู้เรียนเริ่มฝึกจากการฟังจังหวะ และรูปแบบการดำเนินคอร์ดในลักษณะการเล่นแบบสวิง จากนั้นให้ผู้เรียนทำความเข้าใจความคุ้นเคยกับรูปแบบจังหวะที่กำหนดให้ภายในแบบฝึกด้วยการทำกิจกรรมจังหวะ และนำรูปแบบจังหวะนั้นมาใช้ในการทำกิจกรรมต้นสด ในการทำกิจกรรมต้องการให้ผู้เรียนได้ฝึกในเรื่องของการเน้นลงเสียงแบบยาว สั้น ยาว และเน้นลงจังหวะ ซึ่งเป็นลักษณะของการเล่นแบบสวิง

2.) การกำหนดเนื้อหา ประกอบด้วยพื้นฐานการเรียนรู้ในทักษะการต้นสด ในการฝึกการต้นสดจะให้ครูผู้สอนเป็นผู้เริ่มนำกิจกรรมก่อนเสมอ โดยการเล่นรูปแบบการดำเนินคอร์ดวนภายในแบบฝึกด้วยลักษณะการเล่นแบบสวิง เนื้อหาภายในบทเรียนประกอบด้วย รูปแบบจังหวะ ทำนอง เสียงประสาน และ คีตลักษณ์ โดยมีรายละเอียดในแต่ละส่วน ดังนี้

2.1 รูปแบบจังหวะ ลักษณะของรูปแบบจังหวะที่ใช้ภายในแบบฝึกทักษะนี้ ประกอบด้วยรูปแบบจังหวะธรรมดา ร่วมกับรูปแบบจังหวะซัด ซึ่งเป็นลักษณะจังหวะที่นิยมเล่นในดนตรีแจ๊ส โดยรูปแบบจังหวะที่นำมาใช้ส่วนหนึ่งนำมาจากบทเพลงภายในหนังสือเพลง Jazz Standard และอีกส่วนหนึ่งนำมาจาก เว็บไซต์ sprout beat ซึ่งเป็นเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับแบบฝึกทางทฤษฎีดนตรี โดยรูปแบบจังหวะทั้งหมดที่นำมาใช้ มีลักษณะดังตารางที่ 1 นี้ ซึ่งแสดงกลุ่มตัวโน้ตที่ใช้ภายในแบบฝึก D1

ตารางที่ 6 แสดงลักษณะตัวโน้ตที่ใช้ภายในแบบฝึก D1

ลักษณะตัวโน้ตที่ใช้ในการสร้างจังหวะ	รูปแบบจังหวะที่ใช้ภายในแบบฝึก
♩, ♪, ๕	1.) ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ 2.) ♩ ♩ ♩ ♩ ๕ 3.) ♪ ♪ ♩ ๕
♩, ♪, ๕, ๖	1.) ♪ ๕ ๖ ♩ ♩ 2.) ♩ ๕ ♩ ♩ ♩ 3.) ♩ ♩ ♩ ♩ ๕ 4.) ♩ ♩ ๖ ♩ ๕ 5.) ๖ ♩ ♩ ♩ ๕ 6.) ♩ ๖ ♩ ♩ ♩ ๖ 7.) ♩ ๖ ♩ ♩ ๖ ♩ 8.) ๖ ♩ ♩ ♩ ๕ 9.) ♩ ♩ ♩ ♩ ๕
♩, ♩, ♪, ๕, ๖	1.) ♩ ๖ ♩ ♩ ♩ 2.) ♩ ♩ ♩ ♩ 3.) ๖ ♩ ๖ ♩ ♩ ๕
♩ ♩ ♩	1.) ♩ ♩ ♩ ♩ 2.) ♩ ♩ ♩ ♩ 3.) ♩ ♩ ♩ ♩ ♩ 4.) ♩ ♩ ♩ ♩ 5.) ๕ ♩ ♩ ♩ ♩ 6.) ๖ ♩ ♩ ♩ ♩
♩. ♩	1.) ♩ ♩ ♩. ♩ 2.) ♩. ♩ ♩ ♩ 3.) ♩ ♩ ♩. ♩ ♩ 4.) ♩ ♩ ๖ ♩. 5.) ♩. ♩ ♩. ♩ 6.) ♩. ♩ ♩ ♩

ทั้งนี้ในการจัดเรียงกลุ่มจังหวะภายในแบบฝึก เป็นการไล่ระดับจากจังหวะที่ง่าย ซึ่งได้แก่จังหวะในกลุ่มที่ 1, 2 และ 3 ไปสู่จังหวะที่มีความซับซ้อน ซึ่งได้แก่จังหวะในกลุ่มที่ 4 และ 5

2.2 ทำนอง ภายในแบบฝึกทักษะการคิดค้นสด D1 ที่พัฒนาขึ้นนี้ ต้องการเน้นเรื่อง การสร้างทำนองการโดยให้ผู้เรียนทำการแปร จากรูปแบบจังหวะที่กำหนดให้รวมกับการใช้ตัวโน้ตจาก บันไดเสียง C Pentatonic และ A minor Blues ซึ่งเป็นบันไดเสียงที่มีการใช้โน้ตร่วมกัน อีกทั้งยังให้ สำเนียงที่ออกไปในลักษณะของเพลงบลูส์ จึงนำมาใช้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยในเรื่องของเสียง ในการทำกิจกรรมนี้ กำหนดจำนวนตัวโน้ตให้ใช้ภายในแบบฝึกแต่ละบท เริ่มจากจำนวนตั้งแต่ 3 ตัวโน้ต 4 ตัวโน้ต 5 ตัวโน้ต 6 ตัวโน้ต และบันไดเสียง 1 octave

2.3 เสียงประสาน ภายในแบบฝึก D1 นี้ ประกอบด้วย คอร์ดเมเจอร์ คอร์ดไมเนอร์ และคอร์ดโดมิแนนท์เซเว่น เป็นการดำเนินคอร์ดแบบ ii-7 | V7 | I^A7 ซึ่งเป็นการดำเนินคอร์ดแบบ พื้นฐานในดนตรีแจ๊ส

2.4 คีตลักษณ์ ภายในแบบฝึกแต่ละบทจะกำหนดโจทย์เป็นรูปแบบจังหวะธรรมดา ไว้ให้ และเว้นว่างไว้อีก 1 ห้องเพลง เพื่อให้ผู้เรียนนำรูปแบบจังหวะที่ผ่านการแปรมาแล้ว ใส่ลงไป โจทย์มีความยาว 8 ห้องเพลง แบ่งออกเป็น 4 ท่อน คือท่อน A, A, B และ A โดยแต่ละท่อนแบ่ง ออกเป็น 2 ห้องเพลง เป็นโจทย์หนึ่งห้องเพลง และพื้นที่ใช้สำหรับการฝึกอีกหนึ่งห้องเพลง ในห้องที่ 8 ของทุก ๆ โจทย์จะติดเครื่องหมายย้อนกลับไว้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเล่นย้อนกลับได้อย่างต่อเนื่อง ตามตัวอย่างภาพที่ 3

ภาพที่ 15 คีตลักษณ์ที่ใช้เป็นโจทย์ในการฝึกคิดค้นสด

3.) การกำหนดกิจกรรม ผู้วิจัยแบ่งส่วนประกอบในการทำกิจกรรมออกเป็น 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมรูปแบบจังหวะ และกิจกรรมคิดค้นสด โดยมีรายละเอียด ดังนี้

3.1 กิจกรรมรูปแบบจังหวะ ภายในแบบฝึกแต่ละบทจะกำหนดรูปแบบจังหวะไว้ 3 ข้อ ซึ่งอยู่ในลักษณะของรูปแบบจังหวะธรรมดา และรูปแบบจังหวะซัด ผู้เรียนสามารถทำ ความคุ้นเคยกับรูปแบบจังหวะเหล่านี้ด้วยการทำกิจกรรม body percussion ร่วมไปกับการฟัง จังหวะและแนวการดำเนินคอร์ดที่ครูเป็นผู้เล่น เมื่อเริ่มคุ้นเคยกับรูปแบบจังหวะที่กำหนดให้ในแต่ละ

ข้อ ให้ผู้เรียนนำรูปแบบจังหวะเหล่านั้นมาแปรและเติมลงในช่องว่างของกิจกรรมต้นสด ตามตัวอย่างภาพที่ 4 ทั้งนี้ กิจกรรม body percussion ที่นำมาใช้ในการทำกิจกรรมจังหวะ มีทั้งหมด 4 ท่าทาง ได้แก่ 1.) การปรบมือ 2.) การตบตัก 3.) การเคาะเท้า และ 4.) การตีดนิ้ว ตามตัวอย่างภาพที่ 5 โดยในการกำหนดท่าทางร่วมกับการทำกิจกรรม ผู้วิจัยใช้การเรียงลำดับจากสิ่งที่ปฏิบัติง่ายไปสู่สิ่งที่ปฏิบัติยาก

กิจกรรมฝึกการต้นสด

ฝึกการคิดค้นสดทำนองด้วยรูปแบบจังหวะและกลุ่มเสียงตัวโน้ตที่กำหนดให้ด้านล่างนี้ ประกอบให้เกิดเป็นทำนอง หลังจากนั้นให้ผู้เรียนสร้างจังหวะของตนเองจากกลุ่มโน้ต ♩, ♪, ♫ และ ๗ ลงในช่อง **A** และ **B** ใส่ความคิดสร้างสรรค์ลงในทำนองด้วยกลุ่มเสียงตัวโน้ต 4 เสียง มาเริ่มกันเถอะ!

รูปแบบจังหวะ
Swing feel

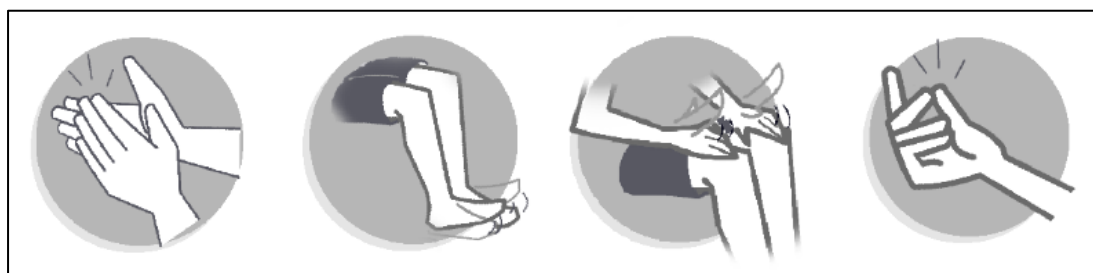
1.) ♩ ♩ ๗ ♩ ♫ | ○ :||

2.) ๗ ♩ ♩ ♩ ♩ ♫ | ○ :||

3.) ♩ ๗ ♩ ♩ ♩ ๗ ♩ | ○ :||

CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 16 กิจกรรมรูปแบบจังหวะ

ภาพที่ 17 ภาพสัญลักษณ์ body percussion 4 ท่าทาง

3.2 กิจกรรมต้นสด ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวโน้ตไว้ใช้ในการสร้างทำนองแต่ละบท เริ่มตั้งแต่ 3 ตัวโน้ตและเพิ่มตัวโน้ตมากขึ้นในแบบฝึกบทถัดไป และกำหนดรูปแบบจังหวะธรรมดาเพื่อใช้เป็นโจทย์ในการทำกิจกรรม ทั้งนี้ก่อนทำการฝึกต้นสดผู้วิจัยได้จัดเตรียมพื้นที่ไว้ให้ผู้เรียนสามารถเขียนคำตอบของรูปแบบจังหวะที่ผ่านการแปรแล้ว ใส่ลงในช่อง A และช่อง B ตามตัวอย่างภาพที่ 18 เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมก่อนการทำกิจกรรมต้นสด ทั้งนี้ภายในโจทย์กำหนดให้มีความยาว 8 ห้องเพลง แบ่งออกเป็น 4 ท่อน โดยแต่ละท่อนแบ่งออกเป็น 2 ห้องเพลง เป็นตัวโจทย์ 1 ห้องเพลงและพื้นที่ใช้สำหรับการฝึกอีก 1 ห้องเพลง ในท้ายโจทย์ห้องเพลงจะติดเครื่องหมายย้อนกลับไว้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเล่นย้อนกลับได้อย่างต่อเนื่อง และด้านล่างของโจทย์ที่ใช้ในการฝึกต้นสดทำนอง ผู้วิจัยกำหนดการเล่นประกอบไว้เพื่อเอื้อต่อการคิดทำนอง ตามตัวอย่างภาพที่ 19 และภาพที่ 20 แสดงรูปแบบของแบบฝึกในแต่ละบท

โจทย์แบบฝึกการต้นสด
สำหรับนักเรียน

A

B

A

B

ภาพที่ 18 โจทย์แบบฝึกการต้นสดและช่องสำหรับเขียนคำตอบรูปแบบจังหวะที่ผ่านการแปรแล้ว

การเล่นประกอบ

สำหรับครู

♩ = 1 ♪

ภาพที่ 19 การเล่นประกอบภายในกิจกรรมต้นสด

[illegible]

ภาพที่ 20 ตัวอย่างของแบบฝึก D1 ในแต่ละบท

1.3 ผลการประเมินแบบฝึกทักษะ [R2]

ผู้วิจัยได้นำแบบฝึกทักษะไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านประเมิน ซึ่งได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีแจ๊สและการแสดง ผู้เชี่ยวชาญด้านเปียโนและการสอน และผู้เชี่ยวชาญด้านการประพันธ์และทฤษฎีดนตรี โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาทางการดนตรี ด้านเนื้อหาทางเปียโน และด้านเนื้อหาการทำกิจกรรมดนตรี โดยมีเกณฑ์ประเมินดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51-5.00 หมายถึง มีคุณภาพระดับดีมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51-4.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับดี

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51-3.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51-2.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับพอใช้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.50 หมายถึง ควรปรับปรุง

การประเมินคุณภาพแบบฝึกทักษะของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มีดังนี้

1.3.1 ผลการประเมินด้านเนื้อหาทางการดนตรี

ในการประเมินด้านเนื้อหาทางการดนตรีโดยผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีแจ๊สและการแสดง แบ่งผลการประเมินออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1.) ส่วนของการใช้ภาษาและภาพประกอบ 2.) ส่วนของเนื้อหาภายในแบบฝึกทักษะ และ 3.) ส่วนของกิจกรรมที่ใช้ภายในแบบฝึกทักษะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 7 ผลการประเมินด้านการใช้ภาษาและภาพประกอบ

รายการประเมิน	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับคุณภาพ
1.) การใช้ภาษาและภาพประกอบ			
1.1 คำสั่ง และคำอธิบาย			
- ใช้ภาษาง่าย สื่อความหมายชัดเจน	3	0	ปานกลาง
- อธิบายลำดับขั้นตอนได้อย่างชัดเจน	3	0	ปานกลาง
1.2 ภาพประกอบ			
- ความเหมาะสมของภาพประกอบภายในกิจกรรม	3	0	ปานกลาง
รวมทั้งสิ้น	3	0	ปานกลาง

จากผลการประเมินด้านการใช้ภาษาและภาพประกอบโดยรวม พบว่าผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีแจ๊สและการแสดง มีความคิดเห็นต่อแบบฝึกทักษะการดนตรี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0 ($M=3, SD=0$) อยู่ในระดับปานกลาง และจากตารางการประเมินในด้านการใช้

ภาษาและภาพประกอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีแจ๊สและการแสดง ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ภาษา ไว้ว่าในการอธิบายวิธีการฝึกดนตรี การทำกิจกรรม และขั้นตอนการฝึกเล่นในลักษณะสวิง ควรมีความชัดเจน และกระชับ ไม่ควรประหยัดการใช้คำ หรือใช้ประโยคที่รวบรัดมากเกินไป ทั้งนี้อาจเพิ่มเติมเนื้อหาในเรื่องของการอธิบายเพิ่มเติมไว้ในภาคผนวกของแบบฝึก

ตารางที่ 8 ผลการประเมินด้านเนื้อหาการดนตรี

รายการประเมิน	M	SD	ระดับคุณภาพ
2.) เนื้อหา			
2.1 จังหวะ			
- รูปแบบจังหวะที่นำมาใช้เป็นตัวอย่าง เหมาะที่จะนำไปเล่นในลักษณะสวิง	3.9	0.32	ดี
- โจทย์แบบฝึกการดนตรีที่กำหนดให้ ใช้รูปแบบจังหวะที่เอื้อต่อการฝึกคิดดนตรี	3.8	0.63	ดี
- โจทย์แบบฝึกการดนตรีที่กำหนดให้ ใช้รูปแบบจังหวะที่เอื้อต่อการเล่นในลักษณะสวิง	2.2	0.42	พอใช้
- รูปแบบจังหวะที่ใช้ในการเล่นบรรเลงประกอบ เอื้อต่อการฝึกคิดดนตรี	2	0	พอใช้
- รูปแบบจังหวะที่ใช้ในการเล่นบรรเลงประกอบ เอื้อต่อการนำไปสู่การเล่นในลักษณะสวิง	2.6	0.52	ปานกลาง
2.2 ทำนอง			
- ความเหมาะสมของการกำหนดจำนวนเสียงตัวโน้ตที่ใช้ในการฝึกคิดทำนอง	3.9	0.32	ดี
2.3 เสียงประสาน			
- ความเหมาะสมของการนำรูปแบบการดำเนินคอร์ด ii-7 V7 I ^Δ 7 มาใช้กับผู้เรียนในระดับเริ่มต้น	3.8	1.55	ดี
2.4 คีตลักษณ์			
- ความเหมาะสมของการนำคีตลักษณ์ (AABA) มาใช้ในการฝึกทักษะการดนตรี	2.8	1.23	ปานกลาง
รวมทั้งสิ้น	3.1	0.62	ปานกลาง

จากผลการประเมินด้านเนื้อหาโดยรวม พบว่าผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีแจ๊สและการแสดง มีความคิดเห็นต่อแบบฝึกทักษะการดนตรี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.62

($M=3.1$, $SD=0.62$) อยู่ในระดับปานกลาง และจากตารางการประเมินในด้านเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีแจ๊สและการแสดงได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาภายในแบบฝึก โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นแรก ด้านจังหวะ การฝึกเรื่องจังหวะในช่วงแรกไม่ควรมิดัวหยุดทั้งในส่วนของรูปแบบจังหวะและตัวโจทย์ หากจำเป็นต้องใช้ตัวหยุด ควรหยุดในจังหวะที่หนึ่ง และในเรื่องของการฝึกเล่นลักษณะสวิง ควรใส่เครื่องหมายเน้นที่รูปแบบจังหวะเพื่อชี้ในส่วนของต้องการเน้นให้เกิดการเล่นในลักษณะสวิง ในส่วนของความยากง่ายควรจัดลำดับรูปแบบจังหวะที่มีความซับซ้อนจากน้อยไปสู่รูปแบบจังหวะที่มีความซับซ้อนมาก ได้แก่ การใช้โน้ตเข้บัตทำเป็นรูปแบบจังหวะโดยปราศจากการใช้ตัวหยุด ต่อมาใช้โน้ตตัวดำแทนค่า และตามด้วยตัวหยุด เพื่อให้ผู้เรียนยังสามารถคิดรูปแบบจังหวะได้อย่างต่อเนื่อง ในส่วนของรูปแบบจังหวะที่ใช้เป็นโจทย์และรูปแบบจังหวะที่กำหนดให้เป็นตัวเลือกควรนำรูปแบบจังหวะทั้งสองมารวมกันให้อยู่ในกิจกรรมจังหวะ เพื่อให้ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จังหวะที่มีความหลากหลายและสามารถนำรูปแบบจังหวะเหล่านั้นไปปรับใช้ได้ ในกิจกรรมดนตรี และสิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ ทั้งรูปแบบจังหวะที่เป็นโจทย์และรูปแบบจังหวะที่กำหนดมาให้ ควรคำนึงถึงเรื่องของการเน้นให้เห็นจังหวะหลักที่ชัดเจน

ประเด็นที่สอง ด้านทำนอง เรื่องแรกคือการกำหนดระดับความยากง่ายในกิจกรรมดนตรี ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้เสนอว่า ในตัวกิจกรรมควรแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ กรณีที่ 1 หากภายในแบบฝึกมีการใช้กลุ่มตัวโน้ตซ้ำกันในการสร้างทำนองหลาย ๆ ข้อ รูปแบบจังหวะที่นำมาใช้ควรเพิ่มความซับซ้อนมากขึ้นเพื่อเป็นการท้าทายความสามารถผู้เรียน และในกรณีที่ 2 หากมีการเพิ่มตัวโน้ตเข้ามาใหม่เพื่อใช้ในการสร้างทำนอง รูปแบบจังหวะที่นำมาใช้ควรลดความซับซ้อนลง เพื่อที่จะไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่ายากเกินไป และเรื่องที่สองคือการอธิบายความสัมพันธ์ของการนำบันไดเสียง Pentatonic และ A minor Blues มาใช้ในการฝึกดนตรี

ประเด็นที่สาม ด้านเสียงประสาน ชุดการดำเนินคอร์ดที่นำมาใช้ ควรเอื้อต่อการทำกิจกรรมและเอื้อต่อผู้เรียน การตรวจทานความถูกต้องของการวางรูปแบบคอร์ด (chord inversion) และตัวโน้ตภายในคอร์ดเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนได้ฟังแนวการดำเนินคอร์ดที่ถูกต้อง ลักษณะการวางรูปแบบคอร์ดจึงไม่ควรสูงเกินไป หรือต่ำเกินไป การได้ยินแนวการดำเนินคอร์ดที่ชัดเจนจะช่วยในเรื่องการสร้างทำนอง นอกจากนี้ภายในตัวแบบฝึกควรมีการปรับเปลี่ยนชุดการดำเนินคอร์ดให้มีความสอดคล้องกับบันไดเสียงที่นำมาใช้ ซึ่งในช่วงท้ายของแบบฝึกมีการเปลี่ยนไปใช้บันไดเสียงเป็น A minor Blues ดังนั้นจึงควรเปลี่ยนการดำเนินคอร์ดจาก ii-7 | V7 | I^Δ7 ไปเป็นการดำเนินคอร์ดแบบบลูส์ เพื่อให้เกิดความสอดคล้องในการสร้างทำนองและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน ในส่วนการเล่นบรรเลงประกอบ ควรใช้รูปแบบจังหวะที่หลากหลาย และคำนึงถึงแนวการเดินเบส ควรระวังอย่าให้แนวการเล่นของมือขวาอยู่สูงกว่าแนวทำนองที่กำหนดให้ผู้เรียนเล่น

ประเด็นที่สี่ ด้านจิตลักษณะ ช่วงแรกของการฝึกต้นสด ควรเน้นในเรื่องของการสร้างประโยคถาม-ตอบ เป็นหลัก โดยอาจกำหนดพื้นที่ห้องเพลงในการฝึกท่อนละ 2 ห้องเพลงสั้น ๆ และช่วงกลางของการฝึกค่อยปรับการสร้างประโยคถาม-ตอบเป็นท่อนละ 4 ห้อง และช่วงหลังของการฝึกปรับให้ใช้จิตลักษณะแบบบลูส์ 12 ห้อง ซึ่งเป็นจิตลักษณะเบื้องต้นในการฝึกต้นสดแบบแจ๊ส ซึ่งมีทั้งหมด 3 ท่อน โดยแบ่งเป็นท่อน A คือท่อนถาม ท่อน B คือทวนท่อนถาม และท่อน C คือท่อนสรุป หรือท่อนตอบ

ตารางที่ 9 ผลการประเมินด้านกิจกรรมภายในแบบฝึกทักษะ

รายการประเมิน	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับคุณภาพ
3.) กิจกรรม			
- ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม โดยเริ่มจากการฟัง การปฏิบัติตาม และการคิดสร้างสรรค์	5	0	ดีมาก
- ลำดับขั้นตอนการทำกิจกรรมมีความต่อเนื่อง เอื้อต่อการฝึกคิดและปฏิบัติร่วมกับเปียโน	3	0	ปานกลาง
- วิธีการปฏิบัติกิจกรรมมีความหลากหลาย เอื้อต่อการฝึกคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี	3	0	ปานกลาง
- ความเหมาะสมของพื้นที่ห้องเพลง ที่เว้นว่างไว้ เอื้อต่อการฝึกคิดทักษะต้นสด	3	0	ปานกลาง
- ความสอดคล้องของกิจกรรมและเนื้อหาภายในแบบฝึก	3	0	ปานกลาง
- ความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมกับผู้เรียนระดับ ป.4-6	4	0	ดี
รวมทั้งสิ้น	3.5	0	ปานกลาง

จากผลการประเมินด้านกิจกรรมโดยรวม พบว่าผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีแจ๊สและการแสดง มีความคิดเห็นต่อแบบฝึกทักษะการต้นสด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.5 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0 ($M=3.5, SD=0$) อยู่ในระดับปานกลาง และจากตารางการประเมิน ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีแจ๊สและการแสดงได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับกิจกรรมภายในแบบฝึกทักษะ แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรกคือ พื้นที่ห้องเพลงในการทำกิจกรรม การแบ่งพื้นที่ในการทำกิจกรรม ควรแบ่งอย่างน้อย 2 ห้องเพลงต่อการฝึก 1 ข้อ ประเด็นที่สองคือ ความต่อเนื่องของเนื้อหา เพื่อความต่อเนื่องของเนื้อหา ควรเก็บกลุ่มโน้ตไว้เพื่อใช้ในการสร้างทำนองไม่ควรตัดโน้ตตัวใดออกไป และประเด็นที่สาม คือการวางนิ้ว ลักษณะของการวางนิ้วในการเล่นและการวางมือบนคีย์บอร์ดควรวางไว้ในรูปแบบของการบล็อกนิ้ว เพื่อให้่ายต่อการเคลื่อนย้ายไปเล่นใน octave ต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก คือการทำความเข้าใจกับธรรมชาติของการเต้นสดและการเล่นแบบสวิง โดยผู้เชี่ยวชาญให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับธรรมชาติการเล่นเต้นสดในลักษณะของดนตรีแจ๊สไว้ว่า เป็นการเล่นซ้ำ ๆ ของจังหวะ และพัฒนาไปเรื่อย ๆ แต่ยังคงเค้าเดิมของกลุ่มโน้ตที่ใช้สร้างทำนอง ส่วนในการเล่นลักษณะสวิง สิ่งแรกที่คุณเรียนควรฝึกคือการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการนับจังหวะให้ตกลงที่จังหวะที่ 2 และ 4 จากนั้นฝึกการเน้นให้ลงที่จังหวะ backbeat ซึ่งเป็นการเล่นให้เน้นลงในจังหวะที่ไม่ได้เป็นจังหวะหลัก ประเด็นที่สอง คือการยกตัวอย่างภายในกิจกรรม ควรมีแบบอย่างหรือตัวอย่างที่หลากหลายเพื่อใช้เป็นแนวทางในการฝึกระหว่างทำกิจกรรม ประเด็นที่สามคือ ทิศทางของเนื้อหาและกิจกรรม เนื่องจากเนื้อหาภายในแบบฝึกและตัวกิจกรรม กลุ่มโน้ต โจทย์ และการเล่นประกอบไม่มีความสอดคล้องกัน ซึ่งได้แก่ เรื่องของจุดเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาและกิจกรรม และการนำสิ่งที่ฝึกในแบบฝึกมาประจักษ์ในชีวิตจริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงควรกำหนดทิศทางของเนื้อหาภายในแบบฝึก เพื่อให้เกิดความสอดคล้องในการทำกิจกรรม

1.3.2 ผลการประเมินด้านเนื้อหาเปียโน

ในการประเมินด้านเนื้อหาเปียโนโดยผู้เชี่ยวชาญด้านเปียโนและการสอน แบ่งผลการประเมินออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1.) ส่วนของการใช้ภาษาและภาพประกอบ 2.) ส่วนของเนื้อหาภายในแบบฝึกทักษะ และ 3.) ส่วนของกิจกรรมที่ใช้ภายในแบบฝึกทักษะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 10 ผลการประเมินด้านการใช้ภาษาและภาพประกอบ

รายการประเมิน	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับคุณภาพ
1.) การใช้ภาษาและภาพประกอบ			
1.1 คำสั่ง และคำอธิบาย			
- ใช้ภาษาง่าย สื่อความหมายชัดเจน	4	0	ดี
- อธิบายลำดับขั้นตอนได้อย่างชัดเจน	4	0	ดี
1.2 ภาพประกอบ			
- ความเหมาะสมของภาพประกอบภายในกิจกรรม	3.8	0.63	ดี
รวมทั้งสิ้น	4	0.21	ดี

จากผลการประเมินด้านการใช้ภาษาและภาพประกอบโดยรวม พบว่าผู้เชี่ยวชาญด้านเปียโนและการสอน มีความคิดเห็นต่อแบบฝึกทักษะการเต้นสด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.21 ($M=4$, $SD=0.21$) อยู่ในระดับดี และจากตารางการประเมินในด้านการใช้ภาษาและ

ภาพประกอบ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านเปียโนและการสอนได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ภาษาและภาพประกอบไว้ว่า โดยรวมแล้วการใช้ภาษาและการสื่อสาร อยู่ในเกณฑ์ดี แต่ควรระวังในเรื่องของการใช้ภาพประกอบ ควรมีความสอดคล้องกับเนื้อหา อย่างเช่นในตอนท้ายของแบบฝึกที่มีการเปลี่ยนบันไดเสียงจาก C Pentatonic ไปใช้บันไดเสียง A minor Blues ควรปรับรูปภาพประกอบให้สอดคล้องกับบันไดเสียง เพื่อให้ผู้เรียนจะได้รู้ตำแหน่งของตัวโน้ตบนคีย์บอร์ดเปียโนและลักษณะการวางนิ้วในการฝึกซ้อมบันไดเสียงนั้น ๆ เป็นต้น

ตารางที่ 11 ผลการประเมินด้านเนื้อหาเปียโน

รายการประเมิน	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับคุณภาพ
1.) เนื้อหา			
1.1 จังหวะ			
- ความเหมาะสมของรูปแบบจังหวะที่นำมาใช้เป็นตัวอย่าง เพื่อให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกับจังหวะชัด	3	0.94	ปานกลาง
- ความเหมาะสมของรูปแบบจังหวะภายในโจทย์ที่กำหนดให้ เพื่อใช้ในการฝึกคิดค้นสดจังหวะ และทำนอง	2.9	0.88	ปานกลาง
- ความเหมาะสมของรูปแบบจังหวะที่ใช้ในการบรรเลงประกอบ ร่วมกับเครื่องหมายย้อนกลับ เอื้อต่อการฝึกคิดทำนองค้นสด	4	0	ดี
1.2 ทำนอง			
- ความเหมาะสมของการกำหนดจำนวนเสียงตัวโน้ตที่ใช้ในการฝึกคิดทำนอง	4.1	0.57	ดี
- ความเหมาะสมของการกำหนดรูปนิ้วในการเล่นบนคีย์บอร์ดของเปียโน	4.6	0.52	ดีมาก
1.3 เสียงประสาน			
- รูปแบบการดำเนินคอร์ดบรรเลงประกอบ เอื้อต่อการฝึกคิดทำนองค้นสดของผู้เรียน	4	0	ดี
1.4 คีตลักษณ์			
- ความเหมาะสมของการนำคีตลักษณ์ (AABA) มาใช้ในการฝึกทักษะการค้นสด	4	0	ดี
รวมทั้งสิ้น	3.8	0.42	ดี

จากผลการประเมินด้านการใช้เนื้อหาโดยรวม พบว่าผู้เชี่ยวชาญด้านเปียโนและการสอน มีความคิดเห็นต่อแบบฝึกทักษะการดันสด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.8 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.42 ($M=3.8, SD=0.42$) อยู่ในระดับดี และจากตารางการประเมินในด้านเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญด้านเปียโนและการสอนได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาภายในแบบฝึกทักษะ แบ่งออกเป็น 3 ประเด็นย่อย ได้แก่

ประเด็นแรก คือ การกำหนดความยากง่ายในการทำกิจกรรม จากรูปแบบจังหวะที่กำหนดให้ และรูปแบบจังหวะที่อยู่ในโจทย์การฝึกดันสด หากภายในโจทย์มีรูปแบบจังหวะที่มีความซับซ้อนมาก รูปแบบจังหวะที่กำหนดให้ควรปรับให้มีความซับซ้อนที่น้อยลง และผู้วิจัยควรจัดลำดับการนำเสนอรูปแบบจังหวะในแต่ละข้อของแบบฝึก โดยเรียงจากที่มีความซับซ้อนน้อยไปสู่รูปแบบจังหวะที่มีความซับซ้อนมาก เพื่อไม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการฝึกมีความยากจนเกินความสามารถ และนำไปสู่การเกิดความท้อแท้ในการฝึก

ในส่วนของรูปแบบจังหวะที่ใช้เป็นโจทย์ และรูปแบบจังหวะที่ใช้เป็นตัวเลือกในการทำกิจกรรม ผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่าควรนำรูปแบบจังหวะเหล่านั้นมารวมอยู่ด้วยกันในส่วนของกิจกรรมจังหวะ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จังหวะที่หลากหลาย และเป็นการเตรียมพร้อมให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกับรูปแบบจังหวะต่าง ๆ ก่อนเริ่มกิจกรรมดันสด ซึ่งมีการดึงเอารูปแบบจังหวะจากกิจกรรมจังหวะไปใช้ด้วย

ประเด็นที่สอง คือการแบ่งกลุ่มโน้ตที่ใช้ในการสร้างทำนอง มีความเหมาะสมกับระดับช่วงชั้นประถมปีที่ 4-6 เนื่องจากภายในการฝึก นอกเหนือจากเรื่องของรูปแบบจังหวะและตัวโน้ตที่ผู้เรียนต้องใช้ทำกิจกรรม การกำหนดตัวโน้ตที่ใช้ในการสร้างทำนอง จะช่วยในเรื่องจัดระเบียบความคิด ให้ผู้เรียนค่อยๆ คิด และสร้างประโยคทำนองออกมา

ประเด็นที่สาม คือ รูปแบบจังหวะการเล่นบรรเลงประกอบควรมีมากกว่าหนึ่งเพื่อความหลากหลายในการเรียนและการทำกิจกรรม และผู้วิจัยควรใช้ชุดการเดินคอร์ดให้สอดคล้องกับบันไดเสียง ซึ่งในส่วนนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยกับเสียงของรูปแบบการดำเนินคอร์ดและสามารถนำมาใช้ร่วมในการแต่งทำนองได้

ตารางที่ 12 ผลการประเมินด้านกิจกรรมภายในแบบฝึก

รายการประเมิน	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับ คุณภาพ
3.) กิจกรรม			
- ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม โดยเริ่มจากการฟัง การปฏิบัติตาม และการคิดสร้างสรรค์	4	0	ดี
- ลำดับขั้นตอนการทำกิจกรรมมีความต่อเนื่อง เอื้อต่อการฝึกคิดและปฏิบัติร่วมกับเปียโน	4	0	ดี
- วิธีการปฏิบัติกิจกรรมมีความหลากหลาย เอื้อต่อการฝึกคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี	4	0	ดี
- ความเหมาะสมของพื้นที่ห้องเพลง ที่เว้นว่างไว้ เอื้อต่อการฝึกคิดทักษะขั้นสูง	2.4	0.84	พอใช้
- ความสอดคล้องของกิจกรรมและเนื้อหาภายในแบบฝึก	4	0	ดี
- ความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมกับผู้เรียนระดับ ป.4-6	3.8	0.42	ดี
รวมทั้งสิ้น	3.7	0.21	ดี

จากผลการประเมินด้านกิจกรรมโดยรวม พบว่าผู้เชี่ยวชาญด้านเปียโนและการสอน มีความคิดเห็นต่อแบบฝึกทักษะการดนตรี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.7 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.21 ($M=3.7$, $SD=0.21$) อยู่ในระดับดี และจากตารางการประเมินในด้านกิจกรรมภายในแบบฝึก ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการแบ่งพื้นที่ห้องเพลงในการทำกิจกรรมดนตรี โดยกล่าวว่า ควรแบ่งพื้นที่ในการทำกิจกรรมช่วงแรกของการฝึก โดยคงรูปแบบจังหวะให้ครบในทุกห้องเพลง และให้ผู้เรียนใช้กลุ่มโน้ตแต่งทำนองเพลง จากนั้นค่อย ๆ เพิ่มพื้นที่ว่างเพื่อให้ผู้เรียนลองแต่งรูปแบบจังหวะเอง และกล่าวอีกว่าไม่ควรเว้นว่างห้องเพลงไว้ตั้งแต่เริ่มทำกิจกรรม เนื่องจากจะทำให้ยากไปสำหรับการฝึกในระดับชั้นประถมปีที่ 4-6

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นย่อย ได้แก่ ประเด็นแรก คือการเพิ่มจำนวนข้อทั้งจำนวนของรูปแบบจังหวะและรูปแบบของโจทย์ที่ใช้ในการฝึก โดยกล่าวว่าควรมีอย่างน้อย บทละ 5 ข้อเป็นอย่างต่ำ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องของการเล่นในลักษณะสวิงจังหวะ การดนตรี และให้ความเห็นไว้ว่า ยิ่งจำนวนข้อในการฝึกต่อบทมากเท่าไร จะยิ่งเป็นตัวช่วยในการฝึกซ้อมและทบทวนในสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ไป และประเด็นที่สอง คือ การสร้างคลิปเสียงภายในแต่ละบท เพื่อเอื้อต่อการฝึกซ้อมด้วยตนเอง รวมถึงสามารถใช้เป็นแนวทางในการเรียนรู้ด้านจังหวะและการเล่นบรรเลงประกอบได้

1.3.3 ผลการประเมินด้านเนื้อหาการทำกิจกรรมต้นสด

ในการประเมินด้านภาษาและการใช้ภาพประกอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการประพันธ์และทฤษฎีดนตรี แบ่งผลการประเมินออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1.) ส่วนของการใช้ภาษาและภาพประกอบ 2.) ส่วนของเนื้อหาภายในแบบฝึกทักษะ และ 3.) ส่วนของกิจกรรมที่ใช้ภายในแบบฝึกทักษะ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 13 ผลการประเมินด้านภาษาและภาพประกอบ

รายการประเมิน	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับคุณภาพ
1.) การใช้ภาษาและภาพประกอบ			
1.1 คำสั่ง และคำอธิบาย			
- ใช้ภาษาง่าย สื่อความหมายชัดเจน	3	0	ปานกลาง
- อธิบายลำดับขั้นตอนได้อย่างชัดเจน	3	0	ปานกลาง
1.2 ภาพประกอบ			
- ความเหมาะสมของภาพประกอบภายในกิจกรรม	3	0	ปานกลาง
รวมทั้งสิ้น	3	0	ปานกลาง

จากผลการประเมินด้านการใช้ภาษาโดยรวม พบว่าผู้เชี่ยวชาญด้านการประพันธ์และทฤษฎีดนตรีมีความคิดเห็นต่อแบบฝึกทักษะการต้นสด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0 ($M=3, SD=0$) อยู่ในระดับปานกลาง และจากตารางการประเมินในด้านการใช้ภาษาและภาพประกอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการประพันธ์และทฤษฎีดนตรี ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ภาษา คือ การใช้ภาษาสื่อความหมายและรายละเอียดการใช้แบบฝึก ควรอธิบายในเรื่องของรายละเอียดการใช้แบบฝึกให้ชัดเจน ซึ่งได้แก่ 1.) แบบฝึกนี้เหมาะกับการนำไปใช้ปฏิบัติแบบกลุ่มหรือเดี่ยว 2.) เป็นแบบฝึกที่ทำเพื่อครูเท่านั้น หรือผู้เรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง 3.) ระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกแต่ละบท นานเกินไป และใช้เวลาต่อบทนานเกินไป 4.) อธิบายในเรื่องของระดับอายุผู้เรียนและความเหมาะสมของเนื้อหา และ 5.) เกณฑ์การผ่านในแต่ละบทเรียน

ตารางที่ 14 ผลการประเมินด้านเนื้อหาภาพรวมของการทำกิจกรรม

รายการประเมิน	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับ คุณภาพ
2.) เนื้อหา			
2.1 จังหวะ			
- ความเหมาะสมของรูปแบบจังหวะ ที่นำมาใช้เป็นตัวอย่าง เพื่อให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกับจังหวะชัด	4	0	ดี
- รูปแบบจังหวะที่นำมาใช้เป็นตัวอย่าง เหมาะที่จะเล่นใน ลักษณะสวิง	4	0	ดี
- รูปแบบจังหวะที่ใช้ในโจทย์ เอื้อให้ผู้เรียนสามารถแสดงออก ทางความคิดและเล่นในลักษณะสวิง	4	0	ดี
- รูปแบบจังหวะที่ใช้ในการเล่นบรรเลงประกอบ เอื้อต่อการ เรียนรู้ในเรื่องจังหวะชัด	4	0	ดี
- ความเหมาะสมของรูปแบบจังหวะที่ใช้ในการเล่นบรรเลง ประกอบร่วมกับการใช้เครื่องหมายย้อนกลับ เอื้อต่อการฝึก ทักษะการคิดค้นสด	4	0	ดี
2.2 ทำนอง			
- ความเหมาะสมของการกำหนดจำนวนเสียงตัวโน้ตที่ใช้ใน การฝึกคิดทำนอง	4.8	0.63	ดีมาก
2.3 เสียงประสาน			
- ความเหมาะสมของการนำชุดการดำเนินคอร์ด ii-7 V7 I ^A 7 มาใช้กับผู้เรียนในระดับเริ่มต้น	3.8	1.55	ดี
- ชุดการดำเนินคอร์ด ii-7 V7 I ^A 7 ที่นำมาใช้เล่นบรรเลง ประกอบ เอื้อต่อผู้เรียนในการคิดสร้างสรรค์ทำนอง	3.2	1.03	ปานกลาง
2.4 คีตลักษณ์			
- ความเหมาะสมของการนำคีตลักษณ์ (AABA) มาใช้ในการ ฝึกทักษะการค้นสด	3.8	1.55	ดี
รวมทั้งสิ้น	3.9	0.53	ดี

จากผลการประเมินด้านเนื้อหาโดยรวม พบว่าผู้เชี่ยวชาญด้านการประพันธ์และทฤษฎีดนตรี มีความคิดเห็นต่อแบบฝึกทักษะการค้นสด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.9 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.53 ($M=3.9$, $SD=0.53$) อยู่ในระดับดี และจากตารางการประเมินในด้านเนื้อหา ผู้เชี่ยวชาญด้านการประพันธ์และทฤษฎีดนตรี ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับเนื้อหาภายในแบบฝึก แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นแรก ด้านจังหวะ ควรคำนึงถึงรูปแบบจังหวะที่นำมาใช้ ทั้งส่วนที่อยู่ในกิจกรรมจังหวะ และส่วนที่เป็นโจทย์ในกิจกรรมการค้นสด ควรเน้นให้เห็นจังหวะหลักที่ชัดเจนและไม่ซับซ้อนจนเกินไป และควรใส่เครื่องหมายเน้น ลงในรูปแบบจังหวะหรือโจทย์ที่ต้องการให้รู้ว่าเป็นการเล่นแบบสวิง

ประเด็นที่สอง ด้านเสียงประสาน ชุดการดำเนินคอร์ดที่ใช้ภายในแบบฝึกควรปรับเปลี่ยนให้มีความสอดคล้องกับบันไดเสียงที่นำมาใช้ ซึ่งในช่วงตอนท้ายของแบบฝึกที่มีการเปลี่ยนบันไดเสียงจาก C Pentatonic ไปเป็น A minor Blues ดังนั้น จากช่วงแรกของแบบฝึกที่ใช้การดำเนินคอร์ดแบบ ii-7 | V7 | I^Δ7 และในช่วงท้ายให้เปลี่ยนเป็นการดำเนินคอร์ดไปเป็นแบบบลูส์ 12 ห้อง เพื่อให้เกิดความสอดคล้องทางด้านทำนอง เสียงประสานและคีตลักษณ์ที่ใช้ และในส่วนของรูปแบบจังหวะการเล่นบรรเลงประกอบควรมีอย่างน้อยสามรูปแบบขึ้นไป เพื่อเพิ่มความหลากหลายทางด้านรูปแบบจังหวะที่ใช้ในการทำกิจกรรม และอาจช่วยให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกร่วมไปกับการทำกิจกรรม

ประเด็นที่สาม ด้านคีตลักษณ์ ผู้เชี่ยวชาญได้ให้คำแนะนำไว้ว่า คีตลักษณ์ที่ใช้ภายในแบบฝึกตอนท้ายควรปรับมาใช้คีตลักษณ์แบบบลูส์ 12 ห้อง เพื่อให้สอดคล้องกับการนำบันไดเสียงบลูส์มาใช้ในการทำกิจกรรม รวมถึงรูปแบบการดำเนินคอร์ดที่ควรเปลี่ยนจากการดำเนินแบบ ii-7 | V7 | I^Δ7 เป็น การดำเนินคอร์ดแบบบลูส์

ตารางที่ 15 ผลการประเมินด้านภาพรวมของการทำกิจกรรม

รายการประเมิน	M	SD	ระดับคุณภาพ
3.) กิจกรรม			
- ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม โดยเริ่มจากการฟัง การปฏิบัติตาม และการคิดสร้างสรรค์	5	0	ดีมาก
- ลำดับขั้นตอนการทำกิจกรรมมีความต่อเนื่อง เอื้อต่อการฝึกคิดและปฏิบัติร่วมกับเปียโน	4	0	ดี
- วิธีการปฏิบัติกิจกรรมมีความหลากหลาย เอื้อต่อการฝึกคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี	3	0	ปานกลาง
- ความเหมาะสมของพื้นที่ห้องเพลง ที่เว้นว่างไว้ เอื้อต่อการฝึกคิดทักษะค้นสด	3.6	0.52	ดี
- ความสอดคล้องของกิจกรรมและเนื้อหาภายในแบบฝึก	4	0	ดี
- ความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมกับผู้เรียนระดับ ป.4-6	4	0	ดี
รวมทั้งสิ้น	3.9	0.09	ดี

จากผลการประเมินด้านกิจกรรมภายในแบบฝึกโดยรวม พบว่าผู้เชี่ยวชาญด้านการประพันธ์และทฤษฎีดนตรี มีความคิดเห็นต่อแบบฝึกทักษะการดันสด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.9 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.09 ($M=3.9$, $SD=0.09$) อยู่ในระดับดี และจากผลการประเมินในด้านกิจกรรมภายในแบบฝึก ได้คำแนะนำเกี่ยวกับกิจกรรมภายในแบบฝึก โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่

ประเด็นแรก การนำ body percussion มาใช้ภายในการทำกิจกรรมจังหวะ เช่น การปรบมือ การตบตัก การเคาะเท้า หรือการตีตื้น ทำทางทั้งหมดล้วนต้องคำนึงถึงเหตุผลในการนำมาใช้ ทำไปเพื่ออะไร ต้องการเน้นส่วนใดของจังหวะ อย่างเช่น การตบตัก ซึ่งมักเอาไว้ใช้ฝึก 2 part แบ่งซ้าย-ขวา เพื่อแยกประสาท การเคาะเท้าเพื่อเน้นเรื่องจังหวะหลัก เป็นต้น ผู้วิจัยควรคำนึงถึงจุดประสงค์ในการนำ body percussion มาใช้ในการทำกิจกรรม ต้องการพัฒนาผู้เรียนในเรื่องใด

ประเด็นที่สอง เรื่องของความหลากหลายในการทำกิจกรรม อย่างเช่น นำกิจกรรมการปรบมือร่วมกับการเคาะเท้า การตบตักร่วมกับการเคาะเท้า หรือเพิ่มระดับความท้าทายในการทำกิจกรรมให้ยากขึ้น เช่น รวมเอาการตีตื้น การปรบมือ และเคาะเท้าเข้ามาทำกิจกรรมเดียวกัน หรือการตบตักร่วมกับการเคาะเท้า เป็นต้น เพื่อให้การทำกิจกรรมมีลูกเล่นให้ผู้เรียนรู้สึกตื่นตัวอยู่เสมอในการทำกิจกรรม และเป็นการท้าทายความสามารถของตัวผู้เรียนอีกด้วย

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ แบ่งออกเป็น 4 ประเด็นย่อย ได้แก่

ประเด็นแรก การเพิ่มภาคผนวกเพื่อเพิ่มเติมเนื้อหาไว้ด้านหลังแบบฝึก เพื่อเก็บเนื้อหาเสริมนอกเหนือจากในแบบฝึกแต่ละบท เช่น รูปแบบโจทย์ที่แตกต่างไปจากในแบบฝึก คำตอบในรูปแบบต่าง ๆ สำหรับผู้เรียนเพื่อใช้เป็นตัวอย่างหรือแนวทางในการตอบ ตัวอย่างหรือรูปแบบต่าง ๆ ของรูปประโยคถาม-ตอบ และ รูปแบบการเล่นบรรเลงประกอบในลักษณะอื่น ๆ นอกเหนือจากที่อยู่ภายในบทเรียน เป็นต้น

ประเด็นที่สอง เคล็ดลับ (Tips) ภายในแต่ละบท ควรมีการกำหนดหรือแนะนำเทคนิคประจำบทเรียน เพื่อผู้เรียนจะได้นำไปปรับใช้ได้จริง

ประเด็นที่สาม การจัดทำคลิปเสียงทั้งในส่วนของการเล่นบรรเลงประกอบ และส่วนที่เป็นตัวเลือกรูปแบบจังหวะ เพื่อสะดวกในการใช้ฝึกซ้อมด้วยตนเอง และรูปแบบเสียงเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาลักษณะการเล่นแบบสวิง การเน้นลง accent ที่ถูกต้องในแต่ละบทเรียน

ประเด็นที่สี่ การจัดทำแบบ E-book เพื่อความสะดวกสบายในการพกพาและง่ายต่อการใช้ และยังสามารถเพิ่มเติมสีสันดีในแง่แบบฝึกได้อย่างเต็มที่

1.3.4 สรุปผลการประเมินแบบฝึกทักษะ D1

จากผลการประเมินแบบฝึกทักษะ D1 โดยรวมทั้ง 3 ด้าน พบว่าผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อแบบฝึกทักษะการต้นสด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.5 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.23 ($M=3.5$, $SD=0.23$) อยู่ในระดับปานกลาง และจากการวิเคราะห์ความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ สามารถสรุปเป็นหัวข้อใหญ่ได้ 4 หัวข้อ ได้แก่

1. การใช้ภาษาและภาพประกอบ
2. เนื้อหาภายในแบบฝึก ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ข้อย่อย ได้แก่
 - 2.1 กลุ่มตัวโน้ตที่ใช้สร้างทำนอง
 - 2.2 ชุดการดำเนินคอร์ด
 - 2.3 รูปแบบจังหวะ
 - 2.4 คีตลักษณ์
 - 2.5 การเล่นบรรเลงประกอบ

3. กิจกรรมภายในแบบฝึก
4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปออกมาเป็นข้อเขียนและเป็นแนวทางในการพัฒนาแบบฝึกทักษะการต้นสดต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การใช้ภาษาและภาพประกอบ

จากการศึกษาในเรื่องขององค์ประกอบของแบบฝึกทักษะที่ดี พบว่า หลักการใช้ภาษาที่ดีคือ การใช้ภาษาที่ง่ายไม่ซับซ้อน ถูกต้องเหมาะสม สั้นกระชับใจความ และการใช้ภาพประกอบต้องมีความสัมพันธ์กับกับเนื้อหา จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน สามารถสรุปในเรื่องของการใช้ภาษาและภาพประกอบ โดยแบ่งการรายงานผลออกเป็นสองส่วนคือ 1.) การใช้ภาษา และ 2.) การใช้ภาพประกอบ มีรายละเอียดดังนี้

1.) การใช้ภาษา ภายในแบบฝึกทักษะ D1 นี้มีจุดที่ควรปรับ คือส่วนของรายละเอียดของการอธิบาย ตั้งแต่วิธีการนำไปใช้ตลอดจนขั้นตอนของการปฏิบัติกิจกรรมภายใน โดยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านกล่าวถึงรายละเอียดที่ควรมีภายในแบบฝึก ได้แก่

- 1.1 รายละเอียดความเหมาะสมของช่วงวัยในการนำไปใช้
- 1.2 รายละเอียดความเหมาะสมในการนำไปใช้ปฏิบัติแบบกลุ่มหรือแบบเดี่ยว
- 1.3 รายละเอียดความเหมาะสมของช่วงเวลาในการใช้แบบฝึก ควรใช้เวลาในการปฏิบัติกิจกรรมเท่าใด ใช้เวลาแต่ละบทเรียนนานเท่าใด

1.4 รายละเอียดของผู้ที่เหมาะสมแก่การนำแบบฝึกไปใช้ แบบฝึกนี้พัฒนามาเพื่อให้ครูใช้สอนเพียงอย่างเดียว หรือเพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ศึกษาได้ด้วยตนเอง

1.5 รายละเอียดของการอธิบายขั้นตอนการทำกิจกรรมภายในแบบฝึก ไม่ควรกระชับจนเกินไป ควรอธิบายขั้นตอนการทำกิจกรรมอย่างละเอียด

1.6 รายละเอียดของเกณฑ์การผ่านในแต่ละบทเรียน ตัดสินอย่างไร

2.) การใช้ภาพประกอบ โดยรวมอยู่ในระดับที่ดี ไม่ใช้ภาพประกอบมากเกินไป และในความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านเปียโนและการสอน เสริมในเรื่องการใช้ภาพประกอบควรคำนึงในเรื่องของความสัมพันธ์สอดคล้องกันระหว่างรูปภาพกับเนื้อหา หากรูปภาพไม่มีความสอดคล้องควรปรับแก้ให้มีความสอดคล้องกันมากขึ้น

2. เนื้อหาภายในแบบฝึก

จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทั้งสามสามารถสรุปในเรื่องของเนื้อหาภายในแบบฝึก โดยแบ่งการรายงานผลออกเป็น 5 ส่วน ที่ได้แก่ 1.) กลุ่มตัวโน้ตที่ใช้สร้างทำนอง 2.) ชุดการดำเนินคอร์ด 3.) รูปแบบจังหวะ 4.) คีตลักษณ์ และ 5.) การเล่นบรรเลงประกอบ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.) กลุ่มตัวโน้ตที่ใช้สร้างทำนอง ในการนำกลุ่มโน้ตมาใช้ในการสร้างทำนอง ผู้วิจัยได้นำบันไดเสียง Pentatonic และบันไดเสียง Blues มาใช้ในการทำแบบฝึกทักษะ D1 โดยแบ่งจำนวนข้อภายในแบบฝึกออกเป็น 1 บันไดเสียง ต่อ 5 บทเรียน ภายในแบบฝึกมีทั้งหมด 10 บทเรียน และในแต่ละแบบฝึกผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มจำนวนตัวโน้ตที่ใช้ในการสร้างทำนอง โดยเริ่มจาก 3 ตัวโน้ต 4 ตัวโน้ต 5 ตัวโน้ต และ 6 ตัวโน้ต ตามลำดับ เพื่อใช้เป็นกรอบในการทำกิจกรรมการต้นสดในผู้เรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 และในความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นย่อยที่ควรคำนึงถึง คือ

1.1 การกำหนดระดับของเนื้อหาและและกิจกรรม เช่นในเรื่องของการนำกลุ่มโน้ตมาใช้ซ้ำ ควรมีการแบ่งระดับการทำกิจกรรมที่ยากขึ้น หรือหากกิจกรรมมีระดับการปฏิบัติที่ซับซ้อน ควรลดในเรื่องความเยอะของเนื้อหาลง

1.2 การอธิบายถึงความสัมพันธ์ของบันไดเสียงที่นำมาใช้ ทั้งบันไดเสียง C Pentatonic และ A minor Blues มีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร ควรอธิบายให้กระจ่างเพื่อผู้นำไปใช้จะได้เข้าใจในจุดประสงค์ของการพัฒนาแบบฝึกครั้งนี้

2.) ชุดการดำเนินคอร์ด การกำหนดแนวการดำเนินคอร์ดภายในแบบฝึกทักษะ D1 ผู้วิจัยกำหนดใช้ชุดการดำเนินคอร์ดแบบแจ๊สมาตรฐานทั่วไป คือ ii-7 | V7 | I^Δ7 ตลอดทั้ง 10 บทเรียนภายในแบบฝึก และในความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ได้กล่าวเสริมในเรื่องของการจัดชุดการดำเนินคอร์ดที่ใช้ ไว้ว่า ควรคำนึงถึงบันไดเสียงที่นำมาใช้ร่วมด้วย และเพื่อให้เกิดความกลมกลืนในการเล่นควร

เปลี่ยนชุดการดำเนินคอร์ตในช่วงท้ายแบบฝึก ให้เป็นการดำเนินคอร์ตแบบบลูส์ เพื่อให้สอดคล้องกับบันไดเสียง A minor Blues ที่นำมาใช้

3.) รูปแบบจังหวะ ในการพัฒนาแบบฝึกทักษะ D1 ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่รูปแบบจังหวะที่อยู่ในกิจกรรมจังหวะ และรูปแบบจังหวะที่ใช้เป็นโจทย์ในการดนตรี ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำกลุ่มจังหวะชุดเข้ามามีใช้ในการทำกิจกรรมเพื่อต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเล่นในลักษณะของการเล่นสวิตซ์ซึ่งเป็นการเล่นแบบกว้างจังหวะ และเน้นลงจังหวะที่ไม่เป็นไปตามธรรมชาติ โดยภายในแบบฝึกแต่ละบท จะกำหนดรูปแบบจังหวะไว้ 3 ข้อย่อย เพื่อให้ผู้เรียนนำไปใช้ในการทำกิจกรรมและเติมลงในห้องเพลงที่เว้นว่างไว้ภายในโจทย์การดนตรี และจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พบว่ามีจุดที่ควรคำนึงถึง ดังนี้

3.1 รูปแบบจังหวะที่เหมาะสมแก่การฝึกการเล่นแบบสวิง ควรเริ่มต้นจากการเล่นกับรูปแบบจังหวะจากโน้ตเข้ตเรียงติดต่อกันก่อน จากนั้นจึงค่อยใช้การแทนค่าของตัวโน้ตเพื่อเปลี่ยนรูปแบบจังหวะในการเล่น และในการฝึกช่วงแรกไม่ควรใช้ตัวหยุดทั้งในรูปแบบจังหวะและตัวโจทย์

3.2 ในการเล่นลักษณะสวิงโดยทั่วไปแล้ว ต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเล่นให้ตกในจังหวะตก 2, 4 หรือที่เรียกว่า backbeat ซึ่งเป็นการฝึกให้เล่นโดยเน้นลงในจังหวะที่ 2 และ 4 เป็นหลัก ตัวอย่างเช่น ในการเล่นจังหวะ Time Signature $\frac{4}{4}$ ส่วนของ backbeat คือจังหวะที่ 2 และ 4 หรือ ในการเล่นจังหวะ Time Signature $\frac{12}{8}$ ส่วนของ backbeat คือจังหวะที่ 4 และ 10 เป็นต้น

3.3 รูปแบบจังหวะที่ใช้ภายในแบบฝึก ขาดในเรื่องของการใส่เครื่องหมายเน้น เพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงจุดที่ต้องการเน้นให้เกิดเสียงและการเล่นในลักษณะสวิง

3.4 การคำนึงถึงเรื่องของภาพรวมรูปแบบจังหวะที่กำหนดให้ และตัวโจทย์ ที่ใช้ภายในแบบฝึกสำหรับแต่ละระดับประถม ควรเน้นให้เห็นจังหวะหลักที่ชัดเจนไม่ซับซ้อนจนเกินไป

3.5 รูปแบบจังหวะที่กำหนดให้ บางรูปแบบมีความยากเกินไปสำหรับผู้เรียนในระดับประถม อย่างเช่นรูปแบบจังหวะที่ประกอบด้วยกลุ่มโน้ต ♩ ♩ ♩ ที่อยู่ในช่วงกลางของแบบฝึก ดังนั้น จึงควรมีการจัดลำดับความซับซ้อนของรูปแบบจังหวะจากง่ายไปสู่ยาก เพื่อไม่ให้ผู้เรียนรู้สึกว่าเป็นเรื่องที่ยากเกินไป ทั้งนี้ ในการจัดลำดับความง่ายของรูปแบบจังหวะ สามารถเริ่มต้นจากการใช้ 8th note เรียงเป็นรูปแบบจังหวะโดยปราศจากการใช้ตัวหยุด ขึ้นต่อมาใช้ quarter note แทนค่าและตามด้วย quarter rest และ 8thnote rest เพื่อให้ผู้เรียนสามารถคิดรูปแบบจังหวะได้อย่างต่อเนื่อง

3.6 รูปแบบจังหวะที่ใช้เป็นตัวเลือกในการทำกิจกรรม และรูปแบบจังหวะที่ใช้เป็นโจทย์ ควรรวมอยู่ในส่วนของกิจกรรมจังหวะด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสในการเรียนรู้จังหวะที่หลากหลาย และเป็นการเตรียมพร้อมให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกับรูปแบบจังหวะต่าง ๆ ก่อนการทำกิจกรรมต้นสดต่อไป

4.) คีตลักษณ์ ในการพัฒนาแบบฝึกทักษะ D1 ผู้วิจัยใช้คีตลักษณ์ AABA ซึ่งเป็นคีตลักษณ์มาตรฐานของดนตรีแจ๊ส ซึ่งโดยปกติแล้วคีตลักษณ์แบบ AABA จะแบ่งออกเป็น 4 ท่อน ท่อนละ 8 ห้องเพลงรวมแล้วมีทั้งหมด 32 ห้องเพลง แต่ในการพัฒนาแบบฝึกครั้งนี้ เพื่อให้ง่ายต่อการทำกิจกรรมในระดับผู้เรียนชั้นประถมปลาย ผู้วิจัยจึงกำหนดห้องเพลงให้เหลือเพียง 8 ห้องเพลง โดยแบ่งท่อนเพลงออกเป็น 4 ท่อน ท่อนละ 2 ห้องเพลง รวมแล้วมีทั้งหมด 8 ห้องเพลง และกำหนดพื้นที่ ที่ใช้ในการทำกิจกรรมการต้นสดไว้ และจากการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พบว่า มีจุดที่ควรคำนึงถึง ดังนี้

4.1 ในการฝึกทักษะการต้นสด สิ่งที่ต้องคำนึงถึงเป็นอันดับแรกในการสอนผู้เรียนระดับชั้นประถมปีที่ 4-6 คือ การสอนให้ผู้เรียนรู้จักเกี่ยวกับรูปแบบประโยค ถาม-ตอบอย่างง่าย เนื่องจากการเล่นต้นสดเปรียบเหมือนการพูดคุยด้วยการเล่นทำนองเพลง ดังนั้นแล้วจึงสอนเรื่องของประโยคเพลง รูปแบบประโยคถาม-ตอบ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องการเล่นแบบถามตอบในรูปแบบทำนองเล่นพื้นฐาน รวมถึงลักษณะของการเล่นต้นสดโดยทั่วไป โดยอาจกำหนด ท่อนเพลงเป็น 2 ท่อน ท่อนละ 2 ห้องเพลงสั้น ๆ และเมื่อผู้เรียนเริ่มคุ้นเคยกับการเล่นประโยคถาม-ตอบภายในห้องเพลงสั้นๆแล้ว จึงค่อย ๆ ขยายให้ประโยคเพลงนั้นยาวขึ้นเป็น 4 ห้องเพลง

4.2. ในช่วงท้ายของแบบฝึกควรปรับมาใช้คีตลักษณ์แบบบลูส์ 12 ห้อง ซึ่งเป็นคีตลักษณ์เบื้องต้นในการฝึกต้นสดแบบดนตรีแจ๊ส มีทั้งหมด 3 ท่อน ประกอบด้วย ท่อน A คือ ท่อนคำถาม ท่อน B คือท่อนทวนคำถาม และท่อน C ซึ่งเป็นท่อนตอบ หรือท่อนจบ แต่ละท่อนมี 4 ห้องเพลง รวมแล้ว 12 ห้องเพลง

5.) รูปแบบการเล่นบรรเลงประกอบ ในการกำหนดรูปแบบการเล่นบรรเลงประกอบภายในแบบฝึกทักษะ D1 ที่พัฒนาขึ้นนี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการบรรเลงประกอบแบบเดี่ยวทั้งเล่นแบบฝึก และจากการประเมินพบว่า สิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ ความหลากหลายของรูปแบบจังหวะในการเล่นบรรเลงประกอบ เนื่องจากรูปแบบจังหวะที่ใช้ในการเล่นบรรเลงประกอบนี้จะมีส่วนช่วยผู้เรียนในเรื่องของการฝึกคิดเรื่องของจังหวะ ทำนอง รวมถึงช่วยในเรื่องของความรู้สึกในขณะทำกิจกรรม ดังนั้นแล้วจึงควรมีรูปแบบจังหวะการเล่นบรรเลงประกอบที่หลากหลาย มากกว่า 1 แบบ และอีกสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงคือ ลักษณะของการวางแนวเบสในการเล่นบรรเลงประกอบของมือซ้าย และรูปแบบการวางคอร์ดในมือขวา ไม่ควรอยู่สูงกว่าส่วนที่ให้ผู้เรียนเล่นเป็นแนวทำนอง ระดับของการเล่นบรรเลงประกอบ ควรอยู่ในระดับที่ต่ำลงมาจาก Middle C จะดีกว่า

3. กิจกรรมภายในแบบฝึก

จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน สามารถสรุปในเรื่องของกิจกรรมภายในแบบฝึกเป็นหัวข้อได้ ดังนี้ 1.) พื้นที่ห้องเพลงในการทำกิจกรรมการดันสด 2.) การวางนิ้วบนคีย์บอร์ด และ 3.) การทำ body percussion มีรายละเอียด ดังนี้

1.) พื้นที่ห้องเพลงในการทำกิจกรรมการดันสด ภายในกิจกรรม ผู้วิจัยแบ่งการทำกิจกรรมออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนของรูปแบบจังหวะ และส่วนของโจทย์การดันสด ในส่วนของพื้นที่ห้องเพลงที่ใช้ในการทำกิจกรรม จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญแล้ว พบว่า การแบ่งพื้นที่การทำกิจกรรมช่วงแรกของการฝึกดันสด สามารถทำได้ 2 ลักษณะ ได้แก่

วิธีที่ 1 เริ่มต้นจากการถาม-ตอบ ด้วยประโยคสั้น ๆ โดยใช้จำนวนห้องเพลง 4 ห้องเพลง แบ่งออกเป็นส่วนของคำถาม 2 ห้องเพลง และการตอบ 2 ห้องเพลง เมื่อผู้เรียนเริ่มคุ้นเคยกับความยาวของพื้นที่ห้องเพลงแล้ว สามารถเพิ่มจำนวนห้องได้มากขึ้นอีก

วิธีที่ 2 เริ่มต้นจากการคงรูปแบบจังหวะให้ครบห้องเพลง อาจเริ่มต้นจากประโยคเพลงสั้น ๆ 4 ห้องเพลง และให้ผู้เรียนนำรูปแบบจังหวะเหล่านั้นมาใช้ร่วมกับกลุ่มโน้ตที่กำหนดให้ แต่งเป็นทำนองเพลง จากนั้นค่อยๆ เพิ่มพื้นที่ว่างเข้ามาแทน การทำแบบนี้จะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนได้นำสิ่งที่เรียนรู้ไปมาประยุกต์ใช้ และเป็นการฝึกที่ไม่หนักจนเกินไป ทั้งนี้ ในการเว้นพื้นที่ห้องเพลงจากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญแล้ว เห็นว่าควรมีอย่างน้อย 2 ห้องเพลงต่อแบบฝึก 1 ข้อ จึงจะดี

2.) การวางนิ้วบนคีย์บอร์ด ภายในกิจกรรมแต่ละบท ผู้วิจัยได้กำหนดการวางนิ้วไว้ให้อยู่ในรูปแบบที่ง่ายและเอื้อต่อการฝึกเล่นตัวโน้ตบนคีย์บอร์ด และจากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ มีข้อเสนอแนะให้เรื่องการวางนิ้ว โดยกล่าวว่า การวางนิ้วให้เอื้อต่อการเล่นบนคีย์บอร์ดถือว่าดีแล้ว แต่ในช่วงของการเปลี่ยนนิ้ว หรือข้ามนิ้ว ผู้เรียนควรคงรูปแบบของการวางนิ้วไว้ เนื่องจากการคงรูปแบบนิ้วไว้คือหนึ่งในลักษณะของการเล่นแบบดนตรีแจ๊ส และเพื่อให้ง่ายต่อการเคลื่อนย้ายไปมาบนคีย์บอร์ด รวมถึงง่ายต่อการเลือกใช้ตัวโน้ตบนคีย์บอร์ดในการสร้างทำนองระหว่างเล่นดันสดเช่นกัน

3.) การทำ body percussion ภายในกิจกรรมแต่ละบท ผู้วิจัยได้นำ กิจกรรม body percussion มาร่วมด้วย โดยกำหนดการทำ body percussion ไว้ทั้งหมด 4 ท่า ซึ่งได้แก่ 1.) ท่าปรบมือ 2.) ท่าเคาะเท้า 3.) ท่าตบตัก และ 4.) ท่าตีดนิ้ว จากการประเมิน พบจุดที่ควรคำนึงถึง คือ ในการปรบมือ การตบตัก การเคาะเท้า หรือการตีดนิ้ว ล้วนต้องมีคำแนะนำในการปฏิบัติ ทำอย่างไรจึงจะถูกลักษณะและได้เสียงที่ต้องการ อีกทั้งควรแจ้งว่า การตบในลักษณะต่าง ๆ มีจุดประสงค์ในเรื่องใด ทำไปเพื่ออะไร ทั้งนี้ ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในการนำ body percussion มาปรับใช้ในการทำกิจกรรม ควรนำท่าทางทั้ง 4 มารวมกันในการทำกิจกรรมเพื่อให้เกิดความหลากหลาย เช่น การตบตักร่วมกับการเคาะเท้า หรือ การตีดนิ้วร่วมกับการปรบมือและเคาะเท้าไปด้วย นอกเหนือจาก

จะทำให้มีลูกเล่นในการทำกิจกรรมมากขึ้นแล้ว ยังเพิ่มความท้าทายให้ผู้เรียนในการทำกิจกรรมอีกด้วย

4. ข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ

จากการวิเคราะห์ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ในการประเมินแบบฝึกทักษะการเต้นสด D1 นอกเหนือจากความเห็นภายในแบบฝึกแล้วยังมีข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ ซึ่งสามารถสรุปออกมาได้ทั้งหมด 5 หัวข้อย่อย ได้แก่ 1.) การเข้าใจธรรมชาติของวิธีการเต้นสดรวมถึงการเล่นในลักษณะสวิง 2.) ทิศทางของการจัดกิจกรรมและเนื้อหา 3.) การเพิ่มจำนวนโจทย์และตัวอย่างเพื่อใช้ในการฝึก 4.) การเพิ่มเติมเนื้อหาและเทคนิค และ 5.) การจัดทำคลิปเสียง และ backing track

1.) การเข้าใจธรรมชาติของวิธีการเต้นสดรวมถึงการเล่นในลักษณะสวิง ในความเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีแจ๊สและการแสดงได้แนะนำจุดที่ควรคำนึงถึงในการจัดทำกิจกรรมรวมไปเนื้อหาที่ควรมีอยู่ในแบบฝึกทักษะการเต้นสดในการพัฒนาครั้งต่อไปไว้ว่า ธรรมชาติของการเต้นสด คือการเล่นซ้ำและพัฒนาไปเรื่อย ๆ แต่ยังคงเค้าของเดิมในสิ่งที่พัฒนา ดังนั้นแล้ว กิจกรรมที่เหมาะสมและควรใช้ในการฝึกการเต้นสดควรเป็นกิจกรรมที่เริ่มจากการมีต้นแบบ และให้ผู้เรียนฝึกพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่ก่อน แล้วจึงค่อยฝึกไปเรื่อยๆ จนผู้เรียนสามารถคิดเต้นสดได้ด้วยตนเอง และในส่วนของการเล่นลักษณะสวิง ควรเน้นให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกับการนับและเล่นให้ลงจังหวะ 2 และ 4 ก่อนเป็นอย่างแรก

2.) ความต่อเนื่องของการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ในส่วนของความต่อเนื่องกิจกรรมและเนื้อหาภายใน ไม่เป็นไปในทางเดียวกัน ซึ่งได้แก่ รูปแบบจังหวะที่ใช้ในการทำกิจกรรม กลุ่มโน้ตที่กำหนดให้ใช้ในการสร้างทำนองเต้นสด รูปแบบโจทย์ที่ใช้ในการฝึก คีตลักษณ์ และการเล่นประกอบ ทั้งหมดยังขาดจุดเชื่อมโยงในเรื่องของการทำกิจกรรม ตัวอย่างเช่น การนำรูปแบบจังหวะจากกิจกรรมจังหวะมาใช้ในกิจกรรมเต้นสด หรือ รูปแบบจังหวะที่ใช้เป็นโจทย์กำหนดให้ผู้เรียนทำการเต้นสด ควรรวมอยู่ในกิจกรรมจังหวะเพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสทำความเข้าใจกับรูปแบบจังหวะในลักษณะต่าง ๆ และเมื่อนำมาใช้ในกิจกรรมเต้นสด ผู้เรียนจะมีความกล้าในการนำเอารูปแบบจังหวะนั้นมาใช้ในการแปร หรือทำการเต้นสด เป็นต้น และภายในแบบฝึกทักษะ D1 นี้ ยังขาดในเรื่องของความต่อเนื่องของกิจกรรมและเนื้อหาภายในแบบฝึก ซึ่งเป็นการกำหนดตัวโน้ตจากบันไดเสียง 2 บันไดเสียงเท่านั้น รูปแบบการวางกลุ่มตัวโน้ตยังขาดความต่อเนื่องในการทำกิจกรรม ดังนั้นหากสามารถปรับให้รูปแบบการวางกลุ่มตัวโน้ตมีการไล่ระดับ มีความต่อเนื่องไปเรื่อยๆ จนครบจำนวนตัวโน้ตในบันไดเสียงแล้วจึงเปลี่ยนเป็นอีกหนึ่งบันไดเสียง อาจจะช่วยให้การทำกิจกรรมมีความต่อเนื่องมากขึ้น

3.) การเพิ่มจำนวนโจทย์และตัวอย่างเพื่อใช้ในการฝึก ในส่วนของความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการแสดงและดนตรีแจ๊ส และผู้เชี่ยวชาญด้านเปียโนและการสอน ได้แนะนำในเรื่องของการเพิ่มจำนวนข้อ หรือโจทย์ที่ใช้ในการฝึกเต้นสดอย่างน้อยบทย่อย 5 ข้อเป็นอย่างต่ำ เพื่อให้

ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องของรูปแบบจังหวะ การฝึกต้นสด ยิ่งจำนวนข้อในการฝึกต่อพบมากเท่าใด ยิ่งเป็นตัวช่วยในการฝึกซ้อมและทบทวนในสิ่งที่ได้เรียนรู้ไป และนอกเหนือจากการเพิ่มโจทย์การฝึกแล้ว การนำเสนอตัวอย่างของภายในแต่ละบทควรมีความหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เป็นแบบอย่างในการทำกิจกรรมได้

4.) การเพิ่มเติมเนื้อหาและเทคนิค ในส่วนของความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านการประพันธ์และทฤษฎีดนตรี ได้แนะนำในเรื่องของการเพิ่มเติมภาคผนวกไว้ใช้ในด้านหลังของแบบฝึกเกี่ยวกับเนื้อหาบางส่วนที่ไม่ได้มีอยู่ในบทเรียนหลักเพื่อใช้เป็นเนื้อหาเสริมนอกเหนือจากในแบบฝึกแต่ละบท เช่น รูปแบบของโจทย์ตัวอย่างที่มีความแตกต่างจากโจทย์ภายในแบบฝึกสำหรับครู หรือรูปแบบของคำตอบสำหรับผู้เรียนในหนึ่งข้อ อาจมีการตอบได้มากกว่าหนึ่งรูปแบบ มีคำตอบในรูปแบบใดบ้าง ครูสามารถนำแนวคำตอบเหล่านี้มาใช้ในการแนะนำผู้เรียนได้ หรือรูปแบบการเล่นบรรเลงประกอบในลักษณะอื่น ๆ นอกเหนือจากที่ปรากฏอยู่ในบทเรียน และ สิ่งสำคัญคือ ควรมีการกำหนดเทคนิคพิเศษแนะนำในแต่ละแบบฝึก เพื่อเป็นเคล็ดลับให้ผู้เรียนสามารถนำมาปรับใช้ได้ทั้งในการทำแบบฝึกและในชีวิตจริง

5.) การจัดทำคลิปเสียง และ backing track ในส่วนของความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญด้านเปียโนและการสอน และผู้เชี่ยวชาญด้านการประพันธ์และทฤษฎีดนตรีได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่องของการจัดทำคลิปเสียง และ backing track เพื่อความสะดวกในการฝึกซ้อม กรณีที่ต้องฝึกซ้อมด้วยตัวเองรวมถึง สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเรียนรู้ด้านจังหวะ การเล่นในลักษณะสวิง การเน้นลง accent และการเล่นบรรเลงประกอบในแต่ละบท

1.4 แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้น [D2]

จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ตลอดจนสรุปออกมาเป็นหัวข้อใหญ่ได้ 4 หัวข้อ ได้แก่ 1. การใช้ภาษาและภาพประกอบ 2. เนื้อหาภายในแบบฝึก 3. กิจกรรมภายในแบบฝึก และ 4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ผู้วิจัยได้นำข้อสรุปเหล่านี้มาเป็นแนวทางในการพัฒนาแบบฝึกทักษะ D2 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การใช้ภาษาและภาพประกอบ

จากการประเมิน พบว่าการใช้ภาษาภายในแบบฝึกเล่ม D1 นี้มีจุดที่ควรคำนึงถึง คือ ส่วนของรายละเอียดของการอธิบาย ตั้งแต่วิธีการนำไปใช้ตลอดจนขั้นตอนของการปฏิบัติกิจกรรมภายใน ผู้วิจัยจึงจัดทำคู่มือไว้ใช้ร่วมกับแบบฝึก โดยด้านในประกอบไปด้วยเนื้อหาของรายละเอียดในการใช้แบบฝึก ซึ่งได้แก่ เนื้อหาที่ใช้ภายในแบบฝึก ช่วงวัยที่เหมาะสมแก่การนำแบบฝึกไปใช้ รายละเอียดของกิจกรรมภายในแบบฝึก ช่วงเวลาของการใช้แบบฝึก และแบบทดสอบในแต่ละบท

2. เนื้อหาภายในแบบฝึก

เนื้อหาภายในแบบฝึก ผู้วิจัยได้นำผลจากการประเมินเนื้อหาพร้อมกับความเห็นที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มเติมเทคนิคในการสร้างทำนองจากผู้เชี่ยวชาญ และทำการปรับเปลี่ยนและเพิ่มเติมในเรื่องของเนื้อหาโดยรวมของภายในบทเรียน จากแบบฝึกเดิมซึ่งมุ่งเน้นเพียงการสร้างทำนองจากรูปแบบจังหวะที่กำหนดให้ โดยเพิ่มเติมในเรื่องของเทคนิคการสร้างประโยคทำนอง ประโยคถาม-ตอบ กำหนดแบบฝึกจำนวน 10 ข้อ ดังตารางที่ 16

ตารางที่ 16 เปรียบเทียบเนื้อหาภายในแบบฝึกที่พัฒนาแล้ว

ลำดับแบบฝึก	เนื้อหาภายในแบบฝึกเดิม	เนื้อหาภายในแบบฝึกที่พัฒนาใหม่
แบบฝึกที่ 1	การดนตรีด้วยโน้ต 3 ตัว C D E	ความรู้สึกรัก swing
แบบฝึกที่ 2	การดนตรีด้วยโน้ต 3 ตัว C E G	ประโยคเพลงและการเลียนแบบ
แบบฝึกที่ 3	การดนตรีด้วยโน้ต 4 ตัว C D E G	ทิศทางของเสียง
แบบฝึกที่ 4	การดนตรีด้วยโน้ต 5 ตัว C D E G A	ประโยคถาม-ตอบ
แบบฝึกที่ 5	การดนตรีด้วยบันไดเสียง Pentatonic	การสร้างทำนอง
แบบฝึกที่ 6	การดนตรีด้วยโน้ต 3 ตัว C D E	การสร้างทำนอง (2)
แบบฝึกที่ 7	การดนตรีด้วยโน้ต 4 ตัว C D D# E	การเล่นประกอบมือซ้าย
แบบฝึกที่ 8	การดนตรีด้วยโน้ต 5 ตัว C D D# E G	การดนตรี
แบบฝึกที่ 9	การดนตรีด้วยโน้ต 6 ตัว C D D# E G A	คีตลักษณ์ 12 Bar Blues
แบบฝึกที่ 10	การดนตรีด้วยบันไดเสียง A Blues	การดนตรี (2)

นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงเพิ่มเติมเนื้อหาโดยแบ่งออกเป็น 5 ช้อย่อย ดังนี้

2.1 กลุ่มตัวโน้ตที่ใช้สร้างทำนอง ผู้วิจัยปรับเปลี่ยนการเรียงลำดับจากแบบฝึกเดิมซึ่งแบ่งการเรียงลำดับตามบันไดเสียงเป็นค่อยๆ เพิ่มตัวโน้ตจนครบบันไดเสียง C Pentatonic แล้วค่อยเพิ่มตัวโน้ต D# เข้าไปในบันไดเสียงเพื่อปรับจากบันไดเสียง C Pentatonic เป็นบันไดเสียง A minor Blues ดังตารางที่ 17 แสดงลักษณะการเรียงลำดับตัวโน้ตที่ใช้ภายในแบบฝึก D2

ตารางที่ 17 การลำดับตัวโน้ตที่ใช้ในแบบฝึก

ลำดับแบบฝึก	ลำดับตัวโน้ต ในแบบฝึกเดิม	ลำดับตัวโน้ต ในแบบฝึกที่พัฒนาใหม่
แบบฝึกที่ 1	C D E	C D E
แบบฝึกที่ 2	C E G	C D E
แบบฝึกที่ 3	C D E G	C D E G
แบบฝึกที่ 4	C D E G A	C D E G
แบบฝึกที่ 5	C Pentatonic scale	C D E G A
แบบฝึกที่ 6	C D E	C D E G A
แบบฝึกที่ 7	C D D [#] E	C D E G A C (1 Octave)
แบบฝึกที่ 8	C D D [#] E G	C D E G A C (1 Octave)
แบบฝึกที่ 9	C D D [#] E G A	A C D D [#] E G A (1 Octave)
แบบฝึกที่ 10	A minor Blues scale	A C D D [#] E G A (1 Octave)

2.2 การดำเนินคอร์ด จากแบบฝึกเดิมซึ่งใช้ชุดการดำเนินคอร์ดแบบเดียว คือ ii-7 | V7 | I^A7 ซึ่งเป็นรูปแบบการดำเนินคอร์ดพื้นฐานในดนตรีแจ๊ส ผู้วิจัยได้เพิ่มชุดการดำเนินคอร์ดเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ ชุดการดำเนินคอร์ดแบบ ii-7 | V7 | I^A7 และชุดการดำเนินคอร์ดบลูส์ (Blues Progression)

2.3 รูปแบบจังหวะ รูปแบบจังหวะที่ใช้ ผู้วิจัยปรับเรื่องของการมองเห็นจังหวะหลักให้ชัดเจนมากขึ้น ร่วมกับการปรับจังหวะให้ง่ายขึ้นเหมาะแก่ช่วงวัยในการเรียน แต่ลักษณะของรูปแบบจังหวะที่ใช้ภายในยังคงเป็นรูปแบบจังหวะธรรมดาร่วมกับรูปแบบจังหวะซัด และจะเน้นในเรื่องของการเล่นในลักษณะสวิง ดังนั้นเนื้อหาในเรื่องของจังหวะภายในแบบฝึกจึงเกี่ยวข้องกับการเล่นให้ลงในจังหวะที่ 2 และ 4 เน้นให้นับตกลงจังหวะรองเป็นหลัก

ตารางที่ 18 กลุ่มจังหวะที่ใช้ภายในแบบฝึก

ลักษณะตัวโน้ตที่ใช้ในการสร้างจังหวะ	รูปแบบจังหวะที่ใช้ภายในแบบฝึก	
<p>♩, ♪</p>	<p>1.) ♪♪♪♪ ♪♪♪♪ 2.) ♪♪♪♪ ♪ ♪</p> <p>3.) ♪ ♪ ♪ ♪ 4.) ♪♪♪♪ ♪ ♪</p> <p>5.) ♪ ♪ ♪ ♪ 6.) ♪ ♪ ♪ ♪</p> <p>7.) ♪ ♪ ♪♪♪ 8.) ♪ ♪ ♪ ♪</p> <p>9.) ♪ ♪ ♪ ♪ 10.) ♪ ♪ ♪ ♪</p>	
<p>♩, ♪, ♫</p>	<p>1.) ♪♪♪♪ ♪ ♫ 2.) ♪ ♪ ♪ ♫</p> <p>3.) ♫ ♪ ♪ ♪ 4.) ♪ ♫ ♪♪♪</p> <p>5.) ♫ ♪ ♪ ♪ 6.) ♪ ♪ ♫ ♪</p> <p>7.) ♪ ♪ ♫ ♪ 8.) ♪♪♪ ♫ ♪</p> <p>9.) ♪♪♪ ♪ ♫ 10.) ♪ ♪ ♫ ♪</p> <p>11.) ♫ ♪ ♪♪♪ 12.) ♫ ♪ ♪ ♪</p> <p>13.) ♪ ♪ ♪ ♫ 14.) ♫ ♪ ♪ ♪</p> <p>15.) ♪ ♫ ♪ ♪ 16.) ♫ ♪ ♪ ♪</p> <p>17.) ♪♪♪ ♫ ♪</p>	
<p>♩, ♪, ♪♪, ♫, ๗ ♪</p>	<p>1.) ♪ ๗ ♪ ♩ 2.) ♪ ♪ ♪ ๗ ♪</p> <p>3.) ♫ ♪ ๗ ♪ ♪ 4.) ๗ ♪ ♪ ♪ ♪</p>	

ลักษณะตัวโน้ตที่ใช้ในการสร้างจังหวะ	รูปแบบจังหวะที่ใช้ภายในแบบฝึก
	<div> <div>1.) </div> <div>2.) </div> <div>3.) </div> <div>4.) </div> <div>5.) </div> <div>6.) </div> <div>7.) </div> <div>8.) </div> <div>9.) </div> <div>10.) </div> <div>11.) </div> <div>12.) </div> <div>13.) </div> <div>14.) </div> <div>15.) </div> </div>

2.4 คีตลักษณ์ ผู้วิจัยปรับเปลี่ยนลักษณะของการทำกิจกรรมจากการสร้างทำนองด้วยรูปแบบจังหวะที่กำหนดให้ เป็นการเรียนรู้ในเรื่องประโยคถาม-ตอบ อย่างง่าย เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องการถาม-ตอบ แบบพื้นฐานรวมถึงลักษณะของการเล่นดนตรีโดยทั่วไป คีตลักษณ์ที่นำมาใช้ภายในแบบฝึกจึงเป็นในรูปแบบของการฝึกประโยค ถาม-ตอบ แบบ AB และต่อด้วยคีตลักษณ์แบบบลูส์ 12 ห้องในตอนท้ายของแบบฝึก แทนการใช้คีตลักษณ์แบบ AABA

2.5. การเล่นบรรเลงประกอบ ผู้วิจัยเพิ่มเติมและปรับเปลี่ยนรูปแบบจังหวะการเล่นบรรเลงประกอบ จากเดิมมีเพียงรูปแบบเดียว โดยเพิ่มจำนวนเป็น 5 รูปแบบตามกิจกรรมในแต่ละบทเรียน และปรับให้ผู้เรียนเล่นประกอบด้วยตนเองอีก 5 บทเรียน ดังตัวอย่างภาพที่ 21 – 30 ซึ่งแสดงรูปแบบจังหวะการเล่นประกอบที่ใช้ภายในแบบฝึกทักษะ D2 ทั้งสำหรับครูและสำหรับผู้เรียน

การเล่นประกอบ
สำหรับครู

The musical score is for a piano accompaniment in 4/4 time. It consists of two systems. The first system has a treble clef staff with a melody starting on G4, moving to A4, B4, and then a half note G4. The bass clef staff has a steady eighth-note accompaniment. The second system continues the melody with a half note G4, followed by a half note F#4, and then a half note E4. The bass clef staff continues with eighth notes. The score is marked with a repeat sign and 'Repeat 3 times' for the first system, and 'Improvised 2 bars' for the second system.

ภาพที่ 21 การเล่นบรรเลงประกอบแบบที่ 1

การเล่นประกอบ
สำหรับครู

The musical score is for a piano accompaniment in 4/4 time. It consists of two systems. The first system has a treble clef staff with a melody starting on G4, moving to A4, B4, and then a half note G4. The bass clef staff has a steady eighth-note accompaniment. The second system continues the melody with a half note G4, followed by a half note F#4, and then a half note E4. The bass clef staff continues with eighth notes. The score is marked with a repeat sign and 'Repeat 3 times' for the first system, and 'Improvised 2 bars' for the second system.

ภาพที่ 22 การเล่นบรรเลงประกอบแบบที่ 2

การเล่นประกอบ
สำหรับครู

The musical score is for a piano accompaniment in 4/4 time. It consists of two systems. The first system has a treble clef staff with a melody starting on G4, moving to A4, B4, and then a half note G4. The bass clef staff has a steady eighth-note accompaniment. The second system continues the melody with a half note G4, followed by a half note F#4, and then a half note E4. The bass clef staff continues with eighth notes. The score is marked with a repeat sign and 'Repeat 3 times' for the first system, and 'Improvised 2 bars' for the second system.

ภาพที่ 23 การเล่นบรรเลงประกอบแบบที่ 3

การเล่นประกอบ
สำหรับครู

The score is in 4/4 time. The first system consists of two staves. The right staff has a treble clef and a key signature of one sharp (F#). It begins with a tempo marking '♩ = 120'. The first four bars are marked 'Improvised 4 bars'. The left staff has a bass clef and contains chords. The second system is marked 'Repeat 3 times' and consists of two staves. The right staff has a treble clef and contains a melodic line. The left staff has a bass clef and contains chords. The section ends with a double bar line.

ภาพที่ 24 การเล่นบรรเลงประกอบแบบที่ 4

การเล่นประกอบ
สำหรับครู

The score is in 4/4 time. The first system consists of two staves. The right staff has a treble clef and a key signature of one sharp (F#). It begins with a tempo marking '♩ = 120'. The first four bars are marked 'Improvised 4 bars'. The left staff has a bass clef and contains chords. The second system is marked 'Repeat 3 times' and consists of two staves. The right staff has a treble clef and contains a melodic line. The left staff has a bass clef and contains chords. The section ends with a double bar line.

ภาพที่ 25 การเล่นบรรเลงประกอบแบบที่ 5

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โจทท์แบบฝึกการดันสด

EXAMPLE

Intro Intro

สัปดาห์ 4 ท้องเพลง

A

B

Intro Ending

The score is in 4/4 time. It is divided into two parts, A and B. Part A is labeled 'Intro Intro' and 'สัปดาห์ 4 ท้องเพลง'. It consists of two staves. The right staff has a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The left staff has a bass clef and contains chords. Part B is labeled 'Intro Ending'. It also consists of two staves. The right staff has a treble clef and a key signature of one sharp (F#). The left staff has a bass clef and contains chords. The section ends with a double bar line.

ภาพที่ 26 การเล่นบรรเลงประกอบของนักเรียนแบบที่ 1

โจทท์แบบฝึกการดนตรี

EXAMPLE

ท่อน Intro

ท่อน 4 ท่อนเพลง

A

ท่อน Ending

B

ภาพที่ 27 การเล่นบรรเลงประกอบของนักเรียนแบบที่ 2

โจทท์แบบฝึกการดนตรี

EXAMPLE

ท่อน Intro

ท่อน 4 ท่อนเพลง

A

ท่อน Ending

B

ภาพที่ 28 การเล่นบรรเลงประกอบของนักเรียนแบบที่ 3

โจทท์แบบฝึกการดนตรี

ติดลักษณะ

12 Bar Blues

ท่อน Intro

ท่อน 6 ท่อนเพลง

A

B

C

ท่อน Ending

ภาพที่ 29 การเล่นบรรเลงประกอบของนักเรียนแบบที่ 4

โจทย์แบบฝึกการดันสด

ติดลักษณ์
12 Bar Blues

Intro Intro ต้นสด 8 ท้องเพลง

Intro Ending

ภาพที่ 30 การเล่นบรรเลงประกอบของนักเรียนแบบที่ 5

3. กิจกรรมภายในแบบฝึก

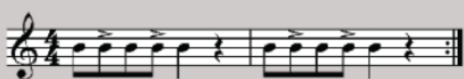
ภายในกิจกรรมของแบบฝึกทักษะ D2 นี้ ผู้วิจัยแบ่งการทำกิจกรรมออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1.) การทำกิจกรรมจังหวะ และ 2.) การทำกิจกรรมดันสด

1.) **กิจกรรมจังหวะ** เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเตรียมตัวก่อนนำรูปแบบจังหวะที่กำหนดให้ไปใช้ในการทำกิจกรรมดันสด ทั้งนี้ผู้วิจัยจัดให้มีการใช้กิจกรรมที่หลากหลายภายในแต่ละกิจกรรมประกอบด้วยรูปแบบจังหวะธรรมดา ร่วมกับรูปแบบจังหวะซัด และเน้นในเรื่องของการเล่นในลักษณะสวิงด้วยการทำกิจกรรม ซึ่งได้แก่ การปรบมือ การทำ body percussion และการออกเสียงตามจังหวะ โดยในการทำกิจกรรมทั้งหมดจะเป็นการทำกิจกรรมร่วมกับครู ซึ่งจะเป็นผู้เล่นในส่วนของการบรรเลงประกอบ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยในรูปแบบจังหวะที่ได้ฟัง และเป็นการเสริมในเรื่องของการแสดงออกด้านอารมณ์ความรู้สึกในระหว่างปฏิบัติกิจกรรม ดังตัวอย่างภาพที่ 31, 32 และ 33 แสดงรูปแบบของกิจกรรมในลักษณะต่าง ๆ

กิจกรรมจังหวะ

จับคู่กับคุณครู หรือเพื่อนที่นั่งอยู่ข้าง ๆ แล้วกำหนดกันว่า ใครจะเป็น ฝ่าย A และ ฝ่าย B เมื่อตกลงกันเรียบร้อยแล้ว ให้ทั้งสองฝ่ายอย่าทำให้เป็นจังหวะอยู่กับที่ ฝ่าย A ตบมือตามจังหวะด้านล่างนี้ เมื่อฝ่าย B ได้ยินจังหวะแล้วให้ตบมือเป็นจังหวะตอบกลับ โดยมี ข้อแม้ว่า ทุกจังหวะการตบต้องเหมือนกับฝ่าย A ส่งมาให้ เพราะเรากำลังทำการเลียนแบบอยู่นั่นเอง และอย่าลืมตบมือด้วยความรู้สึก SWING นะ!

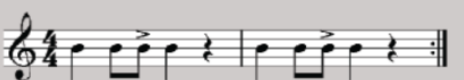
1.)

4.)

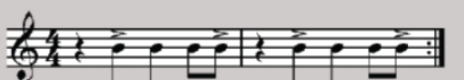
2.)

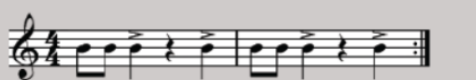
5.)

3.)

6.)

ภาพที่ 31 การปรบมือตามจังหวะ

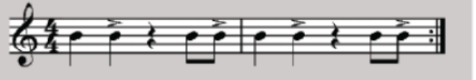
กิจกรรมจังหวะ

จับคู่กับคุณครู หรือเพื่อนที่นั่งอยู่ข้าง ๆ แล้วกำหนดกันว่า ใครจะเป็น ฝ่าย A และ ฝ่าย B เมื่อตกลงกันเรียบร้อยแล้ว ให้ทั้งสองฝ่ายอย่าทำให้เป็นจังหวะอยู่กับที่ ฝ่าย A ร้องตามจังหวะด้านล่างนี้เป็นการถาม โดยแทนโน้ตตัวดำ ด้วยคำว่า "ดา" และแทนโน้ตเซมิโน้ตหนึ่ง ชั้น ด้วยคำว่า "ดี-บา" เมื่อฝ่าย B ได้ยินจังหวะแล้วให้ร้องตอบ และอย่าลืมร้องออกมาด้วยความรู้สึก SWING นะ!

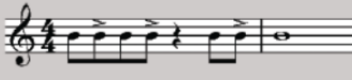
1.)

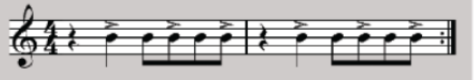
4.)

2.)

5.)

3.)

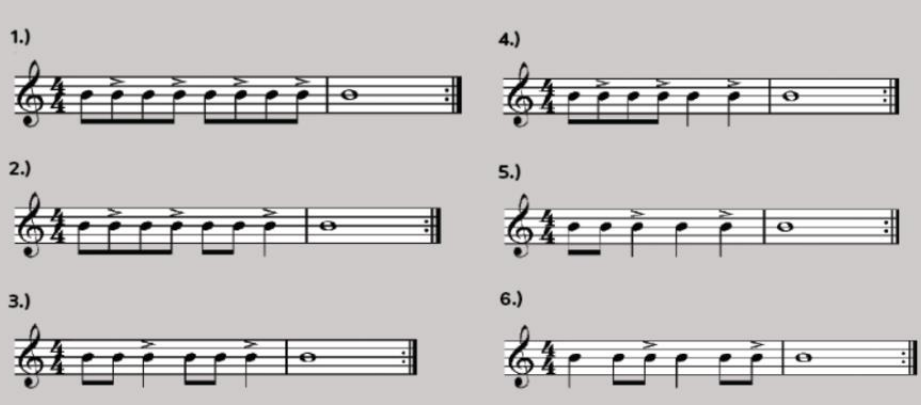

6.)

ภาพที่ 32 การออกเสียงประกอบจังหวะ

กิจกรรมจังหวะ จังหวะเท้าซ้าย-ขวาให้เป็นจังหวะอยู่กับที่ และตบมือตามจังหวะด้านล่างนี้ โดยให้เน้นลงที่จังหวะ 2 และ 4 ตามเครื่องหมายเน้นเสียง เมื่อตบมือจนคล่องแล้ว ให้เปลี่ยนไปทำ Body Percussion โดยแทนคำโน้ตตัวกลม เป็นการถูมือไปมา โน้ตตัวคำ เป็นการตบมือ และ โน้ตเข้บัตหนึ่งชั้น เป็นการตบตักซ้าย-ขวา และอย่าลืม ตบมือด้วยความรู้สึก SWING นะ!

1.) 2.) 3.) 4.) 5.) 6.)

ภาพที่ 33 การทำ body percussion ประกอบกิจกรรม

2.) **กิจกรรมการดันสด** ภายในส่วนนี้ ประกอบด้วย 3 ส่วนย่อยภายใน ได้แก่ 1.) กลุ่มตัวโน้ตที่ใช้ในการสร้างทำนอง 2.) โจทย์การดันสด และ 3.) การเล่นบรรเลงประกอบ ผู้วิจัยได้ทำการปรับปรุงทั้ง 3 ส่วนนี้ตามคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

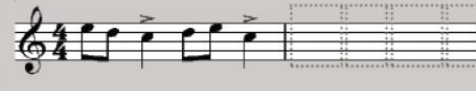
1. **ตัวโน้ตที่ใช้ในการสร้างทำนอง** บันไดเสียงที่นำมาใช้ภายในแบบฝึกดันสด D2 นี้ ประกอบด้วย 2 บันไดเสียง คือ C Pentatonic และ A minor Blues และกำหนดจำนวนตัวโน้ตที่ใช้ในการสร้างประโยคทำนองตั้งแต่ กลุ่มโน้ต 3 ตัว 4 ตัว 5 ตัว 6 ตัว และบันไดเสียง 1 octave และ ผู้วิจัยใช้การกำหนดแบบเฉพาะเจาะจง เช่น โน้ตตัวดำ แทนค่าเป็นโน้ตตัว C โน้ตเข้บัตหนึ่งชั้นสองตัว แทนค่าเป็นโน้ตตัว D และ E เป็นต้น เพื่อให้เสียงทำนองที่สร้างขึ้นไม่กีดกับเสียงของชุดการดำเนินคอร์ด

2. **โจทย์การดันสด** ในการกำหนดโจทย์ จากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญซึ่งแนะนำในเรื่องของการนำรูปแบบจังหวะที่อยู่ในกิจกรรมจังหวะมาใช้เป็นโจทย์ในกิจกรรมดันสด ผู้วิจัยจึงนำรูปแบบจังหวะที่อยู่ในกิจกรรมจังหวะมาใส่ทำนองและใช้เป็นโจทย์ในการฝึกดันสด ทั้งนี้ลักษณะการทำกิจกรรมและตัวโจทย์จะเปลี่ยนไปตามเนื้อหาแต่ละบท โดยเริ่มจากเรื่องของการเติมจังหวะการสร้างสรรคประโยคเพลงจนถึงการฝึกดันสดโดยจะค่อย ๆ เพิ่มพื้นที่ให้การดันสดจาก 2 ห้องเพลง

เป็น 4 ห้องเพลง จนครบ 8 ห้องเพลง ดังตัวอย่างภาพที่ 34-39 ซึ่งแสดงลักษณะการทำกิจกรรมและ
ตัวโจทยในแต่ละแบบ

โจทยแบบฝึกการดันสด
สำหรับนักเรียนให้เล่นสูงขึ้นอีก 1 Octave

1.)
EX.

2.)

3.)

4.)

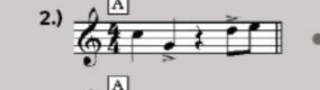
5.)

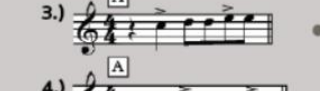
6.)

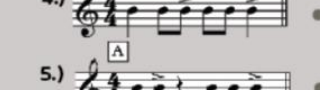
ภาพที่ 34 โจทย์การดันสดรูปแบบที่ 1

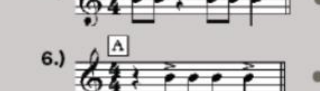
โจทยแบบฝึกการดันสด
สำหรับนักเรียนให้เล่นสูงขึ้นอีก 1 Octave

EX.

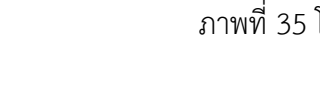
1.)

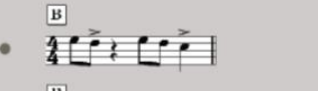
2.)

3.)

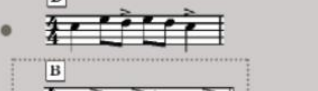
4.)

5.)

6.)

B

B

B

B

B

B

B

ภาพที่ 35 โจทย์การดันสดรูปแบบที่ 2

โจทย์แบบฝึกการดันสด

EXAMPLE

ท่อน Intro

ท่อน Ending

คืบสัด 4 ท้องเพลง

EX. 1.)

2.)

3.)

ภาพที่ 38 โจทย์การดันสดรูปแบบที่ 5

โจทย์แบบฝึกการดันสด

คืบสัด 6 ท้องเพลง

12 Bar Blues

ท่อน Intro

ท่อน Ending

1.)

2.)

3.)

4.)

ภาพที่ 39 โจทย์การดันสดรูปแบบที่ 6

3. การเล่นบรรเลงประกอบ ชุดการดำเนินคอร์สที่ใช้ภายในแบบฝึกทักษะ D2 นี้ ใช้ชุดการดำเนินคอร์ส 2 ลักษณะ ได้แก่ ชุดการดำเนินคอร์ส ii-7 | V7 | I^A7 และชุดการดำเนินคอร์สบลูส์ และการเล่นบรรเลงประกอบยังแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ การเล่นบรรเลงประกอบโดยครู ตั้งแต่บทที่ 1-5 และตั้งแต่บทที่ 6-10 จะเป็นการเล่นบรรเลงประกอบด้วยตัวผู้เรียนเอง ทั้งนี้รูปแบบการเล่นบรรเลงประกอบตั้งแต่บทที่ 1-5 มีความแตกต่างกัน รูปแบบจังหวะการเล่นบรรเลงประกอบของมือซ้าย เป็นการกดคอร์ดวางแช่ไว้สลับกับรูปแบบจังหวะที่เคลื่อนที่ตลอดเวลา ในขณะที่รูปแบบจังหวะการเล่นบรรเลงประกอบในบทที่ 6-10 จะเน้นไปที่การกดคอร์ดแช่จังหวะเป็นส่วนใหญ่ เพื่อให้ง่ายต่อการฝึกเล่นและการเล่นร่วมสองมือ

4. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

จากการวิเคราะห์ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ในการประเมินแบบฝึกทักษะ D1 นอกเหนือจากความเห็นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาภายในแบบฝึกแล้วยังมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ ซึ่งได้แก่

1. การเข้าใจธรรมชาติของวิธีการดนตรี รวมถึงการเล่นแบบสวิง ผู้วิจัยจึงจัดทำเนื้อหาภายในแบบฝึกโดยเริ่มต้นที่การนับจังหวะให้ลงในจังหวะรอง คือ 2 และ 4 และฝึกทบทวนจังหวะทุกครั้งก่อนทำกิจกรรมดนตรี

2. ทิศทางของการจัดกิจกรรมและเนื้อหา ผู้วิจัยจัดโครงสร้างให้เนื้อหาภายในแต่ละบท มีความสอดคล้องกับกิจกรรมจังหวะ และกิจกรรมดนตรีเป็นไปในทางเดียวกัน เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน และไม่ความไม่ต่อเนื่องในบทเรียนต่อผู้เรียน

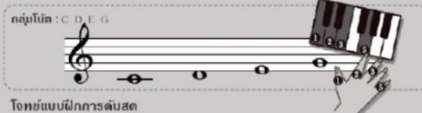
3. การเพิ่มจำนวนโจทย์และตัวอย่างเพื่อใช้ในการฝึก ผู้วิจัยเพิ่มจำนวนข้อทั้งในรูปแบบจังหวะ รวมถึงจำนวนโจทย์ในแต่ละบทเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมได้นานยิ่งขึ้น

4. การเพิ่มเติมเนื้อหาและเทคนิค ผู้วิจัยได้แทรกเทคนิคในการเล่นดนตรีลงไปในแบบฝึกแต่ละบท เช่น การสร้างทำนองด้วยการเลียนแบบ หรือ การสร้างทำนองจากโน้ตในคอร์ส เป็นต้น

ประโยคคำถาม-ตอบ

กิจกรรมต้นสลด จากกิจกรรมจังหวะผ่านไป ในกิจกรรมการต้นสลดนี้จะแบ่งก่อนเพลงออกเป็นสองท่อนประโยคคำถาม และประโยคคำตอบ คือ ท่อน A และ ท่อน B ท่อน A จะมีท่อนจังหวะในท่อน A และเริ่มรูปแบบจังหวะในท่อน B จากนั้นได้ทำนองและฝึกเล่นกันเป็นโน้ต อย่ายึดแน่นคำโน้ตตัวต่ำเป็น C และ G โน้ตเจ็ดท่อนขึ้นเป็น D และ E

กลุ่มโน้ต : C D E G

ตัวอย่างแบบฝึกการต้นสลด

สำหรับนักเรียนที่เล่นวงซิมโฟนี : Octave

การเล่านี้นวน

สำหรับวง

แบบฝึกที่ 4: ประโยคคำถาม-ตอบ

ประโยคคำถาม และประโยคคำตอบ ในการฝึกต้นสลดนั้น เป็นเหมือนประโยคพูดคุย ยกตัวอย่างเช่น มีใครคนหนึ่งเอ่ยคำถามบางอย่างขึ้นมา และเราต้องเป็นฝ่ายตอบ เหตุการณ์ในลักษณะแบบนี้มักพบในชีวิตประจำวัน การถาม และการตอบ และในการถาม-ตอบ นี้มีวิธีที่หลากหลายกันไป ขึ้นอยู่กับความสามารถในการตอบของนักดนตรีแต่ละท่าน เช่นตัวอย่างด้านล่างนี้

ท่อนคำถาม ท่อนคำตอบ

จากตัวอย่างด้านบนจะเห็นว่า ในการถามและตอบ สิ่งสำคัญเป็นคือ ความเชื่อมโยงของประโยคคำถามกับประโยคคำตอบ การถามว่า "คุณชอบสีอะไร" แต่คำตอบกลับเป็น "ชอบกินข้าว" ความเชื่อมโยงของคำถามและคำตอบหายไปแล้ว ในการตอบประโยคให้เชื่อมโยงกับคำถามนั้นสามารถสังเกตได้จากรูปแบบตัวโน้ตและจังหวะที่ใจ ต้องมีความเชื่อมโยงกันนั่นเอง

กิจกรรมจังหวะ จับคู่กับคุณครู หรือเพื่อนที่นั่งอยู่ข้าง ๆ แล้วกำหนดกันว่า ใครจะเป็นฝ่าย A และ ฝ่าย B เมื่อตกลงกันเรียบร้อยแล้ว ให้ทั้งสองฝ่ายทำโน้ตเป็นจังหวะอยู่กับที่ ฝ่าย A คือคำถาม และฝ่าย B คือคำตอบ ให้ฝ่าย A ตามรูปแบบจังหวะด้านล่างนี้ เมื่อฝ่าย B ได้ยินจังหวะแล้วให้ตอบเป็นจังหวะตอบกลับ โดยมีชื่อเนื้อวาทะตอบกลับคือมีความเชื่อมโยงกับรูปแบบจังหวะคำถาม และอย่าลืมต้องตอบด้วยความรู้สึก SWING นะ!

ภาพที่ 40 ตัวอย่างแบบฝึก D2 ภายในแต่ละบท

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินแบบฝึก D2 และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ในการประเมินแบบฝึกทักษะ D2 ที่พัฒนาขึ้น ผู้วิจัยใช้การประเมินร่วมกับการสัมภาษณ์ครูสอนเปียโน เพื่อสอบถามความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาแบบฝึกให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนเปียโนในระดับชั้นประถม 4-6 และความสำคัญของการสอนต้นสดในผู้เรียนระดับชั้นประถม 4-6 โดยแบ่งการรายงานผลออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ 2.1 ผลการประเมินแบบฝึกทักษะ D2 และ 2.2 ความเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาแบบฝึกครั้งต่อไป รายละเอียด ดังนี้

2.1 ผลการประเมินแบบฝึกทักษะ

ผู้วิจัยได้นำแบบฝึกทักษะไปให้ครูเปียโนทั้ง 8 ท่าน ทำการประเมินคุณภาพของแบบฝึกทักษะการต้นสด D2 ที่พัฒนาขึ้น โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรม และด้านรูปแบบ มีเกณฑ์ประเมินดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51-5.00 หมายถึง มีคุณภาพระดับดีมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51-4.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับดี

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51-3.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51-2.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับพอใช้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.50 หมายถึง ควรปรับปรุง

จากการประเมินคุณภาพแบบฝึกทักษะของครูเปียโนทั้ง 8 ท่าน มีดังนี้

2.1.1 ผลการประเมินด้านเนื้อหา

ตารางที่ 19 แสดงผลการประเมินด้านเนื้อหา

รายการประเมิน	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับคุณภาพ
1.) เนื้อหา			
1.1 จังหวะ			
- ความเหมาะสมของรูปแบบจังหวะที่นำมาใช้ เพื่อให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกับการเล่นในลักษณะสวิง	4.1	0.99	ดี
- ความเหมาะสมของรูปแบบจังหวะภายในโจทย์ที่กำหนดให้ เพื่อใช้ในการฝึกคิดต้นสดจังหวะ และทำนอง	4	0.93	ดี
- ความเหมาะสมของรูปแบบจังหวะที่ใช้ในการเล่นบรรเลงประกอบ ร่วมกับเครื่องหมายย้อนกลับ เพื่อต่อการฝึกคิด	3.9	0.99	ดี

รายการประเมิน	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับ คุณภาพ
ทำนองคันสด			
1.2 ทำนอง			
- ความเหมาะสมของการกำหนดกลุ่มตัวโน้ตที่ใช้ในการฝึกคิดทำนอง	4.3	1.04	ดี
- ความเหมาะสมของการกำหนดรูปแบบโน้ตในการเล่นบนคีย์บอร์ดของเปียโน	4.3	0.89	ดี
1.3 เสียงประสาน			
- รูปแบบการดำเนินคอร์ด เอื้อต่อการฝึกคิดทำนองคันสดของผู้เรียน	4	0.93	ดี
- รูปแบบการดำเนินคอร์ด ช่วยให้ผู้เรียนมีอารมณ์ร่วมในการทำกิจกรรม	4	0.93	ดี
1.4 คีตลักษณ์			
- การเรียนรู้ประโยคคำถาม-ตอบ ในช่วงแรกของแบบฝึก เอื้อต่อการฝึกทักษะคันสด	4.1	1.13	ดี
- ความเหมาะสมของการนำคีตลักษณ์แบบบลูส์ 12 ห้องมาใช้ในตอนท้ายของแบบฝึก	4	1.31	ดี
- การนำคีตลักษณ์แบบบลูส์ 12 ห้องมาใช้ในการฝึกคันสด เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้การเล่นแบบบลูส์	4.5	0.53	ดี
รวมทั้งสิ้น	4.1	0.97	ดี

จากผลการประเมินด้านเนื้อหาโดยรวม พบว่าครูสอนเปียโนทั้ง 8 ท่าน มีความคิดเห็นต่อแบบฝึกทักษะการคันสด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.1 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.97 ($M=4.1$, $SD=0.97$) อยู่ในระดับดี และจากตารางการประเมินในด้านเนื้อหา ครูเปียโนได้ให้ข้อสังเกตและคำแนะนำที่เกี่ยวกับองค์ประกอบทางดนตรี โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น คือ ประเด็นด้านจังหวะ ประเด็นด้านทำนอง ประเด็นด้านเสียงประสาน และประเด็นด้านคีตลักษณ์ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ด้านจังหวะ ในความเห็นของครูเปียโน เกี่ยวกับรูปแบบจังหวะที่นำมาใช้ ทั้งแบบกิจกรรมจังหวะ ตัวโจทย รวมถึงรูปแบบจังหวะที่ใช้ในการเล่นประกอบ เอื้อต่อผู้เรียนให้เกิดความเข้าใจในการเล่นลักษณะสวิง และ การฝึกคิดคันสด โดยรวมทั้งหมดอยู่ในเกณฑ์ที่ดี แต่มีจุดที่ควรคำนึงถึงอยู่ 1 จุด คือ วิธีการฝึกเล่นแบบสวิง

1.) วิธีการฝึกเล่นแบบสวิง จากความเห็นของครูเปียโน ซึ่งให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับวิธีการฝึกซ้อมรูปแบบจังหวะในลักษณะสวิงสำหรับผู้เรียนในวัยเด็กไว้ โดยสรุปได้ว่า ในการฝึกผู้เรียนระดับประถมให้สามารถเล่นในลักษณะสวิงได้ สามารถเป็นได้ทั้งเรื่องง่ายและเรื่องยาก ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะการสอนของครู และอีกส่วนหนึ่งคือการทำความเข้าใจของผู้เรียนด้วย ครูบางคนอาจใช้การสอนในลักษณะให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรมก่อน แล้วจึงอธิบายเกี่ยวกับทฤษฎีในเนื้อหาในภายหลัง ครูบางคนเล่นนำและให้ผู้เรียนเล่นตาม ครูบางคนอธิบายทฤษฎีร่วมกับการปฏิบัติ ทั้งหมดขึ้นอยู่กับความถนัดของครูแต่ละคน แต่สิ่งสำคัญของการสอนในผู้เรียนในระดับชั้นประถมปีที่ 4-6 คือ การทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการที่ตนกำลังปฏิบัติอยู่ เป็นเพียงการทำกิจกรรมไม่ใช่การฝึก เพื่อให้ผู้เรียนได้สัมผัสกับธรรมชาติของการเล่นแบบสวิงโดยไม่ต้องคอยระวังกับการนับลงจังหวะ ซึ่งการคอยระวังนับเพื่อให้ลงจังหวะจะทำให้ผู้เรียนเกิดการเกร็งและไม่เป็นธรรมชาติ การสอนในลักษณะที่ทำให้ผู้เรียนปฏิบัติตามครู หรือทำกิจกรรมก่อนรู้ทฤษฎี จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ละเอียดถี่ถ้วน ไม่จดจ่อกับการนับจังหวะจนเกินไป ซึ่งอาจส่งผลให้การเล่นไม่เป็นธรรมชาติ หากผู้เรียนเกิดการจดจ่อกับการเล่นให้ตรงจังหวะจนมากเกินไป และตัวผู้เรียนเองอาจไม่สัมผัสถึงลักษณะการเล่นแบบสวิงอย่างแท้จริง

ด้านความเห็นภายในแบบฝึก เกี่ยวกับกิจกรรมบทที่ 7 ซึ่งเริ่มให้ผู้เรียนฝึกเล่นมือซ้าย โดยเริ่มจากการเล่นจังหวะพื้น ๆ ที่เรียกว่าการเล่นแบบ อูม-ป้า ทั้งนี้ในระหว่างการทำกิจกรรม หากปรับเปลี่ยนการออกเสียง จาก อูม-ป้า เป็น ดูป-ป้า จะทำให้ง่ายต่อการออกเสียงเพื่อให้เกิดเสียงในรูปแบบสวิงมากกว่า เมื่อผู้เรียนเกิดความเข้าใจและความคุ้นเคยจากการฝึกออกเสียงแล้ว ขั้นตอนต่อไปคือฝึกเล่นจังหวะด้วยการกดคอร์ด โดยกำหนดตัว root อยู่ในจังหวะที่ 1 และ 3 และตัวคอร์ดอยู่ในจังหวะที่ 2 และ 4 ในการฝึกช่วงแรก ๆ อาจมีความไม่คงที่ในเรื่องของน้ำหนักการลงเสียงของตัว bass และ คอร์ด แต่เมื่อฝึกไปอีกสักระยะ ผู้เรียนจะสัมผัสได้ถึงน้ำหนักของการกดคอร์ดและการกด bass ในส่วนของการกดคอร์ด จะดังกว่าการเล่น bass ซึ่งเป็นการกดแคโน้ตตัวเดียว และเมื่อเล่นให้อยู่ในลักษณะสวิงไปเรื่อย ๆ ผู้เรียนจะเกิดความคุ้นเคยและเข้าใจในรูปแบบการเล่นลักษณะสวิง ทั้งนี้ นอกเหนือจากเรื่องของเสียงทำให้เกิดการสวิงแล้ว ยังเสริมในเรื่องของรูปแบบจังหวะที่เหมาะสมแก่การนำมาใช้ฝึกเล่นสวิงในเบื้องต้น ได้แก่ รูปแบบจังหวะ ragtime ดังตัวอย่างภาพที่ 40 ซึ่งเป็นรูปแบบจังหวะที่นิยมใช้ฝึกเล่นในสายแจ๊ส โดยมีวิธีการเล่นคือมือซ้ายจะทำหน้าที่เล่นทั้ง bass และ คอร์ดในเวลาเดียวกัน

โจทยแบบฝึกการดับสด

EXAMPLE

Intro Intro

สับสลับ 4 ห้องเพลง

A

B

Intro Ending

ภาพที่ 41 รูปแบบจังหวะ ragtime ที่นิยมใช้ในการฝึกเล่นในสายแจ๊ส

นอกเหนือจากนี้ ยังมีคำแนะนำและข้อคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความยากง่ายของกลุ่มตัวโน้ตที่ใช้ในการทำกิจกรรม โดยกล่าวว่า จังหวะที่นำมาใช้ภายในแบบฝึกทักษะ D2 นี้อยู่ในระดับที่ดี ไม่ยากเกินไป และไม่ยากเกินไป เหมาะสำหรับผู้เรียนที่มีความรู้ในเรื่องพื้นฐานทฤษฎีดนตรีมาแล้วและเริ่มสนใจเรียนรู้เรื่องของการดับสดร่วมกับเล่นในลักษณะสวิง และหากสังเกตตัวโน้ตภายในแบบฝึกจังหวะ หลายบทเรียนมีการใส่เครื่องหมายเน้นเสียงไว้ที่ท้ายรูปแบบจังหวะในบางข้อ และบางข้อไม่มีเครื่องหมายเน้นเสียง ในส่วนนี้ครูเปียโนให้ความเห็นว่า หากต้องการให้ผู้เรียนเห็นภาพในการเล่นลักษณะสวิงซัด ๆ ควรใส่เครื่องหมายลงในจังหวะที่เป็น weak beat เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจว่า การเล่นในลักษณะสวิง ต้องลงน้ำหนักในลักษณะใด และยังกล่าวเสริมเกี่ยวกับลักษณะการสอนผู้เรียนในระดับประถม ควรทำให้ทุกอย่างเป็นเรื่องง่ายไม่ซับซ้อน เนื่องจากผู้เรียนในวัยนี้แม้จะเป็นวัยที่สามารถสื่อสารได้เข้าใจในระดับหนึ่งแล้วก็ตาม แต่สมาธิในการรับเรื่องราวยังคงมีอย่างจำกัด ดังนั้นหากใช้การอธิบายที่ยืดเยื้อ หรือการสอนให้ปฏิบัติสิ่งที่ซับซ้อน ผู้เรียนอาจเกิดความท้อแท้และหมดความสนใจในเนื้อหาของบทเรียน

อีกหนึ่งข้อเสนอแนะที่ครูเปียโนกล่าวถึง คือ คือการสอดแทรกรูปแบบจังหวะบางประเภท เช่น โน้ตสามพยางค์ (tripplet) และ จังหวะยก (anticipated) โดยให้เหตุผลว่า การเพิ่มเติมตัวโน้ตหรือรูปแบบจังหวะง่าย ๆ เพียงแค่เสี้ยวเดียว เป็นเหมือนการเพิ่มคำศัพท์ให้กับตัวผู้เรียน ซึ่งนอกเหนือจากการเพิ่มเติมคำศัพท์ให้ผู้เรียนแล้ว ครูควรสอนวิธีใช้ศัพท์ให้เช่นกัน การสอนให้ผู้เรียนรู้จักรูปแบบจังหวะแปลก ๆ เป็นเหมือนการเพิ่มลูกเล่นในการเล่นจังหวะหากผู้เรียนได้รู้และมีโอกาสลองปฏิบัติ สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถจับจังหวะในการเข้าบทเพลงได้ง่ายขึ้น มีตัวเลือกในการเล่นที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

นอกเหนือจากนี้ยังมีประเด็นเสริมอีก 2 ประเด็น ได้แก่ ลักษณะการเล่นประกอบ ที่เหมาะกับการฝึกคิดค้นสด และ รูปแบบการสอนตามความถนัดของครู จากการสัมภาษณ์ครูเปียน 4 ใน 8 ท่านให้ข้อแนะนำเกี่ยวกับลักษณะการเล่นบรรเลงประกอบที่เอื้อกับการฝึกคิดค้นสดไว้ว่า ในการเล่นบรรเลงประกอบของครู ส่วนพื้นที่ห้องเพลงที่เว้นว่างไว้เพื่อให้ผู้เรียนใช้ในการฝึกคิดค้นสด ควรเป็นการเล่นประกอบในลักษณะการกดคอร์ดแค่ค้างไว้ หรือ กดแค่เป็นจังหวะ เพื่อประกอบไม่ให้ผู้เรียนหลุดจากจังหวะหลัก และในส่วนที่เป็นการเล่นประกอบมือซ้ายด้วยตนเอง ในกิจกรรมบทที่ 7 เป็นต้นไป ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบจังหวะในการเล่น โดยเริ่มจากรูปแบบจังหวะที่ง่าย มีระยะการเว้นห่าง หรือใช้การกดคอร์ดแค่ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสในการฟังเสียงคอร์ดร่วมกับการคิดค้นสด หากปรับให้รูปแบบจังหวะให้อยู่ในลักษณะนี้จะง่ายต่อตัวผู้เรียนและไม่ทำให้เกิดความสับสนในขณะที่ฝึกเล่นอยู่

และอีกหนึ่งความเห็นเกี่ยวกับโอกาสในการเรียนรู้การเล่นในลักษณะสวิงของผู้เรียนระดับประถมไว้ว่า ความถนัดและความใส่ใจของครูผู้สอนมีส่วนในการสอนเช่นกัน หากครูไม่มีความถนัดในเรื่องนี้ก็อาจไม่มีการสอนหรือเน้นในเรื่องของการเล่นลักษณะสวิง ซึ่งเป็นการเล่นที่เน้นลงในจังหวะที่ 2 และ 4 แตกต่างจากการเล่นในลักษณะปกติทั่วไปที่มักจะตกในจังหวะ 1 และ 3 ซึ่งเป็นจังหวะหลัก แต่ในกรณีการเล่นลักษณะสวิง จะเป็นการเน้นลงในจังหวะที่แปลกออกไป เปรียบเหมือนเป็นการฝึนธรรมชาติ ขัดกับหลักการนับลงจังหวะแบบปกติ ดังนั้นแล้ว หากไม่ใช่สิ่งที่เกี่ยวข้องกับบทเรียน หรือตัวบทเพลงที่มีการเล่นแบบสวิงแล้ว ก็อาจไม่มีการสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกเล่นในลักษณะนี้ เว้นเสียแต่ว่าเป็นการเรียนในด้านดนตรีแจ๊ส ในส่วนนั้นถือเป็นเรื่องปกติที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้

ประเด็นที่สอง ด้านทำนอง ในความเห็นของครูเปียนทั้ง 8 ท่าน มีความเห็นเกี่ยวกับ การกำหนดกลุ่มตัวโน้ตที่ใช้ในการสร้างทำนอง และ การกำหนดการใช้โน้ตในการเล่นบนคีย์บอร์ด อยู่ในเกณฑ์ที่ดี แต่ก็มีจุดที่ควรคำนึงถึง 2 จุด ซึ่งได้แก่ 1.) เรื่องของการเจาะจงกำหนดกลุ่มตัวโน้ต และ 2.) เรื่องของการฝึกสร้างทำนอง โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.) เรื่องของการเจาะจงกำหนดกลุ่มตัวโน้ต จากความเห็นกล่าวถึงเรื่องของการกำหนดตัวโน้ต ซึ่งครูเปียน 5 ใน 8 ท่าน มีความเห็นไปในทางเดียวกันคือ การกำหนดกรอบของตัวโน้ตที่จะใช้ในการสร้างทำนองเป็นเรื่องที่ดี โดยจะพยายามไม่ทำให้เนื้อหาและทิศทางในการเลือกตัวโน้ตมาทำกิจกรรมเกิดความหลากหลายและซับซ้อนมากเกินไป แต่ในการติกรอบควรเป็นกรอบที่ผู้เรียนยังสามารถสร้างสรรค์งานได้อย่างอิสระ ซึ่งในการกำหนดกลุ่มตัวโน้ต ผู้วิจัยได้กำหนดแบบเจาะจง ตามตารางที่ 15 แสดงให้เห็นถึงการกำหนดตัวโน้ตในแบบฝึกแต่ละบท โดยเริ่มจากโน้ตตัวดำ โน้ตเข้ตโน้ตตัวขาว และในตอนท้ายของแบบฝึกปล่อยให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกใช้ตัวโน้ตในการสร้างทำนอง

ตารางที่ 20 การกำหนดตัวโน้ตที่ใช้ภายในแบบฝึก

ลำดับแบบฝึก	ลักษณะตัวโน้ต	ตัวโน้ตอักษร
แบบฝึกที่ 1		C
		D, E
แบบฝึกที่ 2		C
		D, E
แบบฝึกที่ 3		C, G
		D, E
แบบฝึกที่ 4		C, G
		D, E
แบบฝึกที่ 5		G
		C, A
		D, E
แบบฝึกที่ 6		G
		C, A
		D, E
แบบฝึกที่ 7		G
		C, A
		D, E

ลำดับแบบฝึก	ลักษณะตัวโน้ต	ตัวโน้ตอักษร
แบบฝึกที่ 8		G
		C, A
		D, E
แบบฝึกที่ 9		ใช้ตัวโน้ตในบันไดเสียง A minor Blues
แบบฝึกที่ 10		ใช้ตัวโน้ตในบันไดเสียง A minor Blues

โดยเริ่มจากแบบฝึกที่ 1 และ 2 กำหนดให้เล่นโน้ตตัวดำด้วยเสียงโด และตัวเข้บตีหนึ่งชั้นสองตัวแทนเสียงเร และมี ในแบบฝึกบทที่ 3 และ 4 กำหนดให้เล่นโน้ตตัวดำด้วยเสียงโด และ ซอล ส่วนตัวเข้บตีหนึ่งชั้นสองตัวแทนเสียง เร และมี ในแบบฝึกที่ 5, 6, 7 และ 8 กำหนดให้เล่นโน้ตตัวขาวด้วยเสียงตัวซอล โน้ตตัวดำเป็นเสียง โด และ ลา ส่วนตัวเข้บตีหนึ่งชั้นสองตัวแทนเสียง เร และ มี และในแบบฝึกบทที่ 9, 10 เปิดอิสระให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ทำนองด้วยตัวโน้ตที่กำหนดให้ ทั้งนี้ เพื่อหลีกเลี่ยงเสียงจากการสร้างทำนองที่อาจจะกีดกัน ผู้วิจัยจึงกำหนดตัวโน้ตแบบเฉพาะเจาะจง อีกทั้งต้องการให้ทำนองที่สร้างสรรค์ออกมามีความสอดคล้องกับรูปแบบการดำเนินคอร์ดที่ใช้ในการเล่นบรรเลงประกอบ

ในความเห็นของครูเปียนโนท่านหนึ่งกล่าวเกี่ยวกับการกำหนดแบบเฉพาะเจาะจงไว้ว่า ในการกำหนดตัวโน้ตแบบเฉพาะเจาะจงลักษณะนี้ ถ้าหากผู้เรียนได้เรียนรู้ไปเรื่อยๆ อาจเกิดเป็นความเคยชินกับตัวผู้เรียนเอง และเมื่อมีโอกาสได้ออกไปร่วมเล่นดนตรีกับนักดนตรีคนอื่น ๆ ลักษณะวิธีคิดของตัวผู้เรียนจะไม่เปิดกว้าง อีกทั้งในการกำหนดโน้ตแบบเฉพาะเจาะจงนี้ เป็นเหมือนการไก้ให้ผู้เรียนทำการแปรเท่านั้น เนื่องจากผู้เรียนได้เรียนรู้เพียงแค่การใช้โน้ตเพียงไม่กี่ตัววนไป ไม่ได้เสริมในด้านของวิธีการคิดสร้างสรรค์ทางทำนอง เป็นเหมือนการเติมคำลงในช่องว่างเท่านั้น ไม่ได้ฝึกให้คิดต่อยอดจากสิ่งใด ซึ่งแตกต่างจากแนวการเล่นดนตรีสด ที่จะเน้นให้ผู้เล่นเปิดกว้างในการเล่น ไม่มีกฎหรือแนวทางที่ตายตัวในการเล่น ดังนั้น ในการกำหนดโน้ตแบบเฉพาะเจาะจงที่ใช้ภายในแบบฝึกทักษะนี้ เป็นการให้อิสระในการสร้างสรรค์งานที่น้อยไป หากเป็นไปได้อยากให้เป็นการกำหนดตัวโน้ตที่ใช้ในการสร้างสรรค์ทำนองเท่านั้น การกำหนดในลักษณะจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกคิดมากกว่าการใช้โน้ตจากการเจาะจง

2.) เรื่องของการฝึกสร้างทำนอง จากการสัมภาษณ์ครูเปียนโนเกี่ยวกับการพัฒนาแบบฝึก ใน ส่วนของการสร้างทำนอง ครูเปียนโนกล่าวถึง วิธีการสร้างทำนองที่นิยมใช้สอนผู้เรียนในวัยเด็ก และยัง ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางในการสอนผู้เรียนในช่วงระดับประถมนี้

ครูเปียนโนท่านหนึ่งกล่าวถึงวิธีการสอนผู้เรียนในระดับประถมให้ทำการค้นสดไว้ว่า สามารถ เริ่มต้นจากการไล่บันไดเสียง แล้วตามด้วยการฝึกให้เล่นบันไดเสียงในลักษณะสวิง ในการไล่บันไดเสียง ขึ้นอยู่กับการกำหนดของครูผู้สอนภายในชั่วโมง เมื่อไล่บันไดเสียงเสร็จ ครูจะกำหนดรูปแบบการ ดำเนินคอร์ดอย่างง่ายมาให้โดยใช้การเล่นคอร์ดวนไปเรื่อย ๆ เพื่อให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับเสียงจากรูปแบบ การดำเนินคอร์ด จากนั้นเริ่มให้ผู้เรียนฝึกค้นสดจากการดึงเอาตัวโน้ตในบันไดเสียงที่ฝึกเล่นไปตอนต้น ชั่วโมงมาใช้ ทั้งนี้ ในการเลือกตัวโน้ตมาใช้ ครูเปียนโนเสริมว่า ควรบอกผู้เรียนเกี่ยวกับความเหมาะสม ระหว่างตัวโน้ตและคอร์ดที่นำมาใช้ในการฝึกเพื่อป้องกันการเกิดเสียงที่กีดกัน และหากกล่าวว่าการดึง เอาตัวโน้ตจากบันไดเสียงมาใช้จะยุ่งยากเกินไป สามารถกำหนดตัวโน้ตจากบันไดเสียงนั้น ๆ โดยเริ่ม จาก สองตัว และเพิ่มจำนวนตัวโน้ตขึ้นเรื่อย ๆ การทำในลักษณะนี้เหมือนเป็นการท้าทาย ความสามารถของผู้เรียนอีกเช่นกัน ทั้งนี้ ลักษณะการฝึกสร้างทำนองที่ครูเปียนโนกล่าวมา มีส่วนคล้าย กับตัวแบบฝึกที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น แต่มีความแตกต่างตรงที่การกำหนดตัวโน้ตที่ไม่เฉพาะเจาะจงเท่า นั้นว่าแนวทางการฝึกผู้เรียนในวัยเด็กเล่นค้นสดด้วยการดึงโน้ตจากบันไดเสียง หรือการกำหนดตัวโน้ต เป็นวิธีพื้นฐานทั่วไปในการฝึกผู้เรียนให้รู้จักการค้นสดเบื้องต้น และสามารถนำไปพัฒนาต่อยอดได้อีก ในอนาคต

ครูสอนเปียนโนอีกท่านหนึ่ง ให้ข้อคิดเกี่ยวกับวิธีการสร้างทำนองที่นำเสนออยู่ภายในแบบฝึก โดยกล่าวว่า การกำหนด หรือการนำเสนอแนวทางในการสร้างสรรค์ทำนองมีหลากหลายวิธี และ ภายในแบบฝึกนี้เองก็มีหลายวิธีที่น่าสนใจ เพียงแต่อยากให้คำนึงถึงความเป็นจริงในเรื่องของการ นำไปใช้ เทคนิค วิธีการสร้างทำนองบางวิธี ดุยกเกินไปสำหรับผู้เรียนระดับชั้นประถม 4-6 เช่นการ สร้างทำนองแบบพลิกกลับ ในกรณีนี้แม้จะเอาโน้ตมาตั้งต่อหน้าแล้วให้ผู้เรียนเล่น ก็ไม่แน่ใจว่าจะเป็น วิธีที่ดี เนื่องจากแนวคิดนี้ดูยากเกินไปไม่น่าเหมาะแก่การนำมาใช้ แต่ในส่วนของวิธีการอื่น ๆ เช่นการ แปรทำนอง หรือ การเอาโน้ตในคอร์ดมาใช้ วิธีการเหล่านี้ที่กล่าวมาเป็นวิธีที่น่าสนใจดี และยังคงกล่าว อีกว่า นอกเหนือจากการสอนเทคนิคในการสร้างทำนองให้ผู้เรียนแล้ว ควรให้ผู้เรียนได้รู้เกี่ยวกับ ทฤษฎีที่มาของการใช้เทคนิค เช่นเรื่องส่วนประกอบของคอร์ด โน้ตนอกคอร์ด การใช้โน้ตผ่าน (passing tone) และยังเสริมในเรื่องของแนวทางการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมไว้ว่า ผู้เรียน ในวัยประมณนี้ควรใช้การฝึกในลักษณะแบบย่อให้ทำบ่อย ๆ ยกตัวอย่างจากตอนท้ายของแบบฝึก ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ใช้บันไดเสียงบลูส์ในการสร้างทำนองเป็นหลัก มีความแตกต่างไปจากบันไดเสียงเมเจอร์ ไมเนอร์ที่ผู้เรียนสามารถพบเจอได้ในการเรียนทั่วไป ดังนั้นแล้ว เพื่อให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับเสียงของ บันไดเสียง ควรย้ำให้ไล่บันไดเสียงบลูส์บ่อย ๆ ทุกครั้งก่อนการทำกิจกรรม การย้ำให้ผู้เรียนในวัยนี้ทำ

อะไรบ่อยๆจะทำให้เกิดการจดจำและเมื่อเกิดความคุ้นเคยกับเสียงแล้ว หากจะใช้บันไดเสียงบลูส์ในการทำกิจกรรมครั้งต่อไปก็ถือเป็นเรื่องง่ายสำหรับตัวของผู้เรียน เมื่อถึงระดับนั้นครูก็สามารถให้ทำกิจกรรมที่ยากขึ้นอีกระดับหนึ่ง เพื่อท้าทายความสามารถของตัวผู้เรียน

ประเด็นที่สาม ด้านเสียงประสาน ในความเห็นของครูเปียโนทั้ง 8 ท่าน มีความเห็นเกี่ยวกับชุดการดำเนินคอร์สที่เล่นบรรเลงประกอบในแบบฝึกทักษะนี้ เอื้อต่อการฝึกคิดทำนองต้นสดของผู้เรียน และช่วยให้ผู้เรียนมีอารมณ์ร่วมในการทำกิจกรรม อยู่ในเกณฑ์ที่ ดี แต่ก็มีจุดที่ควรคำนึงถึง 3 จุด ได้แก่ 1.) ลักษณะการวางคอร์ดในรูปแบบของแจ๊ส 2.) ความถูกต้องของตัวคอร์ด 3.) วิธีการฝึกเล่นการดำเนินคอร์ส โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.) ลักษณะการวางคอร์ดในรูปแบบของแจ๊ส จากความเห็นของครูเปียโน ซึ่งกล่าวถึงรูปแบบการวางคอร์ด หรือ position ที่ใช้ในการดำเนินคอร์สภายในแบบฝึกแต่ละบทไว้ว่า ลักษณะการวางคอร์ดภายในแบบฝึกทักษะนี้ มีหลายส่วนที่ไม่อยู่ในรูปแบบของ Jazz position ซึ่งในทางแจ๊สมีลักษณะการวางคอร์ดอยู่ 2 ลักษณะ ซึ่งได้แก่ A position และ B position ในลักษณะของ A position คือการเล่นโดยเรียงโน้ตตามตัวที่ 1 3 5 7 (9) ส่วนลักษณะของ B position คือการเล่นโดยเรียงโน้ตตามตัวที่ 7 9 3 5 ตัวอย่างเช่น ในการเล่นคอร์ด Dm7 ถ้าในลักษณะแบบ A position ตัวเบสของคอร์ดจะเริ่มต้นที่ตัวรูท (root) คือตัว D ส่วนตัวคอร์ด คือตัว F A C (E) ซึ่งโน้ตตัวมีนี้เป็นโน้ตตัวที่เก่า จะมีหรือไม่มีก็ได้ แต่ภายในตัวคอร์ดควรมีครบทั้งสี่ตัวโน้ต ถ้าในลักษณะแบบ B position เริ่มต้นจากโน้ตตัว C E F A แต่ส่วนมากแล้วนิยมเล่นแบบ A position มากกว่า และอีกหนึ่งความเห็นจากครูเปียโน 4 ใน 8 ท่าน กล่าวถึง คือ เรื่องของระยะความกว้างของเสียงในการวางคอร์ด โดยกล่าวว่า บางแบบฝึกมีการกำหนด ตำแหน่งการวางคอร์ดบางตัวอยู่ในระยะที่ต่ำมากกว่า 1 octave จาก Middle C ซึ่งเป็นเรื่องยากสำหรับผู้เรียนในการฟังเสียงคอร์ด รวมถึงการฝึกเล่น หากปรับระดับให้สูงขึ้น หรืออยู่ในระดับที่ต่ำกว่า Middle C ลงมาเพียง 1 octave จะเหมาะแก่การนำไปใช้สอนผู้เรียนในการฝึกฟังเสียงการดำเนินคอร์ส

2.) ความถูกต้องของคอร์ด จากการสัมภาษณ์ครูเปียโนพบว่า หนึ่งในความเห็นที่ครูทั้ง 8 ท่าน มีเหมือนกันคือ ความถูกต้องและชัดเจนของตัวโน้ตในคอร์ด ซึ่งในการกำหนดคอร์ดภายในแบบฝึกครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดชุดการดำเนินคอร์สที่ประกอบด้วยคอร์ด ii-7 | V7 | I^Δ7 ซึ่งเป็นพื้นฐานของการดำเนินคอร์สแนวดนตรีแจ๊ส และยังใช้ชุดการดำเนินคอร์สนี้ในการเล่นบรรเลงประกอบของครู ซึ่งอยู่ในช่วงต้นของแบบฝึก และเป็นบทเรียนให้ผู้เรียนได้ฝึกเล่นในตอนท้ายของแบบฝึกเช่นกัน รูปแบบการวางคอร์ดที่ใช้ มีการพลิกกลับของคอร์ดเพื่อให้ง่ายต่อการเล่นในมือซ้าย ทั้งนี้จากการสัมภาษณ์ครูสอนเปียโน กล่าวว่า ลักษณะรูปแบบของการวางคอร์ดภายในแบบฝึกทักษะบางคอร์ดยังไม่มี ความชัดเจนพอให้รู้ว่าเป็นการเดินคอร์ดอะไร เนื่องจากผู้วิจัยใช้รูปแบบการวางคอร์ดในลักษณะพลิกกลับ

และตัดตัวโน้ตบางตัวออก จึงทำให้เป็นเรื่องค่อนข้างยากในการเดาว่าคอร์ดที่เล่นอยู่คือคอร์ดอะไร อีกทั้งยังไม่มีกรเขียนกำกับชื่อคอร์ด หรือมีสัญลักษณ์เพื่อบอกว่าคอร์ดที่เล่นอยู่นี้คือคอร์ดอะไร จุดนี้จะกลายเป็นเรื่องซับซ้อนและทำให้การเรียนรู้ด้านเสียงประสานยากเกินไปสำหรับผู้เรียนในระดับเริ่มต้น ฟีกดันสด และอีกหนึ่งความเห็นซึ่งกล่าวเกี่ยวกับความถูกต้องของตัวโน้ตภายในคอร์ดไว้ว่า คอร์ดบางข้อมีตัวโน้ตที่เสียงกีดกัน อาจเกิดจากการเล่นแบบพลิกกลับ หรือด้วยความผิดพลาดของผู้วิจัย แต่อยากให้เห็นกับจุดเล็กน้อยนี้ เนื่องจากแนวการดำเนินคอร์ดเป็นสิ่งที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากการได้ยินเสียง ยิ่งเป็นผู้เรียนที่อยู่ในระดับเริ่มต้นฟีก จึงยิ่งควรตรวจทานความถูกต้องของคอร์ดให้ดี และสิ่งที่สำคัญสำหรับแบบฟีกของผู้เรียนในระดับประณนี้ คือการเพิ่มเติมในเรื่องของสัญลักษณ์ หรือการบอกชื่อคอร์ดให้ผู้เรียนทราบ เมื่อได้เห็นผ่านตัวแบบฟีก ผ่านการทำกิจกรรมสิ่งเหล่านี้อาจเกิดเป็นคำถามในการเรียนรู้แบบต่อยอดไปเรื่อย ๆ เช่น ทำไมคอร์ดนี้จึงวางในรูปแบบ root คอร์ดนี้ทำไมจึงอยู่ในรูปแบบพลิกกลับ เป็นต้น

3.) วิธีการฝึกเล่นการดำเนินคอร์ด จากความเห็นของครูเปียนโน 4 ใน 8 ท่าน ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับแนวทางในการฝึกเล่นการดำเนินคอร์ดในมือซ้าย โดยความเห็นของครูเปียนโนคนที่ 1 กล่าวว่า การสอนให้ผู้เรียนในวัยประณเรียนรู้เรื่องของการดำเนินคอร์ด สิ่งแรกที่เราควรคำนึงคือการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการฟังเป็นหลัก รูปแบบการวางคอร์ดที่ใช้ควรมีความชัดเจน เพื่อให้ได้ยินเสียงที่ชัด และการเรียนรู้ที่สามารถเข้าใจได้โดยง่าย อย่างเช่นคอร์ดที่ใช้ภายในแบบฟีกนี้ ในส่วนของแบบฟีกตอนต้นที่ให้ผู้เรียนประกอบเพื่อให้ผู้เรียนฟีกฟังแม้ว่าจะเป็นดำเนินคอร์ดโดยใช้ bass เป็นตัว root แต่รูปแบบการวางคอร์ดแบบพลิกกลับยังมีความซับซ้อนเกินกว่าจะใช้ในการสอนผู้เรียนระดับประณ ฟัง รูปแบบการวางคอร์ดควรอยู่ในรูปแบบของ A position โดยเริ่มจากการวางคอร์ดโดยใช้โน้ต 3 ตัว หรือที่เรียกว่าทริยแอด แล้วค่อยเพิ่มจำนวนโน้ตในคอร์ดเป็นการวางคอร์ดโดยใช้โน้ต 4 ตัว ตามลำดับ ในกรณีของการให้ผู้เรียนฝึกเล่นประกอบมือซ้าย ภายในบทเรียนที่ 7 ให้หลักการเช่นเดียวกัน คือ เริ่มต้นจากการให้ผู้เรียนรู้จักรูปแบบการดำเนินคอร์ดเป็นภาพกว้าง ๆ ก่อน โดยให้เล่นเพียงตัว bass จากนั้นค่อยเพิ่มให้เล่นเป็นคู่ 5 หรือคู่ 8 และตามด้วยการกดคอร์ดทริยแอด และท้ายที่สุดคือการให้ผู้เรียนฝึกเล่นคอร์ดแบบโน้ต 4 ตัว

ในความเห็นของครูเปียนโนคนที่ 2 กล่าวเกี่ยวกับกรณีการยกตัวอย่างภายในบทเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในเนื้อหามากยิ่งขึ้น โดยกล่าวว่า เรื่องของการยกตัวอย่างควรเป็นรูปแบบการดำเนินคอร์ดจากเพลงที่เป็นที่รู้จักโดยทั่วไป จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจได้เร็วขึ้น เช่น หากจะสอนการดำเนินคอร์ดแบบธรรมดาทั่วไป I-IV-V-I ในคีย์ C ครูสอนอาจน่าเพลง Happy Birthday หรือ Baby Shark มาเป็นตัวอย่าง นอกเหนือจากรูปแบบการดำเนินคอร์ดที่จะทำให้ผู้เรียนจดจำได้แล้ว เรื่องของทำนองก็ช่วยได้เช่นกัน หลังจากผ่านกิจกรรมการฟัง ครูอาจให้ผู้เรียนฟีกทำการบิดทำนองหรือให้ผู้เรียนฟีกแต่งทำนองใหม่ โดยใช้รูปแบบการดำเนินคอร์ดเดิม หากเป็นแนวการดำเนินคอร์ดที่ง่าย ไม่ซับซ้อน

ใช้การวางรูปแบบคอร์ดที่ชัดเจน สิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อการสร้างทำนองเช่นกัน และครูคนที่ 3 แสดงความเห็นเกี่ยวกับ การสอนเล่นแนวการดำเนินคอร์ดไว้ว่า แนวการดำเนินคอร์ดที่ใช้ภายในแบบฝึกทักษะนี้ โดยส่วนมากแล้วคือคอร์ด ii-7 | V7 | I⁺7 ซึ่งถือว่าเป็นแนวการดำเนินคอร์ดที่ธรรมดาๆ ไม่มีลูกเล่นอะไรมาก และเป็นพื้นฐานของการเล่นแบบแจ๊ส และอีกแนวการดำเนินคอร์ดคือ การดำเนินคอร์ดแบบบลูส์ ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่ง่ายต่อการฝึกเล่นเช่นกัน และยังเสริมอีกว่า วิธีการที่จะช่วยให้ผู้เรียน เรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินคอร์ดได้อย่างรวดเร็ว สามารถเริ่มจากการหาตัวอย่างบทเพลง หรือทำนองที่มีรูปแบบแนวการดำเนินคอร์ดนั้น ๆ มาให้ผู้เรียนฝึกฟัง ซึ่งนอกเหนือจากการฝึกฟังแล้ว จะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนสังเกตเกี่ยวกับการเปลี่ยนคอร์ดในบทเพลงด้วยเช่นกัน ลักษณะการฝึกเหล่านี้แม้จะใช้เวลานาน แต่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้และซึมซับการฟังเป็นไปอย่างธรรมชาติ สิ่งสำคัญคือ ครูผู้สอนควรปลูกฝังให้การฝึกฟังนี้เป็นเรื่องปกติในการเรียน ผู้เรียนจะเกิดความคุ้นเคยและในท้ายที่สุดจะสามารถจดจำการดำเนินคอร์ดได้

และนอกเหนือจากนี้ยังมีอีกความเห็น จากครูเปียโนคนที่ 4 ซึ่งกล่าวเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้านเสียงประสานภายในแบบฝึกนี้ โดยกล่าวว่า แม้ว่าในตัวคู่มือจะมีการแจ้งเกี่ยวกับจุดประสงค์ของแบบฝึกส่วนหนึ่งคือต้องการสอนให้ผู้เรียนรู้จักกับแนวเสียงประสาน แต่ว่าภายในแบบฝึกนี้มีการเรียนรู้ด้านแนวเสียงประสานที่น้อยมาก เนื่องจากการกำหนดให้เล่นเพียงแค่กุญแจเสียง C อีกทั้งการกำหนดกลุ่มตัวโน้ตที่ใช้ในการสร้างทำนอง จึงทำให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ในเชิงเสียงประสานที่น้อย ทั้งนี้อาจเพิ่มเติมกุญแจเสียง อื่น ๆ หรือ relative ของ กุญแจเสียง เพื่อเพิ่มความหลากหลายในเรื่องของเสียงประสานซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในทักษะการฟังและการดนตรีได้

ประเด็นที่สี่ ด้านจิตลักษณะ ในความเห็นของครูเปียโนทั้ง 8 ท่าน มีความเห็นเกี่ยวกับจิตลักษณะที่นำมาใช้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับประโยคคำถาม-ตอบ และการนำจิตลักษณะแบบบลูส์มาใช้ในการฝึกดนตรีสด อยู่ในเกณฑ์ที่ดี แต่มีจุดที่ควรคำนึงถึง 1 จุด คือ การเข้าถึงตัวจิตลักษณะอย่างแท้จริง

1.) การเข้าถึงตัวจิตลักษณะอย่างแท้จริง จากความเห็นของครูเปียโน ซึ่งกล่าวเกี่ยวกับการนำจิตลักษณะแบบบลูส์ 12 ห้อง มาใช้ประกอบกิจกรรมภายในแบบฝึกไว้ว่า ส่วนที่เป็นการทำกิจกรรมแบบถาม-ตอบ ถือว่าอยู่ในระดับที่ดี เป็นความยาวขนาด 2 ห้องเพลงอยู่ในระดับสั้น ๆ และค่อย ๆ พัฒนาไปสู่การเล่นแบบ 4 ห้องเพลง 8 ห้องเพลง แต่ในช่วงท้ายของแบบฝึกที่นำจิตลักษณะแบบบลูส์มาใช้ แม้จะมีการแจกจ่ายละเอียดของจิตลักษณะแบบบลูส์ 12 ห้อง ให้ผู้เรียนทราบ แต่เนื้อหาที่แสดงยังน้อยเกินไป เนื่องจากสิ่งที่แสดงให้ผู้เรียนเห็นภายในแบบฝึก บอกเพียงแค่ลักษณะของจิตลักษณะมีทั้งหมด 12 ห้องเพลง แบ่งออกเป็น 3 ท่อน ได้แก่ ท่อน A เป็นท่อนถาม ท่อน B เป็นท่อนทวนถาม และท่อน C เป็นท่อน ตอบ เพียงเท่านั้น ในเรื่องของการสร้างประโยคนี้ ตัวผู้เรียนเองน่าจะทำได้บ้าง

ไม่มากไม่น้อย เนื่องจากเนื้อหาของตัวแบบฝึกกล่าวในเรื่องวิธีการสร้างประโยคมาตั้งแต่ต้น ให้ไวยากรณ์ ผู้เรียนมาตั้งแต่เรื่องการถาม-ตอบ การเลียนแบบประโยคเดิม หรือการให้คิดการแปรใหม่ แต่ตัวคิด ลักษณะนี้ กลับไม่บอกรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการเดินคอร์ดแบบบลูส์เลย ห้องเพลงที่ 1-4 คือคอร์ดอะไร โครงสร้างการดำเนินคอร์ดของคีตลักษณ์ มีคอร์ดอะไรบ้าง ส่วนนี้คือสิ่งสำคัญที่ควรบอกผู้เรียน ไม่เช่นนั้นผู้เรียนจะมีความรู้เพียงเรื่องของตัวคีตลักษณ์เพียงอย่างเดียว ไม่ได้เข้าถึงรูปแบบของตัวคีตลักษณ์ที่แท้จริง ดังนั้น อาจเสริมในเรื่องของการบอกโครงสร้างของการดำเนินคอร์ดที่ใช้ในคีตลักษณ์ให้ผู้เรียนได้รู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องของรูปแบบการดำเนินคอร์ด เมื่อผู้เรียนรู้โครงสร้างการดำเนินคอร์ดแล้วจะสามารถนำไปเรียบเรียงในการเล่นดนตรีได้

นอกจากนี้ยังมีความเห็นจากครูเปโนอีกท่าน กล่าวถึง รูปแบบการสอนเรื่องประโยคถาม-ตอบ ร่วมกับการนำไปทำกิจกรรมในห้องเรียนไว้ว่า พื้นที่ในการทำกิจกรรมถาม-ตอบ อยู่ในรูปแบบ A B มีการถาม ตอบด้วยประโยคโมทีฟสั้น ๆ ถือว่าอยู่ในระดับที่ดี ในการทำกิจกรรมครูอาจปรบมือเป็นแบบอย่างให้ผู้เรียนก่อน แล้วให้ผู้เรียนทำตาม ทั้งนี้กิจกรรมที่ทำเป็นได้หลายอย่าง สามารถเป็นได้ทั้งการปรบมือ หรือการร้องโน้ตธรรมดา เมื่อจบจากกิจกรรมปรบมือแล้ว ค่อยให้ผู้เรียนลองเล่นกับเครื่องดนตรี ทั้งนี้ในการปฏิบัติกิจกรรมควรทำให้อยู่ในลักษณะของกิจกรรมการโต้ตอบเล็ก ๆ โดยใช้รูปแบบ A B แบบเดียวกับที่ใช้ในแบบฝึกนี้ โดยกำหนดให้ครูเป็น A ผู้เรียนเป็น B ครูร้องเล่นร่วมกับผู้เรียน และให้ผู้เรียนปรบมือตอบ พยายามคงอัตราจังหวะที่ใช้ปรบมือด้วยการเล่นบรรเลงประกอบ แล้วให้ผู้เรียนเปลี่ยนตัวโน้ตไปเรื่อย ๆ รูปแบบการทำกิจกรรมในลักษณะนี้ถือว่าดี เนื่องจากเป็นการโต้ตอบกันระหว่างครูกับผู้เรียน กลับไปกลับมา แม้จะเป็นเพียงกิจกรรมเล็ก ๆ แต่ก็เหมือนเป็นการย้าให้ผู้เรียนเข้าใจในเรื่องของรูปประโยคถามควรเป็นแบบใด มีลักษณะอย่างไร ประโยคตอบควรมีลักษณะการจบท่อนอย่างไร

2.2.2 ผลการประเมินด้านกิจกรรม

ตารางที่ 21 แสดงผลการประเมินด้านกิจกรรม

รายการประเมิน	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับ คุณภาพ
2.) กิจกรรม			
- ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม โดยเริ่มจากการฟัง การปฏิบัติตาม และการคิดสร้างสรรค์	4.5	0.76	ดี
- ลำดับขั้นตอนการทำกิจกรรมมีความต่อเนื่อง เอื้อต่อการปฏิบัติร่วมกับเปียโน	4.1	0.64	ดี
- วิธีการปฏิบัติกิจกรรมมีความหลากหลาย เอื้อต่อการฝึกคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี	4.5	0.53	ดี
- ความเหมาะสมของพื้นที่ห้องเพลง ที่เว้นว่างไว้ เอื้อต่อการฝึกคิดทักษะดนตรี	4.3	0.71	ดี
- ความสอดคล้องของกิจกรรมและเนื้อหาภายในแบบฝึก	4.4	0.52	ดี
- ความเหมาะสมของรูปแบบกิจกรรมกับผู้เรียนระดับ ป.4-6	3.4	0.92	ปานกลาง
รวมทั้งสิ้น	4.2	0.68	ดี

จากผลการประเมินด้านกิจกรรมโดยรวม พบว่าครูสอนเปียโนทั้ง 8 ท่าน มีความคิดเห็นต่อแบบฝึกทักษะการดนตรี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.68 ($M=4.2$, $SD=0.68$) อยู่ในระดับดี และจากตารางการประเมินในด้านกิจกรรม ครูเปียโนได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับลักษณะของการทำกิจกรรมในผู้เรียนระดับประถม โดยสามารถสรุปและแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ 1.) ระดับความยากในการทำกิจกรรม 2.) การปรับให้สิ่งที่ยากในกิจกรรมให้เป็น สิ่งที่ทำหาย และ 3.) การกำหนดเวลา โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ระดับความยากในการทำกิจกรรม จากการสัมภาษณ์ครูเปียโนให้ความเห็นด้านเรื่องระดับความยากในการทำกิจกรรม โดยสรุปได้ว่า ความยากในการทำกิจกรรม ยกตัวอย่างจากกิจกรรมจังหวะที่ผู้วิจัยจัดให้มีการใช้การทำ body percussion โดยให้ผู้เรียนปรบมือร่วมกับการเคาะเท้าให้เป็นจังหวะ ในความเห็นของครูเปียโน เห็นว่าเป็นสิ่งที่ค่อนข้างยากไปสำหรับผู้เรียนในระดับประถม 4-6 และถึงแม้ว่าในทางทฤษฎีจะบอกเกี่ยวกับรายละเอียดระดับความสามารถของร่างกายรวมถึงสติปัญญาของผู้เรียนในระดับนี้ไว้อย่างไร แต่จากประสบการณ์จริงแล้ว การสอนผู้เรียนในระดับชั้นประถม 4-6 ให้ทำกิจกรรมอย่างที่กล่าวมา ยังถือเป็นเรื่องยาก ปัจจัยนั้นเกี่ยวข้องกับ

ระดับความสามารถของแต่ละบุคคล ผู้เรียนบางคนอาจทำได้ บางคนอาจทำไม่ได้ หรือบางรายอาจไม่ยอมทำกิจกรรมเลย แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้เรียนไม่สามารถทำกิจกรรมที่กำหนดมาได้ เพียงแต่อาจต้องใช้เวลาในการแยกประสาทมือและเท้า และแน่นอนว่าในระหว่างการทำกิจกรรมผู้เรียนอาจมีความกังวลเกี่ยวกับการรักษาจังหวะจากการย่ำเท้า รวมถึงปรับมือตามโจทย์ที่กำหนดให้ภายในแต่ละแบบฝึก ในส่วนนี้สามารถแก้ไขได้โดยการเปิดเมโทรนอมคลอไปด้วยในขณะที่ผู้เรียนกิจกรรมอย่างน้อยมีหลักให้ผู้เรียนได้ยึด จะช่วยลดความยากในการทำกิจกรรมรวมถึงลดความกดดันที่อาจเกิดขึ้นของผู้เรียนในขณะปฏิบัติกิจกรรมด้วย

ประเด็นที่สอง การปรับสิ่งที่ยากในกิจกรรมให้กลายเป็นกิจกรรมเสริมที่มีความท้าทาย จากการสัมภาษณ์ครูเปียโน ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับระดับความยากภายในการทำกิจกรรม โดยกล่าวว่า ลักษณะของการทำกิจกรรมภายในแบบฝึก บางอย่างอาจดูยากเกินไปสำหรับผู้เรียนในวงระดับประถม แต่ก็ไม่ได้หมายความว่า ไม่สามารถนำมาใช้ในการทำกิจกรรมภายในบทเรียน เพียงแต่ผู้วิจัยอาจต้องทำการปรับระดับความยากในการทำกิจกรรมสำหรับผู้เรียนในวัยนี้ ให้กลายเป็นกิจกรรมเสริมที่มีความท้าทายสำหรับตัวผู้เรียนเอง อย่างเช่น ในกิจกรรมที่มีภายในแบบฝึกนี้จะแบ่งออกเป็นสองกิจกรรม คือ กิจกรรมจังหวะ และกิจกรรมการดันสด ในส่วนของกิจกรรมจังหวะจัดให้มีการปรับมือร่วมไปกับการย่ำเท้า สิ่งที่กำหนดมาให้อาจยากไปสำหรับผู้เรียน เบื้องต้นผู้วิจัยลดความยากลง เพื่อให้การปฏิบัติกิจกรรมง่ายขึ้นด้วยการเปิดเมโทรนอมควบคู่ไปกับการปรับมือ และเมื่อผู้เรียนสามารถปรับมือได้อย่างเป็นจังหวะมั่นคงแล้ว อาจมีกิจกรรมเสริมเพื่อท้าทายความสามารถของผู้เรียน โดยการปิดเมโทรนอม แล้วให้ผู้เรียนเคาะเท้าและปรับมือด้วยตนเอง เป็นต้น

ในส่วนของกิจกรรมการดันสด ยกตัวอย่างจากบทเรียนที่ 7 กำหนดให้ผู้เรียนเริ่มฝึกเล่นสองมือ ซึ่งโดยปกติจะเป็นเรื่องยากสำหรับผู้เรียนที่ฝึกเล่นมือเดียวมาในระยะเวลาหนึ่ง เมื่อต้องเพิ่มมือซ้ายเข้ามาด้วย ในช่วงแรกผู้เรียนอาจยังคุมมือขวาไม่ได้ เมื่อเพิ่มการกดคอร์ดในมือซ้ายเข้าไปอาจทำให้การฝึกยากเกินไปในความรู้สึกของผู้เรียน ดังนั้นแล้วผู้วิจัยอาจลดความยากลงมาโดยเริ่มจากให้มือซ้ายกดเพียง bass โดยใช้ตัว root ของคอร์ดไปก่อน เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นโครงสร้างภาพรวมในการเล่นระหว่างการเล่นคอร์ดในมือซ้ายและการเล่นทำนองในมือขวา จากนั้นค่อยให้การกดคอร์ดเป็นกิจกรรมเสริมที่มีความท้าทายความสามารถของตัวผู้เรียน

ประเด็นที่สาม การกำหนดเวลา จากการสัมภาษณ์ครูเปียโน 3 ใน 8 ท่านกล่าวเตือนในเรื่องของการกำหนดระยะเวลาการทำกิจกรรมต่อบท โดยกล่าวว่า เรื่องของระยะเวลาในการทำกิจกรรมจากที่ผู้วิจัยกำหนดให้ใช้เวลาในการศึกษาและทำกิจกรรมบทละ 15-20 นาที ไม่แน่ใจว่าเป็นข้อผิดพลาดของการใช้คำ หรือผู้วิจัยตั้งใจกำหนดมา แต่ในการศึกษาร่วมกับการทำกิจกรรมโดยใช้

เวลาเพียง 15-20 นาทีเป็นไปไม่ได้อย่างแน่นอน อย่างน้อยแล้วควรเป็น บทเรียนหนึ่งบท ต่อ 1-2 ชั่วโมง ซึ่งเหตุผลเกี่ยวข้องกับเรื่องของเนื้อหาภายในบทเรียนและตัวกิจกรรมที่ทำ เมื่อรวมกับระดับอายุของผู้เรียนด้วยแล้ว จึงเป็นไปได้ยากที่จะใช้เวลาเพียง 15 นาทีในการศึกษาต่อบทเท่านั้น ทั้งนี้ ครูเปียนได้ให้คำแนะนำจากประสบการณ์ที่เคยสอนผู้เรียนในระดับประถมฯ จากประสบการณ์ในการสอนต้นสดผู้เรียนในวัยนี้ ตั้งแต่การมอบโจทย์ กำหนดตัวโน้ตให้รวมกับการทำกิจกรรม อย่างน้อยใช้เวลา รวมแล้ว 35 นาทีเป็นอย่างต่ำ ดังนั้นในเรื่องเวลานี้จึงอยากขอแนะนำให้ผู้วิจัยปรับขยายเวลา หรือชี้แจงบอกเกี่ยวกับวิธีการกำหนดเวลาในการเรียนต่อบทเรียน เช่นว่ากำหนดให้กิจกรรมละ 15 นาที ซึ่งในด้านของผู้ที่นำแบบฝึกไปใช้สอนจะเข้าใจได้ว่า ภายในบทเรียนนี้อาจจะสามารถแบ่งเนื้อหา หรือหยิบยกมาบางประเด็นและนำมาสอนในชั่วโมงเรียนได้ ประเด็นละสัปดาห์ ดังนั้นในหนึ่งบทเรียน อาจใช้เวลาในการศึกษามากกว่าหนึ่งสัปดาห์ แต่ส่วนของกิจกรรมนั้นสามารถนำมาจัดวางภายใน ชั่วโมงเรียน กำหนดใช้ระยะเวลาในการทำกิจกรรมเพียง 15 นาทีได้ อยากให้ผู้วิจัยใส่ใจกับ รายละเอียดในเรื่องของการอธิบาย เนื่องจากครูที่นำแบบฝึกไปใช้ในการสอนนั้น แต่ละคนสามารถตีความไปได้หลายทาง ครู 10 คน สามารถตีความเกี่ยวกับการใช้แบบฝึกได้ 10 วิธีการสอน ดังนั้น เพื่อให้ครูสามารถเข้าใจถึงจุดประสงค์ที่แท้จริงของการพัฒนาแบบฝึกชุดนี้ ผู้วิจัยจึงควรให้ความสำคัญกับประเด็นของการเขียนคำอธิบายเพื่อนำไปใช้ด้วย

2.2.3 ผลการประเมินด้านรูปเล่ม

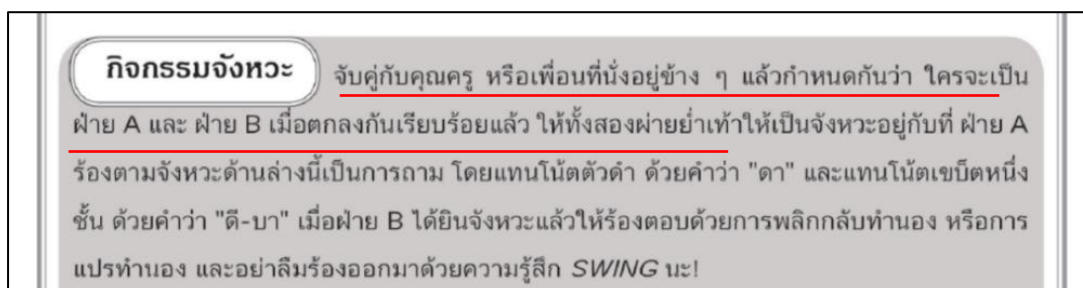
ตารางที่ 22 แสดงผลการประเมินด้านรูปเล่ม

รายการประเมิน	<i>M</i>	<i>SD</i>	ระดับ คุณภาพ
3.) รูปเล่ม			
3.1 ภาษา			
- คำสั่งและคำอธิบายใช้ภาษาง่าย สื่อความหมายชัดเจน	3.9	0.83	ดี
- อธิบายลำดับขั้นตอนการทำการกิจกรรมได้ชัดเจน	4	0.76	ดี
- ตัวอักษรมีขนาดที่เหมาะสม	4.8	0.46	ดีมาก
3.2 ภาพประกอบ			
- ความเหมาะสมของภาพประกอบภายในกิจกรรมสอดคล้องกับเนื้อหา	4.1	0.83	ดี
- ความชัดเจนของตัวโน้ตที่ใช้ประกอบภายในแบบฝึก	4.6	0.52	ดีมาก
3.3 คู่มือการใช้			
- เป็นประโยชน์ต่อการใช้ร่วมกับแบบฝึกทักษะ	4.5	0.76	ดี
รวมทั้งสิ้น	4.3	0.69	ดี

จากผลการประเมินด้านรูปเล่มโดยรวม พบว่าครูสอนเปียโนทั้ง 8 ท่าน มีความคิดเห็นต่อแบบฝึกทักษะการดันสด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69 ($M=4.3$, $SD=0.69$) อยู่ในระดับดี และจากตารางการประเมินในด้านรูปเล่มโดยครูเปียโน มีความเห็นเกี่ยวกับการใช้ภาษาทั้งภายในแบบฝึกและภายในคู่มือการใช้แบบฝึก สามารถสรุปเป็นประเด็นได้ 1 ประเด็น ได้แก่ ความชัดเจนและความละเอียดของการอธิบายวิธีการทำการกิจกรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ความชัดเจนและความละเอียดของการอธิบายวิธีการทำการกิจกรรม จากการสัมภาษณ์ครูเปียโนเกี่ยวกับคู่มือการใช้ ได้รับการกล่าวเตือนในเรื่องของความชัดเจนของคำสั่งที่ใช้ในแต่ละกิจกรรม อย่างเช่นตัวอย่างในภาพ 25 แสดงเกี่ยวกับคำสั่งที่ใช้ในกิจกรรมจังหวะ ซึ่งภายในคำสั่งกล่าวถึงวิธีการแบ่งกลุ่มเพื่อทำการกิจกรรม แต่ในการวิจัยครั้งนี้เน้นไปที่เรื่องของการสอนเดี่ยวเป็นหลัก ดังนั้นแล้วคำสั่งในลักษณะนี้อาจสร้างความสับสนให้แก่ครูที่นำไปใช้ หากผู้วิจัยมีความต้องการให้สามารถนำแบบฝึกนี้ไปใช้ในการทำการกิจกรรมได้ทั้งแบบกลุ่มและแบบเดี่ยวควรมีหมายเหตุ หรือนัยยะสำคัญแจ้งภายในแบบฝึก หรือแจ้งภายในคู่มือการใช้ เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจและง่ายต่อการนำไปใช้ และอีกสิ่งหนึ่งที่ผู้วิจัยควรระวังคือ การพิมพ์ผิด เนื่องจากอาจส่งผลให้รูปประโยคนั้น

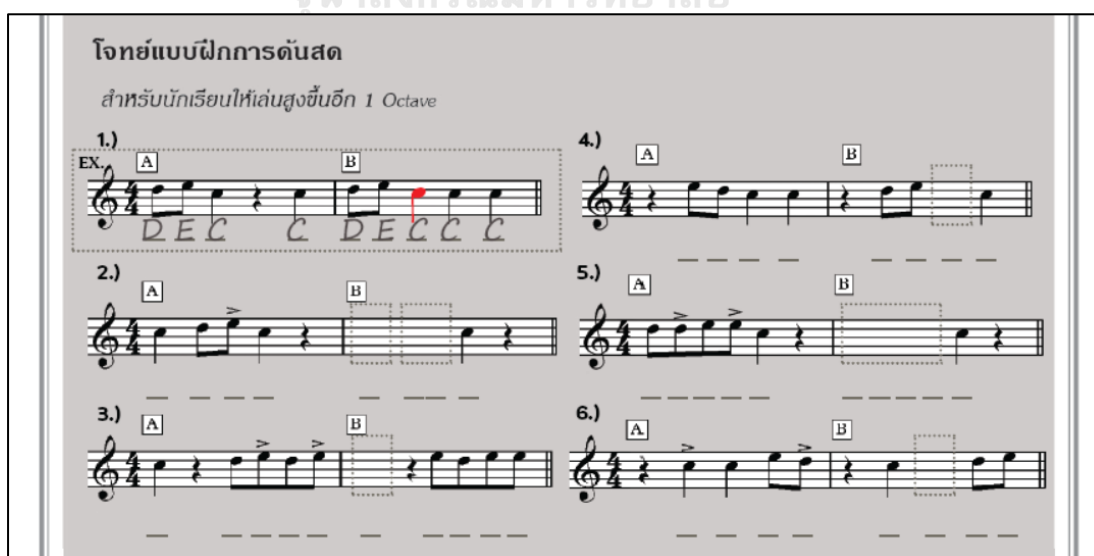
เปลี่ยนไป ทั้งนี้การเลือกใช้คำเป็นสิ่งสำคัญของการอธิบาย หากใช้คำผิดหรือพิมพ์ตกไปอาจทำให้ความหมายที่ต้องการจะสื่อผิดเพี้ยนไป ดังนั้นแล้วผู้วิจัยควรตรวจทานในส่วนนี้ให้ดี

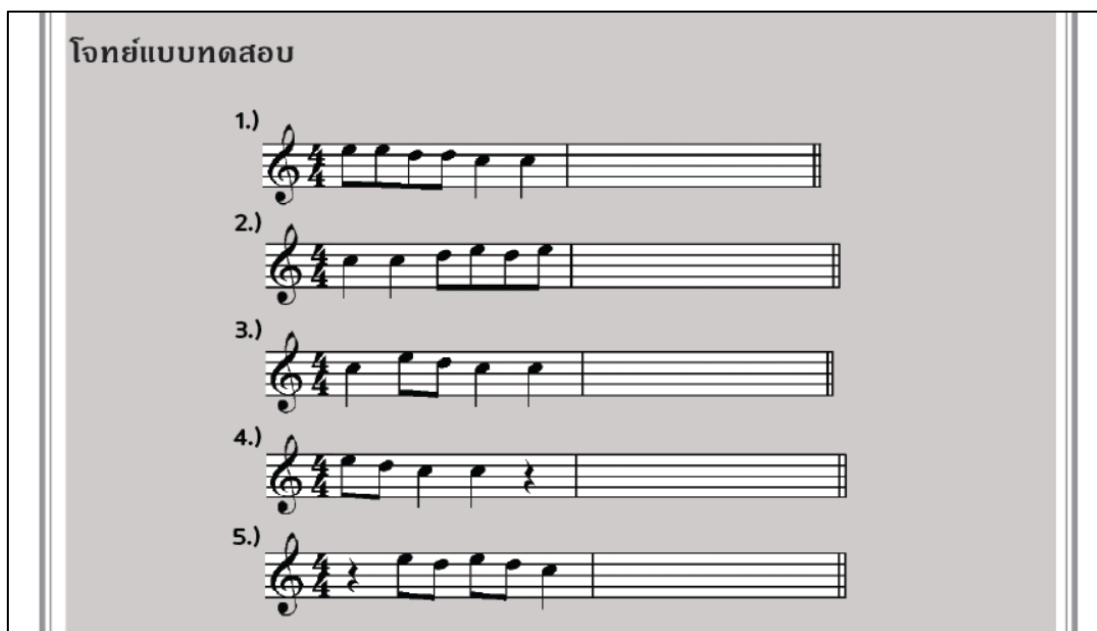
ภาพที่ 42 แสดงคำสั่งที่ใช้ในกิจกรรมจังหวะ

อีกหนึ่งประเด็นที่ผู้วิจัยควรให้ความสำคัญเช่นกันคือเรื่องของแบบทดสอบภายในคู่มือการใช้ ลักษณะการทำแบบทดสอบหลังเรียนของแต่ละบทควรมีความต่อเนื่องกับตัวบทเรียน ตัวอย่างเช่นใน บทเรียนที่ 2 ซึ่งเป็นเรื่องของการประยोजเพลงและการเลียนแบบ ในส่วนของกิจกรรมต้นสด กำหนดให้ทำกิจกรรมโดยการเลียนแบบจังหวะและใส่ทำนอง ดังตัวอย่างภาพที่ 26 แสดงรูปแบบของการทำกิจกรรมต้นสด แต่ในส่วนของแบบทดสอบกำหนดให้ผู้เรียนเลือกเติมจังหวะและทำนองด้วยตนเอง ดังตัวอย่างภาพที่ 27 แสดงรูปแบบของแบบทดสอบบทเรียนที่ 2 ทั้งนี้ครูเปียนโนได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสร้างแบบทดสอบควรมีความเชื่อมโยงกับตัวกิจกรรม เช่นภายในบทเรียนที่ 2 เป็นกิจกรรมซึ่งเน้นให้ผู้เรียนทำการเลียนแบบจังหวะและเติมทำนองด้วยตนเอง ภายในแบบทดสอบก็ควรเป็นการเลียนแบบจังหวะและให้ผู้เรียนเติมทำนองด้วยตนเองเช่นกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาพที่ 43 แสดงรูปแบบการทำกิจกรรมในบทที่ 2

ภาพที่ 44 แสดงรูปแบบโจทยของแบบทดสอบในกิจกรรมที่ 2

2.2 ความเห็นและข้อเสนอแนะในการพัฒนาแบบฝึกครั้งต่อไป

จากการประเมินแบบฝึก D2 ที่พัฒนาขึ้น ผลการประเมินโดยรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.2 เท่ากับส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.40 ($M=4.1$, $SD=0.40$) อยู่ในระดับดี นอกเหนือจากนี้ ครูเปียนทั้ง 8 ท่านได้ให้ความเห็น เกี่ยวกับความสำคัญของการสอนดนตรีในผู้เรียนระดับประถม โดยในความเห็นสามารถสรุปออกมาได้ 2 ประเด็น ซึ่งได้แก่ 1.) การดนตรีก่อให้เกิดประสาทสัมผัสทางดนตรี และ 2.) การดนตรีเสริมสร้างความกล้าแสดงออกและความมั่นใจในใจความคิดของตัวผู้เรียน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง การดนตรีก่อให้เกิดประสาทสัมผัสทางดนตรี โดยในความเห็นครูเปียนกล่าวว่า โดยรวมแล้ว การให้ผู้เรียนในวัยเด็กได้รับการฝึกทักษะการดนตรีเป็นเรื่องที่ดีมากและส่งผลต่อการเรียนรู้ในอนาคตของตัวผู้เรียน เนื่องจากการฝึกเล่นดนตรีทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ในหลาย ๆ ด้าน โดยสิ่งที่เห็นได้ชัดคือเรื่องของการฟัง คือการได้ฟังแล้วสามารถเล่นได้ตามที่ ได้ สามารถรู้ได้ว่าเสียงที่เล่นอยู่ในเสียงใด ต่อมาคือเรื่องของการคิดและเล่น ซึ่งในความเป็นจริงแล้วการดนตรี คือการแสดงปฏิภาณไหวพริบในการเล่น สำหรับคนทั่วไป แต่สำหรับผู้เรียนในระดับประถมแล้ว คือการเริ่มต้นฝึกให้คิด เช่นลองปรับทำนองจากที่เคยเล่น เคยได้ยิน หรือแปรจังหวะการเล่น ทั้งหมดนี้คือการเริ่มต้นจากสิ่งง่าย ๆ ที่อยู่รอบตัวผู้เรียน ฝึกให้เกิดความเคยชินกับการเล่นในลักษณะนี้ไปเรื่อย ๆ เมื่อได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องทักษะเหล่านี้จะค่อย ๆ พัฒนาไปตามลำดับ และนอกจากที่ทักษะ

ได้รับการพัฒนาแล้ว จะเห็นได้ว่าเมื่อได้รับการฝึกนานไป ตัวผู้เรียนจะเกิดประสาทสัมผัสในด้านดนตรี ซึ่งได้แก่เรื่องของจังหวะ รู้จังหวะการเข้าร่วมเล่นกับผู้อื่น การเล่นโต้ตอบกัน หรือการเล่นเดี่ยว เรื่องของเสียงจากแนวการดำเนินคอร์ด ทั้งนี้หากได้รับการฝึกฝนบ่อย ๆ ในหลาย ๆ รูปแบบการดำเนินคอร์ด ผู้เรียนจะเกิดความคุ้นเคยกับเรื่องของเสียงและการเลือกใช้คอร์ด ซึ่งจะส่งผลให้ตัวผู้เรียนมีความหลากหลายในการเลือกใช้คอร์ด โดยทั้งหมดนี้จะส่งผลเป็นทอด ๆ นอกเหนือจากนี้สิ่งที่สำคัญอีกสิ่งนั้น คือ ผู้เป็นครูเห็นความสำคัญของการฝึกต้นสด เพราะหากครูไม่ได้ให้ความสำคัญหรือใส่ใจกับทักษะนี้ ก็เป็นเรื่องยากที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ในเรื่องนี้

ประเด็นที่สอง การต้นสดเสริมสร้างความมั่นใจในใจความคิดของตัวผู้เรียน และความกล้าแสดงออก โดยในความเห็นของครูเปียนกล่าวโดยรวมไว้ว่า ในการสอนดนตรี นอกเหนือจากสิ่งที่อยู่ในบทเรียนแล้ว ยังต้องสอนให้ผู้เรียนมีความคิดที่อิสระ ไม่อยู่แค่ในกรอบการเรียน ทั้งนี้สิ่งที่เห็นในทุกๆบทเรียนซึ่งเป็นการฝึก มักมีการกำหนดกรอบมาให้ตามรูปแบบขั้นตอน ในการเรียนรู้เพื่อที่ผู้เรียนจะสามารถนำไปต่อยอดได้ แต่ในการฝึกต้นสดจะเป็นส่วนที่ทำให้ผู้เรียนได้รู้สึกผ่อนคลายจากการที่ต้องอยู่ในกรอบการเรียน เนื่องจากการฝึกต้นสดเป็นการฝึกให้คิดอย่างสร้างสรรค์เป็นส่วนใหญ่ เปรียบเหมือนเป็นพื้นที่ให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกทางความคิดด้านศิลปะ ไม่มีถูกหรือผิด ผู้เรียนสามารถแต่งแต้มสีสัน และสนุกไปกับการสร้างสรรค์งานของตนและสิ่งนั้นจะยิ่งทำให้ตัวของผู้เรียนรู้สึกตัวตนเองก็สามารถสร้างสรรค์งานจากสิ่งเล็กน้อยที่อยู่รอบตัว หรือจากสิ่งที่เขาเรียนไปได้เช่นกัน และในบางครั้งครูอาจมีหน้าที่ในการนำผู้เรียนให้เป็นแบบอย่าง หรือแนะนำในบางเรื่องให้ผู้เรียนรู้ และฝึกลองทำตาม หลังจากนั้นคือการให้โอกาสผู้เรียนได้ลองทำ โดยให้สิ่งที่ผู้เรียนแสดงออกมานั้นเป็นไอเดียที่มาจากความคิดของตัวเอง การที่ผู้เรียนได้ฝึกและนำสิ่งที่เรียนไปใช้ได้จริง สิ่งเหล่านี้จะเสริมให้ผู้เรียนมีความมั่นใจกล้าแสดงออกทางความคิด และยังสามารถพัฒนาไปจนถึงมีความมั่นใจในการนำสิ่งที่ได้เรียนไปประยุกต์ใช้ได้ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถแสดงออกทางด้านศิลปะอย่างที่ใจคิดไว้ และแสดงความเป็นตัวตนออกมา

และจากผลการประเมินแบบฝึกทักษะ D2 โดยรวม พบว่าครูเปียนมีความเห็นต่อตัวแบบฝึกทักษะการต้นสด D2 ที่พัฒนาขึ้นนี้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.2 ส่วนเบี่ยงมาตรฐานเท่ากับ 0.81 ($M=4.2$, $SD=0.81$) อยู่ในระดับดี และจากการสอบถามความเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่คาดว่าผู้เรียนจะได้รับจากการใช้แบบฝึกที่พัฒนาขึ้นนี้ ครูเปียนส่วนมากให้ความเห็นว่า แบบฝึกนี้สามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในเรื่องของการต้นสดได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากตัวแบบฝึกที่พัฒนามานี้มีการกำหนดเนื้อหาไว้สำหรับผู้เริ่มต้นฝึกต้นสด ดังนั้นเนื้อหาในช่วงแรกซึ่งเกี่ยวกับการสร้างทำนองด้วยมือขวามือเดียวจึงยังไม่มี ความซับซ้อน ทั้งในเรื่องของรูปแบบจังหวะที่นำมาใช้ การดำเนินคอร์ดที่เป็นมาตรฐานของดนตรีแจ๊ส แนวการดำเนินคอร์ดบลูส์ และตัวกิจกรรมที่ค่อนข้างมีความต่อเนื่องกัน ดังนั้นจึงคาดว่า ผู้เรียน

จะได้เรียนรู้ในเรื่องของการฟัง ทั้งการฟังรูปแบบจังหวะที่เล่นในกิจกรรมและการฟังแนวการดำเนิน
คอร์ส การฝึกเล่นในลักษณะสวิง และการฝึกคิด

แต่ก็ยังมีส่วนที่ควรได้รับการปรับปรุง ซึ่งได้แก่เรื่องของการกำหนดตัวโน้ตแบบเจาะจงในการ
สร้างทำนอง ซึ่งอาจเปลี่ยนเป็นการกำหนดตัวโน้ตธรรมดา หรือใช้บันไดเสียงแทน จะยิ่งช่วยเพิ่มพื้นที่
ให้การฝึกคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียนได้ยิ่งขึ้น และในส่วนของเนื้อหาช่วงหลังของแบบฝึกซึ่งจากการ
สัมภาษณ์ครูเปียโนทั้ง 8 ท่าน ให้ความเห็นไปในทางเดียวกันว่าควรลดระดับความยากของเนื้อหาลง
เช่นปรับเนื้อหาภายในเล่มโดยอาจแบ่งแบบฝึกออกเป็นสองเล่ม เล่มแรกเป็นเรื่องเกี่ยวกับการสร้าง
ทำนอง การเรียนประโยคถามตอบ ร่วมกับการฟังและทำกิจกรรมสร้างทำนอง และเนื้อหาในแบบฝึก
เล่มที่สองจึงค่อย ๆ เพิ่มเรื่องราวของการเล่นมือซ้าย รูปแบบการเล่นจังหวะพื้นฐาน และการเล่น
รวมกันสองมือ เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปในลักษณะของค่อยเป็นค่อยไป ไม่เป็นการก้าวกระโดด
จนเกินไป และในส่วนของคู่มือที่ใช้ประกอบกับแบบฝึก ควรปรับในเรื่องของการอธิบายรายละเอียด
ในการทำกิจกรรมให้ชัดเจนมากกว่านี้ และจากข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่ครูเปียโนได้ให้ไว้ เพื่อเสริมให้ตัว
แบบฝึกมีความน่าสนใจและอาจเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน คือการเพิ่มเติมในเรื่องของจังหวะยกเข้าไป
ภายในตัวแบบฝึก เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกเรื่องของการเข้าจังหวะ ซึ่งเป็นการเล่นที่สามารถพบได้
โดยทั่วไปในการเล่นดนตรี และอีกหนึ่งความเห็นคือการเพิ่มตัวโน้ตสามพยางค์ เข้าไปในแบบฝึก
เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยกับการเล่นในลักษณะการหน่วง ซึ่งหากผู้เรียนสามารถเข้าใจการเล่นใน
ลักษณะนี้ได้จะสามารถนำไปสู่การเข้าใจในลักษณะการเล่นแบบสวิงได้เช่นกัน

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดค้นสดสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม มีสาระสำคัญดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดค้นสดสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดค้นสดสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม โดยมีการดำเนินการวิจัย 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย [R1]
2. พัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดค้นสดสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม [D1]
3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. ประเมินแบบฝึก D1 โดยผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์ข้อมูล [R2]
5. พัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดค้นสดสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม [D2]
6. ประเมินแบบฝึก D2 โดยครูเปียโน และสรุปผล

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย [R1]

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลพื้นฐานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นกรอบในการพัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดค้นสดสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม ซึ่งได้แก่ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบฝึก ประกอบด้วย ลักษณะของแบบฝึกที่ดี ขั้นตอนการพัฒนาแบบฝึก ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการคิดค้นสด ประกอบด้วย องค์ประกอบของการคิดค้นสด และขั้นตอนการฝึกการคิดค้นสด และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทางสติปัญญาในการคิดสร้างสรรค์ และการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับประถม 4-6 หลักสูตรแกนกลางการเรียนรู้ดนตรีของไทยและสหรัฐอเมริกา และการสอนของครู

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดค้นสดสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม [D1]

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการพัฒนาแบบฝึกทักษะการคิดค้นสด โดยแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1.) ขั้นวิเคราะห์ 2.) ขั้นพัฒนา และ 3.) ขั้นประเมิน โดยขั้นการวิเคราะห์ เป็นการกำหนดโครงร่างเนื้อหาและจุดประสงค์ที่จะใช้ใน

การพัฒนาตัวแบบฝึก ชั้นการพัฒนา เป็นการพัฒนาแบบฝึกตามโครงร่างที่กำหนดไว้ และ ชั้นการประเมิน เป็นการกำหนดเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพของแบบฝึก โดยให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ประเมินความสอดคล้องของเนื้อหา จากนั้นแก้ไข และให้ครูเปียนประเมินแบบฝึกอีกครั้งพร้อมกับสัมภาษณ์ความเห็นเกี่ยวกับการนำไปใช้

ขั้นตอนที่ 3 สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. แบบประเมินแบบฝึก และ 2. แบบสัมภาษณ์

1.) การสร้างแบบประเมินแบบฝึก ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินแบบฝึกโดยศึกษาจากหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพเพื่อการเรียนรู้ โดยแบ่งแบบประเมินแบบฝึกออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1. แบบประเมินเนื้อหาภายในแบบฝึกสำหรับผู้เชี่ยวชาญ และ 2. แบบประเมินการใช้แบบฝึกสำหรับครูสอนเปียน และใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ทั้งหมด 5 ระดับ ได้แก่ 5, 4, 3, 2, 1 และกำหนดเกณฑ์คุณภาพไว้ ดังนี้ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51-5.00 หมายถึง มีคุณภาพระดับดีมาก ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51-4.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับดี ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51-3.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51-2.50 หมายถึง มีคุณภาพระดับพอใช้ และ ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00-1.50 หมายถึง ควรปรับปรุง

2.) การสร้างแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เป็นการสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดโครงสร้างของข้อคำถามที่ต้องการเก็บข้อมูลไว้ก่อนล่วงหน้า มีประเด็น และข้อคำถามทั้งหมด 4 ข้อ เกี่ยวข้องกับความเห็นในการพัฒนาแบบฝึกต้นสัดที่ใช้ในผู้เรียนระดับประถม

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินแบบฝึก D1 โดยผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์ข้อมูล [R2]

ประเมินแบบฝึกทักษะ D1 โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหาทางการต้นสัด ด้านเนื้อหาทางเปียน และด้านภาพรวมของการทำกิจกรรม หัวข้อในการประเมินแบบฝึกทักษะ D1 แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1.) ส่วนของการใช้ภาษาและภาพประกอบ 2.) ส่วนของเนื้อหาภายในแบบฝึกทักษะ และ 3.) ส่วนของกิจกรรมที่ใช้ภายในแบบฝึกทักษะ และ ในด้านของการวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ส่วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และรายงานข้อมูลแบบความเรียงโดยใช้พรรณนาความ มีภาพและเนื้อหาประกอบ

ขั้นตอนที่ 5 พัฒนาแบบฝึกทักษะการต้นสัดสำหรับผู้เรียนเปียนระดับประถม [D2]

พัฒนาแบบฝึกทักษะ D2 ตามรายการประเมิน ทั้ง 3 ด้าน และนำข้อชี้แนะในด้านอื่น ๆ ที่ได้นอกเหนือจากรายการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาปรับใช้ในการพัฒนาแบบฝึก D2

ขั้นตอนที่ 6 ประเมินแบบฝึก D2 โดยครูเปียน และสรุปผล

นำแบบฝึกทักษะ D2 ที่พัฒนาขึ้นไปให้ครูเปียนประเมินด้านการนำไปใช้ ร่วมกับการสัมภาษณ์ความเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาแบบฝึกทักษะการเต้นสดสำหรับผู้เรียนเปียนในระดับประถม และวิเคราะห์ผล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มารายงานแบบความเรียง สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเต้นสดสำหรับผู้เรียนเปียนในระดับประถม สามารถสรุปผลการวิจัยเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเต้นสดสำหรับผู้เรียนเปียนในระดับประถม และ ส่วนที่ 2 ผลการประเมินแบบฝึก D2 และข้อเสนอแนะอื่น ๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 การพัฒนาแบบฝึกทักษะ

ในการพัฒนาแบบฝึกทักษะการเต้นสดสำหรับผู้เรียนเปียนในระดับประถมนี้ แบ่งขั้นตอนของการพัฒนาออกเป็น 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1.1 ผลการศึกษาข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาแบบฝึก [R1] 1.2 การพัฒนาแบบฝึกทักษะ [D1] 1.3 ผลการประเมินแบบฝึกทักษะ D1 และการสรุปผลเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาแบบฝึก [R2] และ 1.4 แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้น [D2]

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลเพื่อใช้ในการพัฒนาแบบฝึก [R1]

แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1.) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบฝึก 2.) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการคิดค้นสด และ 3.) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนระดับชั้นประถม 4-6

จากการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาแบบฝึก สามารถสรุปได้ว่าลักษณะของแบบฝึกที่ดีควรประกอบด้วยลักษณะสำคัญ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านของภาษา ด้านของเนื้อหาและด้านของกิจกรรม โดยมีขั้นตอนการพัฒนาแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 วิเคราะห์ กำหนดโครงสร้างเนื้อหาและจุดประสงค์ของแบบฝึก ขั้นที่ 2 พัฒนาแบบฝึกตามโครงสร้างที่กำหนดไว้ ขั้นตอนที่ 3 ประเมิน โดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา เพื่อดูความเหมาะสมของเนื้อหา และประเมินอีกครั้งโดยครูสอนเพื่อดูความเหมาะสมของการนำไปใช้

ในด้านของข้อมูลทักษะการเต้นสด พบว่าทักษะการเต้นสดเป็นส่วนของคนตรีแจ๊ส มีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน และ คีตลักษณ์ ในด้านจังหวะจะเน้นในเรื่องการเล่นให้ได้ลักษณะการสวิง ที่ใช้เป็นจังหวะพื้นฐานของคนตรีแจ๊ส ในด้านการสร้างทำนอง วิธีที่นิยมใช้ฝึกเป็นพื้นฐานได้แก่การฝึกแปรทำนอง ซึ่งเหมาะสำหรับให้ผู้เรียนในระดับประถมใช้ฝึกทักษะการเต้นสด ในด้านเสียงประสานและคอร์ดที่ใช้ในการเล่นคนตรีแจ๊ส เบื้องต้น นิยมใช้คอร์ดที่ประกอบด้วยโน้ต 4 ตัว และคอร์ดที่ใช้มีอยู่ 4 ประเภท ได้แก่ 1.) คอร์ด Major 2.) คอร์ด Minor 3.)

คอร์ด Dominant^{7th} และ 4.) คอร์ด Diminished และด้านคีตลักษณ์ ที่เป็นมาตรฐานและสามารถพบได้ในเพลงแจ๊สทั่วไป คือ คีตลักษณ์แบบ AABA

ในด้านข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนระดับชั้นประถม 4-6 จากการศึกษาในเรื่องของพัฒนาการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับอายุ 10-12 ปี พบว่าเป็นวัยที่มีการจดจำทำนองเพลงหรือระดับเสียงได้ดี กิจกรรมทางดนตรีที่เหมาะสมกับผู้เรียนในวัยนี้ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการพัฒนาของทักษะดนตรีในด้านต่าง ๆ ซึ่งได้แก่ การฟัง การร้อง การเล่น การเคลื่อนไหว การคิดสร้างสรรค์ และการอ่านโน้ต สอดคล้องกับเนื้อหาของหลักสูตรแกนกลางดนตรีของไทย และพ้องกับหลักสูตรการเรียนรู้ที่กำหนดโดย NAFME ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนในระดับประถมปีที่ 4-6 เรียนรู้พื้นฐานทางด้านทฤษฎีดนตรี ควบคู่ไปกับการฝึกทักษะปฏิบัติ โดยกำหนดให้ผู้เรียนรู้เรื่องขององค์ประกอบดนตรี สัญลักษณ์เครื่องหมายทางดนตรีพื้นฐาน เริ่มสร้างประโยคเพลง และเรียนรู้ในเรื่องของทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ สามารถนำเอาองค์ประกอบดนตรีมาใช้ในการทำกิจกรรม และสามารถทำการตัดสินใจอย่างง่ายได้

1.2 การพัฒนาแบบฝึกทักษะ [D1]

แบบฝึกทักษะการตัดสินใจที่พัฒนาขึ้นนี้ แบ่งการจัดทำตามกระบวนการที่ใช้ในการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน ได้แก่ 1.) กำหนดจุดประสงค์ 2.) กำหนดเนื้อหา และ 3.) กำหนดกิจกรรม

1.) กำหนดจุดประสงค์ของการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนในช่วงระดับประถมปีที่ 4-6 ให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจเรื่องของการคิดตัดสินใจในระดับพื้นฐาน สามารถปฏิบัติได้ตามขั้นตอนการคิดตัดสินใจในระดับพื้นฐาน และมีความรู้สึกร่วมไปกับการทำกิจกรรมตัดสินใจ

2.) การกำหนดเนื้อหา เนื้อหาการเรียนรู้ภายในแบบฝึก D1 ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยเรื่องขององค์ประกอบที่สำคัญต่อการฝึกทักษะการตัดสินใจ ได้แก่ 2.1 จังหวะ 2.2 ทำนอง 2.3 เสียงประสาน และ 2.4 คีตลักษณ์

2.1 จังหวะ ลักษณะของจังหวะที่ใช้ภายในแบบฝึกทักษะนี้ประกอบด้วยรูปแบบจังหวะธรรมดา ร่วมกับรูปแบบจังหวะซัด ซึ่งเป็นลักษณะจังหวะที่นิยมเล่นในดนตรีแจ๊ส รูปแบบจังหวะที่นำมาใช้ทั้งหมด แบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่

ตารางที่ 23 แสดงกลุ่มลักษณะตัวโน้ตที่ใช้ในการทำกิจกรรม

กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วยโน้ต	กลุ่มที่ 2 ประกอบด้วยโน้ต	กลุ่มที่ 3 ประกอบด้วยโน้ต	กลุ่มที่ 4 ประกอบด้วยโน้ต	กลุ่มที่ 5 ประกอบด้วยโน้ต
♩, ♪, ♫	♩, ♪, ♫, 7 ♩	♩, ♪, ♪, ♫, ♫, 7 ♩	♩ ♩ ♩	♩. ♩

โดยในการจัดเรียงกลุ่มจังหวะภายในแบบฝึกนั้น เป็นการไล่ระดับจากจังหวะที่ง่าย ซึ่งได้แก่ จังหวะในกลุ่มที่ 1, 2 และ 3 ไปสู่จังหวะที่มีความซับซ้อน ซึ่งได้แก่กลุ่มจังหวะที่ 4 และ 5

2.2 ทำนอง การสร้างทำนองในการดนตรีสามารถทำได้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยภายในแบบฝึกทักษะการคิดค้นสดที่พัฒนาขึ้นนี้ เน้นเรื่องการสร้างทำนองโดยให้ผู้เรียนทำการแปร จากรูปแบบจังหวะที่กำหนดให้ร่วมกับการใช้ตัวโน้ตที่กำหนดให้ จากบันไดเสียง C Pentatonic และ A minor Blues ซึ่งเป็นบันไดเสียงที่มีการใช้โน้ตร่วมกันอยู่หลายจุด อีกทั้งยังให้สำเนียงที่ออกไปในลักษณะของเพลงบลูส์ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยในเรื่องของโทนเสียง โดยการทำกิจกรรมจะกำหนดจำนวนตัวโน้ตให้ใช้ในแบบฝึกแต่ละบท เริ่มจากจำนวน ตั้งแต่ 3 ตัวโน้ต 4 ตัวโน้ต 5 ตัวโน้ต 6 ตัวโน้ต และบันไดเสียง 1 octave

2.3 เสียงประสาน แนวเสียงประสานภายในดนตรีแจ๊ส ส่วนมากมักใช้จำนวนเสียงตั้งแต่ 3-4 เสียงขึ้นไป และคอร์ดที่ใช้ภายในแบบฝึกประกอบด้วย คอร์ด Major คอร์ด Minor และคอร์ด Dominant7th ใช้แนวการเดินคอร์ดแบบ ii-7 | V7 | I^Δ7 ซึ่งเป็นรูปแบบการเดินคอร์ดพื้นฐานในดนตรีแจ๊ส

2.4 คีตลักษณ์ คีตลักษณ์ที่ใช้ภายในแบบฝึก คือ คีตลักษณ์แบบ AABA โดยภายในแบบฝึก จะกำหนดความยาวของโจทย์อยู่ที่ 8 ห้องเพลง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ท่อน คือท่อน A, A, B และ A แต่ละท่อนแบ่งออกเป็น 2 ห้องเพลง เป็นโจทย์หนึ่งห้องเพลง และพื้นที่ใช้สำหรับการฝึกอีกหนึ่งห้องเพลง และในห้องที่ 8 ของทุก ๆ โจทย์จะติดเครื่องหมายย้อนกลับไว้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเล่นย้อนกลับได้อย่างต่อเนื่อง

3.) การกำหนดกิจกรรม ภายในแบบฝึก แบ่งออกเป็น 2 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมจังหวะ และกิจกรรมดนตรีสด โดยในกิจกรรมจังหวะ เป็นส่วนที่เตรียมไว้ให้ผู้เรียนทำความคุ้นเคยกับรูปแบบจังหวะ ที่กำหนดให้ในแต่ละข้อด้วยการทำกิจกรรม body percussion เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกร่วมไปกับการตบตามจังหวะ และเมื่อคุ้นเคยกับรูปแบบจังหวะที่กำหนดมาให้แล้ว ผู้เรียนต้องนำรูปแบบจังหวะนี้มาทำการแปร และนำมาใช้ในกิจกรรมดนตรีสด โดยการเติมรูปแบบจังหวะที่ผ่านการแปรแล้ว ลงในห้องเพลงที่ว่างของโจทย์ และเล่นร่วมกับการบรรเลงประกอบ

1.3 ผลการประเมินแบบฝึกทักษะ D1 [R2]

จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน สามารถสรุปเป็นหัวข้อใหญ่ได้ 3 หัวข้อ ได้แก่ 1.) เนื้อหาภายในแบบฝึก 2.) กิจกรรมภายในแบบฝึก และ 3.) ข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.) เนื้อหาภายในแบบฝึก แบ่งการรายงานผลออกเป็น 5 หัวข้อ ได้แก่ 1.1 กลุ่มตัวโน้ตที่ใช้สร้างทำนอง 1.2 แนวการดำเนินคอร์ด 1.3 จังหวะ 1.4 คีตลักษณ์ และ 1.5 รูปแบบการเล่นประสาน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 กลุ่มตัวโน้ตที่ใช้สร้างทำนอง จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน แบ่งออกเป็น 2 ประเด็นที่ควรคำนึงถึง คือ 1.) การกำหนดสมดุระหว่างเนื้อหาและและกิจกรรม ในเรื่องของการนำกลุ่มโน้ตมาใช้ซ้ำ ควรมีการแบ่งระดับของการทำกิจกรรมที่ยากขึ้น หรือหากกิจกรรมมีความซับซ้อน ควรลดเนื้อหาลง และ 2.) การอธิบายถึงความสัมพันธ์ของบันไดเสียงที่นำมาใช้ ทั้งบันไดเสียง C Pentatonic และ A minor Blues มีความเกี่ยวข้องกันอย่างไร เพื่อชี้แจงให้ผู้เรียนเข้าใจในจุดประสงค์ของการพัฒนาแบบฝึกครั้งนี้

1.2 ชุดการดำเนินคอร์ด จากความเห็นของผู้เชี่ยวชาญในเรื่องของการจัดแนวดำเนินคอร์ดที่ใช้ พบว่า ควรคำนึงถึงรูปแบบจังหวะ และเสียงตัวโน้ตที่นำมาใช้ และเพื่อให้เกิดความกลมกลืนควรเปลี่ยนแนวการดำเนินคอร์ดในช่วงท้ายแบบฝึก ให้เป็นการดำเนินคอร์ดเพื่อให้สอดคล้องกับบันไดเสียง A minor Blues

1.3 รูปแบบจังหวะ จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พบว่า มีจุดที่ควรคำนึงถึง ได้แก่ 1.) จังหวะที่เหมาะสมแก่การฝึกการเล่นแบบสวิงนั้น ไม่ได้หมายถึงการเล่นในลักษณะลัดจังหวะทั้งหมด แต่เริ่มต้นจากการเล่นจังหวะที่เรียงด้วย 8th note เป็นหลัก และในการฝึกช่วงแรกไม่ควรใช้ตัวหยุดทั้งในรูปแบบจังหวะและตัวโจทย์ 2.) ในกระบวนการคิดเกี่ยวกับการเล่นลักษณะสวิงโดยทั่วไปแล้ว ต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเล่นในจังหวะตก 2 และ 4 ให้ได้ก่อน ดังนั้นแล้วภายในแบบฝึกจึงควรเน้นให้ผู้เรียนฝึกนับให้ลงจังหวะ 2 และ 4 เป็นหลัก ก่อนจะพาเข้าสู่บทเรียนการเล่นสวิง และ 3.) รูปแบบจังหวะและโจทย์ที่ให้นานี้ขาดในเรื่องของการใส่เครื่องหมาย accent เพื่อให้ผู้เรียนทราบถึงจุดที่ควรเน้นให้เกิดการเล่นในลักษณะสวิง

1.4 คีตลักษณ์ จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีสิ่งที่ควรคำนึง ได้แก่ 1.) ในการฝึกทักษะการดันสด สิ่งที่ต้องคำนึงอันดับแรก คือ การทำความเข้าใจกับรูปแบบประโยคถาม-ตอบอย่างง่าย ซึ่งเป็นลักษณะพื้นฐานของการเล่นดันสดโดยทั่วไป ทั้งนี้อาจกำหนด ท่อนเพลงเป็น 2 ท่อน ท่อนละ 2 ห้องเพลงสั้น ๆ และ 2.) คีตลักษณ์เบื้องต้นที่เหมาะสมแก่การนำมาใช้ในการฝึกดันสดแบบดนตรีแจ๊ส คือคีตลักษณ์แบบบลูส์ ซึ่งมีทั้งหมด 3 ท่อน โดยแบ่งเป็น ท่อน A คือท่อน

คำถาม ท่อน B คือท่อนทวนคำถาม และท่อน C คือท่อนตอบ หรือท่อนจบ แต่ละท่อนมี 4 ห้องเพลง รวมแล้ว 12 ห้องเพลง

1.5 การเล่นบรรเลงประกอบ จากการประเมิน พบว่า สิ่งที่ควรคำนึงถึง คือ ความหลากหลายของรูปแบบจังหวะในการเล่นบรรเลงประกอบ เนื่องจากรูปแบบในการเล่นบรรเลงประกอบ มีผลต่อผู้เรียนในเรื่องของการฝึกคิดทำนองรวมถึงช่วยในเรื่องของความรู้สึก การเข้าถึงอารมณ์จังหวะของผู้เรียน ดังนั้นแล้วจึงควรมีรูปแบบการเล่นบรรเลงประกอบที่หลากหลาย มากกว่า 1 แบบ และในเรื่องของการวางคอร์ด แนวเบส ไม่ควรใช้ระดับตัวโน้ตที่สูงกว่าส่วนที่ใช้ในการเล่นทำนอง

2.) กิจกรรมภายในแบบฝึก จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญทั้งสามท่าน สามารถสรุปเรื่องของกิจกรรมภายในแบบฝึก ออกเป็น 2 หัวข้อได้ ได้แก่ 2.1 พื้นที่ห้องเพลงในการทำกิจกรรมการเต้นสด และ 2.2 การทำ body percussion มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 พื้นที่ห้องเพลงในการทำกิจกรรมการเต้นสด จากการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ในการแบ่งพื้นที่การทำกิจกรรมช่วงแรกของการฝึกเต้นสด ควรเริ่มต้นจากการถาม-ตอบ ด้วยประโยคสั้น ๆ เริ่มจาก 4 ห้องเพลง และแบ่งออกเป็นส่วนของคำถาม และการตอบ ออกเป็นอย่างละ 2 ห้องเพลง เมื่อผู้เรียนเริ่มคุ้นเคยกับความยาวของพื้นที่ห้องเพลงแล้ว จึงค่อย ๆ เพิ่มจำนวนห้องจนครบตามที่กำหนดไว้

2.2 การทำ body percussion จากการประเมิน พบที่ควรคำนึงถึง คือ ในการปรบมือ ตบตัก เคาะเท้า หรือการตีดนนิ้ว ควรมีคำแนะนำในการปฏิบัติทั้งควรแรงจุดประสงค์ของการปฏิบัติ ทำเพื่ออะไร นอกจากนี้ ยังได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญในการนำเอาท่าทาง body percussion มาปรับใช้ในการทำกิจกรรมด้วยการนำท่าทางมารวมกันเพื่อให้เกิดความสนุกสนานและมีความหลากหลายในการทำกิจกรรม

3.) ข้อเสนอแนะด้านอื่น ๆ จากการวิเคราะห์ความเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ในการประเมินแบบฝึกทักษะการเต้นสด D1 นี้ นอกเหนือจากความเห็นภายในแบบฝึกแล้วยังมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ สามารถสรุปออกมาได้ 3 หัวข้อ ได้แก่ 3.1 การเข้าใจธรรมชาติของวิธีการเต้นสดและการเล่นลักษณะสวิง 3.2 การเพิ่มจำนวนโจทย์และตัวอย่างเพื่อใช้ในการฝึก และ 3.3 การเพิ่มเติมเนื้อหาและเทคนิค

3.1 การเข้าใจธรรมชาติของวิธีการเต้นสด รวมถึงการเล่นแบบสวิง ธรรมชาติของการเต้นสดนั้น คือการเล่นซ้ำและพัฒนาไปเรื่อย ๆ แต่ยังคงเค้าของเดิมในสิ่งที่พัฒนาดังนั้น กิจกรรมที่เหมาะสมและควรใช้ในการฝึกการเต้นสดนั้นควรเป็นกิจกรรมที่เริ่มจากการมีต้นแบบหรือตัวอย่าง และให้ผู้เรียนฝึกพัฒนาจากสิ่งที่มีอยู่ก่อน เมื่อคุ้นเคยแล้วจึงค่อยนำสิ่งนั้นไปพัฒนาต่อจนผู้เรียนสามารถคิดเต้นสดได้ด้วยตนเอง และในส่วนของการเล่นลักษณะสวิง ควรทำความเข้าใจกับ

การนับให้ลงจังหวะ 2 และ 4 เป็นอันดับแรก แล้วจึงค่อยฝึกนับและเน้นในจังหวะ backbeat ซึ่งเป็นจังหวะย่อยที่อยู่ภายในจังหวะที่ 2 และ 4

3.2 การเพิ่มจำนวนโจทย์และตัวอย่างเพื่อใช้ในการฝึก ควรเพิ่มจำนวนโจทย์ที่ใช้ในการฝึกต้นสด เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ในเนื้อหาเรื่องของจังหวะ การต้นสด ยิ่งจำนวนข้อในการฝึกต่อบทมากเท่าใด จะยิ่งเป็นตัวช่วยในการฝึกซ้อมและทบทวนในสิ่งที่ได้เรียนรู้ไป และนอกเหนือจากการเพิ่มโจทย์การฝึกแล้ว การนำเสนอตัวอย่างภายในแต่ละบทควรมีความหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำแบบอย่างเหล่านั้นมาใช้ในการทำกิจกรรมได้

3.3 การเพิ่มเติมเนื้อหาและเทคนิค ควรเพิ่มเติมภาคผนวกไว้ในด้านหลังของแบบฝึก หรือทำคู่มือการใช้เกี่ยวกับเนื้อหาบางส่วนที่ต้องการเสริม นอกเหนือจากภายในแบบฝึกแต่ละบท เช่น รูปแบบของโจทย์ลักษณะอื่น ๆ ที่มีความแตกต่างจากโจทย์ภายในแบบฝึก เพื่อใช้เป็นตัวเลือกสำหรับครูในการนำไปสอนผู้เรียน หรือ รูปแบบของคำตอบที่อาจมีได้มากกว่าหนึ่งรูปแบบ หรือรูปแบบการเล่นบรรเลงประกอบในลักษณะอื่น และ สิ่งสำคัญคือ ควรมีการแนะนำเทคนิคพิเศษที่ใช้ในแต่ละแบบฝึก เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้เรียนสามารถนำไปปรับใช้ในการฝึก รวมถึงสามารถนำออกมาเล่นร่วมกับนักดนตรีคนอื่น ๆ ได้

1.4 แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้น [D2]

1.) การใช้ภาษาและภาพประกอบ จากการประเมิน พบว่าการใช้ภาษาภายในแบบฝึก D1 ควรคำนึงถึง คือ ส่วนของรายละเอียดของการอธิบาย ตั้งแต่วิธีการนำไปใช้ตลอดจนขั้นตอนของการปฏิบัติกิจกรรมภายใน ผู้วิจัยจึงจัดทำคู่มือไว้ใช้ร่วมกับแบบฝึก โดยด้านในประกอบไปด้วยเนื้อหาของรายละเอียดการใช้แบบฝึก ซึ่งได้แก่ เนื้อหาที่ใช้ภายในแบบฝึก ช่วงวัยที่เหมาะสมแก่การนำแบบฝึกไปใช้ รายละเอียดของกิจกรรมภายในแบบฝึก ช่วงเวลาของการใช้แบบฝึก และแบบทดสอบในแต่ละบท

2.) เนื้อหาภายในแบบฝึก เนื้อหาภายในแบบฝึกผู้วิจัยได้นำเอาผลจากการประเมินเนื้อหาพร้อมกับความเห็นที่เกี่ยวกับการเพิ่มเติมเทคนิคในการสร้างทำนองจากผู้เชี่ยวชาญ โดยปรับเปลี่ยนและเพิ่มเติมในเรื่องของเนื้อหาโดยรวมของภายในบทเรียน จากแบบฝึกเดิมซึ่งมุ่งเน้นเพียงการสร้างทำนองจากกลุ่มจังหวะที่กำหนดให้ เพิ่มเติมในเรื่องของเทคนิคการสร้างประโยคทำนองประโยคถาม-ตอบ นอกจากนี้ได้ทำการปรับปรุงเพิ่มเติมเนื้อหาโดยแบ่งออกเป็น 5 ข้อ ดังนี้

2.1 กลุ่มตัวโน้ตที่ใช้สร้างทำนอง ปรับเปลี่ยนการเรียงลำดับจาก การกำหนดตัวโน้ตทั่วไปเป็นการกำหนดแบบเฉพาะเจาะจง

2.2 แนวการดำเนินคอร์ด เพิ่มแนวการดำเนินคอร์ดเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ แนวการดำเนินคอร์ดแบบ ii-7 | V7 | I^A7 และแนวการดำเนินคอร์ดบลูส์ (Blues Progression)

2.3 จังหวะ ปรับในเรื่องของการมองเห็นจังหวะหลักให้ชัดเจนมากขึ้น ร่วมกับการปรับให้จังหวะง่ายขึ้น ลักษณะของจังหวะที่ใช้ภายในยังคงเป็นรูปแบบจังหวะธรรมดา ร่วมกับรูปแบบจังหวะขัดในบางข้อ แต่จะเน้นในเรื่องของการเล่นในลักษณะสวิง ลงจังหวะ 2 และ 4

2.4 คีตลักษณ์ ปรับเปลี่ยนคีตลักษณ์ที่ใช้ภายในแบบฝึกจาก AABA เป็น AB เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในเรื่องประโยคการถาม-ตอบแบบ จากนั้นเพิ่มเติมคีตลักษณ์แบบบลูส์ 12 ห้อง เพลง ไวโนตอนท้ายของแบบฝึก เพื่อให้ผู้เรียนฝึกใช้ต้นสดในระดับเริ่มต้น

2.5 การเล่นประกอบ เพิ่มเติมและปรับเปลี่ยนลักษณะการเล่นบรรเลงประกอบ จากเดิมมีเพียงรูปแบบเดียว เมื่อพัฒนาแบบฝึกใหม่จึงเพิ่มเติมอีก 5 รูปแบบตามกิจกรรมในแต่ละบทเรียน และปรับให้ผู้เรียนเล่นประกอบด้วยตนเองอีก 5 บทเรียน

3.) กิจกรรมภายในแบบฝึก แบ่งการทำกิจกรรมออกเป็นสองส่วน ได้แก่ 1.) การทำกิจกรรมจังหวะ และ 2.) การทำกิจกรรมต้นสด

3.1 กิจกรรมจังหวะ กิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อให้ผู้ใช้แบบฝึกได้มีโอกาสเตรียมตัว ก่อนนำเอากลุ่มจังหวะที่กำหนดให้ไปใช้ในการทำกิจกรรมต้นสด โดยกิจกรรมทั้งหลายนั้น ได้แก่ การปรบมือ การทำ body percussion และการออกเสียงตามจังหวะ เพื่อเน้นให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยในตัวจังหวะ และเป็นการเสริมในเรื่องของการแสดงออกด้านอารมณ์ความรู้สึกในระหว่างปฏิบัติกิจกรรม

3.2 กิจกรรมการต้นสด ประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่ 1.) กลุ่มเสียง 2.) โจทย์การต้นสด และ 3.) การเล่นประกอบ โดยในส่วนของกลุ่มเสียง บันไดเสียงที่นำมาใช้ภายในแบบฝึกการต้นสด D2 นี้ ประกอบด้วย 2 บันไดเสียง คือ C Pentatonic และ A minor Blues กำหนดจำนวนตัวโน้ตที่ใช้ในการสร้างประโยคทำนองตั้งแต่ กลุ่มโน้ต 3 ตัว 4 ตัว 5 ตัว 6 ตัว และบันไดเสียง 1 Octave ทั้งนี้ ภายในโจทย์การต้นสดจะค่อย ๆ เพิ่มพื้นที่ในการฝึกจาก 2 ห้องเพลง เป็น 4 ห้องเพลง จนครบ 12 ห้องเพลง และในเรื่องของ การเล่นบรรเลงประกอบกำหนดใช้แนวการดำเนินคอร์ด 2 รูปแบบ ได้แก่ แนวการดำเนินคอร์ด ii-7 | V7 | I⁺7 และแนวการดำเนินคอร์ดบลูส์ (Blues Progression)

4.) ข้อเสนอแนะอื่น ๆ นอกเหนือจากความเห็นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาภายในแบบฝึกแล้วยังมีข้อเสนอแนะอื่น ๆ ซึ่งได้แก่ 1.) การทำความเข้าใจธรรมชาติของวิธีการต้นสด ควรเริ่มจากการฟัง และเลียนแบบ และการฝึกให้ผู้เรียนเล่นในรูปแบบจังหวะสวิงได้นั้น ต้องสอนให้ผู้เรียนนับให้ลงจังหวะ 2 และ 4 เป็นอันดับแรก 2.) การจัดกิจกรรมและเนื้อหาควรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนต่อผู้เรียน 3.) ควรเพิ่มจำนวนโจทย์และตัวอย่างเพื่อใช้ในการฝึก เพื่อให้ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมได้นานยิ่งขึ้น และเรียนรู้ตัวอย่างที่หลากหลาย และ 4.) ควรเพิ่มเติมเนื้อหาและเทคนิค

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินแบบฝึก D2 และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

2.1 ผลการประเมินแบบฝึกทักษะ D2

ผู้วิจัยได้นำแบบฝึกทักษะไปให้ครูเปียนทั้ง 8 ท่าน ทำการประเมินคุณภาพของแบบฝึกทักษะการดนตรี D2 ที่พัฒนาขึ้น โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรม และด้านรูปลักษณ์ และผลการประเมินโดยรวมพบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.2 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.40 ($M=4.1$, $SD=0.40$) อยู่ในระดับดี ทั้งนี้ ครูเปียนได้ให้ข้อสังเกตและคำแนะนำในแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านเนื้อหา แบ่งออกเป็น 4 ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ ด้านจังหวะ ด้านทำนอง ด้านเสียงประสาน และด้านคีตลักษณ์ โดยในด้านจังหวะ กล่าวถึง ประเด็นการฝึกเล่นให้เกิดลักษณะสวิง จากการฝึกออกเสียงในการทำกิจกรรมจังหวะจาก อูม-ป้า ควรเปลี่ยนการออกเสียงเป็น ดูป-ป้า เพื่อให้เข้าถึงความรู้สึกสวิงได้ดีขึ้น ด้านทำนอง กล่าวถึง ประเด็นการกำหนดตัวโน้ตอย่างเจาะจง และการฝึกสร้างทำนอง โดยในเรื่องของการกำหนดตัวโน้ต เป็นลักษณะของการตีกรอบที่มากเกินไป ควรให้อิสระกับการทำกิจกรรมมากกว่านี้ และการฝึกสร้างทำนองนั้นวิธีที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถม ควรเริ่มต้นฝึกจากสิ่งที่ผู้เรียนมีความคุ้นเคยอยู่ก่อนแล้ว เพื่อเป็นการต่อยอดการเรียนรู้และการฝึกคิด ด้านเสียงประสาน กล่าวถึง ประเด็นการวางคอร์ดในรูปแบบของแจ๊ส ความถูกต้องของตัวคอร์ด และวิธีการฝึกเล่นการดำเนินคอร์ด โดยในเรื่องของรูปแบบการวางคอร์ดของแจ๊สนั้น ควรปรับรูปแบบการวางคอร์ดภายในแบบฝึกให้เป็นไปตามลักษณะของแนวแจ๊ส ซึ่งมีอยู่ 2 ลักษณะ ได้แก่ การเล่นโดยเรียงโน้ตตามตัวที่ 1 3 5 7 (9) และ การเล่นโดยเรียงโน้ตตามตัวที่ 7 9 3 5 ในเรื่องของความถูกต้องและความชัดเจนของคอร์ด อยากให้เพิ่มเติมในเรื่องของการใส่ชื่อคอร์ด เพื่อให้ผู้เรียนทราบเกี่ยวกับคอร์ดที่เล่น และในเรื่องของการฝึกเล่นคอร์ดในมือซ้าย สำหรับผู้เรียนในระดับประถม ควรเริ่มต้นจากการเรียง 3 ตัวโน้ตเป็นหลัก เมื่อผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยกับการเล่น การวางมือแล้วจึงค่อยเพิ่มโน้ตในคอร์ดให้กลายเป็น 4 ตัวโน้ต และควรหมั่นให้ผู้เรียนได้ฟังเสียงคอร์ด และแนวการเดินคอร์ดเป็นประจำ จะช่วยให้ผู้เรียนจดจำเสียงของคอร์ดได้ และ ด้านคีตลักษณ์ กล่าวถึง ประเด็นการเข้าถึงตัวคีตลักษณ์บลูส์อย่างแท้จริง ควรอธิบายรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับคีตลักษณ์ ซึ่งได้แก่เรื่องโครงสร้างและรูปแบบการดำเนินคอร์ดภายในคีตลักษณ์ เพื่อให้ผู้เรียนรู้เกี่ยวกับคีตลักษณ์และสามารถนำไปใช้ต่อยอดได้ในอนาคต

ด้านกิจกรรม แบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ได้แก่ เรื่องของระดับความยากในการทำกิจกรรม การปรับสิ่งที่ยากให้กลายเป็นสิ่งที่ท้าทายผู้เรียน และ การกำหนดเวลาในการศึกษาและทำกิจกรรมต่อบทเรียน โดยในเรื่องของความยากในการทำกิจกรรม เนื่องจากกิจกรรมนั้นใช้การทำ body percussion ร่วมกับการฝึกเล่นจังหวะ ซึ่งสำหรับผู้เรียนในระดับประถม 4-6 แม้จะเป็นวัยที่ชอบการเคลื่อนไหวไปมา แต่สิ่งที่ยากคือปัจจัยแต่ละบุคคล ดังนั้นแล้วจึงควรปรับให้ตัวกิจกรรมนั้นเป็นการทำ

กิจกรรมง่าย ๆ และให้การทำ body percussion ร่วมกับการฝึกเล่นจังหวะ เป็นกิจกรรมไว้ทำท่าย ผู้เรียนที่สามารถผ่านกิจกรรมง่าย ๆ ได้ และอยากทดสอบความสามารถตนเอง ในเรื่องของการ กำหนดเวลาการศึกษาและการทำงานกิจกรรม ควรปรับขยายเวลาจาก 15-20 นาทีต่อ 1 บทเรียน เป็น 1-2 ชั่วโมงต่อบทเรียน และ 15-20 นาทีต่อการทำงานกิจกรรม

ด้านรูปแบบ ในเรื่องของภาษา ขนาดตัวอักษร ภาพประกอบ และคู่มือการใช้นั้นอยู่ในเกณฑ์ ที่ดี แต่ควรระวังในเรื่องของการพิมพ์ผิดในส่วนของการอธิบายวิธีการทำกิจกรรม ซึ่งอาจส่งผลให้รูป ประโยคที่ต้องการจะสื่อเปลี่ยนไป

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ได้ มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การพัฒนาแบบฝึกทักษะการต้นสดสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม

จากการวิเคราะห์ผลการวิจัยพบว่า ในการพัฒนาแบบฝึกทักษะการต้นสดสำหรับผู้เรียน เปียโนในระดับประถม นั้น สิ่งที่สำคัญควรประกอบด้วย 3 ส่วน คือ 1. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการ เรียนรู้ 2. การกำหนดเนื้อหาที่ใช้ในแบบฝึก และ 3. การกำหนดกิจกรรมภายในแบบฝึก ซึ่งพ้องกับ องค์ประกอบของแบบฝึก ควรประกอบด้วย 1. มีการกำหนดจุดประสงค์เป้าหมายในการเรียนรู้ 2. มี การกำหนดรูปแบบของเนื้อหา และ 3. มีการกำหนดกิจกรรม (อัจฉราวรรณ ศิริรัตน์, 2549; พัฒ นพงศ์ บรรณการ, 2552; มณฑนกร เจริญรักษา, 2552; สุภาวดี คำฝึกฝน (2552)

ในด้านของการกำหนดจุดประสงค์และเนื้อหาภายในแบบฝึก ผู้วิจัยพบว่า ในการพัฒนา แบบฝึกทักษะนั้น ควรเริ่มจากการกำหนดกลุ่มผู้เรียนว่าอยู่ในระดับชั้นใด ต้องการพัฒนาทักษะใน ด้านใด จากนั้น กำหนดจุดประสงค์ในการพัฒนาแบบฝึก และทำการศึกษาข้อมูลในระดับชั้นนั้น ๆ ตั้งแต่เรื่องของระดับอายุ ความสามารถทางสติปัญญา ความสามารถทางร่างกาย รวมไปถึง ความสามารถทางทักษะดนตรี เพื่อเป็นพื้นฐานในการวางโครงสร้างของกิจกรรมภายในแบบฝึก ต่อมา เป็นการศึกษาในเรื่องของรายละเอียดวิชาดนตรีทั้งในประเทศไทยและต่างชาติ เพื่อเปรียบเทียบ เนื้อหาในการเรียนและใช้เป็นแบบแผนในการวางโครงสร้างของเนื้อหาภายในแบบฝึกทักษะ เมื่อได้ ข้อมูลทั้งในส่วนของกิจกรรมและเนื้อหามาพร้อมแล้ว จึงค่อยวางโครงสร้างรายละเอียดของแบบฝึก แบ่งเนื้อหา และจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับเนื้อหา จากนั้นจึงทำการพัฒนาแบบฝึกให้เป็นไปตาม โครงร่างที่วางไว้ หากจุดประสงค์ที่วางไว้ไม่มีความชัดเจนจะส่งผลให้การวางโครงสร้างของเนื้อหาและ กิจกรรมภายในแบบฝึกไม่มีความชัดเจนเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อัจฉราวรรณ ศิริรัตน์ (2549) และ มณฑนกร เจริญรักษา (2552) ที่กล่าวว่า การพัฒนาแบบฝึกนั้นควรมีการกำหนด จุดประสงค์ที่ชัดเจน ต้องการศึกษในเรื่องใดและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง วางโครงสร้างของแบบฝึก เมื่อได้ข้อมูลทั้งหมดครบถ้วนแล้วจึงเริ่มพัฒนาแบบฝึกตามโครงร่างนั้น การกำหนดจุดประสงค์มีส่วน

ช่วยในการกรอเนื้อหาภายในแบบฝึกหัดรวมถึงกำหนดพฤติกรรมที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน การกำหนดจุดประสงค์จะช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติทักษะด้านนั้น ๆ ตรงตามความต้องการ

ในด้านของเนื้อหาภายในแบบฝึก ผู้วิจัยพบว่ามีรายละเอียดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบดนตรีทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ จังหวะ ทำนอง เสียงประสาน และคีตลักษณ์ และคาดว่าจะเป็นการไปพัฒนาแบบฝึกในครั้งต่อไป ดังนี้

จังหวะ ในการฝึกเล่นสวิง จากเดิมที่ผู้วิจัยคิดว่าการเล่นสวิงนั้นเป็นการเล่นที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์เป็นหลักร่วมกับการเล่นกับรูปแบบจังหวะชัด เพื่อให้เกิดความรู้สึกสนุกสนาน จึงได้จัดทำแบบฝึกที่ใช้รูปแบบจังหวะชัดมาเป็นส่วนเพื่อช่วยให้ผู้เล่นฝึกการเล่นแบบสวิง แต่เมื่อทำการประเมินกับผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีตรีแฉัสและการแสดง และจากการนำเสนอจึงทำให้ผู้วิจัยเข้าใจเกี่ยวกับการฝึกเล่นสวิงที่เหมาะสมกับผู้เรียนที่อยู่ในวัยเด็กนี้ ควรเริ่มต้นจากการเล่นกับจังหวะที่เป็น 8th note ซึ่งทำให้เห็นภาพง่ายกว่าการฝึกเล่นด้วย quarter note เมื่อผู้เรียนเริ่มเล่นจังหวะจากกลุ่มโน้ต 8th note จนคล่องแล้ว สามารถเพิ่มระดับการเล่นด้วยการแทนค่าตัวโน้ต อาจเป็นโน้ตตัวดำ หรือตัวหยุด แล้วใช้ pattern เดิมนั้นในการฝึก เมื่อผู้เรียนทำได้แล้ว จึงเพิ่มระดับให้ลึกลงไปโดยให้ฝึกนับลงจังหวะที่ 2 และ 4 แล้วค่อยเน้นลง back beat ซึ่งเป็นจังหวะย่อยภายในจังหวะที่ 2 กับ 4 อีกที่ผู้เชี่ยวชาญได้กล่าวไว้ว่า สิ่งสำคัญในการสอนผู้เรียนในระดับประถมให้เล่นสวิงคือการที่ผู้เรียนสามารถมองเห็นภาพ แล้วแทนค่าโน้ตต่าง ๆ นั้นลงไปได้ ความเห็นนี้สอดคล้องกับความเห็นของเปียเจต์ (Piaget, 1964) ที่ว่า ผู้เรียนในวัย 10-12 ปีมีความสามารถในการคิดแบบรูปธรรม สามารถมองเห็นความแตกต่างและเปรียบเทียบโดยใช้เกณฑ์ได้ และการใช้หลักการแทนค่าตัวโน้ตนั้นจะทำให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องของจังหวะได้ง่ายมากยิ่งขึ้น และจะช่วยให้ในเรื่องของการลดทอนความยากในการเข้าถึงเนื้อหาอีกด้วย นอกจากนี้ยังพ้องกับความเห็นของ อารี พันธุ์มณี (2540) ในเรื่องของการให้ผู้เรียนฝึกคิดและปฏิบัติจากกิจกรรม จะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาในด้านการคิดสร้างสรรค์ที่เพิ่มมากขึ้น และนั่นจะทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องของจังหวะ และการเล่นแบบลัดจังหวะ รวมถึงการเล่นในลักษณะสวิงได้

ทำนอง ในเรื่องของการสร้างสรรค์ทำนอง มีวิธีการมากมายหลากหลาย แล้วแต่ความถนัดของนักดนตรีในแต่ละท่าน แต่ในการฝึกได้ระดับประถมให้สามารถทำการดันสดได้นั้น สิ่ง ที่ควรยึดเป็นหลักมากที่สุด คือการทำทุกอย่างให้ผู้เรียนรู้สึกว่าจะไม่ยากจนเกินความสามารถของเขา ดังนั้นแล้ว นอกเหนือจากตัวแบบฝึกหัดที่มีแนวทางหรือคำแนะนำในการสร้างสรรค์ทำนองแล้ว วิธีการในการสอนของครูก็ยังเป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับสิ่งที่ อรรพรรณ บรรจง ศิลปะ (2538) กล่าวไว้ว่า ครูเป็นบุคคลสำคัญในการสอนประสบการณ์ทางดนตรีแก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาไปได้ตามระดับขั้นดังนั้นแล้วการรู้วิธีการสอนและการเข้าใจธรรมชาติของผู้เรียนในวัยเด็กจึงเป็นสิ่งสำคัญ และจากการสัมภาษณ์พูดคุยกับครูสอนดนตรีในสถาบันแห่งหนึ่งให้

ความเห็นเกี่ยวกับการสอนดนตรีสำหรับเด็กในระดับประถมไว้ว่า การเริ่มต้นให้เด็กฝึกอาจเริ่มจากสิ่งที่อยู่ใกล้ตัว อย่างเช่นการนำเอาเพลงในบทเรียนที่เด็กได้เรียนไป มาปรับให้กลายเป็นแบบฝึกสำหรับการดนตรี เช่น ใน 8 ห้องเพลง อาจทำการปิดทำนองไปหนึ่งห้องเพลงเพื่อให้ผู้เรียนลองใช้ความคิดจินตนาการในการใส่ทำนอง แต่ทั้งนี้ต้องมีการกำหนดกรอบให้อีกเช่นกัน เพื่อไม่ให้เกิดตัวเลือกที่มากเกินไปจนผู้เรียนไม่รู้ว่าจะควรเลือกอะไรมาตอบ ค่อย ๆ ฝึกให้กลายเป็นเรื่องปกติที่ควรทำในเวลาที่เราเรียน แล้วหลังจากนั้นค่อยๆแทรกเรื่องทฤษฎีให้เขาไป ครูอาจจะทำหน้าที่หนักหน่อย แต่ถ้าหากฝึกไปเรื่อยๆ มันก็ส่งผลดีแก่ตัวของเขาเอง เพราะการฝึกเล่นแบบนี้มันช่วยให้เขาได้ฝึกคิด แม้ในช่วงแรกของการฝึกจะไม่ค่อยรอบคอบมาก แต่ในวันหนึ่งที่ผู้เรียนเติบโตขึ้น ทักษะการคิดและทักษะการเล่นจะสามารถก้าวข้ามกรอบทั้งหลายและสร้างผลงานออกมาได้อย่างที่ต้องการ

เสียงประสาน ในเรื่องของเสียงประสานการเล่นประกอบ จากเดิมใช้การวางแนวการดำเนินคอร์ดแบบเดียวเพื่อลดความซับซ้อนในการฝึกดนตรีขั้นต้น แต่เมื่อประเมินและได้พูดคุยกับผู้เชี่ยวชาญจึงพบว่า ยังมีแนวการเดินคอร์ดที่หลากหลาย ผู้เรียนจะได้ประโยชน์ในเรื่องนี้ อีกทั้งกลุ่มผู้เรียนเป็นกลุ่มที่อยู่ในระดับประถมซึ่งเป็นกลุ่มวัยที่ควรปลูกฝังในเรื่องของการฝึกฟังเป็นหลัก นอกเหนือจากทักษะการฟังที่ตัวผู้เรียนจะได้ฝึกแล้ว ยังมีทักษะอื่นที่อาจเกิดขึ้นในระหว่างการฝึก ซึ่งได้แก่ เรื่องของ ประสบาสัมผัสในการเล่นดนตรี (Sense of music) สิ่งนี้สามารถแตกแขนงออกไปได้มากมาย เช่น ประสบาสัมผัสในการสร้างทำนอง การเข้าใจหวัะ หรือ การเลือกใช้เสียงประสาน ซึ่งทักษะเหล่านี้จะค่อยๆเกิดขึ้นทีละนิดในการฝึกและเมื่อผู้เรียนเติบโตขึ้น ประสบาสัมผัสเหล่านี้จะยังคงติดตัวไปตลอด สอดคล้องกับความเห็นของ เบอร์กีตันและบอร์ดแมน (Bergethon and Boardman, 1975) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนจะเกิดทักษะทางดนตรีได้ก็ต่อเมื่อได้รับประสบการณ์ในหลายๆ ด้าน ทั้งจากกิจกรรมการฟัง กิจกรรมการร้อง กิจกรรมการเล่น กิจกรรมการเคลื่อนไหว กิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ และกิจกรรมการอ่านเขียน ทั้งหมดเหล่านี้มีส่วนช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเกิดการเรียนรู้จนกลายเป็นส่วนหนึ่งในความคิด ในความเป็นตัวตนของผู้เรียนเอง

คีตลักษณ์ ในเรื่องของค่านิยมคีตลักษณ์มาใช้ภายในแบบฝึก จากเดิมผู้วิจัยนำเอาคีตลักษณ์ AABA มาใช้ในการทำกิจกรรมภายในแบบฝึกเนื่องจากพบว่าคีตลักษณ์นี้เป็นคีตลักษณ์มาตรฐานที่ใช้ทั่วไปในการเล่นดนตรีแจ๊ส แต่เมื่อประเมินและพูดคุยกับผู้เชี่ยวชาญและครูสอนเปียโนผู้วิจัยจึงทราบว่าในการฝึกดนตรีแบบแจ๊สนั้น มักจะเริ่มใช้คีตลักษณ์แบบบลูส์ 12 ห้องในการฝึกเป็นอย่างแรกเนื่องจากเป็นคีตลักษณ์ที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ โดยเริ่มจากการเรียนรู้เรื่องของประโยคถาม-ตอบในประโยคสั้นๆ 2 ห้องเพลง ซึ่งในการฝึกนั้นมักเปรียบเทียบได้กับการพูดคุยเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและเห็นภาพได้ชัดในการฝึก เมื่อฝึกถามตอบจนคล่องแล้วจะค่อยๆเพิ่มจำนวนห้องเพลงจนครบ 8 ห้องเพลง จากนั้นจึงถึงเข้าสู่การฝึกดนตรีด้วยคีตลักษณ์แบบบลูส์ 12 ห้องเพลง ซึ่งประกอบด้วย 3 ท่อนเพลง ได้แก่ ท่อน A เรียกว่า call ท่อน B เรียกว่า Recall และท่อน C เรียกว่า

Respond นับเป็นคีตลักษณ์ที่ไม่ซับซ้อน ง่ายต่อการทำความเข้าใจและยังสามารถเชื่อมโยงการเล่นจากการฝึกประโยคถาม-ตอบได้อย่างง่ายดาย และอีกส่วนหนึ่งที่คีตลักษณ์แบบบลูส์นี้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนที่เริ่มฝึกดนตรี คือแนวการเดินคอร์ดที่ยังไม่ซับซ้อนมากนัก โดยในห้องเพลงที่ 1-4 ใช้คอร์ด I ห้องเพลงที่ 5 และ 6 ใช้คอร์ด IV ห้องเพลงที่ 7 และ 8 วนกลับมาใช้คอร์ด I ห้องเพลงที่ 9 ใช้คอร์ด V7 ห้องเพลงที่ 10 ใช้คอร์ด IV และ ห้องเพลงที่ 11 และ 12 กลับมาใช้คอร์ด I ดังนั้นคีตลักษณ์แบบบลูส์นี้จึงเหมาะแก่การนำมาใช้ในการฝึกดนตรีในช่วงเริ่มต้น แต่ทั้งนี้ ผู้วิจัยก็ยังมีความเห็นที่ตรงกันกับ บิลลีย์ เทย์เลอร์ (Taylor, 1982) และ ธีรัช เล่าหิวัระพานิช (2562) ที่กล่าวว่า การฝึกเล่นดนตรีนั้นมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับความถนัด ความชอบ และทักษะของนักดนตรีแต่ละคน ขั้นตอนของการฝึกไม่มีรูปแบบที่ตายตัวมีเพียงองค์ประกอบที่นำมาใช้เท่านั้นที่เป็นพื้นฐานของดนตรีสากล เช่นเดียวกับการนำคีตลักษณ์แบบบลูส์ 12 ห้องเพลง มาใช้นั้นก็เป็นเพียงพื้นฐานในการฝึกเท่านั้น

ในด้านของกิจกรรมภายในแบบฝึก ผู้วิจัยพบว่า แม้จะทำการศึกษาข้อมูลในเรื่องของระดับความสามารถแต่ละช่วงวัย เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดกิจกรรม แต่เมื่อนำไปใช้จริงกลับพบกับปัญหาในเรื่องของ ระดับความยากของกิจกรรมซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล ทั้งนี้แม้จะทราบว่าผู้เรียนในระดับประถมปีที่ 4-6 เป็นวัยที่สามารถควบคุมร่างกายได้ในระดับหนึ่งแล้ว แต่ในการทำกิจกรรมที่ body percussion ร่วมกับการเคาะทำให้เป็นจังหวะ อาจจะเป็นเรื่องที่ยากและใช้เวลานานในการแยกประสาทมือและเท้า และปัจจัยนั้นก็ขึ้นอยู่กับความสามารถของตัวบุคคลอีกเช่นกัน นอกเหนือจากนี้เรื่องของทักษะการสอนของครู มีส่วนช่วยในเรื่องของการทำกิจกรรมในบทเรียนเช่นกัน หากครูมีความเข้าใจในเรื่องของการฝึกดนตรี เนื้อหาภายในบทเรียน รวมถึงตัวกิจกรรม ก็จะสามารถนำผู้เรียนให้เข้าสู่บทเรียนได้ ส่วนในกิจกรรมดนตรีนั้นจากความเห็นของครูเปิโน ถือเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ แต่การกำหนดตัวโน้ตแบบเฉพาะเจาะจงเพื่อให้ผู้เรียนใช้สร้างทำนองนั้นก็ยังขัดกับลักษณะของการเล่นดนตรี ที่ โนอา เบอ์แมน (Noah Baermen, 2003) กล่าวไว้ ว่าการดนตรีเปรียบเหมือนการพูดคุย เป็นการสื่อสารที่มักปล่อยไปตามการคิดอย่างเป็นธรรมชาติ ดังนั้นแล้ว จึงควรเป็นการกำหนดเพียงจำนวนเสียงโดยเริ่มจาก 2-3 ตัวแทนการกำหนดแบบเฉพาะเจาะจง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความคุ้นเคยจากนั้นจึงค่อยเพิ่มจำนวนเสียงไปเรื่อย ๆ จนครบบันไดเสียง ให้สอดคล้องกับแนวคิดของ บิลลีย์ เทย์เลอร์ (Taylor, 1982) ที่กล่าวเกี่ยวกับการสร้างความคุ้นเคยในการฝึกดนตรีจากการใช้โน้ตโดยเริ่มจาก 1-2 ตัวและค่อยๆเพิ่มจำนวนไปเรื่อย ๆ

ส่วนที่ 2 ผลการประเมินแบบฝึก D2 และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

จากการส่งแบบฝึกทักษะให้ครูเปียนทั้ง 8 ท่านประเมินพบว่าเกณฑ์ประเมินโดยรวมของแบบฝึกอยู่ในเกณฑ์ที่ดี และจากการสัมภาษณ์ครูเปียนทั้ง 8 ท่านได้รับข้อเสนอแนะเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงเนื้อหาและกิจกรรมภายใน ทั้งนี้ในส่วนของการทำกิจกรรม ครูเปียน 1 ใน 8 ท่านมีโอกาสได้นำเอากิจกรรมไปใช้ในการเรียนการสอน และพบว่าผู้เรียนมีความสนใจและสนุกไปกับการทำกิจกรรม แต่ก็ใช้เวลาในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการทำกิจกรรมนานอยู่พอสมควร โดยเฉพาะในส่วนของกิจกรรมจังหวะ ซึ่งแม้จะเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ แต่ก็มีระดับความยากที่ต้องใช้เวลาในการปฏิบัติพอสมควร

ในด้านของการฝึกผู้เรียนให้ปรบมือในลักษณะของจังหวะสวิง ตามความเห็นของครูสอนเปียนทั้ง 8 ท่าน พบว่าหากจะสอนให้ผู้เรียนในระดับชั้นประถม 4-6 เข้าใจหลักการของการเล่นสวิงยังเป็นเรื่องที่ยากเกินไป ครูเปียน 3 ใน 8 ท่านกล่าวว่า ควรสอนให้ผู้เรียนเรียนรู้ในเรื่องของจังหวะธรรมดา ก่อนเมื่อผู้เรียนมีความมั่นคงในเรื่องของจังหวะแล้ว จึงค่อยสอนให้เล่นในลักษณะสวิง ในขณะที่ครูอีก 5 ท่านมีความเห็นไปในทางเดียวกัน โดยกล่าวว่า ควรแสดงตัวอย่างการเล่นและให้ผู้เรียนทำตาม เพื่อให้เกิดความรู้สึกรู้สึกจากการปฏิบัติด้วยตนเอง การสอนในลักษณะเช่นนี้ส่งผลให้ผู้เรียน เรียนรู้ ได้ดีกว่าการฟังหลักการและปฏิบัติตาม เพราะแม้ว่าผู้เรียนในช่วงระดับประถมปีที่ 4-6 จะสามารถคิดและเปรียบเทียบเห็นภาพเป็นรูปธรรมได้ในระดับหนึ่งแล้ว แต่ในการอธิบายก็จำเป็นต้องมีการเล่น บรรเลงประกอบให้ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเห็นภาพได้มากขึ้น จากการดู และฟัง ดังนั้นแล้วหากเริ่มที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามเป็นสิ่งแรก และเพิ่มเติมเนื้อหาทางด้านทฤษฎีให้ภายหลัง จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดีกว่าเนื่องจากเป็นสิ่งที่เขาเคยลงมือปฏิบัติไปแล้ว และตามความเห็นของครูเปียนทั้ง 8 นั้น มีความสอดคล้องกับความเห็นของอาร์ พันธ์มณี (2540) ในเรื่องของพัฒนาการรับรู้ของผู้เรียนในวัยระดับประถมปีที่ 4-6 นี้ มักชื่นชอบที่จะได้ลงมือปฏิบัติสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นการเรียนรู้ และนำไปสู่การทำความเข้าใจ และผู้วิจัยมีความเห็นว่าการสอนให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติก่อนโดยที่ยังไม่รู้ในเรื่องของทฤษฎี เป็นเหมือนการสอนให้ผู้เรียนเลียนแบบจากสิ่งที่ได้ยินและทำตาม ให้ผู้เรียนได้จดจ่อกับการปฏิบัติ ซึ่งเป็นหนึ่งในพื้นฐานของการฝึกเล่นดนตรีอย่างแท้จริง ตามที่ วิลตัน เจมสัน เอเบอร์ซอล (Aebersold J., 2017) และ สก็อต รีฟ (Scott Reeves, 2007) กล่าวไว้ เกี่ยวกับการฝึกดนตรี ให้เริ่มจากการฟังและเลียนแบบ จากนั้นจึงค่อยเริ่มฝึกและทำความเข้าใจกับทฤษฎีของสิ่งนั้น ๆ และในการฝึกผู้เรียนในวัยเด็กให้เล่นจังหวะในลักษณะสวิงก็เช่นกัน

นอกจากนี้ในเรื่องของการนำผู้เรียนเข้าสู่บทเรียนยังมีข้อจำกัดในเรื่องของการปฏิบัติ เนื่องจากกิจกรรมที่ทำนั้นเป็นกิจกรรมที่ต้องการให้ผู้เรียนมีอารมณ์ร่วมไปกับการทำกิจกรรม ดังนั้นในการนำเข้าสู่บทเรียนจึงต้องอาศัยการชักจูงเพื่อสร้างบรรยากาศและจังหวะให้ผู้เรียนรู้สึกตามไปด้วย จากการสัมภาษณ์ครูเปียนทั้ง 8 ท่าน กล่าวถึงวิธีการชักจูงผู้เรียน ครูเปียน 4 ใน 8 ท่านกล่าวว่า

อาจใช้การเปิดเพลง เพื่อให้ผู้เรียนได้ฟังจังหวะ ทำนองที่ใกล้เคียงกับรูปแบบจังหวะภายในแบบฝึก และชักจูงเข้าสู่การทำกิจกรรม เพื่อลดความเขินอายในตัวผู้เรียนในระหว่างการเริ่มทำกิจกรรม ให้เวลาแก่ผู้เรียนในการฟังจังหวะและการเล่นรูปแบบสวิง เมื่อเห็นว่าผู้เรียนพร้อมจึงให้สัญญาณและเริ่มทำกิจกรรมภายในแบบฝึก วิธีการนี้จะช่วยลดความเขินอายในตัวผู้เรียนลงได้ ในขณะที่ครูเปียโนที่เหลือกกล่าวว่า อาจใช้วิธีการอธิบายชักจูงร่วมกับการเล่นจังหวะภายในกิจกรรมให้ผู้เรียนฟัง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำวิจัยไปใช้

1. แบบฝึกทักษะการเต้นสดที่พัฒนาขึ้นนี้ แม้ว่าจะมีการกำหนดเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการฝึกเต้นสด โดยแบ่งออกเป็นบทเรียนเพื่อให้ง่ายต่อผู้เรียนในการทำความเข้าใจแต่ละบทเรียนแล้วก็ตาม แต่นอกเหนือจากนี้ทักษะการเต้นสดของครูผู้สอนก็เป็นอีกสิ่งที่สำคัญ เนื่องจากการเต้นสดนั้นเป็นทักษะที่เปิดกว้างไม่จำกัดรูปแบบของการฝึก หากผู้สอนมีพื้นฐานทักษะการเต้นสดหรือมีความรู้ในทักษะด้านนี้ก็จะยิ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน เพราะนอกเหนือจากเนื้อหาภายในบทเรียนที่ผู้เรียนจะได้ฝึกฝนแล้ว อาจได้รับคำแนะนำหรือเทคนิคส่วนตัวจากครูผู้สอนมาใช้ร่วมกับการฝึกในบทเรียนได้ ถือเป็นการเปิดกว้างตามรูปแบบของการเรียนรู้ทักษะการเต้นสดและเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนในด้านของการนำเทคนิคที่ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันมาฝึกใช้ในการทำแบบฝึกทักษะ

2. เนื้อหาและกิจกรรมภายในแบบฝึกที่พัฒนาขึ้นนี้ เป็นแบบฝึกที่ผู้วิจัยต้องการพัฒนาขึ้นเพื่อนำไปใช้เป็นตัวอย่างในการฝึกเรื่องเต้นสดในผู้เรียนระดับประถมปลาย ซึ่งแม้ว่าในความตั้งใจของผู้วิจัยจะจัดทำให้อยู่ในรูปแบบของการใช้เพื่อสอนเครื่องเดียว แต่จากความเห็นของครูเปียโนหลาย ๆ ท่าน ที่ประเมินและให้สัมภาษณ์กล่าวในเรื่องของการนำไปใช้ แบบฝึกนี้สามารถนำไปปรับใช้ในการทำกิจกรรมแบบกลุ่มได้ รวมถึงเรื่องของระดับผู้เรียนที่นำไปใช้ แบบฝึกนี้สามารถนำไปใช้ร่วมกับการสอนผู้เรียนที่สนใจเรื่องของการเต้นสด โดยไม่จำกัดระดับชั้น หรืออายุ เพียงแต่ผู้เรียนนั้นต้องมีพื้นฐานทางด้านทฤษฎีดนตรีมาบ้างแล้ว ได้แก่ เรื่องของอัตราจังหวะ ค่าของตัวโน้ต และบันไดเสียง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการวิจัยการพัฒนาแบบฝึกทักษะเต้นสดครั้งนี้ จากการประเมินโดยครูสอนเปียโนพบว่า เนื้อหาภายในแบบฝึกและกิจกรรมในแต่ละบทยังขาดความเชื่อมโยงกันอยู่ เช่น เนื้อหาในบทที่เกี่ยวข้องกับการฝึกเล่นบรรเลงประกอบมือซ้าย แต่ในตัวกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนฝึกนั้นยังคงเน้นในเรื่องของการฝึกเต้นสดมากกว่าให้ผู้เรียนฝึกคิดรูปแบบจังหวะที่ใช้เล่นบรรเลงประกอบ หรือ เนื้อหาในแบบฝึกช่วงแรกที่เน้นให้ผู้เรียนฝึกการเล่นในลักษณะสวิงในกิจกรรมจังหวะ แต่ในกิจกรรมเต้นสด ส่วนของการเล่นบรรเลงประกอบไม่ได้ใช้รูปแบบจังหวะที่ช่วยนำผู้เรียนไปสู่ความรู้สึกการเล่นในลักษณะสวิงเป็นต้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปแบบฝึกนี้จึงสามารถนำไปพัฒนาในเรื่องของเนื้อหาและกิจกรรมที่

ใช้ภายในให้มีความสอดคล้องต่อเนื่องมากกว่าเดิม และเพื่อให้แบบฝึกมีประสิทธิภาพมากขึ้นควรนำแบบฝึกนี้ไปทดลองใช้ในการเรียนการสอนในลักษณะลงภาคสนาม

2. จากความเห็นจากครูสอนเปียโนชี้ให้เห็นว่า แบบฝึกชุดนี้ยังมีสิ่งที่ควรปรับปรุงอยู่หลายจุดซึ่งได้แก่ เรื่องของความยากในการทำกิจกรรม รูปแบบจังหวะที่นำมาใช้ การกำหนดตัวโน้ตที่ใช้ในการทำกิจกรรมต้นสด ความสอดคล้องของแบบทดสอบหลังเรียนกับบทเรียน หรือความถูกต้องในการใช้ภาษาภายในแบบฝึก ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นว่ายังมีอีกหลายส่วนที่ผู้วิจัยควรนำมาปรับแก้เพื่อให้แบบฝึกมีความสมบูรณ์และพร้อมนำไปใช้ได้จริง นอกเหนือจาก ความเห็นจากครูสอนเปียโนท่านหนึ่งเป็นเหมือนการจุดประกายให้ความคิดของผู้วิจัยต่อการพัฒนาแบบฝึกไว้ว่า “คงจะดีไม่น้อยหากแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นนี้ สามารถนำมาใช้ได้จริงในการสอน เนื่องจากแบบฝึกโดยส่วนมากนั้นล้วนแต่มีเนื้อหาที่ค่อนข้างไปทางระดับสูงหรือมีความซับซ้อนมาก หากจะมีแบบฝึกการฝึกต้นสด สำหรับเด็กเล็กให้เห็นบ้างอาจจะดีไม่น้อย”

บรรณานุกรม

- กรมวิชาการ. (2544). คู่มือพัฒนาสื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กาญจนา จำนงค์ดี. (2551). คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่พัฒนาไตรสิกขาโรงเรียนวัดสีแยกราษฎร์บำรุง. สารนิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ.
- กุศยา แสงเดช. (2545). หนังสือส่งเสริมการอ่าน. กรุงเทพฯ: รวมสาส์น.
- เชมณัฐ มิ่งศิริธรรม. (2559). การออกแบบสื่อการศึกษาสร้างสรรค์ *Creative Educational Media Design*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริบุญ จงวุฒิเวศย์ และมาเรียน นิลพันธ์. (2542). รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาและการจัดทำคู่มือปฏิบัติงานอาสาสมัครท้องถิ่นในการดูแลรักษามรดกทางศิลปวัฒนธรรม (อสมค.). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวัง สนามจันทร์, นครปฐม.
- แจ่มจันทร์ พลศรีดา. (2556). การพัฒนาคู่มือการเรียนรู้โดยใช้ผังกราฟฟิกร่วมกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่ส่งผลต่อการคิดวิเคราะห์ ความรับผิดชอบและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. ครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยสกลนคร, สกลนคร.
- ฉลองชัย สุรวฒนบุรณ. (2528). การเลือกและการใช้สื่อการสอน. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ชาติ แจ่มนุช. (2545). สอนอย่างไรให้คิดเป็น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เลียงเชียง.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2536). พฤติกรรมการสอนดนตรี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2541). จิตวิทยาการสอนดนตรี. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2531). กิจกรรมดนตรีสำหรับครู. เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2559). คิดนอกกรอบ Think out of box. *วารสารครุศาสตร์*, 44(4), หน้า 388-403.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2560). วิธีวิทยาการสอนดนตรี (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พรณีพรินต์ติ้งเซ็นเตอร์ จำกัด.
- เดนิส เฮช. (2545). หลักการพื้นฐาน การสอนระดับประถม [Foundations of Primary Teaching]

- (นักแปลเครือข่ายของกรมวิชาการ, Trans.). กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ทักษิณ คุณพิภาค. (2561). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำภาษาไทยโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือกับเทคนิคแผนผังความคิด ที่ส่งผลต่อทักษะการอ่านและการเขียนสะกดคำ ความพึงพอใจต่อการเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- ธวัชชัย นาควงษ์. (2543). *การสอนดนตรีสำหรับเด็ก*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธีรัช เล่าห์วีระพานิช. (2562). *ทฤษฎีดนตรีแจ๊สและการอิมโพรไวส์ (Jazz Theory and Improvisation)* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัชรดา.
- นงเยาว์ บวงสรวง. (2545). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเขียนสะกดคำของนักเรียนโดยใช้แบบฝึกเสริมทักษะกับวิธีการเขียนตามคำบอก ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนท่ายางวิทยา จังหวัดเพชรบุรี.* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, เพชรบุรี.
- นภาพิณู แสนสามารถ. (2562). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะวิชาภาษาไทย โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค CIRC ร่วมกับการอ่านการเขียนแบบแจกลูกสะกดคำเพื่อเสริมสร้างทักษะการอ่านและการเขียน การคิดวิเคราะห์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1.* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, สกลนคร.
- บรรจง อมรชีวิน. (2556). *Thinking School สอนให้คิด* (3 ed.). กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- เบญจรงค์ กุลสุ. (2546). *ทฤษฎีดนตรีแจ๊ส 2062317*. เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์. สถาบันราชภัฏเพชรบุรี วิทยาลัยการณ (ในพระบรมราชูปถัมภ์). ปทุมธานี.
- ประดับ เรืองมาลัย. (2542). *หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช.
- ประดินันท์ อุปรมัย และ สมรทองดี. (2536). *ประมวลสาระชุดวิชา 21721 ทักษะและประสบการณ์พื้นฐานสำหรับผู้เรียนประถมศึกษา : Basic Skills and Experiences for Elementary School Children หน่วยที่ 12*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประทีป แสงเปี่ยมสุข. (2550). *แนวทางการสร้างแบบฝึกการอ่านและการเขียนคำ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- ปริทรรศน์ มะโนแก้ว. (2553). *การสร้างคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องจำนวนเชิงซ้อนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงโดยใช้โปรแกรมจีโอเมตริกส์เก้ตชแพค*. สารนิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ปรีชา ช่างขวัญยืน. (2552). *เทคนิคการเขียนและผลิตตำรา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ปาริฉัตร พลสมบัติ. (2555). การพัฒนาแบบฝึกอ่านออกเสียงภาษาไทยตามหลักศาสตร์ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกเสียงภาษาไทยและเจตคติต่อการออกเสียงภาษาไทย สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ใช้ภาษาเขมรถิ่นไทย. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- เผชิญ กิจระการ. (2544). การวิเคราะห์หาประสิทธิภาพสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พรณิ ชูทัย. (2522). จิตวิทยาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ: วรวิมการพิมพ์.
- พัฒนพงษ์ บรรณการ. (2552). การพัฒนาแบบฝึก เรื่องการเป่าขลุ่ยไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- มณฑกร เจริญรักษา. (2552). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- มนทิรา ถักติณรงค์. (2540). การศึกษาแบบฝึกกิจกรรมขั้นตอนที่ 5 ที่มีประสิทธิภาพและความคงทนในการเรียนรู้เรื่องยังไม่สายเกินไป วิชาภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ลักขณา สิริวัฒน์. (2549). การคิด. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพศึกษาภาคเหนือ. (2561). รายงานผลการดำเนินงานนิเทศติดตามการใช้คู่มือครูสำหรับการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning วิชาภาษาอังกฤษในชีวิตจริง ภายใต้โครงการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษของผู้เรียนอาชีพศึกษา โดยใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, กรุงเทพฯ.
- สมจิต จันทรฉาย. (2557). การออกแบบและพัฒนาการเรียนการสอน. นครปฐม: เพชรเกษมปริ๊มติ้งกรุ๊ป จำกัด.
- สมพงษ์ ศรีพิยาด. (2553). การพัฒนาชุดแบบฝึกการเขียนสะกดคำ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2544). พัฒนาการของคุณภาพนักเรียนประถมศึกษาและแนวทางการประเมิน. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุภาวดี คำฝึกฝน. (2552). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอัสสัมชัญ. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ.
- สุรางค์ ไคว้ตระกูล. (2559). จิตวิทยาการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย.

- อนุรักษ์ เร่งรัด. (2557). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะ วิชาคณิตศาสตร์เรื่องการประยุกต์ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- อรรพรรณ บรรจงศิลปะ. (2538). *การสอนดนตรีในระดับประถมศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัจฉราวรรณ ศิริรัตน์. (2549). *การพัฒนาแบบฝึกทักษะการอ่านและการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้ข้อมูลท้องถิ่นเมืองกาญจนบุรีสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศิลปากร, นครปฐม.
- อันเดร ไชยเผือก. (2551). *คู่มือการจัดกิจกรรมสร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรมสำหรับนักเรียนโรงเรียนมารีวิทย จังหวัดชลบุรี*. สารนิพนธ์การบริหารการศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, กรุงเทพฯ
- อารี พันธมณี. (2540). *คิดอย่างสร้างสรรค์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ดันอ้อแถมมี.
- อารี พันธมณี. (2547). *ฝึกให้คิดเป็นคิดให้สร้างสรรค์* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ไยไหม.
- อุษณีย์ อนุรุทธวงศ์. (2555). *การพัฒนาทักษะการคิดระดับสูง: Developing Higher Lever of Thinking Skills*. นครปฐม: ไอ คิว บุ๊คเซ็นเตอร์.
- Aebersold, J. (2017). *Jazz HandBook*. Indiana: Jamey Aebersold Jazz.
- Baerman, N. (2003). *The Big Book of Jazz piano improvisation tools and inspiration for creativity soloing*. Van Nuys: Alfred Music Publishing.
- Berkowitz, A. L. (2010). *The improvising mind: Cognition and creativity in the musical moment*. New York: Oxford University Press Inc.
- Bjornar, B., & Eunice, B., (1975). *Musical growth in the elementary school*. New York: Holt, Rinehart and Winston.
- Butts, D. (1974). *The Teaching of Science a Self-Planning Guide*. New York: Harper & Eaglewood Cliffs.
- Chung, B. & Thurmond, D. (2007). *Improvisation at the Piano a Systematic Approach for the Classically Trained Pianist*. Van Nuys: Alfred Music Publishing.
- Dobbins, B. (1980). *Improvisation: An Essential Element of Musical Proficiency*. Music Educators Journal 66(5). 36-41. doi: 10.2307/3395774
- Ennis, R. H.. (1987). A Taxonomy of critical thinking dispositions and abilities. In J. B. Baron and R. J. Sternberg (Eds.). *Teaching thinking skills: Theory and practice*.

New York: Freeman. P9-26.

Facione, P. A. (1984). *Toward A Theory of Critical Thinking*. Liberal Education. 70(30): P253-261.

Gale, R. F. (1969). *Developmental Behavior: A Humanistic Approach*. London: The Macmillan.

Green, H. A. & Walter, P. T. (1971). *Developing Language Skills in the Elementary Schools*. Boston: Allyn and Bacon, Inc.

George, G. (2001). *The New Grove Dictionary of Music & Musicians*. United Kingdom: Oxford University Press.

Guilford, J.P. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. New York: McGraw - Hill Book Company.

Hurlock, E. B. (1955). *Adolescent development*. New York: McGraw Hill.

Hurlock, E. B. (1984). *Child Development*. New York: McGraw Hill.

Kenny, B. J., & Gellrich, M. (2002). Improvisation. In R. Parncutt & G. E. Mcpherson (Eds.), *The science & psychology of music performance: Creative strategies for teaching and learning*. New York: Oxford University Press.

Kratus, J. (1991). Growing with improvisation. *Music Educators Journal* 78(4). 36-40. doi: 10.2307/3398335

Lipman, M. (2007). *Thinking in Education*. New York: Cambridge University Press.

Mehegan, J. (1962). *Jazz Improvisation: Jazz rhythm and the improvised line Volume 2*. Michigan: Watson-Guptill Publications Inc.

Mussen, J. K. (1956). *Child Development and Personality*. New York: HarperCollins.

National Association for Music Education. *2014 Music Standards (PK-8 General Music)*. (2014). Retrieved from <https://nafme.org/my-classroom/standards/core-music-standards/>

Nettl, B. (ED.) (2001) *The new grove dictionary of music and musicians*. New York: Oxford University Press.

Ostransky, L. (2017). *Understand Jazz*. New jersey: Prentice hall Inc.

Parsons, T., & Bales, R. F. (1955). *Family, socialization and interaction process*. Glencoe, Ill.: Free Press.

Piaget. J. and Inhelder, B. (1964). *The Growth of logic; From Childhood to adolescence*.

New York: Basic Book.

Reeves, S. D. (2007). *Creative Jazz Improvisation*. New jersey: Pearson Education Inc.

Rogers, C. R. (1954). Toward a theory of creativity. *ETC: A Review of General Semantics*, 11(4), 249-260. Retrieved from <https://www.jstor.org/stable/42581167?seq=1>

Rogers, D. (1972). *Issue in Adolescent Psychology*. New York: Meredith Coporation.

Sears, R. [et al.]. (1957). *Patterns of child rearing*. Evanston, Ill: Row Peterson.

Stenhouse, L. (1975). *An Introduction to curriculum research and development*. Great Britain: Heinemann.

Taylor, B. (1982). *Jazz Piano: A Jazz History*. Unite State: William C. Brown Co. Publishers Inc.

Taylor, B. (2000). *The Art of Improvisation*. Retrieved from <http://pws.npru.ac.th/silapachai/data/files/The%20Art%20of%20Improvisation-Bob%20Taylor.pdf>

Torrance, E. P. (1965). *Rewarding Creative Behavior*. Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

Torrance, E.P. and Torrance J.P. (1973). *Is Creative Teachable?*. Indianapolis IN: Phi Delta Kappan.

Trinity College London: Piano improvisation specimen tests, Supporting test. (2018). Retrieved from <https://resources.trinitycollege.com/piano/improvisation-specimen-tests>

Tyler, R. W. (1949). *Basic Principle of Curriculum and Instruction*. Chicago: University of Chicago Press.

Yamaha Music School Middle East. (2001). *Yamaha Music Education System: Method*. Retrieved from https://asia-latinamerica-mea.yamaha.com/en/education/yamaha_music_school/ymes/index.html

Yamaha Music Foundation. (2020). *Yamaha Grade Examination System: Piano Grade*. Retrieved from <https://www.yamaha-mf.or.jp/english/grade/piano/>

William, F.P. (1972). *Classroom Ideas for Encouraging Thinking and Feeling*. New York: D.O.K. Publishing Co.

Hilgard, E.R. (1976). *Introduction of Psychology*. New York: Harcourt Brace and World Inc.

Alfred Music. (2020). *About Alfred Music*. Retrieved from <https://www.alfred.com/about/>

Hal Leonard. (2020). *Corporate History and Profile*. Retrieved from
<https://www.halleonard.com/aboutUs.jsp>

Norris, C. E. (2010). Introducing Creativity in the Ensemble Setting: National Standards
Meet Comprehensive Musicianship. *National Association for Music Education*
97(2). 57-62. Doi: 10.1177/0027432110387934

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ

- 1.) อาจารย์วสันต์ชาย อิมโอษฐ์ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านดนตรีแจ๊สและการแสดง
วิทยาลัยดุริยศิลป์ มหาวิทยาลัยพายัพ เชียงใหม่
- 2.) อาจารย์ธัญลักษณ์ ภูริยะพันธ์ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านเปียโนและการสอน
วิทยาลัยดุริยศิลป์ มหาวิทยาลัยพายัพ เชียงใหม่
- 3.) อาจารย์จันทร์ โพธิ์ อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญด้านทฤษฎีและการประพันธ์
วิทยาลัยดุริยศิลป์ มหาวิทยาลัยพายัพ เชียงใหม่

ภาคผนวก ข
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตัวอย่างแบบประเมินเนื้อหาและกิจกรรมแบบฝึกทักษะ D1 โดยผู้เชี่ยวชาญ

แบบประเมินเนื้อหาและกิจกรรม

แบบฝึกทักษะการต้นสดสำหรับผู้เรียนเปียโนระดับประถม

คำชี้แจง แบบประเมินคุณภาพแบบฝึกทักษะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินแบบฝึก ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาและปรับปรุง จึงขอความกรุณาให้ท่านประเมินตามความเป็นจริงมากที่สุด โดยใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมเขียนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป

ระดับการประเมิน ในการประเมิน ใช้เกณฑ์ในการประเมินเดียวกัน โดยกำหนดระดับคุณภาพของการประเมินเป็น 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึง มีคุณภาพระดับดีมาก
- 4 หมายถึง มีคุณภาพระดับดี
- 3 หมายถึง มีคุณภาพระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีคุณภาพระดับพอใช้
- 1 หมายถึง มีคุณภาพระดับควรปรับปรุง

ลงชื่อ.....

(.....)

ผู้ประเมิน

แบบฝึกที่ 1: การค้นสดกับไม้สามตัว และกลุ่มจังหวะจาก ๑, ๑๑, ๕

ใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องความคิดเห็นของท่านพร้อมเขียนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป

รายการประเมิน	ระดับการประเมิน					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
1.) การใช้ภาษา						
1.1 คำสั่ง และคำอธิบาย						
- ใช้ภาษาง่าย สื่อความหมายชัดเจน						
- การอธิบายลำดับขั้นตอนมีความชัดเจน						
2.) เนื้อหา						
2.1 จังหวะ						
- ความเหมาะสมของตัวอย่างกลุ่มจังหวะ ในระดับไม่ซับซ้อน						
- ความเหมาะสมของกลุ่มตัวโน้ตที่ใช้ในการประกอบจังหวะ						
- กลุ่มจังหวะที่นำมาใช้เป็นตัวอย่าง เอื้อต่อการนำไปสู่การเล่นด้วยความรู้สึกสวิง (Swing)						
- โจทย์ที่กำหนดให้ ใช้รูปแบบกลุ่มจังหวะที่เอื้อต่อการฝึกคิดค้นสด						
- โจทย์ที่กำหนดให้ ใช้รูปแบบกลุ่มจังหวะที่เอื้อต่อการเล่นด้วยความรู้สึกสวิง						
- รูปแบบกลุ่มจังหวะที่ใช้ในการดำเนินคอร์ดเสียงประสาน (Accompaniment) เอื้อต่อการฝึกคิดค้นสด						
- รูปแบบกลุ่มจังหวะที่ใช้ในการดำเนินคอร์ดเสียงประสาน เอื้อต่อการนำไปสู่การเล่นด้วยความรู้สึกสวิง						
2.2 ทำนอง						
- ความเหมาะสมของจำนวนเสียงตัวโน้ตที่ใช้ในการสร้างทำนอง						
- โจทย์กลุ่มจังหวะที่กำหนดให้ เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์ทำนอง						
2.3 เสียงประสาน						
- ความเหมาะสมของแนวการดำเนินคอร์ดที่ใช้ในการฝึกต้นสดช่วงวัย 10-12 ปี						
- รูปแบบการดำเนินคอร์ดวน เอื้อต่อการฝึกคิดค้นสด						
- โทนเสียงที่ได้จากรูปแบบการดำเนินคอร์ดวน เอื้อต่อการฝึกคิดทำนอง						
2.4 คติลักษณ์						
- รูปแบบคติลักษณ์ที่ใช้ (AABA) เอื้อต่อการฝึกคิดค้นสด						

- ความเหมาะสมของขนาดพื้นที่ใช้ในการฝึกต้นสตร							
3.) กิจกรรม							
3.1 ลำดับขั้นตอน							
- การลำดับขั้นตอนการทำกิจกรรม เพื่อต่อการฝึกคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี							
- ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม โดยเริ่มจากการฟัง การปฏิบัติตาม และการคิดสร้างสรรค์							
3.2 ความสอดคล้อง							
- ความสอดคล้องระหว่างขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรมกับเนื้อหา							
3.3 ความหลากหลาย							
- การปฏิบัติกิจกรรมมีความหลากหลาย เพื่อต่อการฝึกคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี							
- กิจกรรมมีความเหมาะสมกับช่วงวัย 10-12 ปี							

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

ตัวอย่างแบบประเมินคุณภาพแบบฝึกทักษะ D2 โดยครูสอนเปียโน

แบบประเมินคุณภาพแบบฝึกทักษะการต้นสดสำหรับผู้เรียนเปียโนระดับประถม

คำชี้แจง แบบประเมินคุณภาพแบบฝึกทักษะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินแบบฝึก ซึ่งข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาและปรับปรุง จึงขอความกรุณาให้ท่านประเมินตามความเป็นจริงมากที่สุด โดยแบบประเมินคุณภาพนี้ ประกอบด้วย 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 การประเมินคุณภาพแบบฝึกทักษะ

ตอนที่ 2 การสัมภาษณ์หลังการประเมิน

ระดับการประเมิน ในการประเมิน ใช้เกณฑ์ในการประเมินเดียวกัน โดยกำหนดระดับคุณภาพของการประเมินเป็น 5 ระดับ คือ

- 5 หมายถึง มีคุณภาพระดับดีมาก
- 4 หมายถึง มีคุณภาพระดับดี
- 3 หมายถึง มีคุณภาพระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีคุณภาพระดับพอใช้
- 1 หมายถึง มีคุณภาพระดับควรปรับปรุง

ตอนที่ 1 การประเมินคุณภาพแบบฝึกทักษะ

กรุณาใส่เครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน พร้อมเขียนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพิจารณาปรับปรุงต่อไป

รายการประเมิน	ระดับการประเมิน					หมายเหตุ
	5	4	3	2	1	
1.) เนื้อหา						
1.1 จังหวะ						
- ความเหมาะสมของรูปแบบจังหวะที่นำมาใช้ เพื่อให้ผู้เรียนทำความเข้าใจกับการเล่นในลักษณะสวิง						
- ความเหมาะสมของรูปแบบจังหวะภายในโจทย์ที่กำหนดให้ เพื่อใช้ในการฝึกคิดต้นสดจังหวะ และทำนอง						
- ความเหมาะสมของรูปแบบจังหวะที่ใช้ในการเล่นประกอบ (Accompaniment) ร่วมกับเครื่องหมายย้อนกลับ เพื่อต่อการฝึกคิดทำนองต้นสด						
1.2 ทำนอง						
- ความเหมาะสมของการกำหนดจำนวนเสียงตัวโน้ตที่ใช้ในการฝึกคิดทำนอง						
- ความเหมาะสมของการกำหนดรูปนิ้วในการเล่นบนคีย์บอร์ดของเปียโน						
1.3 เสียงประสาน						
- รูปแบบการดำเนินคอร์ดเล่นประกอบ เพื่อต่อการฝึกคิดทำนองต้นสดของผู้เรียน						
- รูปแบบการดำเนินคอร์ดเล่นประกอบ ช่วยให้ผู้ฝึกมีอารมณ์ร่วมในการสร้างทำนอง						
1.4 คีตลักษณ์						
- การกำหนดให้เรียนรู้ประโยคคำถาม-ตอบ ในช่วงแรกของแบบฝึก เพื่อต่อการฝึกทักษะต้นสด						
- ความเหมาะสมของการนำคีตลักษณ์บลูส์มาใช้ในตอนท้ายของแบบฝึก เป็นประโยชน์ต่อการฝึกทักษะต้นสด						
- การนำคีตลักษณ์บลูส์มาใช้ในการฝึกต้นสด เป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้รูปแบบการเล่นแบบบลูส์						
2.) กิจกรรม						
- ความเหมาะสมของลำดับขั้นตอนการปฏิบัติกิจกรรม โดยเริ่มจากการฟัง การปฏิบัติตาม และการคิดสร้างสรรค์						
- ลำดับขั้นตอนการทำกิจกรรมมีความต่อเนื่อง เพื่อต่อการปฏิบัติร่วมกับเปียโน						
- วิธีการปฏิบัติกิจกรรมมีความหลากหลาย เพื่อต่อการฝึกคิดสร้างสรรค์ทางดนตรี						
- ความเหมาะสมของพื้นที่ห้องเพลง ที่เว้นว่างไว้ เพื่อต่อการฝึกคิดทักษะต้นสด						
- ความสอดคล้องของกิจกรรมและเนื้อหาภายในแบบฝึก						

ตัวอย่างแบบสัมภาษณ์สำหรับครูสอนเปียโน

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

เรื่อง

การพัฒนาแบบฝึกทักษะการคันธสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถม

1. ท่านมีความเห็นอย่างไรกับแบบฝึกทักษะการคันธที่พัฒนาขึ้นนี้ พบปัญหาหรือข้อสังเกตอะไรที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบดนตรีบ้าง
2. ในความเห็นของท่านแบบฝึกทักษะการคันธที่พัฒนาขึ้นนี้เหมาะสมสำหรับผู้เรียนเปียโนในระดับประถมควรมีลักษณะของเนื้อหาการทำกิจกรรมอย่างไร โปรดอธิบาย
3. การกำหนดเนื้อหาและวิธีการฝึก ในการสอนคันธผู้เรียนเปียโนระดับประถมมีความสำคัญหรือไม่ ท่านมีความเห็นอย่างไร
4. ในความเห็นของท่าน คิดว่าแบบฝึกที่พัฒนาขึ้นนี้จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเรื่องการคันธและวิธีการผ่านกิจกรรมที่ทำมาน้อย อย่างไร

ภาคผนวก ค
แบบฝึก และ คู่มือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตัวอย่างของแบบฝึก D1 ในแต่ละบท

1

แบบฝึกที่ 1: ด้นสดกับโน้ตสามตัว

เนื้อหาภายในแบบฝึกที่ 1

จังหวะ	ทำนอง	เสียงประสาน
♩, ♪, ♮	C D E	I - ii - V7
สร้างสรรค์การด้นสดจากกลุ่มโน้ต ในจังหวะ syncopation ใต้แท่ง โน้ต ตัวคำ ตัวเขย่งหนึ่งขึ้น และตัวหยุด	สร้างสรรค์ทำนองจากกลุ่มตัวโน้ต ทั้ง 3 ตัว	ฝึกเสียงการดำเนินคอร์ดในแบบของ คนตรีแจ๊ส และสร้างสรรค์ทำนองให้ สอดคล้อง

ขั้นตอนการฝึกด้นสด .. โดยเริ่มจาก

- 1.) ใช้นิ้วทั้งสองข้างขึ้น ฝ่ามือคลาย และฝึกรูปแบบการดำเนินคอร์ด 2 รอบ
- 2.) **ปรบมือ** ตามรูปแบบจังหวะด้านล่างนี้ ในระหว่างฝึกการดำเนินคอร์ด วนไปเรื่อย ๆ จนรู้สึกคุ้นเคย
- 3.) เลือกรูปแบบจังหวะ หรือสร้างจังหวะที่ชื่นชอบ และเติมลงในช่องว่างของโจทย์ทางด้านซ้ายมือ
- 4.) ปรบมือด้วยจังหวะที่หลากหลาย พร้อมกับเพิ่มความรู้สึก สดชื่น ลงไปในจังหวะที่เล่น
- 5.) เพิ่มสีสันให้กับจังหวะที่คุ้นเคย ด้วยตัวโน้ตที่กำหนดให้

กิจกรรมฝึกการด้นสด

ฝึกการคิดค้นสดทำนองด้วยรูปแบบจังหวะและกลุ่มเสียงตัวโน้ตที่กำหนดให้ด้านล่างนี้ ประกอบให้
เกิดเป็นทำนอง หลังจากนั้นให้ผู้เรียนสร้างจังหวะของตนเองจากกลุ่มโน้ต ♩, ♪ และ ♮ ลงในช่อง A
และ B ใส่ความคิดสร้างสรรค์ลงในทำนองด้วยกลุ่มเสียงทั้ง 3 เสียง มาเริ่มกันเถอะ!

รูปแบบจังหวะ

Swing feel

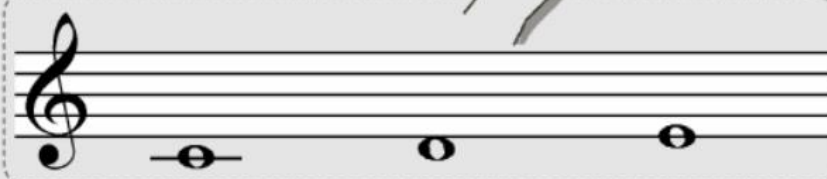
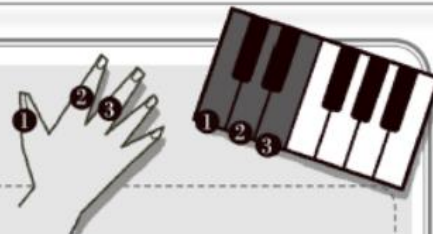

- 1.) ♩ ♩ ♩ ♩ | ○ :|
- 2.) ♩ ♩ ♩ ♩ | ♮ | ○ :|
- 3.) ♩ ♩ ♩ ♩ | ♮ | ○ :|

ต้นสดกับน้ำ 3 ตัว

กลุ่มบัตร

ไม้ 3 ตัว : ไต เร มี

โจทย์แบบฝึกการดันสด

สำหรับนักเรียน

การเล่นประกอบ

สำหรับครู

ตัวอย่างของแบบฝึก D2 ในแต่ละบท

แบบฝึกที่ 4: ประโยคถาม-ตอบ

ประโยคคำถาม และประโยคคำตอบ ในการฝึกต้นสดนั้น เป็นเหมือนประโยคพูด ค่อย ยกตัวอย่างเช่น มีใครคนหนึ่งเอ่ยคำถามบางอย่างขึ้นมา และเราต้องเป็นฝ่ายตอบ เหตุการณ์ ในลักษณะแบบนี้ นักดนตรีมักเรียกว่า การถาม และ การตอบ และในการถาม-ตอบ นี้มีวิธีที่หลากหลาย กันไป ขึ้นอยู่กับความสามารถในการตอบของนักดนตรีแต่ละท่าน เช่นตัวอย่างด้านล่างนี้

จากตัวอย่างด้านบนจะเห็นว่า ในการถามและตอบ สิ่งสำคัญนั้นคือ ความเชื่อมโยงของประโยค การตอบ เปรียบเหมือนกับ การถามว่า "คุณชอบสีอะไร" แต่คำตอบกลับเป็น "ชอบกินข้าว" ความ เชื่อมโยงของคำถามและคำตอบก็หายไปแล้ว ในการตอบประโยคให้เชื่อมโยงกับคำถามนั้นสามารถ สังเกตได้จากรูปแบบตัวโน้ตและจังหวะที่ใช้ ต้องมีความเชื่อมโยงกันนั่นเอง

กิจกรรมจังหวะ

จับคู่กับคุณครู แล้วกำหนดกันว่า ใครจะเป็นฝ่าย A และ ฝ่าย B เมื่อ ตกลงกันเรียบร้อยแล้ว ให้ทั้งสองฝ่ายอย่าทำให้เป็นจังหวะอยู่กับที่ ฝ่าย A คือคำถาม และฝ่าย B คือคำตอบ ให้ฝ่าย A ปรับมือตามรูปแบบจังหวะด้านล่างนี้ เมื่อฝ่าย B ได้ยินจังหวะแล้วให้ปรับมือ เป็นจังหวะตอบกลับ โดยมีข้อแม้ว่ารูปแบบจังหวะตอบกลับต้องมีความเชื่อมโยงกับรูปแบบจังหวะ คำถาม และอย่าลืมต้องปรับมือด้วยความรู้สึกล SWING นะ!

1.)

2.)

3.)

4.)

5.)

6.)

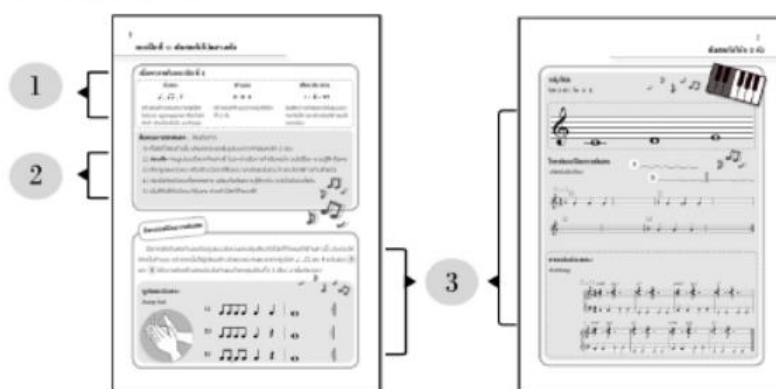
ตัวอย่างคู่มือของแบบฝึก D1

รายละเอียดการใช้แบบฝึก

แบบฝึกทักษะการคันตดนตรีโนสำหรับผู้เรียนระดับประถม มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนในช่วงระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจเรื่องของการคิดดนตรีในระดับพื้นฐาน สามารถปฏิบัติได้ตามขั้นตอนการคิดดนตรีในระดับพื้นฐาน และมีความรู้สึกร่วมไปกับการทำกิจกรรมดนตรี ถ่ายทอดความเป็นตนเองผ่านทำนองเพลงและจังหวะที่กำหนดให้ ภายในแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยแบบฝึกจำนวน 10 ข้อ เนื้อหาภายในแบบฝึกประกอบด้วยเรื่องของ จังหวะ บันไดเสียง และเสียงประสาน ซึ่งเป็นสามกลุ่มสำคัญที่จำเป็นต่อการฝึกการคันต กิจกรรมที่ใช้ภายในแบบฝึกเน้นในเรื่องของการฟัง ร่วมกับการทำกิจกรรม Body Percussion เช่น การปรบมือ ตบหน้าตัก ตบเท้า หรือตีดนิ้ว เพื่อให้ผู้ฝึกเกิดความเข้าใจในเรื่องของจังหวะ และยังเป็นการเสริมในเรื่องของการแสดงออกด้านอารมณ์ความรู้สึกในระหว่างปฏิบัติกิจกรรมอีกด้วย

รายละเอียดในการใช้แบบฝึกทักษะการคันตที่พัฒนาขึ้นนี้ ภายในแต่ละแบบฝึกประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ได้แก่ 1.) เนื้อหาภายในแบบฝึก 2.) ขั้นตอนการฝึกคันต และ 3.) กิจกรรมการฝึกคันต โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.) เนื้อหาภายในแบบฝึก

เป็นส่วนแสดงรายละเอียดเนื้อหาที่ใช้ภายในแต่ละแบบฝึก แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1.) จังหวะ 2.) ทำนอง และ 3.) เสียงประสาน

1.1 จังหวะ เป็นส่วนแสดงกลุ่มโน้ตที่ใช้ในการสร้างรูปแบบจังหวะภายในแบบฝึกแต่ละบท ซึ่งประกอบด้วยโน้ตหลัก ๆ ได้แก่ โน้ตตัวขาว (♩) โน้ตตัวประจุ (♪) โน้ตตัวดำ (♫) โน้ตเข็บบ้างหนึ่งชั้น (♬) ตัวหยุดตัวดำ (♯) และ ตัวหยุดเข็บบ้างหนึ่งชั้น (♮) ทั้งนี้ รูปแบบของจังหวะที่ใช้ภายในแบบฝึกทักษะการดนตรีที่พัฒนาขึ้น เป็นรูปแบบการลัดจังหวะ (Syncopation) ซึ่งเป็นลักษณะจังหวะที่นิยมเล่นในดนตรีแจ๊ส และยังเป็นรูปแบบจังหวะที่มีส่วนของอารมณ์ความรู้สึกเข้ามาเกี่ยวข้องอีกด้วย

1.2 ทำนอง เป็นส่วนแสดงจำนวนกลุ่มเสียงที่นำมาใช้ในการดนตรี โดยเริ่มต้นจากการใช้กลุ่มเสียงจำนวนน้อย เพื่อต่อการสร้างความคุ้นเคย และฝึกในด้านการคิดสร้างสรรค์ตามโจทย์ที่กำหนดให้ โดยจำนวนของกลุ่มเสียงนั้นเริ่มต้นจากโน้ต 3 ตัว เพิ่มขึ้น 4, 5 และ 6 ตัว ตามลำดับ ไปจนถึงบันไดเสียง และภายในแบบฝึกทักษะการดนตรีที่พัฒนาขึ้นนี้ จะนำเอาบันไดเสียง Pentatonic และ บันไดเสียง Blues เข้ามาใช้เนื่องจากเป็นบันไดเสียงที่ให้เอกลักษณ์สำเนียงของดนตรีแจ๊ส

1.3 เสียงประสาน เป็นส่วนแสดงจำนวนของคอร์ด และ การเดินคอร์ดที่ใช้ โดยภายในแบบฝึกที่พัฒนาขึ้นนี้ จะใช้แนวเสียงประสานของคอร์ด ii - V7 - I ซึ่งเป็นรูปแบบการเดินคอร์ดพื้นฐานในดนตรีแจ๊ส ทั้งนี้ การเดินคอร์ดสามารถเพิ่มหรือลดระดับคีย์ได้ตามใจชอบ

2.) ขั้นตอนการฝึกดนตรี

เป็นส่วนแสดงขั้นตอนการทำกิจกรรมภายในแบบฝึก แบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 ส่วนของการเตรียมตัวก่อนทำกิจกรรม ในส่วนนี้ต้องการให้ผู้ฝึกนั่งอยู่ในท่าที่พร้อมทำกิจกรรม ในระหว่างการเตรียมพร้อม ผู้ฝึกจะได้ฟังเสียงจังหวะ และเสียงของการดำเนิน คอร์ด ร่วมไปด้วย

คู่มือของแบบฝึก D2

รายละเอียดภายในแบบฝึก

แบบฝึกทักษะการดนตรีสำหรับผู้เรียนระดับประถม มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาผู้เรียนในช่วงระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 ให้เกิดการเรียนรู้ เข้าใจเรื่องของการคิดดนตรีในระดับพื้นฐาน สามารถปฏิบัติได้ตามขั้นตอนการคิดดนตรีในระดับพื้นฐาน และมีความรู้สึกร่วมไปกับการทำกิจกรรมดนตรี สามารถถ่ายทอดความเป็นตนเองผ่านทำนองเพลงและจังหวะที่กำหนดให้

ภายในแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยแบบฝึกจำนวน 10 ข้อ เนื้อหาภายในแบบฝึกประกอบด้วยเรื่องของ จังหวะ บันไดเสียง และเสียงประสาน ซึ่งเป็นสามกลุ่มสำคัญที่จำเป็นต่อการฝึกการดนตรี กิจกรรมที่ใช้ภายในแบบฝึกเน้นในเรื่องของการฟัง ร่วมกับการทำกิจกรรมจังหวะโดยการตบมือ เพื่อให้ผู้ฝึกเกิดความเข้าใจในเรื่องของจังหวะและการตบมือที่ให้ความรู้สึกสวings

รายละเอียดภายในแบบฝึกทักษะการดนตรีที่พัฒนาขึ้นนี้ ประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ได้แก่ 1.) เนื้อหาการเรียนรู้ภายในแบบฝึก 2.) กิจกรรมจังหวะ และ 3.) กิจกรรมการดนตรี โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1.) เนื้อหาการเรียนรู้ภายในแบบฝึก

เนื้อหาการเรียนรู้ภายในแบบฝึก ประกอบด้วยเรื่องของพื้นฐานการเรียนรู้ในเรื่องทักษะการดนตรี ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของดนตรีแจ๊ส เป็นลักษณะของการประพันธ์ทำนองขึ้นอย่างฉับพลันโดยไม่มีการเตรียมล่วงหน้า เป็นการใช้ไหวพริบ ร่วมกับการแสดงอารมณ์และการคิดในการเล่น เนื้อหาภายในบทเรียนจึงประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญต่อการฝึกทักษะการดนตรี คือ จังหวะ (Rhythmic) ทำนอง (Melodic) เสียงประสาน (Harmonic)

และ คีตลักษณ์ (Form) โดยมีรายละเอียดในแต่ละส่วน ดังนี้

จังหวะ (Rhythmic) ลักษณะของจังหวะที่ใช้ภายในแบบฝึกทักษะนี้ ประกอบรูปแบบจังหวะธรรมดา ร่วมกับรูปแบบจังหวะขัด (Syncopation) และเน้นในเรื่องของการเล่นในลักษณะสวิง ทั้งนี้ในกระบวนการคิดเกี่ยวกับการเล่นลักษณะสวิงโดยทั่วไปแล้ว ควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับการเล่นในจังหวะตก ดังนั้นเนื้อหาในเรื่องของจังหวะภายในแบบฝึกจึงเกี่ยวข้องกับการเล่นให้ลงจังหวะ 2, 4 ให้ผู้ฝึกเน้นจังหวะรองเป็นหลัก เพื่อให้ผู้ฝึกเกิดความรู้สึกของลักษณะการเล่นแบบสวิง

ทำนอง (Melodic) การสร้างทำนองในการด้นสดนั้น มีหลากหลายวิธี เช่นการฟังทำนองหลัก หรือ แนวการเดินคอร์ด และทำการปรับเปลี่ยน เพิ่มเติมตัวโน้ตหรือนำโน้ตที่อยู่ภายในการเดินคอร์ดมาปรับแต่งใหม่พร้อมกับการใช้จังหวะภายในบทเพลงเดิมเป็นต้น ภายในแบบฝึกทักษะการคิดค้นสดที่พัฒนาขึ้นนี้นำเอาสองบันไดเสียงซึ่งได้แก่ C Pentatonic และ A Blues ซึ่งมีการใช้โน้ตร่วมกันอยู่หลายจุด อีกทั้งยังให้สำเนียงที่ออกไปในลักษณะของเพลงบลู จึงได้นำมาใช้เพื่อให้ผู้ฝึกเกิดความคุ้นเคยในโทนเสียง

เสียงประสาน (Harmonic) แนวเสียงประสานภายในดนตรีแจ๊ส ส่วนมากเป็นการดัดแปลงมาจากทฤษฎีการดำเนินคอร์ดของดนตรีคลาสสิก ดังนั้นในการใช้คอร์ดมักใช้ จำนวนเสียงตั้งแต่ 3 เสียงขึ้นไป และคอร์ดที่ใช้ภายในแบบฝึกประกอบด้วย คอร์ด Major คอร์ด Minor และ คอร์ด Dominant7th ใช้แนวการดำเนินคอร์ด 2 ลักษณะ ได้แก่ แนวการดำเนินคอร์ด ii-7 | V7 | IΔ7 และ แนวการดำเนินคอร์ดบลูส์ (Blues Progression)

คีตลักษณ์ (Form) คีตลักษณ์เป็นกรอบให้รู้โครงสร้างของตัวบทเพลงและสามารถทำการด้นสดได้ ทั้งนี้ในการเริ่มฝึกด้นสดช่วงแรกควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบประโยค ถาม-ตอบอย่างง่าย เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องการถามตอบในรูปแบบทำนองเล่นพื้นฐาน รวมถึงลักษณะของการเล่นด้นสดโดยทั่วไป รูปแบบของคีตลักษณ์ที่นำมาใช้ภายในแบบฝึกทักษะนี้เริ่มต้นจากการเรียนรู้ประโยค ถาม-ตอบในตอนต้น และ คีตลักษณ์แบบบลูส์ 12 ห้อง

QR code แบบฝึกตัวเต็ม D1 และ D2

แบบฝึก D1

แบบฝึก D2

คู่มือแบบฝึก D2

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล

พัชราภรณ์ รัตนวลี

วัน เดือน ปี เกิด

12 พฤศจิกายน 2532

สถานที่เกิด

จังหวัดเชียงใหม่

วุฒิการศึกษา

สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต (ดุริยศิลป์) BACHELOR OF ARTS (MUSIC) สาขาการแสดง เครื่องมือเอก เปียโน วิทยาลัยดุริยศิลป์ มหาวิทยาลัยพายัพ เชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2557 ได้เข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาโท สาขาวิชาดนตรีศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2559

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY